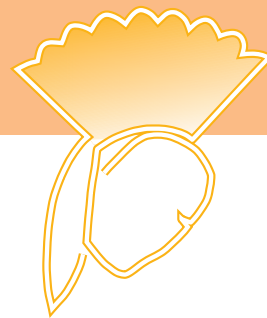

UVODNA RIJEČ UPRAVITELJA SVETIŠTA

Uvjereni smo da štovateljima Gospe Sinjske nije potrebno nikakvo *glasilo* kao promidžba ili poticaj na pobožnost. Sve potrebno sadržano je u samom imenu Svetiša – Čudotvorna Gospa Sinjska. Sam spomen Njezina imena pokrene u duši svakoga štovatelja one snage koje su potrebne ne samo za hodočašće već i one koje dušu povezuju sa svim što joj je sveto u ovom životu i sa Svetim, Onostranim, Bogom. Na spomen Njezina imena udahnemo punim plućima čisti *zrak* usred koječime zagađenoga ozračja suvremenoga života.

Ipak ovo naše *glasilo* želi biti jedan od podsjetnika Gospina Imena. Želi pomoći da se Njezino Ime što dalje čuje i sve više štuje na slavu Presvetoga Trojstva koje nas je obdarilo Bogorodicom Marijom i koje nam po Njoj, našoj Nebeskoj Majci dijeli različite milosti.

Želimo vas kao štovatelje upoznati s različitim sadržajima za pripravu proslave 300. obljetnice čuda koje se Gospinim zagovorom dogodilo u Sinju (1715.). Naime, sedmogodišnja priprava za proslavu čudesne obrane Sinja sadrži simboliku sedmodnevne opsade, odnosno obrane (8. – 15. kolovoza 1715.). U istom broju sadržana je simbolika sedam žalosti i sedam radosti Blažene Djevice Marije. Gospine žalosti i radosti obuhvaćaju čitavu stvarnost našega života, kao ovozemaljsku tako i obećanu nam nebesku. Na putu s Gospom možemo moliti i izmoliti, kako kaže jedan lijep himan, „duh potišten da ne klone, uznesen da ne surva se.“

U vremenu smo ozbiljnog gospodarskoga nazadovanja. Većina se ozbiljnih analitičara slaže da je to gospodarsko, materijalno nazadovanje rezultat duhovnoga, moralnoga nazadovanja. Bolest se učinkovito liječi samo u otklanjanju njezinih najdubljih uzroka. Gospin *recept* za otklanjanje oskudice sadržan je u riječima: „Učinite što vam (Isus) kaže!“ U Isusovu nauku, među ostalim, nalazimo na govor o ljubavi prema Bogu koji je nedjeljiv od ljubavi prema čovjeku, i obrnuto. Drugim riječima, poziva nas na bratsku ljubav, solidarnost. I ovim brojem „Gospe Sinjske“ želimo prakticirati čovjekoljublje. Sav prihod od prodaje namijenjen je za Fond Gospe Sinjske iz kojega pomažemo studentima iz materijalno siromašnih obitelji i na taj način promičemo duh međusobnog potpomaganja, solidarnosti. Zapravo na taj način samo razmjenjujemo materijalna i duhovna dobra.

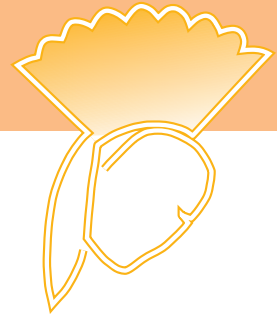
I stoga, najsrdačnije zahvaljujem svim suradnicima našega glasila koji su darovali svoje znanje i vrijeme, svim drugim dobročiniteljima Svetiša, među kojima su na prvom mjestu oni koji mole, koji mole za druge, koji u svoje molitve uključuju i *čuvare* Svetiša, tj. sve nas koji na različite načine djelujemo u Svetišu.

Neka i vas, dragi čitatelji, prati zagovor naše Nebeske Majke, Čudotvorne Gospe Sinjske.

fra Bože Vuleta

300. OBLJETNICA ČUDESNE OBRANE SINJA (1715.-2015.)

Sedmogodišnja priprava proslave

Piše: **fra Bože VULETA**

Temeljne odrednice – Prepoznatljivost Sinja i Cetinske krajine vezani su uz Gospu Sinjsku i Alku. Godina 1715. godina je čudesne obrane Sinja i Cetinske krajine od ponovnog pokušaja Osmanlijskoga Carstva da zauzme ta područja. Uvjerenje da su pod zagovorom Majke od milosti, kako se do tada nazivala slika Gospe Sinjske, dalo je braniteljima „taki slobod i taku jakost“ (Filipović) da su obranili grad od nadmoćnoga napadača (700 branitelja, a 60.000 neprijateljskih vojnika). Za posebne zasluge branitelji su „odlikovali“ Gospinu sliku zlatnom krunom. Od tada se Gospina slika u Sinju naziva Čudotvornom Gospom Sinjskom. S tom se godinom povezuje i „rođendan“ Sinjske alke jer se od tada *igra* na spomen te pobjede i kao znak zahvalnosti Gospi za njezinu pomoć.

Sedmogodišnja priprava – Svojom znakovitošću ona korespondira sa sedmodnevnom opsadom, odnosno obranom Sinja. Napad je započeo 8. kolovoza, a čudesno oslobođenje zbilo se na samu svetkovinu Velike Gospe, 15. kolovoza 1715. godine. U toj simbolici broja sedam sadržana je i kršćanska tradicije o sedam žalosti i sedam radosti Blažene Djevice Marije. Otvaranje proslave obljetnice bilo je prošle godine na dan održavanja Alke (3. kolovoza), o čemu možete čitati u ovom broju *Godišnjaka Gospe Sinjske*. Međutim, to razdoblje nije odabrano samo zbog simbolike. Ono je potrebno za primjerenu pripravu proslave koja će biti kruna niza projekata koje kanimo ostvariti do 2015. godine.

GOSPA SINJSKA, kolovoz 2009.

Organizacijski odbor – Na sastanku Inicijativnog odbora održanog 22. studenog 2008. godine u Gradskoj vijećnici Grada Sinja osnovan je Organizacijski odbor čiji su članovi gradonačelnici Sinja i Trilja, načelnici Hrvaca, Otoka i Dicma, predsjednik Viteškog alkarškog društva i gvardijan samostana Čudotvorne Gospe Sinjske.

Pod pokroviteljstvom Sabora RH – Na zamolbu Organizacijskoga odbora Sabor Republike Hrvatske preuzeo je pokroviteljstvo nad proslavom na sjednici održanoj 20. siječnja 2009. godine.

Projekti u hodu priprave – Organizacijski odbor za proslavu 300. obljetnice čudesne obrane Sinja prihvatio je niz projekta koji će se provoditi tijekom sedmogodišnje priprave:

- Dovršavanje postaja Križnog puta na Gradu – Do sada je postavljeno sedam postaja, djela sedmorice različitih akademskih kipara. Uz to treba urediti stazu Križnog puta kao gradsko šetalište.
- Dovršavanje Alkarskih dvora.
- Postavljanje trajne izložbe akademskog kipara Stipe Sikirice u Alkarskim dvorima.
- Udruživanje Muzeja franjevačkoga samostana i Muzeja Cetinske krajine u zgradi Franjevačkoga samostana u kojoj je 1854. otvorena prva gimnazija s nastavnim hrvatskim jezikom na jugu Hrvatske – To je najatraktivnija lokacija za muzej jer se zgrada nalazi u samom središtu grada. Osnivači i jednoga i drugoga muzeja izrazili su suglasnost za taj projekt.
- Postavljanje spomenika don Ivanu Filipoviću Grčiću, istaknutom kulturnom djelatniku i zaslužnom sudioniku oslobođenja Sinja.
- Osnivanje Zaklade Gospe Sinjske – Zapravo, Fond Gospe Sinjske (opis djelovanja sadržan je i u ovom broju) trebao bi prerasti u zakladu kako bi se na redovitim osnovama moglo pomagati studentima iz materijalno siromašnih obitelji.
- Održavanje Festivala marijansko-duhovne klapske pjesme pod nazivom *Klape Gospi Sinjskoj* (opis se nalazi u ovom broju).
- Pripremanje izložbe o Alci i kulturnoj baštini Sinja koja će se upriličiti u Parizu i drugim europskim metropolama, kao i u Hrvatskoj.
- Izdavanje prigodnog zlatnog novca i prigodne poštanske marke.
- Održavanje različitih skupova kulturno-duhovnih, povijesnih, socioloških i drugih sadržaja.
- Sociološko istraživanje koje je dogovoreno s Institutom Ivo Pilar iz Zagreba.
- Izrada zlatne krunice kao zavjetnoga dara hrvatskih branitelja pod nazivom *Od krune do krunice*.
- Upotpunjavanje scenskog prikaza *Opsada Sinja* autora prof. Velimira Borkovića.
- Uređenje samostanskog dvorišta-klaustara.
- Postavljanje mramornoga kipa Gospe Sinjske, rad akad. kipara Josipa Marinovića u dvorištu Svetišta (opis u ovom broju).
- Osnivanje umjetničke kolonije.
- Tiskanje monografije grada Sinja.

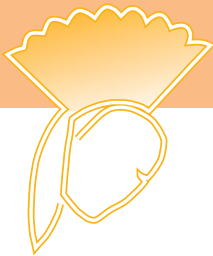
GOSPA SINJSKA, kolovoz 2009.

Nakane i želje – Navedenim i drugim projektima organizatori se žele prvenstveno okrenuti sadašnjosti, odnosno budućnosti stavljajući naglaske na vrednote kojima naša tradicija jest i može biti solidan temelj. Proslava ove značajne obljetnice stavlja se u službu života koji je tijesno vezan s prošlošću.

Mišno slavlje na Gradu 3. kolovoza 2008.

KARDINAL NA OTVARANJU PROSLAVE

Zajedništvo u vjeri i povijesnoj baštini hrvatskog naroda

Piše: kardinal Vinko PULJIĆ

Rano ujutro trgoše me iza sna prodorni pucnji. Sve me to podsjetilo na nemile uspomene rata u Sarajevu 1992.-1995. godine. Onda mi dođe u svijest da to nisu pucnji mržnje nego slavlja i ponosa

Još sam u djetinjstvu ponio pobožnost prema Bl. Dj. Mariji iz obiteljskog ozračja, a onda i župskog zajedništva. Također, kao svećenik u pastvi sam osjećao bilo svoga naroda koji je uvijek gajio pobožnost prema Mariji te je unatoč svim poteškoćama za vrijeme komunizma hrlio u svetišta i u njima tražio utjehu i snagu vjere. Kao župniku bilo mi je ugodno slušati svoje vjernike koji su iznosili svoja duhovna iskustva iz brojnih naših marijanskih svetišta u hrvatskom narodu, ali i šire. Tada sam od svojih župljana čuo za njihovo hodočašće u Sinj, Gospi Sinjskoj. Znao sam po geografskom uvidu gdje je Sinj, ali nisam imao prilike u njemu biti.

Ispunila mi se želja kada sam u zadarskom sjemeništu "Zmajević" djelovao kao duhovnik da dođem u Sinj dva puta: jednom zajedno sa sjemeništarcima, kada je organiziran skup sjemeništaraca naših malih sjemeništa, a drugi put na susretu odgojitelja-duhovnika koji smo održali u Sinju. Tom iskustvu je posebno doprinio roman Ivana Aralice *Put bez sna*, koji sam nadušak pročitao i suživljavao se s dolaskom Gospe u Sinj iz Rame.

Unatoč mojim obavezama rado sam prihvatio poziv o. Bože Vulete da predvodim misno slavlje 3. kolovoza 2008. godine na Gradu. Došavši u grad Sinj uoči proslave prenoćio sam u franjevačkom samostanu. Tu sam vrlo srdačno primljen te poznatom franjevačkom gostoljubivošću ugošćen. Radi održavanja Sinjske alke

promet je bio posebno reguliran, a grad je bio prepun svijeta. Pred samostanom sam našao brojne folklorne grupe te raspoloženje i pjesmu. Pomislih u sebi: „Nadam se da će moja soba biti suprotno od ove bučne proslave.“ Jer imao sam potrebu odmoriti se. Tako je i bilo.

Prebirem u srcu kako je divno biti sin ovog naroda kojega je vjera sačuvala, a Gospin zagovor pratio i štitio; odgovornost je na ovim generacijama to upoznati, to prepoznati, to svjedočiti i budućim generacijama prenijeti

Rano ujutro trgnuli su me strašni zvuci pucanja: zemlja se - tako se meni činilo iza sna - tresse. „Bože moj, zar je opet zaratilo“ - pomislih iza sna. Ponoviše se opet prodorni pucnji u jutarnjem ozračju. Sve me to podsjetilo na nemile uspomene rata u Sarajevu 1992-1995. godine. Onda mi dođe u svijest da to nisu pucnji mržnje nego slavlja i ponosa. Razumio sam to jer počinje veliko slavlje Gospe Sinjske, ali i Sinjske alke. Iako mi je razum govorio o razložnosti pucanja, ipak moja podsvijest to nije prihvaćala. Budila je u meni teške uspomene.

Ujutarnjim satima započne velika procesija i molitva brojnih hodočasnika i struktura: al-

GOSPA SINJSKA, kolovoz 2009.

Na starome sinjskom Gradu, 3. kolovoza 2008., kardinal Vinko Puljić blagoslovio je novi brončani kip Gospe od Milosti i predvodio svečano misno bogoslužje u prigodi otvaranja sedmogodišnje priprave za proslavu jubileja – 300. obljetnice čudesne obrane Sinja. Molbi gvardijana i upravitelja Svetišta Gospe Sinjske fra Bože Vulete da opiše svoje dojmove u toj prigodi uzoriti je kardinal 22. veljače 2009. udovoljio poprativši to ovim riječima:

Dragi brate misničče!

Primio sam Vaš dopis u kojem me obavještavate o pripremi Godišnjaka Gospe Sinjske za 2009. godinu te očekujete moj doprinos u kojem bih iznio svoje doživljaje Gospina svetišta, posebno prigodom predvođenja slavlja sv. mise na Gradu 3. kolovoza 2008. godine. Iako sam u brojnim obvezama, kada je u pitanju proslava naše nebeske Majke, onda imam vremena.

*Vinko kardinal Puljić
nadbiskup metropolit vrhbosanski*

kara, grada Sinja, brojnih fratara i sestara, kao i brojnih uglednih gostiju. Simbolika je molitvom se penjati na Grad. Poruka je to i naše povijesti. Valjalo je naporom i pouzdanjem u Boga hoditi kroz povijest. Gore će biti slavlje, ali i povijesno sjećanje i pamćenje, zahvaljivanje i vraćanje samopouzdanja, utemeljeno na povijesti i vjeri.

Eto tu sam doživio i iskusio Sinj, njegovu povijest, franjevce, čuvare Svetišta, gnijezdo kulturne baštine i žarište molitve i vjere. Prebirem u srcu kako je divno biti sin ovog naroda, kojega je vjera sačuvala, Gospin zagovor pratio i štiti. Odgovornost je na ovim generacijama to upoznati, to prepoznati, to svjedočiti i budućim generacijama prenijeti.

Tragove blata sa Sinjske alke ponesoh na svojoj kardinalskoj reverendi, jer bijah u prvom redu te su konji u trku blato i do nas dobacivali; nismo se osvrtnali na to jer smo gledali: hoće li biti u jedan, u dva, u sridu, u ništa...

Osjetio sam to i u misnom slavlju i u blagoslovu divnog Gospina lika koji bdije nad Gradom, sinjskim krajem i cetinskom dolinom. Mnoge sam umjetnine blagoslivljao, ali sam koji put morao pitati umjetnike što im djelo poručuje i odražava. Ovdje nisam morao pitati, jer se pred ovim Gospinim likom može moliti, a to mi je znak uspjele religiozne umjetnosti.

Vraćam se doma prebirući u srcu sve što sam doživio: divni lik Gospe Sinjske, vjeru i molitvu, slavlje Sinjske alke, koju ni pljuskovi ni kiše ne smetoše u oduševljenju i ponovnim pucanjima označavajući *u sridu*. Tragove sinjskog blata sa Sinjske alke ponesoh na svojoj kardinalskoj reverendi, jer bijah u prvom redu te su konji u trku blato i do nas dobacivali. Nismo se osvrtnali na to jer smo gledali: hoće li biti *u jedan, u dva, u sridu, u ništa...*

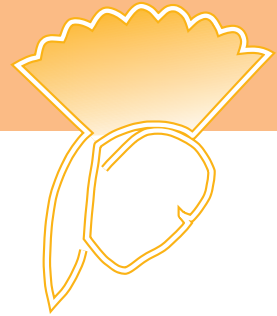
Prebirem u mislima tolike koji su u samostanskom dvorištu tražili mir u savjesti kroz čestite i iskrene ispovijedi, one koje Gospa pomiri, jer im iz srca istjera mržnju, one koji su kod Gospe našli utjehu noseći svoje boli na duši i tijelu itd.

Tamo se spremaju godinama pripremiti i proslaviti tristotu obljetnicu čudesne obrane Sinja. Fratri slave osamstotu obljetnicu pokreta franjevaštva, da bi se u proslavi utvrdili u franjevačkom identitetu i postali još jači i radosniji navjestitelji Isusa Krista koji i danas osvaja srca za svoje Kraljevstvo. Neka i ovo moje iskustvo bude dioništvo u toj pripravi i proslavi, ali i zajedništvo u vjeri i povijesnoj baštini moga hrvatskog naroda.

Gospe Sinjska, zagovaraj nas i štiti u današnjem hodu da i ovaj naraštaj ostavi u baštini ponos vjere i svoga korijena, da bi buduća generacija nastavila tamo gdje smo mi stali u hodu vjere u našem narodu.

Blagoslovi, Bože, ovo svetište, sve čuvare svetišta - franjevce i sve hodočasnike, kako bi ojačani u vjeri i sami postali blagoslov za buduća pokoljenja.

Propovijed kardinala Vinka Puljića na Gradu, 3. kolovoza 2008.

Draga braćo svećenici, draga braćo i sestre!

Rekoše mi dolje u samostanu: „Kada budeš, kardinale, propovijedao, nećeš vidjeti sav svijet.“ Sad ja stojim ovdje nasuprot društveno-političkih djelatnika pa ispada kao da ću njima govoriti, a ovdje s desne strane alkari, a unaokolo stvarno ne vidim vas, ali ono što je najvažnije jest da vi mene čujete.

Vjerujem da ste svi shvatili da ova današnja evanđeoska „*Dajte im vi jesti!*“ (Mt 14,16) jest zapovijed nama Isusovim učenicima, da hranimo narod Božjom riječju. Evo to ću ja sada govoriti: hraniti Božjom riječju, jer mi se moramo nahraniti životnom riječju da bismo znali pravo živjeti.

Ovdje smo na ovome povijesnom mjestu i radujem se. Nalazimo se upravo ispod lika Gospe Sinjske, naše Ramske. Posebno mi je drago jer nas to veže, to je moja nadbiskupija pa sam došao ovdje kao hodočasnik Gospi Sinjskoj na ovo povijesno mjesto.

Slušali smo odozdo dok smo išli vaše pojedine povijesne opservacije kako se to dogodilo. Danas počinjemo sedmogodišnju pripravu za 300. obljetnicu u spomen sedam dana opsade i slavne obrane naše vjere, našeg identiteta, ne samo sinjskog kraja. Međutim, možda je malo i krivo reći da je to samo povijesna stvarnost. Mi trajno kroz povijest moramo braniti svoj identitet. Trajno moramo svjedočiti svoj i vjerski i nacionalni identitet, ali divno je da naš narod ne može baš mahati da je mesijanski narod kao neki drugi narodi što mašu. Naš narod je mali narod, ali vjernički narod. Od prvog pokrštenja vjera je utkana u našu povijest i našu kulturu. I kroz povijest vidimo tragove križa, tragove vjere, tragove naše pripadnosti Katoličkoj crkvi i zato smo ponosni, kako i kaže današnja zborna molitva: „Bog je bio naš vođa i Stvoritelj.“ I ponosni smo sa svojim Bogom, Bogom koji nam je dao svoju Majku nama za Majku pod križem. I mi cijelu svoju povijest gledamo upravo pod križem. Tamo smo ranjavani, tamo razapinjani, tamo nijekani.

Možda vam to malo patetično zvuči. Sad ću vam reći ono što ja proživljam. Za vrijeme Božića stavili smo na oltar onu pšenicu i okolo stavili vrpcu trobojnicu i dođe jedan slavni svjetski poslanik meni i kaže: „Kardinale, kako si takav nacionalist?“ – „Što?“ – „Što će vam ona trobojka na oltaru?“ – „A zašto, zar Isus nije sišao u narod? Isus je u konkretni narod sišao! I u hrvatski narod!“ Ja sam još rekao: „Vidite, vi od svojih zastava i gaće pravite, a meni ne date da je na oltar stavimo.“

Dođe jedan slavni svjetski poslanik meni i kaže: „Kardinale, kako si takav nacionalist?“ – „Što?“ – „Što će vam ona trobojka na oltaru?“ – „A zašto, zar Isus nije sišao u narod? Isus je u konkretni narod sišao! I u hrvatski narod!“ Ja sam još rekao: „Vidite, vi od svojih zastava i gaće pravite, a meni ne date da je na oltar stavimo.“

Želim u nama probuditi taj osjećaj poštovanja prema tim žrtvama, ne samo onim povijesnim braniteljima, nego i onim današnjim. Isto bih i njih pozvao da se ne uzohole i ne izgube osjećaj dostojanstva.

Vitezovi su nastali u povijesti kao oni koji brane slabije, brane vrijednosti u narodu.

Danas, kada se u svijetu toliko govori o ljudskim pravima, vidimo da je uvijek u pravu onaj jači.

Danas moramo imati hrabrosti stati u obranu slabijega.

Onda je ušutio i otišao. To nije samo u trenutku rasprave. Trajna treba biti obrana našeg identiteta: kako obraniti svoju opstojnost, prepoznatljivost i nacionalnog i vjerskog bića braneci vrijednosti.

Kratku ću samo riječ uputiti alkarima. Vi ste viteško društvo na spomen viteške obrane. Vitezovi su nastali u povijesti kao oni koji brane slabije, brane vrijednosti u narodu. Vi budite upravo takvi vitezovi. Danas, kada se u svijetu toliko govori o ljudskim pravima, vidimo da je uvijek u pravu onaj jači. Danas moramo imati hrabrosti stati u obranu slabijega. Danas na svoj način vaše hrvatsko biće mora stati u obranu hrvatskog identiteta, stati u obranu života, jer nema danas više onih neprijatelja kako je nekad prije bilo. Danas je jedan drugi neprijatelj iznutra. Želi nam pamet uzeti da ne znamo voljeti život, a narod koji ne voli život nema budućnosti. Zato, dragi alkarima, u vašim viteškim borbama to je vanjski znak i lijepa uspomena. Čuvajte je, ali neka vaša poruka bude poruka borbe za život, borba za opstanak našega naroda, ne u ratu, nego u njegovim vrijednostima, njegovim korijenima, njegovim prepoznatljivostima.

Zato smo i mi ovdje na ovom svetom brdu, a ja bih rado ovo brdo zvao *brdo Tabor*. Ovdje se mora dogoditi preobraženje naše svijesti, našeg kršćanskog identiteta, naše hrabrosti kroz križ. Cijela je povijest označena križem, ali ako istinski radimo, nema stvari koju nismo u stanju promijeniti. Nema one muke koju nismo u stanju podnijeti, jer je ljubav jača. Kaže Pavao: „Tko će nas rastaviti od ljubavi Kristove?“ To nas Majka Marija uči. Ovdje smo kod nje. Ona je škola ljubavi. Pod križem je postala Majkom i ona nas uči kako biti narod koji svoje voli, a tuđe poštuje. Ali voljeti svoje znači biti spreman za to se žrtvovati, za to izgarati, za to umirati.

Svjedok sam ovog Domovinskog rata, ne samo u Bosni i Hercegovini. Krstarilo sam diljem i Hrvatske i Bosne i Hercegovine, a malo i šire. Svjedok sam onih rovova, rana, bolnica i ne bih htio obnavljati to.

Želim u nama probuditi taj osjećaj poštovanja prema tim žrtvama, ne samo onim povijesnim braniteljima, nego i onim današnjim. Isto bih i njih pozvao da se ne uzohole i ne izgube osjećaj dostojanstva. Ali mi kao narod ne smijemo izgubiti osjećaj poštovanja prema toj krvi koja nas je očuvala na ovoj grudi, prema dijelovima tijela koje su kao žrtvu za to dali. To nas uči osnovni osjećaj poštovanja i poštenja.

Danas nama nedostaje jedna složnost, posebno među Hrvatima u Bosni i Hercegovini. Meni je drago što je gvardijan to spomenuo da ta veza mora postojati. Granice su bile različite u povijesti, ali narod je ostao. Mi tamo nismo došljaci, mi smo tamo kod kuće, ali nismo iskorišteni i trebamo sačuvati svoje korijenje. Da bismo to uspjeli i na ovoj gori Tabor, mi moramo istinski graditi slogu. Prvo ona potječe od bračne sloge. Tu se zapravo temelji sloga naroda. Bračna sloga, obiteljska sloga, sloga male zajednice oslonac su cijelog naroda. Na čemu će se ona bazirati? Na školi križa Kristova! Marija je pod križem postala majka. Ona nas uči toj ljubavi, a narod koji je spreman na žrtvu - on je neuništiv.

Zato želim ovdje na ovom brdu kao zavjet zajedno s Gospom ohrabriti sebe i vas da se ne bojimo žrtve. Tada neće narod nestati, tada nema neprijatelja koji će nas uništiti, neće nam pamet oprati, a mnogo ih je koji žele samo to. Sad nas uče da nismo više Hrvati, samo smo katolici; sad nas uče da se ne smijemo zvati bosanski Hrvati; sad nas uče da se ne smijemo zvati hercegovački Hrvati. Pustite nas da mi znamo što smo, da smo jedan narod u različitim državama, ali jedne vjere. Ono što je obilježilo našu povijest – to je trajna prisutnost upravo križa, trajna prisutnost Gospe, trajna prisutnost vjernosti Svetom Ocu. To je prepoznatljivo kroz svu povijest, i to i danas treba biti. Ne križ kao znak, nego kao sadržaj života, kao izvor hrabrosti za život, izvor spremnosti za žrtvu.

Davna je besjeda: „Ono za što se umire, to ne odumire!“ Ako budemo imali hrabrosti umirati za vrijednosti koje smo baštinili od svojih predaka, ne ćemo propasti. Lijepo je spominjati 300. obljetnicu. Dobro je da se prisjetimo, ali mi moramo biti svjesni da smo narod koji mora ostaviti za budućnost prave vrijednosti i u školstvu, i obrazovanju, i u kulturi, i u politici, i gospodarstvu; mi koji smo direktno pozvani da hrabro govorimo istinu, pa makar bila realna ona poslovića, a toliko sam je puta osjetio: „Tko istinu gudi, gudalo mu lupa po prstima.“ Treba imati hrabrosti istinu govoriti, makar bilo teško i skupo. I mi u duhovnom staležu moramo stati iza istine, vjerodostojni biti, uvjerljivi biti. Tada je svjedočanstvo pravo. To je ono što moramo svi osjetiti - svoju odgovornost. Ovo nam je vrijeme darovano da ga mi poklonimo budućim pokoljenjima.

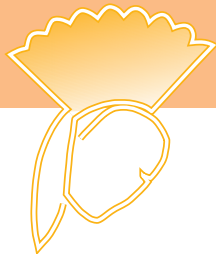
Zato, Gospe draga, s nama si trajno. Budi i danas s nama i daj nam hrabrosti za život da prigrlimo križ i namremo budućim pokoljenjima prave vrijednosti vjere. Amen!

Davna je besjeda:

„Ono za što se umire, to ne odumire!“ Ako budemo imali hrabrosti umirati za vrijednosti koje smo baštinili od svojih predaka, ne ćemo propasti. Lijepo je spominjati 300. obljetnicu. Dobro je da se prisjetimo, ali mi moramo biti svjesni da smo narod koji mora ostaviti za budućnost prave vrijednosti i u školstvu, i obrazovanju, i u kulturi, i u politici, i gospodarstvu.

Njiva natopljena milošću Božjom

Na svećkinju Uzašašća Gospodinova, u četvrtak 21. svibnja, u 800. obljetnici utemeljenja Franjevačkoga reda, u razdoblju sedmogodišnje pripreme za 300. obljetnicu čudesne obrane Sinja (1715.–2015.), splitsko-makarski nadbiskup Marin Barišić posvetio je crkvu Svetišta Čudotvorne Gospe Sinjske u Sinju

Gradnja crkve Gospe Sinjske započeta je 1699., a završena je 1712. godine. Zapaljena je u ratu 1715. godine, oštećivana potresima i posebno anglo-američkim bombardiranjem Sinja 1944. godine. Više je puta obnavljana. Omiljeno je svetište brojnih hodočasnika. Posvećena neka bude povlašteno mjesto Božje nazočnosti i živo vrelo njegove milosti i blagoslova, istaknuo je splitsko-makarski nadbiskup, predvodeći misno slavlje – u konceleciji s provincijalom Franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja fra Željkom Tolićem, gvardijanom samostana fra Božom Vuletom, župnikom fra Nikicom Ajdučićem te više od trideset svećenika – za vrijeme kojega je posvetio novi oltar, rad akad. kipara Kuzme Kovačića. Posvetom novoga oltara možemo reći da je posvećena čitava tristoljetna povijest crkve. Posvetom je postala „njivom“ natopljenom milošću Božjom na kojoj se mogu napajati vjerničke duše našega i budućih naraštaja, istaknuo je nadbiskup Barišić u propovijedi.

GOSPA SINJSKA, kolovoz 2009.

U euharistijskom slavlju, koje je pjevanjem uzveličao župni mješoviti zbor, sudjelovali su veleposlanik RH pri Svetoj Stolici prof. dr. Emilio Marin, župan Splitsko-dalmatinske županije Ante Sanader i dožupan Luka Brčić, gradonačelnici i načel-

nici općina: dr. Ivan Nasić, Ivan Šipić, Din-ko Bošnjak, Branko Samardžić i Josip Silić, predsjednik Viteškoga alkarskoga društva dr. Stipe Jukić te brojni župljani i hodočasnici. Svečanost je bila i povod da se okupe redovnice, fratri i svećenici iz te sinjske župe koja danas ima oko 22.000 vjernika.

Misnom slavlju prethodio je, u dvorištu svetišta, obred blagoslova Gospina kipa, rad akad. kipara Josipa Marinovića. „Kritičari umjetnosti moći će o ovom njegovu djelu reći što misle, a mi mislimo da umjetnik prima najveće uzdarje ovim činom blagoslova svoga djela po kojem ovo njegovo djelo dobiva otajstveni život, postaje protočna poveznica naše duše i srca s našom Nebeskom Majkom, Čudotvornom Gospom Sinjskom. Ova bijela Gospa, podsjećajući na predaju prema kojoj je neprijatelj odustao od osvajanja Sinja 1715. godine prestrašen svijetlim Gospinim likom, postaje poveznicom nas s našom troistoljetnom prošlošću i kao takva još jednim simbolom naše slobode“, kazao je gvardijan Vuleta, pozdravivši okupljeni vjernički puk. „Zavaljujući prijateljstvu fra Mirka Marića s obitelji Vjekoslava Gucića rodila se ideja zavjetnoga dara obitelji Gucić svetištu Gospe Sinjske. Rezultat te ideje i spremnosti obite-

lji Gucić da pokrije ne male troškove njezina ostvarivanja jest ovaj kip pred kojim sada sa zahvalnošću i divljenjem stojimo“, rekao je Vuleta, zahvalivši poimence svima koji su sudjelovali u izradi kipa i oltara te koji su uveličali tu svečanost zaključivši: „Neka svima – spomenutima i nespomenutima – Čudotvorna Gospa Sinjska bude zagovornicom, a Božja milost uzdarjem.“

Pozdravni govor upravitelja Svetišta fra Bože Vulete

Preuzvišeni o. nadbiskupe, najsrdačnije Vas pozdravljam - zajedno sa svom braćom franjevcima na čelu s mnp. o. provincijalom fra Željkom Tolićem i ostalom braćom svećenicima na čelu s dekanom don Stipom Ljubasom te časnim sestrama, bogoslovima i sjemeništaricama - u ime ovdje okupljene zajednice vjernika za koju ćete večeras obaviti dva važna čina: posvetu crkve i oltara za kojim slavimo otajstvo jedinstva s Kristom a prije toga blagosloviti ovaj kip Kristove Majke i naše Nebeske Majke po kojoj nam otajstvo jedinstva s Kristom postaje bliskijim. Veseli nas Vaša nazočnost jer ste Vi apostolskim nasljedstvom živi znak toga jedinstva i glava mjesne Crkve kao što je zdanje našega Svetišta koje ćete večeras posvetiti materijalni znak toga jedinstva.

Zahvalnost Bogu za ovaj kip koji ćete blagosloviti upućujemo posredno ponajprije preko umjetnika koji je upotrijebio dar koji mu je Bog dao. Stoga pozdravljam ovdje nazočnoga gospodina Josipa Marinovića, akademskoga kipara iz Zagreba, i najsrdačnije čestitamo za ovo – vjerujem da ćete se svi složiti kad kažem – velebno djelo. Kritičari umjetnosti moći će o ovom njegovu djelu reći što misle, a mi mislimo da umjetnik prima najveće uzdarje ovim činom blagoslova svoga djela po kojem ono dobiva otajstveni život, postaje protočna poveznica naše duše i srca s našom nebeskom Majkom, Čudotvornom Gospom Sinjskom. Ova bijela Gospa, podsjećajući na predaju prema kojoj je neprijatelj odustao od osvajanja Sinja 1715. godine prestrašen svijetlim

Gospinim likom, postaje našom poveznicom s trostoljetnom prošlošću i kao takva još jednim simbolom naše slobode. Taj nas Božji dar trajno obvezuje i treba obvezivati. S tog razloga mislim da se gospodin Marinović može osjećati počasnim građaninom Sinja i Cetinske krajine, makar se to formalno nikada i ne mora dogoditi. Dragi Joža – smijem tako reći – neka Vas, zajedno s Vašom suprugom i cijelom obitelji, prati zagovor One čiji ste lik ovako predivno isklesali. Hvala Vam u ime svih štovatelja Čudotvorne Gospe Sinjske.

Ovo djelo ima povijest svoga nastanka. Zahvaljujući prijateljstvu fra Mirka Marića s obitelji gosp. Vjekoslava Gucića rodila se ideja zavjetnoga dara obitelji Gucić Svetištu Gospe Sinjske. Rezultat te ideje i spremnosti obitelji Gucić da pokrije ne male troškove njezina ostvarivanja jest ovaj kip pred kojim sada sa zahvalnošću i divljenjem stojimo. Gospodine Guciću, zahvaljujući Vam na Vašem dobročinstvu u ime svih štovatelja Gospe Sinjske, uvrštavamo Vas i cijelu Vašu obitelj među dobročinitelje našega Svetišta za koje svake subote slavimo sv. misu i molimo kronicu. Možete dijeliti onaj isti osjećaj poveza-

nosti s nama koji sam izrazio i samom umjetniku, gosp. Marinoviću. Od srca Vam hvala, a Božji blagoslov neka Vam bude uzdarje za Vaš dar.

Ima i drugih pojedinca i ustanova kojima nam je zahvaliti za pomoć pri izradi i postavljanju ovoga kipa kao i onima koji su sudjelovali u organizaciji naše večerašnje svečanosti. To ćemo učiniti na kraju našega slavlja.

Preuzvišeni o. nadbiskupe, neka mi bude dopušteno među okupljenim Božjim narodom pozdraviti neke pojedince koji obnašaju posebne službe.

Drago nam je da je na našoj svečanosti veleposlanik RH pri Svetoj Stolici, prof. dr. Emilio Marin, koji u naše Svetište često i rado dođe.

Pozdravljam i našega župana gosp. Antu Sanađera i dožupana gosp. Luku Brčića.

Postavljanje ovoga kipa jedan je od brojnih sadržaja naše sedmogodišnje pripreve za 300. obljetnicu čudesne obrane Sinja. Stoga pozdravljam sve članove organizacijskoga odbora, gradonačelnike i načelnike općina, dr. Ivana Nasića, gosp. Ivana Šipića, gosp. Dinka Bošnjaka, gosp. Branka Samardžića i gosp. Josipa Silića te predsjednika Viteškoga alkarskoga društva dr. Stipu Jukića.

Ova je svečanost bila povodom da se okupe časne sestre, fratri i svećenici iz naše župe. Sve vas pozdravljam u ime cijele naše župe.

Uvjeren da nikome od ovdje okupljenih Gospa neće uskratiti svoj pogled i zagovor, molim Vas, preuzvišeni o. nadbiskupe, da blagoslovite ovaj kip i potom posvetite našu crkvu da bude povlašteno mjesto Božje nazočnosti na slavu trojedinoga Boga.

Gvardijanova zahvala

Neka je slava i hvala Bogu za današnje slavlje. Vašim posredstvom, o. nadbiskupe, primili smo milost posvećenja našega Svetišta i oltara kao i blagoslova Gospina kipa. Još jednom Vam u ime svih najsrdačnije zahvaljujem. Trajno ste uključeni u naše molitve, a današnje slavlje koje ste predvodili vjerujem da je svojim sadržajem u svima nama učvrstilo osjećaj crkvenoga zajedništva.

Za pripremu ovih obreda zahvaljujem župniku fra Nikici Ajdučiću, tajniku o. nadbiskupa don Juri Bjelišu, zborovođi fra Juri Župiću, s. Jeleni Mijić i cijelom zboru Gospe Sinjske te fra Tinu Labroviću s ministrantima.

Za ovako urešenu crkvu zahvalit nam je marljivim sestrama s. Trpimiri i s. Jeleni, uključujući i sve vas, dragi vjernici, koji ste donijeli cvijeće da ovako lijepo uresimo hram Božji.

Pored zahvale koju sam uputio umjetniku, donatoru i fra Mirku Mariću, dopustite mi da zahvalim barem još nekim pojedincima. Danas su s gosp. Josipom Marinovićem brojni njegovi prijatelji među kojima je i naš Sinjanin akademski kipar Stipe Sikirica, kojem zahvaljujemo za vezu brojnih umjetnika sa Sinjem i za sve ono što je sam učinio za Svetište i Sinj, uključujući i darivanje svoga umjetničkoga opusa Gradu Sinju, koji će biti smješten u novim alcarskim dvorima.

Zahvaljujem i gosp. Damiru Ujeviću u čijoj je radionici gosp. Marinović klesao svoje djelo i odmarao dušu u prijateljskim susretima.

Zahvaljujem gosp. Ivanu Nestiću koji je donirao dio svoga kamenoklesarskoga rada za postolje kipa i besprijekorno obavio svoj posao.

Izradu temeljnoga kruga postolja zahvaljujemo donacijama *Alkoma* preko direktora gosp. Mirka Vukovića, djelatnicima poduzeća *Cetina* na čelu s gosp. Markom Zorićem i Antom Delićem, gosp. Marku Jazidžiji i izvođaču radova gosp. Stanku Galiću. Za prijevoz i postavljanje kipa i postolja zahvaljujemo područnoj ispostavi HEP-a, gosp. Draženu Šabiću i Ivici Vrci, te djelatnicima gosp. Seniu Šabiću, Ivi Vukasoviću Parinu i Mladenu Ćurkoviću.

Zahvalu upućujem uvijek spremnim djelatnicima *Vodovoda i čistoće* na čelu s direktorom Dammirom Tomaševićem kao i obitelji Miše i Darije Žanko iz *Poljoprivrednog centra*.

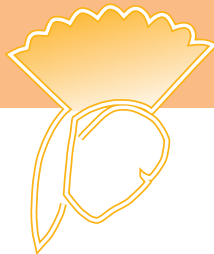
Zahvaljujem alcarima i alcarskim momcima koji su znak zahvalnosti Gospi svih nas.

Klapa Sinj otpjevala je pjesmu na mjestu na kojem će se prvi put 7. kolovoza ove godine održati Festival marijansko-duhovne klapske pjesme *Klape Gospi Sinjskoj*.

I na kraju veliko hvala rijetko spominjanom, a u svemu uvijek prisutnom ekonomu samostana fra Stipi Šušnjari za brojne i zahtjevne organizacijske poslove. Hvala i svom pomoćnom osoblju za predan rad kojim prate sve naše pothvate i svečanosti.

Neka svima – spomenutima i nespomenutima – Ćudotvorna Gospa Sinjske bude zagovornicom a Božja milost uzdarjem.

Josip Marinović: Gospa Sinjska, mramor, 2009.

Kip prema slici

Piše: **Željka ČORAK**

Kipar je prenio okrunjenu glavu sa slike u tvar bijeloga mramora, zadržavši njezinu sabranost i miloću. Spuštenih vjeđa ona sluša pridošle, spremna prenijeti molbe i želje u visinu.

Na blagdan Uzašašća u dvorište sinjskog samostana postavljen je bijeli mramorni kip Gospe Sinjske, gotovo tri metra visok, rad akademskog kipara Josipa Marinovića. Skrovita slika, koja je od petnaestog stoljeća bila simbol nebeske zaštite za ovaj kraj između bosanskih planina i onih planina koje rube hrvatsku obalu, tako je izišla na svjetlo danje, doživjevši metamorfozu od plohe u volumen, od sumračja u bjelinu, od tajnovitosti u posvemašnju pristupačnost, od apsolutnog cilja do njegova znaka. Sudbina slike poznata je, iako se to ne može u potpunosti reći za porijeklo. Do 1536. nalazila se u Cetingradu, kad je fratri odnose u Ramu. Trpeći kršćansku sudbinu za turske vlasti, ni tamo ne može opstati: 1687. odlazi u progonstvo sa svojim

narodom. Jedno vrijeme provodi i u Splitu, gdje su ramski fratri našli utočište u benediktinskom samostanu na Sustjepanu. Tako se za slikom, poput modrog plašta, povlači i komadić morskog obzora. No 1691. fratri se vraćaju u Sinj, gdje se Gospa otada nalazi. Njezin život u Sinju pun je dramatičnih događaja, bitaka i konačne pobjede, molitava i vizija, nastanka legendi (Gospa koja svijetleći obilazi zidine opsjednutog grada), pa i trzavica za pokroviteljstvo nad čudesnim platnom između vojske i fratara. Završila je u franjevačkom samostanu, gdje se i danas štuje, kao jedna od najsnažnijih točaka milosti u hrvatskom zemljopisu.

Kipar Josip Marinović rođen je u Skopju 1937. godine. Diplomirao je 1969. na zagrebačkoj Akademiji likovnih umjetnosti u klasi Frana Kršinića, kojemu je od diplome do 1973. bio suradnik u majstorskoj radionici, a dvije godine, od 1966. do 1968., specijalizirao se kod njega za monumentalnu plastiku. Učenik je od učitelja primio duboku lekciju majolovske stilizacije i jasnoće, zadržavši je cijeli život, s vlastitim udjelom smirenosti i zaustavljenosti trenutka. Dok su u početku njegova vedra rasprostiranja tijela tekla krivuljama i oblinama, kasnije, pogotovu u kamenu, reže svoje oblike oštrijim linijama i ploham. Unatoč toj sklonosti visokoj stilizaciji, Marino-

Život Gospine slike u Sinju pun je dramatičnih događaja, bitaka i konačne pobjede, molitava i vizija, nastanka legendi (Gospa koja svijetleći obilazi zidine opsjednutog grada), pa i trzavica za pokroviteljstvo nad čudesnim platnom između vojske i fratara.

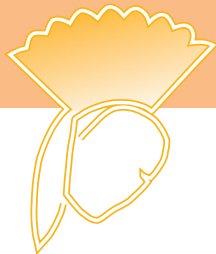
vić pokazuje mnogo smisla za portretnu karakterizaciju, pa u tom smislu stvara mnoga djela vrijedna spomena, od dječjih glavica do uvjerljivog lica svetog Leopolda Mandića. Poznat je Marinovićev ciklus reljefa s portretima hrvatskih glazbenika postavljen u čarobnom kontekstu grada Osora. Velikanu hrvatske medicine Đuri Bagliviju izradio je poprsje za Medicinski fakultet u Zagrebu. Sudjelovao je vrlo dobrim prijedlogom na natječaju za kip Marka Marulića u Zagrebu. No velik ili najveći dio svoga opusa Josip Marinović ostvario je upravo u sakralnim zadaćama, i to pretežno u Bosni. Samo Madona s djetetom ima priličan broj: spominjemo ovoga časa onu u sjemenišnoj kapelici u Visokom, pa u crkvi sv. Mihovila u Ovčarevu, pa u crkvi Svete Matere Slobode u Zagrebu, zatim u Novoj Biloj, pa onaj u crkvi u Dubici, nestao u ratu... U galeriji na Humcu nalazi se njegova Majka. U Lugu Brankovićima izradio je brončani kip Ivana Krstitelja u naravnoj veličini, u Trebinju treću postaju Križnoga puta, u paljenoj glini. Posebno se pak valja sjetiti velikoga brončanog kipa bosanske kraljice Katarine u prekrasnom prostoru crkve u Kraljevoj Sutjesci.

Zadaća prevođenja slike u kip nije laka ni zahvalna. Ono što slika može kipu je zapravo strano: sunce guta njezine nijanse, izvanjski prostor njezinu tajnovitost i intimnost. Od misterija čuda ostaje njegov putokaz. Pa ipak, kipar je učinio najbolje što je mogao. Prenio je okrunjenu glavu u tvar bijeloga mramora, zadržavši njezinu sabranost i miloću. Spuštenih vjeđa ona sluša pridošle, spremna prenijeti molbe i želje u visinu. Njezino tijelo, koje je ostavljeno kiparevoj predodžbi, skupljeno je u se, s minimumom pojedinosti, što znači s minimumom sjena. Jedri lik cetinske djevojke, smireno i stidljivo zatvoren u plašt, tek skromno otvara dlan koji prima i odašilje molitve, bose joj noge jedva pokazuju da stoji na tlu i koliko je puta prošla, a nabori, ne mičući se, daju do znanja da je ovdje spremna ostati.

Što će kip slici? Onima koji dolaze može kazati kamo su došli i tko ih čeka.

Što će kip slici? Onima koji dolaze može kazati kamo su došli i tko ih čeka.

Teška povijest roda hrvatskoga za vrijeme zuluma turskoga

Pišu: **Davor NIKOLIĆ** i **Stipe BOTICA**

Ova pjesma kronikalna tipa nema glavnog aktera, odnosno glavni je njezin akter Gospina slika i njezin čudotvoran put. U nekoliko kratkih slika prikazana su čudesa Gospina, a najveće je čudo sačuvano za epski klimaks - pobjedu kršćana nad Osmanlijama i obranu grada Sinja.

Općepoznata je činjenica da u književnu obradu ulaze teme koje su važne i kolektivu i pojedincima. Dobar dio "znamenitih" tema, inače, lako nađe svog autora, formulatora, pjesnika/pripovjedača koji daje svoju percepciju i vizuru teme. Jedan dio tako oblikovanih književnih struktura povjerava se usmenom prenošenju i funkcioniraju u izvedbama dok ih trebaju korisnici, recipijenti, općinstvo. Obično se oblikuju lakim načinom, često i formulativnim stilizacijama i većina ih korisnika drži prikladnima za svoje potrebe. Ne zna se tko je bio onaj zadnji formulator i stilizator i kao da je to učinio narod kao cjelina, mada je autor nepoznat i bezimen. Čuvaju se i prenose usmenim priopćajem, bez poteškoća dolaze i odlaze od jednoga korisnika do drugoga, žive svojim životom kao kolektivna narodna baština.

Pučki karakter ove epske pjesme otkriva se ponajviše u stilizaciji koja je usko povezana i s versifikacijskim rješenjima

Drugi dio takvih "važnih" tema oblikuju također daroviti pojedinci iz naroda, ali u ostvarajima utiskuju i svoj pojedinačni pečat, svoju stvaralačku prepoznatljivost, svoje stilizatorske sposobnosti, svoj svjetonazor. Obično se takvi proizvodi zovu *pučkim tekstovima*, pučkim književnim fenomenom. Najčešće su teme one koje su duboko vezane za neko područje, ili kao neka mjesna znamenitost, ili kao kolektivna nedaća/katastrofa, ili kao autorov angažirani stav prema životu i svijetu. Takva djela, pučka djela, imaju svoje sadržajne, kompozicijske, izražajne, idejne odlike i prepoznatljivosti.

Takvo jedno djelo koje je u cijelosti proizvod pučkoga pjesnika jest i ova pjesma o povijesti čudotvorne slike Gospe Sinjske. Sročio ju je pučki pjesnik *Jozo Peranović* iz sela Ribaca u ramskom kraju, a zapis je nastao u seminaru studija kroatistike na Filozofskom fakultetu Sveučilista u Mostaru akademske godine 1998./1999. (zapisivačica je bila *Dani-jela Brizar* iz Luga, općina Rama).

Teška povijest roda hrvatskoga

za vrijeme zuluma turskoga. 2

Preko Drine Turci navališe
Bosnu krasnu listom porobiše.
Ljude, žene, djecu ubijaju
i ognjišta naša otimaju. 6

Sa njima su i prebjezi bili
teški zločin skupa su činili.
Kuće pale, djevojke siluju,
nepokorne na kolac nabijaju. 10

Kad su Turci izvršili napad,
Hrvati se povlače na zapad,
u Mađarsku i Austriju
da gnijezdo u Gradišću sviju. 14

Svoju rodnu napustiše grudu,
da robovi tuđinu ne huđu.
A mnogi su hili opkoljeni
turskom vojskom tako pokoreni. 18

Padali su gradovi i sela,
Jajce pade, pade Bosna cijela.
I hrvatske pokrajine dične
doživješe tragedije slične. 22

Herceg Bosna, dio Slavonije
i Zagora kršne Dalmacije.
U Sinju je crkva zapaljena
i samostan tog teškog vremena. 26

Franjevci se tada razidoše
i Gospinu sliku ponesoše.
U Ramu su jedni išli tada
drugi idu do Trsta grada. 30

A u Rami pitomaj oazi
samostan se na Šćitu nalazi
i još crkva Gospe od Milosti,
tko ju moli svakom grijehu prosti. 34

Uz planine strše jele vite
pa Ramljake od uljeza štite.
Rijeka Rama se po polju krivuda
krasna sela naokolo svuda. 38

Osmanlije Ramu posjetiše
i na Šćitu crkvu zapališe.
Gospina je slika u njoj bila,
vatra se je nije dodila. 42

Beg Kopčić je iz vatre iznio
i u ambar u žito sakrio.
Al za čudo to bijaše svima
što u bega uvijek žita ima. 46

Trošio ga više ili manje,
u ambaru uvijek isto stanje.
Snaja sazna, hoće vlasti zvati,
a beg sliku franjevcima vrati. 50

Novu crkvu franjevci naprave
i Gospinu sliku u nju stave.
Franjevci su muke podnosili
i svoj narod stalno čeličili. 54

Ali zulum nije imo kraja
pa se mnoga poturčila raja.
Islam primi, janjičar postade
pa svoj narod progoniti stade. 58

Braćo moja i sestrice mile
da vidite kako majke cvile:
jednog joj sina otimaju,
na turčenje u Carigrad daju. 62

Suze vriju ko jesenje kiše
majka tužna za sinom uzdiše.
Tuđin kleti uvijek vješto radi
da Hrvate među se zavadi. 66

Još Hrvati tuđinu za volju
svakog rata jedan drugog kolju.
Mukotržno stoljeća prolaze,
tiranije sve žešće dolaze. 70

Proplakaše franjevci na Šćitu
od nikoga nemaju zaštitu. 72

U tisuću i seštoj stotini
osamdeset i sedmoj godini
zov fra Pavla dičnog Vučkovića,
gvardijana Stipana Matića. 76

Fratre prati bijeda i nevolja sve od Sinja pa do Dugopolja, još u Klisu, kasnije u Splitu, skrivali su Gospu plemenitu.	80	Na Otok su prvo udarili, tu su mnogi glave pogubili. Silnu vojsku Turci su imali Otočane nemilo poklali.	98
Bubčić je Jure čuvar bio i u ormar sliku je sakrio.	82	Druga vojska Vrliku napala i na vjeri sve redom poklala.	100
Kad na ormar netko nešto stavi, ujutro se na podu pojavi.	84	Sinjani se za boj pripremaju zaklinju se da se ne predaju. Oni nose Gospinu priliku na tvrđavu penju se veliku, sablje oštre, pune puške šare, postavljaju na kule mužare.	106
Jure reče da više ne meću pred ormarom upališe svijeću.	86	Sedam stotin cetinskih junaka, na šezdeset tisuća Turaka.	108
Franjevci se u Sinj povratiše i u crkvi Gospu postaviše. Turska sila ponovo prijeti Sinj bijeli hoće zauzeti.	90	Fra Pavao Vučković ih vodi stjegonoša junake slobodi. A uz pomoć Blažene Djevice Majke Božje, naše zaštitnice.	112
Turske vojske šezdeset tisuća, po Cetini krv se lije vruća, a pod vodstvom Seraskera paše, poturčene krvopije naše.	94		

Velika Gospa 2008. - procesija s Gospinom slikom

Knjigu piše u Ravne kotare i pozivlju hrvatske serdare po imenu Božu Miljkovića i Iliju zvanog Mitrovića.	116	O vratu mu križ Isusa Krista, u desnici oštra sablja blista, a u lijevoj puška okovana, tako valja dočekat dušmana.	154
Zulumčari harač navališe ne može se podnostiti više. Za oltare konje privezuju, paramentim našim pokrivaju.	120	Uz Grabovca Grcie don Ivane I Lovrić orni za megdane.	156
U Kotarima vojsku sakupite pa iz Rame narod izbavite. Vodite nas Sinju bijelome i Cetinskom polju širokome.	124	Prvo Turci Sinj su zapalili, na tvrđavu juriš učinili, al ih sijeku sinjski vitezovi razjareni ko ljuti lavovi.	160
Dvije vojske iz Kotara kreću a iz Sinja Zeno vodi treću.	126	Vojska Turke sa tvrđave siječe, žene, djeca na koljenim kleče, Majku Božju neprestano mole, da kršćani nekrstu odole.	164
Jedni idu preko Rakitnoga, drugi preko Polja duvanjskoga, treći idu do Kupresa bijela; robe, pale gradove i sela.	130	Pade sila turskih jurišnika među Turcima zavlada panika. Janjičari mole pašu svoga, da se kani Sinja kamenoga.	168
Jedan dio naroda povelj, blago gone, žito ponijeli. Kod ovakvog užasa i drame svećenici pođoše iz Rame.	134	Pjesniku je gotovo jedina namjera opjevati legendarnu kroniku i preni- jeti svoju ideju recipijentima u vidu moralne pouke; traženje druge i drugačije estetske kvalitete bilo bi iluzorno	
Gospinu su sliku ponijeli, zlatni kalež i knjige uzeli. Nose ono što je bilo vrijedno, vjeru, žrtve i znanje zajedno.	138	Ne možemo mrtve pokupiti, a kamoli tvrđu osvojiti. Kamenjem nas tuku pustimice, u sred čela il med lopatice.	172
Na izlasku od zapadne strane procvilio Matić gvardijane. Živci su ga do kraja izdali on se vrati crkvu zapali, da je ne bi Turci ogadili konjušnicu od nje napravili.	144	Danju, noću, tako nam se čini zidom šeta žena u bjelini. U nas gleda i kudjeljom prijeti: Vi tvrđavu nećete uzeti!	176
Narod bježi, franjevci ga vode Sinju gradu kraj Cetine vode. Franjevci se u Sinju smjestiše po selim narod razmjestiše.	148	Srdobolja na Turke navali stotine su dnevno umirali.	178
Slomit ćemo svakog dušmanina, ma koliko da ih ovdije ima.	150	To su prava na zemlji čudesa kao da su došla sa nebesa.	180

Bježe Turci, plijen ostavljaju i oružje sa sebe bacaju. Tad Sinjani juriš učiniše sjekuć Turke, plijen povratiše.	184
Zarobiše edeka turskoga i opremu paše zloglasnoga.	186
Na taj spomen vitezova pravi' Sinjska alka od tada se slavi. Pobjeda se Gospi pripisuje, a narod ju voli i poštuje.	190
Zlatnom krunom Gospu okruniše i od srebra okvir napraviše. Narod hrli preko kamenjara, bosi stižu Gospi do oltara.	196
Sinj je mali za hodočasnike kad je blagdan od Gospe Velike. Molimo se i Gospi i Bogu da nam dade mir, bratstvo i slogu.	198

Na sadržajnoj razini nema nekih nepoznatih detalja: prati se općepoznata istina o Gospi Sinjskoj, onakva kakvu je stvorila i zadržala pučka percepcija. Na *kompozicijskoj* razini ima dosta oznaka pučkoga književnog fenomena.

Prvi dvostih ove pjesme najavljuje opću temu sudbine hrvatskog naroda za turskoga zuluma. Ničim se ne naznačuje da će tema pjesme biti legendarna čudesa Gospe Sinjske. Epska radnja započinje *ab ovo*, s osmanlijskim osvajanjem Bosne, a zatim i Hercegovine, Zagore i dijela Slavonije. To potvrđuje kronikalni tip pjesme u kojoj nema glavnog aktera, odnosno glavni je akter ove pjesme Gospina slika i njezin čudotvorni put. U nekoliko kratkih slika prikazana su čudesa Gospina: obilje žita u bega Kopčića, stvari koje padaju s Bubčićeva ormara i slično. Naravno, najveće je čudo sačuvano za epski klimaks - pobjedu kršćana

Velika Gospa 2008. - procesija s Gospinom slikom

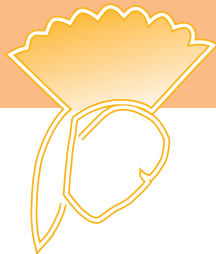
nad Osmanlijama i obranu grada Sinja. Legendarni karakter ove epske pjesme nadvladava ostale epske elemente - izostavljeni su iscrpniji opisi, nema digresija ili ekskurza. Sve ide pravocrtno prema jednom jedinom cilju - Gospinoj čudotvornoj obrani Sinja te objašnjavanju porijekla tradicionalne viteške alke. Na samom svršetku pjesme epski pripovjedač smireno napušta turbulentne ratne događaje i opisuje sadašnje stanje: rijeku hodočasnika koja dolazi u Sinj pokloniti se čudotvornoj Gospi. Time je zaokružena jedna velika cjelina najavljena samim naslovom pjesme, a to je put čudotvorne slike od Rame do Sinja u tri stoljeća. Svršetak pjesme klasičan je pučki: naglašava se snaga molitve i vjera da će Bog svome puku dati mir, bratstvo i slogu.

Niz je prepoznatljivosti i na stilizacijskoj i versifikacijskoj razini i baš je po tome gotovo imanentna pučkom književnom fenomenu. Pučki karakter ove epske pjesme otkriva se ponajviše u stilizaciji, koja je usko povezana i s versifikacijskim rješenjima. Naime, stihova je ukupno 198, organizirani su u pravilne dvostihe, dakle postoji 99 rimovanih dvostiha. Od tih 99 dvostiha čak 38 puta rima je postignuta podudaranjem glagolskih nastavaka istoga glagolskog oblika (npr. *navališe - porobiše; iznio - sakrio; otimaju - daju*), što je i najjednostavniji način postizanja rime. Osim toga česta je i pojava eho rime (jedna se rimovana riječ u potpunosti nalazi u drugoj, npr. *svima - ima; postade - stade*) koja može biti vješt stilistički postupak, ali se često razvodni u banalne rime. Zanimljiv je primjer eho rime *drame - Rame* gdje se naziv lokaliteta povezao s dramom, tj. patnjom ramškoga puka. Važno je još dodati da je rima pretežito ostvarena dvosložno (ženska rima), ali najčešće nepravilno (rimuju se slogovi nakon naglašenog sloga) ili nečisto (ne podudaraju se svi suglasnici u rimi). Česta su potpuno nespretna rješenja kao što

su: *Austriju - sviju; Slavonije - Dalmacije; oazi - nalazi; podnosili - čeličili* i brojni druga. To sve upućuje na nedostatak darovite stilizacije, odnosno na pribjegavanje potrošenim formulama, što za autora ovoga teksta nije bila negativna stvar. Dapače, njemu je gotovo jedina namjera opjevati legendarnu kroniku i prenijeti svoju ideju recipijentima u vidu moralne pouke. Traženje druge i drugačije estetske kvalitete bilo bi iluzorno.

Jasan je i pjesnički stav o svim detaljima koje ima pjesma. I sukladan je općeprihvaćenoj narodnoj istini o svim tim događajima. Stoga je tako i bliža usmenoj narodnoj pjesmi. Neka bude još jedan mali prilog književnoj obradi ove teme.

SVAKODNEVNO POZIVAJU NA MOLITVU

Gospina zvona na sinjskom zvoniku

Skladan mramorni zvonik i harmonična zvonjava zvona crkve Čudotvorne Gospe Sinjske jedan su od prepoznatljivosti grada Sinja. Naš se grad njima diči još od 1927. godine. Po zvuku i po pogledu može se prepoznati da se u zvoniku nalaze četiri nejednaka zvona.

Gotovo je nepoznato da zvona na Gospinu zvoniku imaju imena, da na sebi nose određene poruke i da su različito ukrašena. Dva najveća posvećena su Blaženoj Djevici Mariji, a dva manja franjevačkim svecima sv. Franji Asiškome i sv. Anti Padovanskom.

Na najvećem zvonu prikazana je Prilika Gospe Sinjske. I na drugim se zvonima, uz njezinu Priliku, nalazi i drugi svetački likovi: sv. Jeronim, sv. Jure, sv. Nikola, sv. Roko, sv. Klara itd. Sve odreda franjevački i narodu omiljeni sveci! Na svakom je zvonu naznačena prigodna godina kada su salivena: „Franjevačka jubilarna godina 1226.–1926.“. Zvona rese veoma lijepi umjetnički vijenci od cvijeća, različiti ukrasi, amblemi poput franjevačkog grba i sl. Ornamentika je na svakom zvonu drugačija. Sinjska zvona izašla su iz ljevaonice De Poli (Vittorio Veneto), kuće koja je utemeljena daleke 1453. godine.

Najmanje zvono od 350 kg posvećeno je sv. Anti Padovanskom. Ugođeno je notom *la* i na njemu je ovaj natpis: *Čudotvorče naš sv. Ante, budi nam u pomoći i u danu i u noći!*

Drugo zvono od 600 kg posvećeno je sv. Franji Asiškome. Ugođeno je notom *fa diesis* i nosi ovaj uzdah: *Sveti Oče Franjo, Isusovom ljubavlju raspali naša srca i naše društvo opet povrati!*

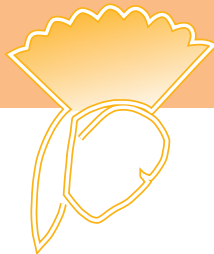
Treće zvono od 870 kg, ugođeno notom *mi*, upravlja ovu molitvu: *Isuse, sa Tvoga Euharističnoga Prijestolja zavladaaj i kraljuj u srcima svih ljudi!*

Najveće, Gospino zvono, teško oko 1330 kg, ugođeno notom *re*, upravlja Mariji ovu prošnju: *Čudotvorna Sinjska Gospe, svakim dobrom obaspi svoje darovatelje i štovatelje!*

AMBROZ TESTEN, Sveti Franjo i gubavac

Franjevke u hrvatskome narodu

Piše: s. Judita ČOVO

Način života koji je započeo sveti Franjo Asiški ubrzo je privukao mnogobrojne muškarce i žene. Prvi životopisac svetoga Franje Asiškoga fra Toma Čelanski napisao je da je za Franjom pohrlilo mnoštvo svakoga staleža i obaju spolova. Franjo je svima, kaže životopisac, davao upute za život, a oni su, prema vlastitome nagnuću, odabirali način života: u samostanu ili ostajući u svijetu. Nastala su tako tri franjevačka reda: Red manje braće, što se naziva prvim redom, Red sestara klarisa ili drugi red te Franjevački treći samostanski i svjetovni red

Sestre klarise

Asižanka Klara (1194. – 1253.), plemkinja, na Cvjetnicu u noći godine 1212., potajno je napustila roditeljsku kuću i odvažila se na početak života po Evanđelju. U Porcijunkuli, gdje su je primili Franjo i braća, obukla je redovničko odijelo. To je početak reda *Sestara klarisa*. Klari se uskoro pridružila njezina sestra Janja, potom i druga sestra Beatrice, neke rođakinje, njezina kućanice te druge Asižanke i sama njezina majka. *Siromašne gospođe*, kako su se u početku nazivale, Klara i njezine susestre nastanjuju se u samostanu sv. Damjana, mjestu gdje je sv. Franjo dobio poslanje da *popravlja Gospodinovu kuću* i gdje je proboravio kratko vrijeme prije prijelaza u vječnost; tu je ispjevao i svoju *Pjesmu stvorova*.

Klara i njezine susestre posvetile su se životu u povučeniosti od svijeta, u kontemplaciji. Op-služivale su strogu samostansku klauzuru. Međutim, nekolicina Klarinih susestara, nazvane *posluživateljice*, izlazile su iz samostana i bile na usluzi puku. Klara se je posebnom skrbi i ljubavi odnosila prema tim susestrama; sama im je prala noge po povratku u samostan. Upornašću za životom u potpunome siromaštvu, tj. bez ikakvih posjeda i tvarnih dobara, življenjem od rada svo-

jih ruku, Klara je od papa ishodila tzv. *povolasticu siromaštva*.

Klara Asiška bila je žena duboke mistike na franjevački način, tj. osjetljiva na Božje i na ljudsko. Klari i sestrama utjecali su se ljudi pritisnuti raznim nevoljama: od neimaštine i bolesti do lomova u braku. Klara se odlikovala prirodnom umnom nadarenošću i kulturom, što se očituje i njezinim spisima napisanim na latinskome jeziku. Ona je prva žena u povijesti redovništva u Crkvi koja je sama napisala pravilo za svoju redovničku ustanovu. Poštivali su je i rado posjećivali kardinali i pape.

Ime Klara znači *Jasna, Sjajna, Svjetlana*. Značenje Klarina imena dade se povezati uz kazivanje Klarine majke te uz Klarino poslanje. Naime, u strahu za porod, moleći se pod križem, Klarina majka „čula je glas koji joj je rekao da će roditi veliko svjetlo, koje će uvelike obasjati svijet“ (*Postupak proglašanja Klare svetom III., 20., 9*). Po Klarinu životu i životu zajednice sestara koju je ona započela cijeli svijet je doista obasjan čovjekoljubim djelima. Neki proučavatelji franjevaštva Franjinu pohvalu Bogu „*po jasnoj vedrini*“ povezuju s pomišlju na svetu Klaru. Naime, Klara je bila žena *jasne vedrine* duha. To je pokazala i na samome kraju zemaljskoga života zahvaljujući Bogu:

„Blagoslovljen bio ti, Gospodine, koji si me stvorio!“ (Postupak III., 20.).

Godine 1958. Pio XII. proglasio je sv. Klaru zaštitnicom televizije, jer joj je dana milost da je, ostajući bolesna u svome samostanu, u duhu vidjela slavljenje Polnočke u crkvi braće franjevacu.

Od samih početaka u hrvatskim su krajevima nicala zajednice sestara klarisa, osobito duž naše obale. Povijesnim neprilikama mnogi su se samostani ugasili ili bili dokinuti. Samostan sestara klarisa u Splitu svojom se životnošću, uza sve izvanjske neprilike, neprekidno održao već više od sedam stoljeća. Iz toga samostana razgranali su se novi samostani sestara klarisa u Zagrebu te u Brestovskome u Bosni. Potom sestre iz zagrebačkoga samostana osnivaju samostane u Sloveniji i u Požezi.

Sestre klarise žive u klauzuri, tj. izlaze iz samostana samo u potrebi; vrata pak njihovih samostana otvorena su ljudima u nevolji, kao što su bila otvorena vrata samostana njihove *majke i sestre Klare*. U njihovu danu izmjenjuje se vrijeme molitve i rada, a u noći se vrijeme počinka prekida molitvom.

Sestre franjevke Trećega samostanskoga reda

Svjedok povijesnih zbivanja XIII. stoljeća, biskup i kardinal *Jakov iz Vitrya*, u zapisima sa svoga puta po središnjoj Italiji (1216. godine), gdje je jedno vrijeme bio i papinski dvor, zapaža da se i tu više skrbi posvećuje vremenitim i svjetovnim stvarima nego onim duhovnoga reda. Ali, zapisao je i sljedeće: „Našao sam, ipak, u tim krajevima, nešto veoma utješno: osobe, obadva-ju spolova, bogate i laike, koji su, lišavajući se svakoga vlasništva radi Krista, napustili svijet. Nazivaju se *manja braća i manje sestre* i veoma ih cijene Papa i kardinali... Oni se goruće trude, da istrgnu ljude od brodoloma svjetovnih ispraznosti i kod mnogih im je to uspjevalo... Žene, međutim, borave zajedno u nekim prihvatilištima nedaleko od grada, i ne primaju nikave darovštine, nego žive od rada svojih ruku.“

Te franjevačke zajednice *manjih sestara* uglavnom su pripadnice franjevačkoga trećega samostanskoga reda. Veoma brzo su se proširile po

cijeloj Europi. Neke su od tih redovnica živjele povučene u samotištima, posvećujući se pokorničkome životu. Mnoge su se pak posvećivale djelima milosrđa, osobito njezi bolesnika.

U našim krajevima, istodobno s ustanovljenjem samostana franjevacu i sestara klarisa, nastajale su i zajednice braće i sestara trećega franjevačkoga reda.

Postojeće zajednice sestara franjevacu apostolskoga života koje djeluju u hrvatskome narodu uglavnom su se oblikovale u XIX. i prvoj polovici XX. stoljeća, kao odgovor na društvenopolitičke prilike. Sestre su se osjetile pozvanima da djeluju prosvjetiteljski, poglavito u odgoju i školovanju djece i ženske mladeži te karitativno po bolnicama, ubožnicama i sirotištima. Prilike u našoj zemlji u drugoj polovici XX. stoljeća uglavnom su usmjerile djelovanje redovnica na rad u bolnicama, pastoralno djelovanje i katehizaciju, odgoj djece u vrtićima, djelovanje među našim iseljenicima te misionarsko djelovanje u užem smislu riječi.

Redovničke družbe sestara franjevacu u hrvatskome narodu navodim uz poneku crticu iz njihova života ili djelovanja.

Družba sestara franjevacu od Bezgrješne

Sjedište je Družbe u Šibeniku. Sestre su sudbinski bile povezane s pučanstvom Dalmatinske zagore, a potom i s potrebnicima, posebno bolesnima i umirućima, grada Šibenika, gdje su se nastanile „u jednoj malaknoj kući i siromaškoj“. O prvim dvjema sestrama – s. Klari Žižić i s. Serafini Burmazova - piše: „Ove se učiniše jedno ogledalo ovoga mista, a navlastito Klara, ona se viaše sveti život činiti u svakom opsluženju i do-bri dili“ (*Knjiga od uspomena*).

Družba sestara franjevacu od Bezgrješnog začeca iz Dubrovnika

Sjedište je Družbe u Dubrovniku. Korijeni Družbe sežu u XV. stoljeće po djevojkama franjevačkim trećoretkinjama koje su na dubrovačkom poluotočiću Danče njegovale kužne bolesnike i karitativno djelovale u gradu. Puk, a osobito pomorci, privrženi su im i vjeruju u pomoć Gospe od Danača i zagovorne molitve sestara. Kada

GOSPA SINJSKA, kolovoz 2009.

brodovima prolaze pokraj crkvice, pomorci brodskim sirenama pozdravljaju Svetu Mariju od milosti, a sestre im otpozdravljaju zvonjavom zvona sa zvonika te crkvice.

Družba kćeri milosrđa Trećeg reda sv. Franje

Provincijsko je sjedište u Zagrebu. Blažena Marija Propetog Petković osnovala je Družbu 1919. godine u Blatu na Korčuli, a djelovanje joj je protegla i na zemlje Južne Amerike. Već u djetinjstvu Marija je odlučila štititi siromahe, tu za nju „probranu i ljubljenu braću raspetoga Gospodina“. Rekla je svojim sestrama: „Kćeri moje, budite poslušne, ponizne i skromne poput Marije, te svetim ponašanjem vršite djela milosrđa svakim svojim činom kako bi se i za vas moglo reći: Božje milosrđe se u njima utjelovilo.“

SLAVKO ŠOHAJ, Sveti Franjo

Sestre franjevske misionarke iz Asiza

Provincijsko je sjedište u Zagrebu. Pod nazivom *Mala družina*, pred tri stotine godina u Franjinu gradu Asizu nastala je ova družba sestara franjevačkih. Cilj je bio obnoviti franjevačku svježinu i prinositi je diljem kontinenta. U Hrvatskoj su od 1961. godine. U vremenu od svetkovine Velike Gospe do Male Gospe sestre obdržavaju tzv. *Korizmu za zvanja*, tj. kroz to vrijeme ne jedu grožđe ili prema prilikama krajeva neko drugo voće. Sestre koje žele mogu ići i u misije *ad gentes*, tj. u razne krajeve svijeta gdje djeluju sestre ove Družbe, pripadnice raznih naroda.

Družba Milosrdnih sestara sv. Križa

Provincijsko je sjedište u Đakovu. Geslo *Potreba vremena volja je Božja*, povelu je redovnice ove Družbe od sredine XIX. stoljeća u kršćanske škole, do nezbrinutih bolesnika i staraca po ubožnicama, bolnicama i do spašavanja života bližnjega. Uz opasnost po vlastiti život i živote svojih susestara, s. Amadeja Pavlović, tadašnja provincijska poglavarica, po svojim je samostanima skrivala Židovku 11-godišnju djevojčicu Zdenku Bienenstock Grünbaum od 1941. do 1945. godine. S. Amadeji posthumno je dodijeljeno priznanje *Pravednik među narodima*. Tom prigodom Zdenka je izjavila: „Za činjenicu da sam preživjela, diplomirala na Hebrejskom sveučilištu i da imam predivnu obitelj, zaslužna je velikodušnost duha, duboka vjera i hrabrost poglavarice majke Amadeje.“

Provincija franjevačkih Bezgrješnog Začeca

Crnogorska provincija ima sjedište u Cetinju. Družbu je osnovala Antonija s. Franciska Lampel u Austriji, sa suradnicama franjevačkim trećoretkinjama, sredinom XIX. stoljeća. One, imućne građanske kćeri, stavile su svoju izobrazbu i svoje snage u službu – kako se onda smatralo – „nižih slojeva“. S. Franciska u svoju je ustanovu udahnjivala ovaj duh: „Biti malene, ponizne, pomagati svuda radosne da to smijemo i možemo... Uvijek odgovarati na molbe Crkve i svijeta, služiti nesebično iz ljubavi.“ Oblikovanje te ustanove poslužilo je kao uzor novonastajućim

družbama toga doba, jer se način života redovnica prilagodio prilikama i apostolatu.

Školske sestre franjevke Krista Kralja

Postoje tri provincije Školskih sestara franjevaka Krista Kralja koje djeluju u hrvatskome narodu. Predstavljamo ih redom njihova ustanovljenja.

Provincija Presvetog Srca Isusova – Split

Svoju zadaću sestre su ovako izrazile: „Teško ćemo jednom pred Bogom odgovarati ako na nas padne krivnja da ovom narodu nismo pripomogle.“

Sestre svjedoče da je pripomoć narodu, u svome bližnjemu, bila odjelotvorena i ovako:

U kninskoj bolnici 1945. godine, djelatnik određen da njeguje zaražene tifusom, rasplakao se od straha od gotovo sigurne zaraze i smrti i nad pomišlju da će mu djeca ostati siročad. Dragovoljno ga je zamijenila S. Đema Šabić (Brnaze 1919. – Knin 1945.). Zarazila se i umrla u 26. godini života. Dotični djelatnik zahvaljivao joj je cijeloga života.

Od 1974. godine sestre ove provincije djeluju kao misionarke u DR Kongu, pokrajina Kivu. Trenutno je 8 sestara Hrvatica, 12 sestara Kongoanka i nekoliko pripravnica. Sestre nisu napustile narod ni u ratnim pogibeljima, koje traju od 1994. godine. Puk im je za to neizmjerano zahvalan.

Provincija Svete obitelji – Mostar

Nakon II. svjetskog rata na duže ili kraće vrijeme u zatvoru je bilo preko trideset sestara ove provincije. Neke sestre su zapisale uspomene i sjećanja na zatvorski život, poput ovih:

„O. Ć. bio je zadužen za hapšenje časnih sestara i svećenika. Upitao me, tko sam. Nakon što sam mu rekla svoje ime, zavikao je: „A to si ti, ta ptičica!“ I onda me grune čizmom u prsa. Ja sam se odmah onesvijestila i drugo ne pamtim. Samo znam, kad sam došla k sebi, bila sam sva u krvi.“ (s. Tihomira Božić)

„Svi mi, koji smo prošli kroz ovakve patnje, osjetili smo Božju blizinu, praštanje i mir i neku

smirenost koja se ne da opisati... Na zidovima zatvora mogle su se naći duhovne izreke pisane ogarkom šibice ili uklesane u zid; „Moja patnja ne će biti uzalud“; „Gospodine, oprosti im“; „Bože, pomози mi!““ (s. Emilija Vasilj)

Sestre ove provincije iskusile su *vrijeme rušenja i vrijeme građenja*, osobito sa samostanom u Bijelom Polju. Nakon II. svjetskog rata, kad im je sve bilo oduzeto, ovaj im je samostan bio jedini *krov nad glavom*; u ratu devedesetih godina do temelja je spaljen i oskvrnjen te postao provincijski *zid plača*. S pouzdanjem u Božju Providnost i dobrotu ljudi podignut je novi samostan, odgojno i duhovno središte.

Bosansko-hrvatska provincija Prečistog Srca Marijina – Sarajevo

Školske sestre Bosansko-hrvatske provincije srasle su sa svojim narodom. S njime su išle u izbjeglištvo, s njime se vraćaju kući. Primjer je za to – iako ne jedini – njihovo djelovanje u gradu Varešu. U taj grad sestre su dolazile tri puta. Prvi put dolaze 1936. godine; protjerane su 1945. Vraćaju se šezdesetih godina; protjerane su u ratu devedesetih godina prošloga stoljeća. Opet su se vratile i u povelji novoga zdanja zapisale: „..blagoslivljamo kamen temeljac novog samostana i dječjeg doma... na istom mjestu gdje su sestre 1936. godine imale svoju kuću i školu... Na ovom mjestu želimo nastaviti živjeti svoje franjevačko poslanje. Danas su mnoga djeca i mladi bez svoje krivnje gurnuti na rub. Želimo im omogućiti pravo na njihove nade i snove, na dostojan rast i razvoj. Želimo biti blizu bratu čovjeku, prolazniku, dobronamjerniku, svim ljudima ovoga kraja i naše Bosne... Isuse... Ti budi kamen zaglavni ovoga zdanja...“

Svjetojni institut misionarka Krvi Kristove

Članice ove ustanove franjevačke duhovnosti ostaju u svijetu, djelujući skrovito, iznutra, kao sol, svjetlo i kvasac. Utemeljiteljica *Armida Barelli* (1882. – 1952.), žena jake vjere, umna, obrazovana i poduzetna, govorila je: „Raspaliti uspavane snage, i... učiniti da osjeti radnica rastegnuta u grčevitom radu, problijedjela studentica u

GOSPA SINJSKA, kolovoz 2009.

iscrpljujućoj napetosti misli, gospođica umorna od tenisa i plesa, od dogovora s krojačicom i od dobrotvornih koncerata, da nije dostatno raditi, nije dostatno učiti, nije dostatno provoditi se, jer rad, učenje, zarada i zabava nisu cilj sebi, nego sredstva za jedan viši cilj.“ Na taj *viši cilj* članice ove ustanove ukazuju u obitelji, na poslu, u društvenoj i crkvenoj zajednici.

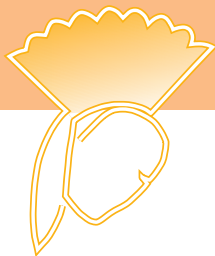
* * * * *

S navedenim crticama iz života i djelovanja sestara franjevaka u hrvatskome narodu dan je tek kratki prikaz, kojim se donekle može naslutiti cjelina.

Možda je u mentalitetu našega naroda još uvijek „prirodno“ da su mu redovnice na uslugu u crkvi, u školi, u vrtiću, u bolnici itd. Postavlja se pitanje: a dokle? Jer broj se redovnica smanjuje. Možda neku djevojku obuzme i nemir s pitanjem: Bože, jesi li to pozvao mene?

MARIJA UJEVIĆ, Sveti Franjo s pticama

Sv. Franjo Asiški u šest rečenica

Propovijed **fra Ivana Šarčevića** na blagdan sv. Klare, u devetnici V. Gospi 2008.

Upovijesti kršćanstva, braćo i sestre, postoje veliki ljudi koji su nasljeđovali Isusa Krista. Njih najčešće nazivamo svecima. Danas slavimo svetu Klaru Asišku, jednu od velikih žena koja je značajna za takozvani kontemplativni, odnosno zatvoreni način života, koji nama suvremenim ljudima, ali i u prijašnjim vremenima, može značiti neprilichnost i ludost, da se netko zatvori u samostan i moli Boga za druge ljude ili radi nešto korisno.

Ono što bih htio večeras s vama podijeliti u ovom hramu Božjem je nešto o svetom Franji kojem je Klara u svojoj 18. godini utekla, on je bio njezin „frizer“, ošišao je kosu Klari i ona je s drugim sestrama otišla u samostan i danas imamo negdje oko 18 tisuća klarisa. Ovdje govorim o sv. Franji, ne da bismo se mi franjevci hvalili, nego da budemo također pred svojim vlastitim ogledalom, da vidimo što je učinio taj čovjek na prijelazu iz 12. u 13. stoljeće. On nije sam sebe, nego su ga drugi nazvali „drugim Kristom“. I ne samo zbog rana koje je dobio nego zbog načina života. Jer njegovo pravilo života po kojem je on živio bilo je vrlo jednostavno, čak mu je službena Crkva prvo pravilo promijenila jer je bilo doslovno evanđelje. Ja bih pokušao zajedno s vama u šest rečenica sagledati Franjin život, da i mi današnji suvremeni ljudi, a osobito mi franjevci budemo ono što je Matoš kazao: ono što je hrvatskom narodu najljepše dano jest došlo od franjevača. Znam da su Cetinska krajina i mnogi ljudi vezani za franjevce. To treba danas spominjati, jer su se mnogi franjevci danas umorili u svome pozivu i mnoge franjevačke obitelji, čak i oni što bismo mi kazali trećoredci pa i franjevačka mladež. Čak je, dakle, i samim franjevcima negdje Franjo postao malen, neprivlačan, ne samo stoga što žele čak promijeniti odijelo i ostaviti habit, nego baš zbog duha Franjina koji tako djeluje. Zbog toga što je jednostavan kao što je i Isusov

način života vrlo jednostavan, a mi bismo htjeli komplicirati stvari.

“Tko si ti, a tko sam ja, Bože moj?”

Franjo je bio vrlo mlad čovjek poput mlađih ljudi danas i svakoga vremena, njegova je prva rečenica bila: “Tko si ti, a tko sam ja, Bože moj?” Evo prve rečenice temeljne u njegovome životu, sina bogatoga trgovca Petra Bernardonea i majke Francuzice Pike, odatle mu i ime Francesco. Živio je i kao vitez i kao trgovac i kao trubadur u gradu Asizu i doživljavao je onako kako svi mi a osobito mladi doživljavaju upitnost svoga života. Stajao je pred svojom budućnošću. I on se vjerojatno vraćao nakon fešta prazan, ponekad možda u veselju, ali tražio je taj temeljni smisao svoga života. Bio je običan, prosječan vjernik kao i drugi, bez obzira što neki životopisci žele naglasiti njegovu silno grešnu mladost. Nema tako velikih grešnika kao ni među nama, kako mi to često mislimo. Ali je sigurno ovo, slijedio je taj svoj unutarjni nemir i on ga je doveo do toga pitanja koje bi nama svima trebalo ponovno biti postavljeno i svatko od nas osobno trebao bi postaviti to pitanje: Tko sam ja, tko je čovjek na ovoj zemlji, i tko je Bog? Ostavljamo ga neodgovorenim da svatko zapravo pokuša to kazati.

“A što trebam činiti, Gospodine?”

Druga Franjina rečenica veže se uz jedan događaj, mistični događaj. Franjo se nije mogao smiriti, jer mu Bog nije dao mira. Dolazi u crkvu sv. Damjana vjerojatno onako lutajući kako i mi znamo, ako smo dosljedni svome unutaršnjem nemiru, došao je pred križ, kasnije poznati

GOSPA SINJSKA, kolovoz 2009.

GOSPA SINJSKA, kolovoz 2009.

JOSIP POLJAN, Pozdrav bratu Suncu

franjevački križ u sv. Damjanu. Čuo je glas da mu Bog govori i onda je Franjo postavio pitanje: "A što trebam činiti, Gospodine?" Evo drugoga Franjinog pitanja. Što trebam činiti? Zar to nije važno i za nas danas, jer možda puno radimo, trčimo gore-dolje, a možda uopće ne postavljamo temeljno pitanje što ja to zapravo u životu radim, što ja to činim, i što mi to je činiti, Gospodine? I onda je čuo glas: Franjo, popravi moju Crkvu! I kao što mi redovito uvijek doslovno shvaćamo, i Franjo je počeo popravljati tu trošnu crkvu sv. Damjana. Popravljao je još neke crkve. To je ono kad se u nama rodi ideja, kad se zasitimo života pa kažemo: hajdemo nešto praktično raditi. Hoću se negdje sakriti, hoću nešto raditi što se ono kaže manualno, fizički. Ali to nije bilo dovoljno, trebalo je što će se kasnije vidjeti nešto drugo raditi: Crkva se tada nalazila u teškome vremenu, bilo je dosta krivovjerja i vodili su se križarski ratovi. Vidjet ćemo kako Franjo, tko je čitao njegove životopise to zna, mijenja i Crkvu i svijet. I to kako?

"Ljubav nije ljubljena"

Dolazimo do sljedeće njegove bitne rečenice: Ljubav nije ljubljena. To je mnogima djelovalo smiješno. Bio je predmet rugla mnogih u Asizu. Ono što je nama nezgodno podnijeti, kako ćemo biti 'mimo svi'. Franjo je osjetio da ljubav nije ljubljena. Ako se malo bolje zadubimo, ako bi Bog sastavljao svoju vlastitu povijest s čovjekom, s nama ljudima, mogao bi nazvati taj svoj roman "Drama neuzvraćene ljubavi". To bi Isus mogao i sa svojim učenicima i s nama danas. I to je Franjo osjetio. Ako mi zavirimo u naše obitelji, vidjet ćemo jednako tako da su naša osobna iskustva uvelike iskustva neuzvraćene ljubavi. Koliko je nas koje, kad počnemo govoriti o svojoj patnji drugi odmah prekine, nemamo kada ni kazati kako nam je. Koliko je nas što bi rekao veliki poljski nobelovac Miłosz s „poluotvorenim ustima koje se nikada nisu izrekle“. Koliko je nas danas s iskustvom da uopće nije saslušan?

Franjo je upravo iz toga iskustva, iskustva križa, što je i važno i za Klaru - križ kao neuzvraćena ljubav - mijenjao perspektivu ljudskoga djelovanja. Ako mi preokrenemo tu perspektivu ljudskoga djelovanja i ne budemo oni koji će uvijek očekivati da budu ljubljeni, ono kako mi to

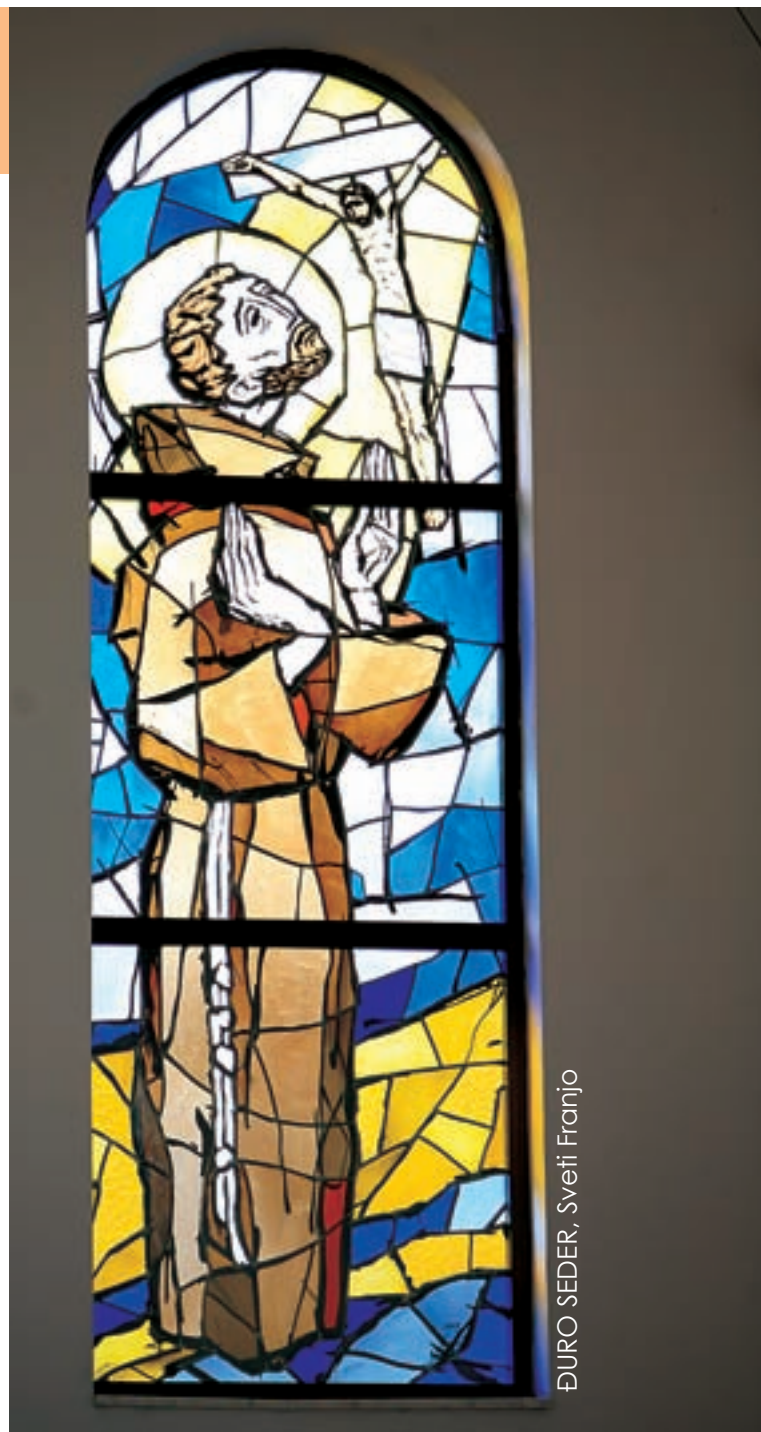
stalno znamo, nego krenemo mi prvi biti ljudi koji će izaći u susret drugima. Ljubiti, a ne čekati da budemo ljubljeni.

“Ne samo sebi živjeti, nego i drugima koristiti”

Na ovo rečeno odmah se nadovezuje sljedeća Franjina rečenica (mi to franjevci znamo često stavljati sebi u sobe): “Ne samo sebi živjeti, nego i drugima koristiti.” Što treba drugo kazati u ovom našem vremenu koje označavamo sebičnim vremenom? Za Franju se kaže, kao i za Klaru, da je bio apsolutno siromašan. Mi smo u životu takvi da što više imamo, kao da nam više i treba. Tako je uvijek, čovjek je takav. Franjo živi u vremenu kada se razvija grad, cvate urbanizacija. Oblik gradova koje mi danas imamo kao što su Zadar, Split pa i Sinj, Dubrovnik, većinom je srednjovjekovni. U Franjino vrijeme dolazi do procvata trgovine, vidimo ove pijace koje imamo, i monetarne revolucije, kada novac postaje sve, i procvata sveučilišta i knjiga. Franjo u svom vremenu, kažu životopisci, mrzi novac, a i knjige. To nam može djelovati zastrašujuće, jer što bismo bez novca i što bismo bez knjiga? No to treba razumjeti osobito u ono vrijeme, kada novac postaje idol, a knjige su, dok nije bilo Guttenberga, bile iznimno skupe, trebalo je sve raditi rukom od pravljenja papira do prepisivanja. Tako su novac i knjige onda označavale veliku moć. Franjo je prezirao sve ono što je napuhano, što je imalo moć nad ljudima, bilo to novac ili knjiško znanje. Tko je pratio njegove životopise zna da je pisao sv. Anti koji je tada jedan od najučenijih ljudi: “Dobro, predaji teologiju, ali nemoj da ti pamet oduzme duh molitve!” I to je ono što je pokušalo franjevaštvo napraviti - spojiti gorljivost studija s gorljivošću molitve. Franjo radi svojim rukama i želi biti koristan drugima i zagovara siromaštvo kao način života.

Pjesma života

Zaboravlja se da je u njegovo vrijeme živio jedan od najmoćnijih papa Inocent III., koji pokreće križarske ratove. Na toj dvojici figura naše Katoličke crkve i mi se možemo mjeriti. Izabrali siromaštvo i neće nam ništa nedostajati ili izabrati bogatstvo. Vi sigurno znate, osobito oni

ĐURO SEDER, Sveti Franjo

mlađi, Franjinu pjesmu, *Pjesmu brata sunca*, pjesmu života. Franjo siromašan raduje se životu i pjeva o bratu suncu, o bratu mjesecu, sestri vodi, do sestre smrti. Ovaj papa, bogati papa, sastavlja knjigu *O preziru svijeta*. Zar nismo primijetili da i mi što više imamo ne možemo uopće podnijeti život pored sebe? Zar se ne kaže u nas i nije to nikakva posebna filozofija: dok smo bili siromašniji, bilo je više djece, bilo je više radosti za život. Zar nije u nas upravo prisutna određena vrsta nepodnošenja ni cvijeća ni životinja – nije Franjo

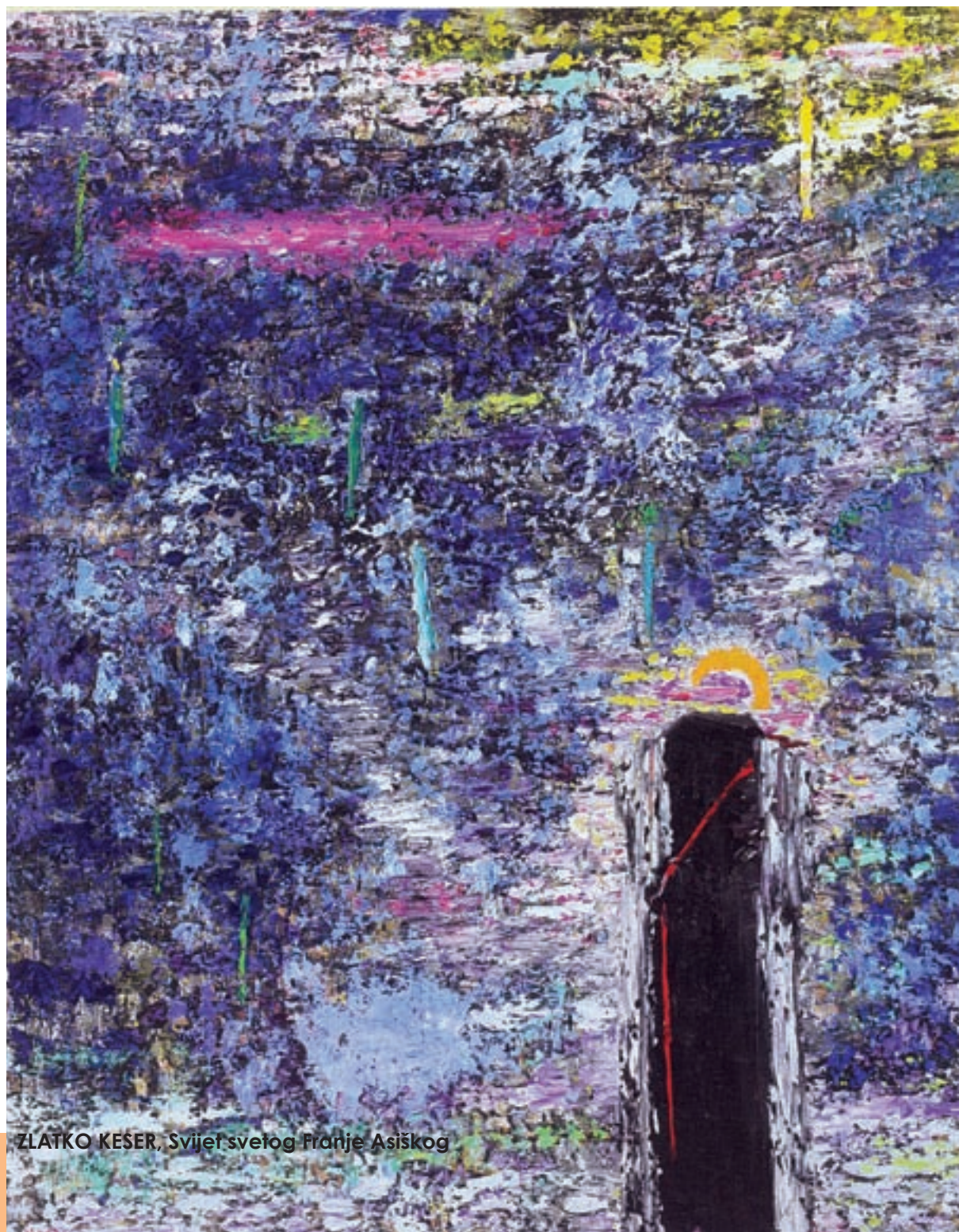
GOSPA SINJSKA, kolovoz 2009.

zato badava proglašen zaštitnikom ekologije! Ali ne zato da bi on hvalio vodu, da bi ta voda njemu bila dobra, da bi on što dulje živio, nego je preko stvorenja hvalio Stvoritelja! Tu leži bitna stvar siromaštva. Ne da se odrekemo materijalnoga, nego da sve što imamo služi ljubavi.

**“Ono što mi je bilo mrsko,
postalo mi je slatko”**

Sljedeća Franjina rečenica, možda najbitnija za njegovo obraćenje koju on navodi u Oporuci jest: Ono što mi je bilo mrsko, postalo mi je

GOSPA SINJSKA, kolovoz 2009.

ZLATKO KESER, Svijet svetog Franje Asiškog

slatko, drago. Braćo, treba li bolje načelo za naš život? Koliko puta radimo posao koji ne volimo? Koliko puta su nam i roditelji govorili: ako to ne voliš raditi, poljubi i ostavi! Koliko nas ima, studiramo a ne volimo ništa što je napisano? Koliko nas takvih ima čak i u Crkvi danas, mladi ljudi studiraju teologiju i smatraju teologiju preprekom za svećeništvo? Koliko nas ima roditelja, a ne volimo svoju obvezu? Franjina se promjena dogodila onda kada je zavolio ono što je prezirao. U njegovu su društvu gubavci bili prezreni ljudi, čak nisu pripadali ni velikašima ni puku, bili su izvan društva, rubni, isključeni. Onda je on kazao: moje definitivno obraćenje se događa onda kad sam obdario i poljubio gubavca, posvetio mu svoje vrijeme, svoj život.

Oboružan vjerom u povijesti nasilja

Ta velika promjena je jedna od najbitnijih promjena i u našem životu: kako zavoljeti onoga tko nas ne podnosi. Zato su u Franjinu životu dvije zgode: jedna kaže da je on obratio gubjiskoga vuka. Neki tumači kažu da se ne radi o stvarnome vuku, nego o čovjeku, što bismo mi danas kazali, o jednom tajkunu, kojega su se svi bojali. Franjo ga je pogledao u oči i smirio njegovu vučju narav. Druga koja je povijesno potvrđena, iako čak i sami franjevci ne vole tu zgodu: jest Franjin susret za vrijeme križarskoga rata 1219. godine, kad je on pokušao prvi put krenuti na istok posjetiti sveta mjesta. Predaja kaže, a i neki povijesni dokumenti da je stigao u Zadar. Drugi put kad je krenuo tada je stigao – čak i najveći povjesničar srednjega vijeka današnjice Jacques Le Goff govori o tome – Franjo je stigao u jeku križarskoga rata, kad je opsjednut grad Damietta, prošao između posvađanih vojski i otišao sultanu. Ne znamo što su oni razgovarali, ali u ono vrijeme islam je, a to je slično i danas, „crni đavao“. U vrijeme kada čak papin delegat Pelagije okuplja vojsku, okupljaju se križari iz cijele Europe, idu ratovati, Franjo posjećuje sultana. Ne znamo što su pričali. Ali znamo da se vratio živ. I otada do danas, kao i od Isusova vremena do danas, kao i od onoga kada Petru Isus kaže: „Vrati mač u korice!“ pa do miroljubivoga puta, mi kršćani stalno smo u dilemi: snaga vjere ili snaga oružja, mir ili rat. S ovom Franjinom zgodom ne slažu se mnogi franjevci, ali to i jest

IVO DULČIĆ, Sveti Franjo s plicama

ostavljeno na slobodu: hoćemo li se odlučiti za mač, za mržnju ili ćemo se odlučiti da oboružani vjerom gledamo čak i svoje neprijatelje? Oboružani vjerom - mijenja se povijest nasilja.

“Savršeno veselje!”

Posljednja lijepa Franjina rečenica, vrlo kratka, dolazi iz vrlo zanimljive zgode, a glasi: Franjo je uza se uvijek imao svoga brata Leona. Leon je bio svećenik, jer je Franjo htio imati mješovito svoje bratstvo, da budu prisutni i laici i svećenici. Brat Leon volio je Franju i volio ga je imitirati, a Franjo bi mu rekao: “Nemoj me, brate, imitirati”, kao što je svima govorio: meni je Bog dao ovako, a svatko od vas treba izabrati svoj način nasljeđivanja Isusa. Ono što danas stalno ponavljamo, ima modernih duhovnih opsjenara koji bi htjeli da ih ljudi nasljeđuju. Franjo uvijek govori: “Eno vam Isus! Njega nasljedujte!”

I tako Leon pita jednom brata Franju, putovali su: “De mi reci, brate Franjo, što je to savršeno veselje? Što je savršena sreća u životu?” Onda Franjo njemu kaže: “E, to je kada bi sada nas dvojica bili jako prljavi, pokisli, promrzli i kucamo u nedoba na vrata svojoj vlastitoj braći, na samostanska vrata, a ovi izlaze iznutra i govore: ‘Nosite se vucibatine jedne!’, i protjeraju nas, a mi budemo zbog toga veseli. Znam, braćo i sestre, da će mnogi od nas reći da je ovakav način života jedna vrsta mazohizma, bolesne patolo-

GOSPA SINJSKA, kolovoz 2009.

gije ili bolesne želje da patimo nad sobom. Ne! Ovo je važno – to je poruka za nas sve danas – ne očekivati zahvalu i uspjeh od svoga posla. To je ono što pokvari često naša jako dobra nastojanja. To je ono kad smo čitav dan u kući radili, a nitko nije vidio, nitko zahvalio. To je ono kad smo čitav život posvetili svojoj djeci, a oni tako bezosjećajni i nezahvalni. To je ono kad smo toliko dobra učinili, a nitko nije vidio. To je ono kad idemo kroz ovaj život onako kako je Isus živio.

Kršćanski paradoks

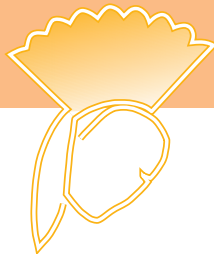
Kad bismo sabrali ono što je bitno za Franju, i uopće za velike ljude, ali osobito sigurno za Franju, gdje bi nama trebao biti izazovom u ovo naše vrijeme, rekli bismo da je otklonio tri straha koji prate čovjeka čitavog života. Strah od nemanja - zato je živio siromašno. Znae kako se mi strašimo kako ćemo ogladnjeti, kako nećemo imati gdje živjeti, uvijek zgrćemo. Franjo živi siromašno i kaže da se bogatstvo umnožava dijeljenjem. To je kršćanski paradoks, to Isus traži od nas.

Drugi je strah - strah od drugih, strah da drugi ne bi bili bolji od mene, strah da drugi uspije bolje od mene, da drugi ne ovlada mnome, strah vezan za obiteljske, prijateljske i sve druge odnose. Franjo zasniva bratstvo i sestrinstvo na ovome svijetu, zato i svojoj braći ne dopušta da imaju poglavare u smislu superiora nego se moraju stalno mijenjati i biti sluge svima.

I treći najteži strah - strah od smrti - Franjo rješava na jedinstven način. Koliko nas danas u našoj civilizaciji, u ovoj prezreloj kulturi koja počinje biti obijesna zbog imanjanja, koliko se samo bojimo smrti. Franjo smrt naziva *sestricom*. Ona je prijelaz do susreta s Bogom licem u lice, i on kaže: "Što ste se uplašili? Ovaj život je neizmjerljivo vrijedan, jedini što imate, ali ima i drugi život." Zato je Franjo velik svetac, i baš danas na dan sv. Klare kojoj je kazao da ide u samostan moliti za uspjeh franjevačkog pokreta, valja reći da taj franjevački pokret nije ništa drugo do osobni put nasljedovanja Isusa Krista. Danas zato treba istaknuti i ponovno pozvati ljude da budu franjevci i s habitom i bez habita. Treba svjedočiti slobodu od ovih svih strahova što pritišću ljude. Amen.

Kako i zašto ljudi hodočaste

Piše: fra Josip ŠIMIĆ

Hodočasnik, za razliku od turista, ide na hodočašće prožet dubokim religioznim osjećajem te se u svojem stanju stvorenja otvara onome što mu sveto mjesto u svojoj kozmičko-simboličkoj hiperboli pruža, a to je da preko hodočašća i onoga što ono uključuje, iskusi ono transcendentno, tj. Božansko

Fenomen hodočašća

Mircea Eliade, poznati fenomenolog religije, ističe kako sakraliziranje prostora oko mjesta početnog ukazanja jest nešto posebno, te kako isto sakraliziranje uključuje i elemente prirode - brda, stabla, izvori, vode - koji su u svim kulturama sami po sebi puni simbolizma. Ta arhaička simbolika dodiruje i modernog čovjeka koji posredstvom znanosti i tehnike susreće potpuno desakraliziranu prirodu. Mjesta hodočašćenja prikazuju se prije svega usko povezana s prostornim i kozmičkim fenomenima. Svetišta se obično nalaze na najharmoničnijim mjestima u kozmičko-prirodnom smislu: npr. na vrhu brda, na izvoru, u prekrasnoj uvali, itd. Radi se, dakle, uvijek o nekoj vrste strateške točke koja predstavlja neku središnjicu, pruža panoramski pogled ili nudi odvojenost od svijeta. Ti kozmološki elementi mogu imati i određeni pretkršćanski sadržaj, no ne smiju biti odvojeni od njihove kozmičko-prirodne uloge, koja se može činiti samo kao ukrasni element, ali u stvari ima svoju neizmjerljivu snagu.

Hodočasnik na neki način nastoji pronaći središte svijeta (axis mundi), kao središte harmoniziranja i sintonije vlastitog života. Harmonizirajući se i izmirujući se s prirodom (krajolikom) u kojoj se svetište nalazi, izmiruje se i s transcendentnim. Ovdje skupa s kulturalnom antropologijom možemo prizvati u pamet naziv ultimate concern što ga je smislio P. Tillich, a koji izražava ono najdublje religiozno i ono antropo-

loško što u sebi udružuje transcendentni, antropološki i funkcionalni vid religioznog iskustva. A. N. Terrin to naziva osmozom sa svetim koja se ostvaruje upravo po ostvarenom skladu s prirodom i kozmosom. Svetište ovdje ponavlja onu primordijalnu shemu koja sadrži u sebi ono nezaboravno, ono što ćemo nazvati predznačajem našeg egzistencijalnog i religioznog samopoimanja koje se na neki način ogleda u ogledalu cijeloga svemira. Valja naglasiti da je razmišljanje u pravcu neke univerzalne kozmogonije u suprotnosti s kršćanstvom i njegovom kristološkom usmjerenošću.

Mnogi proučavatelji hodočašće tumače kao vrlo važan simbol za religioznog čovjeka, koji nastoji pronaći ono(g) drugo(g), koj(e)i se nalazi daleko i koga treba tražiti. Bilo da se radi o hinduističkom tirtha, o budističkoj tradiciji koja u hodočašćenju susreće naga (htonična božanstva simbolizirana likom zmije), o hebrejskom hag (Suci 21,19) uilo, o muslimanskom hajj u Meku. Tu je posrijedi, ističu mnogi autori, nezaustavljiva žudnja dosegnuti ono Sveto u prostornoj udaljenosti i ostvariti kozmičku harmoniju, koju možemo otkriti u indijskom rta, u kineskom tao, u iranskom asha, u egipatskom mahat, itd.

Zašto hodočasnik dolazi u svetište?

Hodočašće u neko sveto mjesto, nije samo posebnost kršćanstva, nego činjenica nazočna u mnogim religijama, a najčešće se manifestira kao

»kolektivni ili osobni vapaj za pomoć ili oslobođenje«. Uz pojam hodočašća vezana je također ideja žrtve ili dragovoljna podlaganja patnji, čak i onda kada se radi o putovanju avionom, automobilom, vlakom ili brodom. Doduše to danas često biva zamijenjeno davanjem milostinje. Hodočasnik se dakle dragovoljno podlaže žrtvi koja se ostvaruje kroz dati ili darovati doprinos svetištu ili za svetište. Ovdje se ne radi o trgovanju, nego, kako ističe R. Oto, o kreaturalnoj ili religioznoj svijesti podlaganja ili priznavanja ovisnosti o onom božanskom ili svetom. Hodočasnik obično dolazi kao netko potrebit, siromah, koji moli, zaziva, traži pomoć u gospodarskoj, društvenoj, biološkoj ili moralnoj nevolji.

Svako svetište ima svoju vlastitu i određenu »scenografiju« i »koreografiju«, koje stavljaju u prvi plan simbole, pružajući tako neposredniji i određeniji vjerski doživljaj. Ona omogućuju hodočasniku da doživi teofaniju ili hierofaniju, tj. određenu objavu božanskog ili transcendentnog, onako kako to stvarnost različitih simbola predstavlja. Jednostavno rečeno, omogućuje hodočasniku dodir sa svetim. Američki antropolozi definiraju hodočašće kao prevladavanje društvenih okvira po utapanju u jednu drugu dimenziju. Različiti fenomenolozi religije ističu da sveta mjesta pružaju čovjeku mogućnost da osjeti nazočnost transcendentnog, božanskog, čudesnog, koje se u njima osjeća ili pokazuje. A. N. Terrin govori o presantifikaciji svetog, o nadilaženju stvarnosti u kojoj se onda doživljava inkarniranje transcendentnog, u procesu u kojem sveto mjesto služi hodočasniku kako bi se i on sam prožeo s božanskim. U okviru kršćanske vjere »naučene« i u biti posredovane to biva preko sakramenata. Ovdje vjerska stvarnost, koja se utjelovljuje po simbolima (simbologia incarnata) s jedne strane, biva udružena s onom sakramentalnom (il fondo antropologico-soterico), a sve u svrhu postizanja milosti, tj. nekog duhovnog ili materijalnog dobra.

Hodočasnik, za razliku od turista, ide na hodočašće prožet dubokim religioznim osjećajem te se u svojoj kreaturalnosti (stanju stvorenja) otvara onome što mu sveto mjesto u svojoj kozmičko-simboličkoj hiperboli pruža, a to je da preko hodočašća i onoga što ono uključuje, iskusiti ono transcendentno, tj. božansko. S jedne strane hodočasnik stiče iskustvo transcendentnog, a s druge strane priznaje svoju ograničenost, svo-

Mjesta hodočašćenja prikazuju se prije svega usko povezana s prostornim i kozmičkim fenomenima. Svetišta se obično nalaze na najharmoničnijim mjestima u kozmičko-prirodnom smislu: npr. na vrhu brda, na izvoru, u prekrasnoj uvali...

ju ontološku nepostojanost, koja može postati postojanija jedino po iskustvu transcendencije. Hodočasnik tako u svetištu, polazeći od svog religioznog osjećaja, nastoji poljubiti relikvije, dotaći se groba sveca, staviti ruku u udubinu na ulazu u svetište (el portico de la gloria u Santiaگو de Compostela). Katkad izgleda da i kršćanski hodočasnici zaboravljaju i nebesku (ne čineći razliku između Boga, Krista, Marije i svetaca) i zemaljsku hijerarhiju (kler nekako ostaje po strani sve do trenutka sakramentaliziranja hodočašća: ispovijedi, euharistije, pričesti, bolesničkog pomazanja i sakramentalna ili blagoslovina). Postoji, dakle, određena opasnost da hodočašćenje i hodočasnik završe negdje izvan samih teoloških koordinata, izvan institucionalnih ograda i hijerarhijske kontrole. No valja priznati da je svaki hodočasnik koji se upućuje u neko sveto mjesto u sebi čovjek vjernik (homo religiosus) u potrazi za onim što zovemo spasenje (soteria), tj. spasenje na svim razinama, otvarajući se bez ostatka svetom, čudesnom, otajstvenom, onom što nazivamo otajstvom (mysterium).

Antropološki gledano, možemo otkriti nekoliko različitih momenata kod svakog hodočašća: 1. dodir sa svetim mjestom, s onim božanskim po kojem hodočasnik izlazi iz svakodnevnoga životnog prostora, dosežući jednu drugu stvarnost, postajući i sam po tom iskustvu drugi i drugačiji; 2. ostvarenje dodira sa svetim vrši se poljupcem relikvije, slike ili kipa, obilaskom oko kipa ili slike lizući na koljenima ili uzlaskom stepenicama klečeći i lizući, doticanjem groba, razgovorom "na ti" sa svojim nebe-

Uz pojam hodočašća vezana je i ideja žrtve ili dragovoljna podlaganja patnji, čak i onda kada se radi o putovanju avionom, automobilom, vlakom ili brodom, što danas često biva zamijenjeno davanjem milostinje

skim zaštitnikom ponazočenim u kipu ili slici, škropljenjem svetom vodom, kupkom u čudotvornoj vodi, itd.; 3. punina dodira ostvaruje se prinošenjem zavjetnog dara, spomen zapisa - ex voto, a katkad i običnim grafitima na zidovima u svetištu; 4. stvarnost dodira sa svetim hodočasnik nastoji produžiti noseći sa sobom kući uspomene iz svetišta, poput križa, krunice, sličice, svijeće, medaljice, lančića, čudotvorne vode, zemlje, kamenja, cvijeća i sl.; 5. dodir s božanskim, tj. s onim izvanvremenskim ili svetim, što svetište simbolizira i omogućuje, utječe na hodočasnika mijenjajući njegov život.

Vrste hodočašća

Postoje različiti oblici hodočašća, ovisno o različitim vremenima, kulturama i religijama. Kako ističe A. N. Terrin sve moguće tipologije ili klasifikacije hodočašća su manje ili više ograni-

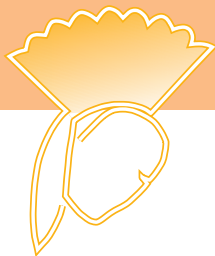
Svaki je hodočasnik koji se upućuje u neko sveto mjesto u sebi čovjek vjernik u potrazi za onim što zovemo spasenje na svim razinama, otvarajući se bez ostatka svetom, čudesnom, otajstvenom, onom što nazivamo otajstvom

čene i nesavršene. V. Turner govori o tzv. prototipičkom hodočašću koje podrazumijeva duboku želju obići mjesta u kojima je živio i djelovao utemeljitelj neke religije ili u kojima je neka religija nastala. Ona su bitno usmjerena na pronalaženje izvora vjere ili jačanje iste preko dodira s mjestom u kojem je sama religija nastala. V. Turner, govoreći o prototipičkim hodočašćima, razlikuje tzv. arhaička, tj. ona koja su, kako se čini, izgubila izvornu nakanu, ili se više ne zna koji je bio izvorni događaj koji je ljude naveo na hodočašće. U kršćanstvu, kaže V. Turner, postoje srednjovjekovna i moderna hodočašća.

Kršćanstvo poznaje različite tipove hodočašća, ovisno o nakani s kojom se hodočasti: 1. hodočašće iz čiste pobožnosti i težnje da se obiđu sveta mjesta; 2. pokorničko hodočašće, posebice nazočno u srednjem vijeku (često je bilo određivano kao pokora otpadnicima od vjere, ubojicama, kradljivcima crkvenog novca ili milostinje, zatim napadačima na svete osobe ili mjesta, itd.); 3. *prosna* hodočašća s nakanom traženja pomoći ili zagovora, najčešće ozdravljenja; 4. hodočašće s nakanom nabavljanja relikvija (posebice rašireno u srednjem vijeku), a danas u svrhu nabavljanja kipa ili slike za kuću ili kapelicu. Ovisno o tome u čije se svetište hodočasti hodočašća mogu biti opisana kao *kristološka*, *marijanska* i *svetačka*.

Velika Gospa 2008. - hodočasnici pješaci iz Bosne

USTRAJNI HODOČASNICI GOSPI SINJSKOJ

Gospa mi je pomogla da izdržim nevolje

Piše: **fra Nikica AJDUČIĆ**

Susret i razgovor s dugogodišnjom hodočasnicom Gospi Sinjskoj Anom Staničić (97) iz Baške Vode:

"Pet-šest puta išla sam pješice u Sinj, a autobusom mnogo puta, kad sam god mogla ostaviti obiteljske obveze, napose brigu oko svoje djece. Hodočašće mi je pomagalo u mojoj vjeri, da izdržim sve nevolje. Teško je bilo vrijeme, ali Gospa mi je pomagala - stotine puta! Svi su se moji odgojili u vjeri, moja su djeca vjernici, žive katolički. Svaki dan molim i to mi pomaže."

Govoreći o svom djetinjstvu i mladosti, baka Ana predstavila nam je jedan ispunjen i hrabar život vjerničke obitelji u ondašnjim teškim političkim prilikama. Rođena je 1912. u Baškoj Vodi od oca Ante koji je rano preminuo i majke Anđe, odgojiteljice. U šesteročlanoj kršćanskoj, radničkoj obitelji svakodnevno se molilo i redovito sudjelovalo u nedjeljnoj svetoj misi. Iz šire obitelji jedan je rođak bio svećenik. Kako svjedoči baka Ana, tada je *svak živio katolički!* Za sebe kaže da je živjela u bogobojaznosti i da se uvijek oslanja na Boga. Budući suprug bio joj je susjed, imali su osmogodišnju pripremu za brak. Bili su istog stava u vjeri, u kojoj su uzajamno rasli i odgojili četvoro djece.

Suprug se kao vjernik i Hrvat nije mogao lako probijati u komunističko doba, nije se smio izlagati. Stalno je bio na veliku oprezu, jer je i njegovo ime stajalo na listi za odstrjel. Stoga je Ana morala uvelike skrbiti za višebrojni obitelj, o čemu svjedoči da je uvijek primala snagu od Boga.

Hrabar život prožet vjerom

- Krojačica sam i rado sam šivala za svoju crkvu kad bi trebalo, šivala sam i popravljala crkvenu robu. Uvijek sam rado pomagala svoju crkvu - to je Božja kuća.

Fratri su nas učili da naša vjera mora biti vidljiva u svakodnevnom životu, u odnosu prema drugima. Tako sam i nastojala.

- Bilo nas je više djevojaka u župi okupljenih u katoličku zajednicu "Kćeri Marijine". Molile smo krunicu i razgovarale, a župnik je vodio zajednicu. Majka je bila franjevačka trećoredica, a ja nisam mogla kad sam se udala ići u Treći red zbog puno obveza. Činila sam prve petke, svake srijede u svibnju i listopadu išla na pobožnost Gospi u Vepric. U vrijeme korizme redovito sam išla na križni put, a ako ne bih mogla, slala sam djecu.

- S djecom sam redovito molila molitvu Gospi Sinjskoj. Gospa je bila član naše obitelji.

Jedno moje dijete jednom se mučilo s težom bolešću. Budući da sam uvijek učila djecu da vape Gospi za pomoć u nemoći, vapilo je tako Gospi i to moje bolesno dijete. I onda se zbilja dogodilo da se bolest na koži povukla. Moje je dijete tako ozdravilo i ponaovljalo: Gospa mi je pomogla!

Dolazak u Sinj - zavjet Gospi

Hodočašće u Sinj bilo je kao naslijeđe svim obiteljima u Baškoj Vodi: majke i žene redovito su išle pješice Gospi Sinjskoj. Ona je sama prvi put išla još kao djevojka. Poslije je postala redovita Gospina hodočasnica. Gotovo svake godine hodočastila je u Sinj. O sinjskom svetištu kaže da

GOSPA SINJSKA, kolovoz 2009.

je drugačije nego u drugim svetištima, a Gospu Sinjsku naziva *mila Gospa*.

Ana se zavjetovala Gospi Sinjskoj da će redovito dolaziti od kad joj je kći bila oboljela. Svaki put kada dođe pred Sliku kaže da je prožme Gospina ljepota i milina: *Prođu me trnci..!*

- *Gospi ću ići dokle god bodem mogla! Ona mi je posve blizu; vratim se puno sretna i zadovoljna od Gospe, jer znam da će mi pomoći.*

- *I prije nego su autobusi vozili, išle smo na noge. Na prvo hodočašće Gospi išla sam kao cura od dvadesetak godina. Nekoliko dana prije Velike Gospe odredili bismo poći. Pošla bih Gospi ujutro ili navečer. Na Ugljanima bismo odmarali ili noćili. U putu smo molili Boga i Gospu i razgovarali, pjevali... U grupi bi*

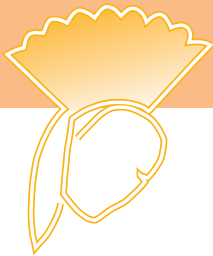
nas bilo po 5-6, ne bi svi krenuli u isto doba. U miru bismo prolazili kroz sela do Sinja. Gospa bi nam olakšavala put, tako da nitko ne bi stradao od umora.

- *Tako je bilo svaki put kad sam išla na noge. Kasnije, kad više nisam mogla hoditi na noge, kad god bi župnik organizirao hodočašće autobusom, ja bih se prva prijavila".*

Baka Ane će i ove godine poći sa svojim Baškovođanima u Sinj Gospi, ako je zdravlje podrži. Kad je župnik fra Petar Gulić i ove godine spomenuo hodočašće Gospi Sinjskoj, Ane se prva se za nj prijavila. Bog je dao svoj blagoslov. Pratila je pomoć Gospe Sinjske.

Velika Gospa 2008 - glavna misa na Trgu Franje Tuđmana

“HAJDEMO U DOM GOSPODNI!” (Ps 122/121,1-2).

Vjernik u pohodu Marijinu svetištu

Piše: fra Stjepan ČOVO

Uvijek i posvuda kršćanska su svetišta bila ili su željela biti znakovi Božji, prodor Božje dobrote i milosti u ljudsku povijest. Svako je svetište uspomena na otajstvo utjelovljenja i otkupljenja

Svi smo kao ljudi putnici na stazama zemaljskog putovanja, jer smo na zemlji u prolazu, pravi smo hodočasnici prema nebeskoj domovini. Marijanska su svetišta miljokazi našeg putovanja na zemlji, da nam pruže snagu kako ne bismo malaksali na tom putu. Ako je istina da se dan poznaje po jutru, onda možemo kazati da je naš jutarnji dolazak u svetište Čudotvorne Gospe Sinjske bivao obasjan divnim svjetlom sunčevih zraka, a još više svjetlom radosti i milosti koju možemo izraziti s psalmistom: „Obradovah se kad mi rekoše: Hajdemo u dom Gospodnji! Eto, noge nam već stoje na vratima tvojim, Jeruzaleme“ (Ps 122/121,1-2). Radost nas je obuzimala dok smo se upućivali i činili prve korake prema dragom svetištu, a još više kad bismo došli blizu i ugledali zvonik crkve koji veličanstveno pokazuje ljudima da je to mjesto Majke koja očekuje dolazak svoje djece.

Susret sa svetištem i mnoštvom drugih hodočasnika koji pobožno dolaze puni vjere i pouzdanja u životnim kušnjama stvara posebno raspoloženje zajedništva. Hodočasnika obuzimaju posebni osjećaji srca jer se želi pokloniti Bogu i njemu zahvaliti radi njegove ljubavi prema čovjeku, a posebno što mu je dao jedno divno stvorenje bez ljage i grijeha, Mariju Majku svoga Sina Isusa Krista. Mariji se obraćamo pozdravom koji joj je uputio anđeo Gabrijel: „Raduj se, milosti puna! Gospodin je s tobom!“ (Lk 1,28-32).

Kristu po Mariji

Cilj našega hodočašća jest upravo susret s Kristom, a preko njega s Presvetim Trojstvom,

koje nas ljubi. To će se kod nas konačno ostvariti kad se preselimo iz ove suzne doline u nebesku domovinu što je Marija već postigla uznesenjem dušom i tijelom u zajedništvo svetih. Svetkovina Marijina uznesenja na nebo jest blagdan slavlja kršćanske nade koji se u Sinju posebno slavi s dugom duhovnom pripremom. Marija je znak nade za cijelu Crkvu, narod Božji koji je u hodu. Poslije Marije, koja je prva otkupljena, koja je dionica slave Kristove, narod je Božji pozvan da s njom dijeli istu sudbinu. Najveći broj hodočasnika i Marijinih štovatelja dolazi u Sinju u devetnici Velikoj Gospi i na samu svetkovinu Marijina Uznesenja u nebesku slavu.

Prava promjena svijeta koja donosi spasenje može doći samo od snage srdaca i spremnosti vršiti volju Božju i govoriti poput Marije: „Evo službenice Gospodnje“ (Lk 1,38). Tim riječima Marija ništa sebi ne zadržava, ne stavlja Bogu zahtjeve ili prepreke, sve prihvaća iz njegove oćinske ruke. U potpunoj slobodi svoju je volju podvrgla Božjoj volji. Majka sve shvaća i otvorenim srcem grli svakoga od nas. Crkva je naša majka, a Marija je Majka Isusova i svaki odnos vodi nas Isusu koji Marija jasno živi. Vjera koja ujedinjuje vjernike može pretvoriti određena mjesta u posebna hodočasnička mjesta, jer je s njima povezano posebno iskustvo koje je poprimilo trajno značenje Božje prisutnosti u kojem Marija stoji uz svoga Sina Isusa. Biti s njim, biti u Crkvi i s Crkvom, znači boriti se i s Marijom biti na ponižnu i radosnu putu opredjeljenja za dobro.

Svaki događaj preko kojega nam Bog govori i u kojemu pokazuje sebe jest čudo, očitovanje Božje moći, te ga zato uzvisujemo, jer ga ne znamo naravno protumačiti. Uvijek i posvuda kr-

GOSPA SINJSKA, kolovoz 2009.

šćanska su svetišta bila ili su željela biti znakovi Božji, prodor Božje dobrote i milosti u ljudsku povijest. Svako je svetište uspomena na otajstvo utjelovljenja i otkupljenja. Čuvari marijanskih svetišta nastojali su uljepšati ta mjesta i time izraziti zahvalnost Bogu što je ponizna nazaretska Djevica porodila snagom Duha Svetoga Sina Božjega, sveopćeg Otkupitelja za spas čovječanstva. Marijina je zadaća uvijek bila predstaviti Krista novim naraštajima. Upravo takva svetišta u kojima se Marija pojavljuje jesu potvrda da je Bog prisutan u povijesti Crkve. Budući da je Marija živa u Kristu, može se pojaviti i očitovati u ljudskoj povijesti. Sinj je od davnine centar marijanskih hodočašća cijele Dalmacije i susjedne Bosne i Hercegovine, privilegirano mjesto molitve i duhovne obnove u kojemu vjernici zapažaju posebnu Marijinu prisutnost. Tu s Marijom slavimo njezina Sina Isusa Krista, a preko nje tako se stalno približavamo izvoru spasenja. Ako Marija privlači pozornost svoje djece preko ovih svetišta, onda smo sigurni da smo na pravom putu koji nas vodi do Isusa Krista u Crkvi i s Crkvom.

Marija Majka našeg putovanja

Ljudski životni put, koliko god je sličan kod mnogih ljudi, ipak se razlikuje jedan od drugoga. On može biti dulji ili kraći, mi ga ne izabiremo nego prihvaćamo, on je u ruci Božjoj. Ima putova i putovanja koja mi izabiremo prema vlastitoj želji. Njihovi ciljevi mogu biti dobri ili slabi, bliski ili daleki. Na tim putovanjima ne želimo biti osamljeni, tražimo potporu i društvo u kojem ćemo se osjećati dobro.

Marija je Djevica putovanja. Mi je nasljedujemo na hodočasničkom putu. Idemo i tražimo upravo nju, Djevicu putovanja, Djevicu sigurnih ciljeva, Djevicu čiji koraci nisu uzalud potrošeni, niti su krenuli na stranputicu, jer je uvijek znala kamo treba hoditi. Zato nije čudno da Mariju mnogi nazivaju Djevicom putovanja i hodočašća, izabiru je za zaštitnicu i voditeljicu na životnim stazama. Tko imalo poznaje svijet, sigurno je susreo osobe koje su svojom jednostavnošću,

Velika Gospa 2008. - hodočasnici na misnom bogoslužju

savršenom istinoljubivošću i nutarnjim svjetlom izaravale na svoju okolinu nešto što je proizvelo neizbrisivi dojam, a da nije znao definirati u čemu se sastoji ta privlačnost i poštovanje. Njihov je život izgledao najnormalniji i mnogi, možda, nisu pronalazili kod njih ništa posebna. Marija je bila takva osoba čiji je lik sjao, ali nije zaslepljivao, nego privlačio. Odsjaj njezina svjetla i danas se posvuda rasprostire.

Čovjek lako u svom zemaljskom životu i putovanju zaluta. Putuje, a da ne zna kamo ga razni putovi vode, jer nije osmislio svoj život niti je izabrao cilj svoga putovanja. I kad je krenuo na put brzo iscrpi svoje životne snage, jer ih zamamni putovi silno troše. Putovanje zahtijeva okrepu a u ljetnim mjesecima posebno se treba opskrbiti tekućinom. Na duhovnom putu treba imati otvoreno srce koje će primati poticaje i snagu milosti i svjetla Božjega, koje će ga obilato krijeviti molitvom, strpljivošću i upornim koracima da korača naprijed. Molitva, tiha i sabrana, bit će snaga da ne klonemo na životnom putu u čemu nam Marija svijetli svojim primjerom.

Voditeljica evanđeoskih putovanja

Da su osobe iz Evanđelja imale brojače kilometara kao što mi danas imamo u našim automobilima, mislim da bi Marijin brojčanik dosegao veliki zbroj prevaljenih kilometara. Ona je neumorno hodila i odlazila kamo je trebala odlaziti. Isus je izvan svih kategorija jer se on toliko poistovjetio s putom da je učenicima, koje je pozvao k sebi, govorio: „Ja sam Put“ (Iv 14,6). Isus je put, a ne putnik; on je put, a mi smo putnici, mi k njemu idemo.

Voditeljica evanđeoskih putovanja poslije Isusa bila je Marija, jer je uvijek na putu po Palestini pa i izvan nje. Odlazi i vraća se iz Nazareta na Judejska brda da na brzinu pohodi rođakinju Elizabetu i da s njom dijeli sreću majčinstva. To divnim riječima oslikava sv. Luka: „Marija se žurno zaputi u planinski kraj prema jednom gradu Judinu“ (Lk 1,39). Potom putovanje iz Nazareta u Betlehem, a odatle u Jeruzalem na prikazanje u hramu; tomu pridodajmo i bijeg u Egipat i oprezan povratak preko Judeje sa sinom do Nazareta; hodočašće u Jeruzalem u pratnji kad je Isusu bilo

12 godina, a potom dvostruki put kad se morala povratiti i tražiti Isusa među hodočasnicima i ponovni povratak u Nazaret. Poduzimala je različita putovanja po raznim mjestima počevši od Kane, da vidi Isusa u želji da se on povrati kući. Najteži i najbolniji put trebala je prevaliti prateći svoga Sina na putu prema Kalvariji. „Stajala je“ (Iv 19,15) ispod križa, ali nije okamenjena od boli na promašenom putu, proživljavala je u potpunosti stvarnost otkupljenja. To je dramatičan vrhunac njezina života, u kojem Sina predaje Ocu za čovječanstvo, a u tom času od Sina dar prima cijelo čovječanstvo.

Mariju samo jednom nalazimo gdje sjedi. To bijaše u prigodi svadbe u Kani Galilejskoj kod prvoga čuda (Iv 2,1 sl.). Istina je da je Marija opisana kako se nalazi među uzvanicima slavlja, ali ni tada nije nepomična. Ona ne zna stajati besposlena. U Kani ne putuje, ne miče se tijelom, ali njezin duh osluškuje i gleda potrebe uzvanika, putuje do srdaca i potreba prisutnih. Ona je postala jedno s onim siromašnim narodom čije ime niti ne poznajemo i o kojem evanđeosko izvješće ništa drugo ne kaže nego da je svatima ponestalo vina. Ona je vidjela da time tom narodu nedostaje radosti, zanosa, gorljivosti da bi stvari išle pravim putem. Koliko ima u nama malih stvari koje nam nedostaju, malih koraka koje trebamo učiniti, oproštenja, odricanja, napetosti koju treba utišati! Kad je Marija obavila svoju ulogu, sišla je s Isusom u Kafarnaum. Odatle je pošla putovima koje joj je providnost namijenila do konačnog Isusova časa, kad će predati svoga Sina u Očeve ruke njegovom smrću na križu. To će se sve dogoditi u znaku nade i pobjede koja će se ostvariti Isusovim uskrsnućem.

Osjećaji srca i duše

Teško je opisati naše osjećaje koji nas tijekom hodočašća prate, jer su oni duboko utisnuti u našim srcima. Još je teže iznijeti unutarnje svjetlo i poticaje koji nas obilato obasiplju. Jedino ih poznaje onaj koji ispituje „srca i bubrege“ (usp. Jer 11,20). Za dolaska u Sinj iz daleka gledamo prostrano polje koje se pred nama prostire, a prostori oko nas nisu urešeni bujnom vegetacijom i raznovrsnim poljskim cvijećem kao što to zna biti u proljetnim danima. U duši nam se obnavlja hodočasnička radost, pjesma i molitva

GOSPA SINJSKA, kolovoz 2009.

pobožnog Izraelca, kad su ga snašle poteškoće i životni izazovi, pa se obraćao Gospodinu: „Oči svoje uzdižem k tebi koji u nebesima prebivaš. Evo, kao što su uprte oči slugu u ruke gospodara, i oči sluškinje u ruke gospodarice, tako su oči naše uprte u Gospodina, Boga našega, dok nam se ne smiluje“ (Ps 123/122,1-2).

Radost zahvaća našu nutrinu, jer se želimo prepustiti Gospodnjemu vodstvu, svjesni da je pravi i sigurni put preko njegove Majke. Mi dolazimo u pohode u njezino svetište, a ona će nas dovesti do izvora njezine i naše radosti, do Isusa. Cilj našeg hodočašća jest Isus i tko poznaje svetište Čudotvorne Gospe Sinjske, odmah će vidjeti kristocentrični karakter svih događanja u njemu. U centru svega stoji Isus u slavlju sv. mise, euharistijskog otajstva koje ujedinjuje sve vjernike i stvara od njih zajednicu koja hvali i slavi Gospodina. K tomu dolazi tiha, sabrana molitva, obraćenje i pokora gdje vjernici dolaze na kupelj preporođenja, sv. ispovijed. Tu se hodočasnik susreće kao čovjek s Bogom, ali milosrdnim ocem, koji prihvaća rasipnoga sina i povraća ga u zajedništvo s njim i uklapa u zajednicu vjernika, ako je to zajedništvo bilo raskinuto. Poticajno je

gledati kolone hodočasnika koje dolaze, pristupaju na ispovijed te preporođeni odlaze svojim kućama, svjesni da su grešnici, ali su i pokajnici, obraćenici, koji priznaju, ispovijedaju svoje grijeha i njih se odriču. A Bog milosrđa i ljubavi velikodušno prima njihovo kajanje, otpušta im grijeha i podiže volju da se grijesima suprotstave i njih pobijede.

U Gospinu svetištu

Dok odlazimo na putovanje-hodočašće u neko svetište, obuzima nas poseban osjećaj, a kad dolazimo u Sinj, iz daljine se pred nama pojavljuje lik Majke od Milosti kojoj želimo povjeriti svoje unutarnje duhovne tajne, kojih ima mnogo, da nas ona majčinski ohrabri i podigne. Pred očima nam je Marija, sveta djevica, slika našega putovanja, naših promjena, prelaska iz jedne sredine u drugu, mijenjanja okoliša i dolaska u novu sredinu. Marija je slika našeg zemaljskog putovanja, a ovdje konkretno Marijina majčinska slika, koja je prevalila daleki put da stigne i da se udomi u dragom sinjskom svetištu, jest

Velika Gospa 2008. - svijeće pred Gospinim likom

znak mnogih izazova na životnom putu. Marija je uvijek na zahtjevnu i napornu putu. Njezini su koraci uvijek hitili drugima da ih razveseli i obraduje ili im u nečemu pomogne. Ona je slika našeg zemaljskog hodočašća, našega životnog puta. A to ne znači ni u kojem slučaju lutanje ili odlaska na stranputicu. Dok smo uronjeni u te misli, naši se koraci sve više približavaju našem cilju, dragom svetištu Čudotvorne Gospe Sinjske. U njemu smo se nečujno našli i odmah joj upravljamo molitvu ne samo u svoje ime, nego u ime mnogih duša koje su nam se povjerile da za njih molimo i da ih uklopimo u svoj hodočasnički hod k Majci u Sinj. Ovo mjesto pokloniku-hodočasniku jače priziva u pamet Božju blizinu preko Marije nego druga mjesta.

U svetištu osjećamo blizinu i toplinu Božje i Marijine prisutnosti koja nas potiče na poklonstveni čin zahvale prema Bogu za sva dobra koja nam je poklonio. Tiha molitva upućuje na to da svatko ima nešto posebno reći Gospodinu preko njegove Majke. Taj molitveni šapat širi se kao tiha sjena nad sabranim narodom. Svećenik je svečanim, ali glasom punim sklada, slavio sv. misu dok je veliki pjevački mješoviti zbor svečanim pjevanjem i pratnjom davao slavlju posebni sjaj i svečanost. Tihi šapat i zanos srca okupljenih vjernika pridružuje se svečanu svećenikovu glasu koji predvodi misu i skladnu pjevanju zbora. Sveto mjesto progovara svojim jezikom utjehe i ljubavi, konkretne blizine Božje koja se ovdje posebno otkrila preko Marijine majčinske prisutnosti.

Hodočašće mijenja vjernički život

Djevica Marija, a poslije nje i svaka pobožna duša, jest poput divnog grada, u kojem kao u hramu stanuje Gospodin; iz njega se diže hvala Bogu, u njem vlada mir i obiluju duhovna dobra. „Isusova Majka, kao što je, tijelom i dušom već proslavljena na nebu, slika i početak Crkve kakva ima biti u budućnosti, tako i na ovoj zemlji, dok ne dođe dan Gospodnji, svijetli putujućem Božjem Narodu kao znak pouzdane nade i utjehe“ (LG 68). U izravnu dodiru s prirodom duša se spontano usmjeruje na sabranost, na razgovor s Bogom, na produbljenje smisla našega zemaljskog hodočašća, da se izdigne iznad svakidašnjih

briga i da se smjesti bliže stvarnostima vrednota koje nikad ne propadaju. To je poticaj i nama da naša putovanja odzvanjaju veselom zahvalom Bogu za sve dobro koje smo primili kao što ga je Marija veličala u onom davnom i dalekom proljeću na Judejskom gorju, kada se uspinjala da pohodi svoju rodicu Elizabetu.

Naše hodočašće označava naš duhovni uspon, a veliki cilj koji trebamo postići jest izgradnja Kristova tijela „dok svi zajedno ne dođemo k jedinstvu u vjeri i u pravoj spoznaji Sina Božjega“ (Ef 4,13). Koliko se više budemo približavali tome cilju, više ćemo osjećati radost da pripadamo Crkvi i da u njoj živimo. Više ćemo osjećati divljenje i ljubav radi njezine divne nadnaravne ljepote, kušati slatkoću bratskog zajedništva i unutar sebe ćemo osjećati dobročinstva tog mira i sigurnosti koje je Crkva primila kao dar od uskrsloga Krista.

Čovjek ne postoji samo za sebe, izoliran od zajednice, on ulazi u zajedništvo s Bogom. To se polazište može primijeniti i na Krista, ukoliko je on pravi čovjek koji je ujedno i Sin Božji, Otkupitelj čovječanstva. To je temelj našega polazišta. Isus ne bi bio čovjekom da nije uzeo tijelo od prave žene, svoje majke Marije. To nam kaže i Apostolski simbol: „Rođen od Marije djevice“. Krist, „rođen od žene“ (Gal 4,4), mora zahvaliti svoje rođenje Majci, jer je jedino činom rođenja postao čovjekom, ušao u povijest, a Marija ga je prije začela u svom srcu nego u tijelu. Ona je vjerovala, nosila u svom krilu onoga koji je svjetlo srdaca, koji je preobrazio svijet u njegovim temeljima. Njezina je vjera i spremnost učinila da se Krist utjelovio, postao čovjekom u njoj, poniznoj službenici. Za Krista Marija je druga Eva koja je svojom poslušnošću nadoknadila ono što je prva Eva uništila neposluhom. Ona je prava suradnica u otkupiteljskom djelu svoga Sina.

Na kraju boravka u svetištu

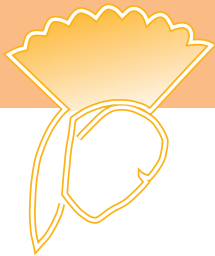
Ostavljamo svetište kao mjesto, ali ga nosimo u svom srcu s majčnim osmjehom u duši. Obožavani, spremni da se suočimo sa životnim izazovima, s nadom u pobjedu, jer imamo Mariju kao Majku, koja nas podržava u našim dobrim odlukama. Ona nas potiče da Bogu ponizno i iskreno odgovorimo na sve njegove zahtjeve i poticaje, jer se u njoj savršeno ispunilo sve ono

za čim čovječanstvo čezne, jer je u njoj Kristovo djelo savršeno. Ona nam je primjer nasljedovanja jer je slušala Riječ Božju. Bogu je velikodušno odgovorila, stavila se u njegovu službu i njemu služila. Osjetivši bliskost utjehe i svjetla Božjega nije se teško povratiti u svakidašnji život i njegove zahtjeve, jer je tu ojačala naša vjera, rodila se nada i pouzdanje. Pravi svjedoci svetišta Čudotvorne Gospe Sinjske, kao i drugih svetišta, jesu upravo nebrojene hodočasničke duše koje se vraćaju svojim kućama, koje na vani mogu izgledati jednake kao i prije, ali se njihovo srce promijenilo i duša duhovno ojačala. Svi se oni povraćaju duhom ojačani i promijenjeni, obasjani posebnim svjetlom koje ih prati na stazama njihova putovanja. U skupnim se hodočašćima očituje dio Crkve i kršćanskog zajedništva, u kojima Marijino majčinstvo susreće svoju djecu i hrabri ih da budu raspoloživi na Božje milosti i poticaje. Ta mjesta naširoko izjaravaju svoje svjetlo, privlače poklonike iz bliza i daleka. Tu dublje doživljavamo svijest da imamo Majku, koja razumije naše potrebe, koja nas vodi svome Sinu Isusu Kristu.

Na koncu svoga hodočašća Mariji možemo uputiti ovu molitvu u ime svih hodočasnika:

»Sveta Marijo, Majko naših putovanja i našega hodočašća, znaku sigurne nade i utjehe za hodočasnički narod Božji, daj da shvatimo kako trebamo tražiti Božju volju u svim životnim okolnostima. Uputi nas pravim putem, obnovi u nama želju za dobrotom i duhovnom ljepotom, da ne budemo putnici bez cilja koji samo putuju, a da ništa ne opažaju. Marijo, ako vidiš da smo se zaustavili uz rub ceste, zaustavi se i Ti, predraga Samaritanko, pomogni nam, zavij naše rane i pomaži ih uljem utjehe i vinom nade. Pomogni nam da svatko od nas može reći iz ove suzne doline 'k brdima oči svoje uzdižem: pomoć je moja od Gospodina koji stvori nebo i zemlju' (Ps 121/120,1-2). Prenesi naše molitve i želje svome Sinu! Ti koja si izabranica Božja, trajno si mu bila zahvalna radi divnih djela koja ti je učinio: daj našem hrvatskom narodu da uvijek cijeni dar vjere i Božje prisutnosti koji među nama boravi. Daj, Djevice Marijo, obilnih plodova svoje vjere i ljubavi svim hodočascima da preko Tebe upoznaju lice Tvoga sina, Isusa Krista!«

HODOČAŠĆE U SVETU ZEMLJU

Tu sam osjetila - divno je biti vjernik!

Piše: **Tanja KODŽOMAN KRIŽANAC**

U petak pred Cvjetnicu zazvonila su zvona s kršćanskih crkava; u isto vrijeme s minareta hodže su zvali muslimanske vjernike na molitvu; istodobno su Židovi žurili na molitvu pred Zidom plača, spremali su se za šabat. Grad je bio ispunjen molitvom

Ovog proljeća, u korizmenom tjednu pred Cvjetnicu, imala sam iznimnu sreću i hodočastila sam u Svetu Zemlju. U organizaciji Hrvatskog katoličkog liječničkog društva Split, a vođeni nadahnutim duhovnikom Društva don Antom Mateljanom, uputilo se nas pedesetak liječnika na hodočašće zvano *Isusovim stopama*. Za taj odlazak svatko se pripremao na svoj način pa sam se i ja prepustila dubljim promišljanjima u vjeri, analiziranju svog života i odnosa s Bogom. Molila sam na možda drukčiji način tražeći tako put do Njega. Željela sam da mi se otvori novi duhovni prostor. Nastojala sam Bogu dati središnje mjesto u mom srcu i svijetu.

Na tlu Svete Zemlje

Sletjevši u zračnu luku Ben Gurion u Tel Avivu, posvijestila sam sebi taj trenutak kad sam zakoračila na tlo Svete Zemlje. Tamo vali Sredozemnog mora grle zemlju koja i danas krvari,

grane naranče bogatstvom roda diraju zemlju i palme streme u nebo, tamo pustinja caruje svojom drskom tajnovitošću, tamo se suprotnosti čudesno isprepliću u različitosti vjera, u geografskim vidicima, u oranicama punim žita koje završavaju na rubu pustinje. Tamo sunce sja, kamen puca, a opet, voda - to vrelo života - teče kap po kap, kap po kap... Na tom, geografski malom komadiću našeg planeta Bog je izabrao mjesto gdje je želio doći. Za nas i radi nas. Hvala Ti što si i meni to dopustio. Hvala Ti što si me stvorio i dao mi mjesto u svom planu.

Lijepo nam je ovdje biti

Na gori Tabor mjesto je Isusova preobraženja. U Barluzzijevoj Bazilici Preobraženja molila sam Oca za preobrazbu svake duše. Apostol je Petar na tom mjestu rekao: „Učitelju, dobro nam je ovdje biti. Načinimo tri sjenice: jednu tebi, jednu Mojsiju, jednu Iliji“ (Lk 9,28).

Ali stope Božje se tu ne zau-

stavljaju. Treba ići dalje. Put nas vodi u Nazaret. Marijo Majko, Gospe naša, evo me u Tvom gradu, u Tvojim kući, na mjestu gdje te pohodio anđeo Gabrijel, u crkvi Navještenja. Dolazim iz Sinja, Tvog grada, Tebi posvećenoga. Osjetila sam jake emocije, odanost i blizinu s Majkom koja se prepliće kroz cijeli moj život,

U crkvi Navještenja u Nazaretu osjetila sam jake emocije, odanost i blizinu s Majkom koja se prepliće kroz cijeli moj život, od djetinjstva - sve je započelo davno u našoj crkvi u Sinju, pred Njezinim oltarom

od djetinjstva, a sve je započelo davno u našoj crkvi u Sinju, pred Njezinim oltarom. Gospe moja, Majko moja! Otkad znam za sebe u Tebe se uzdam, gledam Tvoju Sliku i molim te za zagovor. Hvala Ti, hvala! Istovremeno sam bila zbunjena i ushićena prisustvom na tom svetom mjestu gdje je Bog izabrao jednu ženu, jednostavnu i divne

GOSPA SINJSKA, kolovoz 2009.

duše - Mariju. Učinio ju je božanskom majkom u beskrajnoj ljubavi prema nama, svima koji su bili i koji će biti. Pitala sam se - zašto to često zaboravimo?

Isusovim stopama

Iz Nazareta smo krenuli dalje u Galileju. Tamo se doživi ljepota Božjeg stvaranja, Njegove beskrajne kreativnosti. Svjetlost sunca, jasnoća neba, mirisi i boje cvijeća koje se u slapovima nadovezuju jedni na druge, Galilejsko jezero... Pažljivo sam hodala kafarnaumskom sinagogom znajući da je tuda kročio i sam Isus. Isusovim stopama...

Prisjetila sam se čuda koje je učinio, izliječio Petrovu punicu, opsjednute, sjetila sam se gorušičina zrna. I zaista, svugdje se krije blago i tajna života, samo mi ne vidimo. Ne vidimo jer smo mi, ljudi, ograničeni i zarobljeni u sebi, šćućureni u

svojoj slici o sebi i svijetu. A Bog je tuda hodao, propovijedao i nudio pravu slobodu, slobodu u Bogu, neovisnost o bilo kome i o bilo čemu, osim o Bogu. Tu me potpuno prožeo osjećaj da sve to nije neko davno biblijsko zbivanje, nego stvarnost, sadašnji trenutak.

Sve rečeno živi i sad, ovdje u ovom vremenu, te su riječi izrečene za mene i sve ovdje okupljene. One su tako svježije, žive, aktualne, potrebne, tako opipljive, stvarne, životne. Isus, Bog na zemlji, hoda i propovijeda, nudi život, ljubav, mir, nadu, potpunu slobodu i dostojanstvo. Zove nas djecom Božjom, došao je radi nas i otvara put do Njega. Ispunjena neopisivom srećom i blaženstvom, rekoh: "Divno je biti vjernik!". Na Brdu blaženstava zahvalila sam mu za novo ispunjenje duše, na uzvišenom osjećaju da pripadam milijardama ljudi koji vjeruju. Vjeruju Bogu.

U Jeruzalem

Isusove stope se ne zastavljaju u ljepoti Galileje. One vode u Jeruzalem, mjesto koje je u ljubavi i mucij spajalo nebo i zemlju. Teško je opisati osjećaj koji vjernik hodočasnik doživi na svetim mjestima Križnog puta, Kalvarije, Isusova groba. To je vrlo osoban osjećaj gdje se zrcali odnos svakog pojedinca s Bogom. Svaki život, pa tako i moj, priča je za sebe. Život teče, padam i dižem se, dijelim svoje vrijeme s mnogim ljudima koje susrećem. A kako ga i koliko dijelim, Bože, s tobom? Svoj si život dao za mene. To nitko drugi ne bi učinio. Je li moguće da to mogu zaboraviti?! Nikada, baš nikada, Ti neću moći dovoljno zahvaliti. Toliko si mi darova dao, meni, nezaslužnoj. Kako ću Ti uzvratiti? Ti si velik, jednostavan i jedinstven, nedokučiv a opet blizu, skriven ali jasan,

Jeruzaleme, Jeruzaleme - Pogled na hramski kompleks s Maslinske gore

strpljiv. Ti si oduvijek i zauvijek, beskrajna ljubav za sve stvoreno. Na Kalvariji se do zemlje klanjam mjestu Tvoje muke, mjestu gdje si svojom krvlju natopio zemlju žednu ljubavi, prihvaćanja i opraštanja. Žedna zemlja, raspukla stijena, križ i na njemu Bogočovjek koji trpi. S križa vidiš cijeli svijet, ali vidiš i mene. Oprosti mi, oprosti mi, molim Te. Čelom dotičem zemlju, i srcem i koljenima klečim. Ništa oko mene nije sada važno, samo si važan Ti. Ti na križu, a ja pod križem. Svim srcem vjerujem da me vidiš. Među milijardama ljudi, ti znaš da i ja postojim, i za mene imaš mjesto, vrijeme i ljubav. Za Tebe nisam anonimno biće kao što sam za nekog stranca. Za Tebe sam točno određena i definirana, poznaješ me jer si Otac. To mi daje novu snagu pa makar ja bila samo jedan treptaj u tvom božanskom oku. Ne usuđujem se pogledati Ti u lice. Teško mi je susresti se s Tobom u pravoj istini. Duboko se kajem. Ti si Bog, a ja samo ljudsko biće. Ti možeš sve, ali možeš li imati stan u mom srcu? Evo, otvaram ga za Tebe. Pomozi mi da ga zajedno pročistimo, prosvijetlimo, da živi novim životom. Samo Ti znaš što je u njemu skriveno. Svojom božanskom ljubavlju pomoz mi da Ti u njemu priredim dostojan dom. Tebi vjerujem. Trebam Te, molim Te, dođi!

Sveti grob koji kvasim suzama i dotičem drhtavim prstima primio je Tvoje tijelo, Božje tijelo. Hvala ti što ga mogu dirnuti. Od svetosti mjesta zastaje dah. Tu riječima nema mjesta. Samo se duša lomi, krhotine mog života padaju i rasipaju se. Ne mogu niti naslutiti Tvoje bezvremensko savršenstvo, ali opet jednostavno osjećam kad si

Nazaret - pred crkvom Naviještenja

Od svetosti mjesta zastaje dah, tu riječima nema mjesta; samo se duša lomi, krhotine mog života padaju i rasipaju se

tu. Ne vidim Te, ali Te osjećam. Znam.

Imala sam dovoljno vremena biti u crkvi Svetog groba. Tamo dnevno dolaze tisuće hodoča-

snika iz cijelog svijeta. U krajnjoj pokornosti, tražeći Boga, kleče i mole. Sabranost i suze slika su njihove duše. Ne dolaze samo kršćani, dolaze i pripadnici drugih vjera. Sveti grob, Kalvarija, *Via dolorosa*, korizmena pokornost i molitva - sve je to uraslo u moju svijest. Mjesto gdje se prije 2000 godina iz razjarene mase, potaknuta božanskim milosrđem izdvojila jedna hrabra

GOSPA SINJSKA, kolovoz 2009.

žena, Veronika, potaklo me na razmišljanje. Bože, kroz svoje rođenje i smrt dao si uzvišeno mjesto ženi. Uzdigao si je kao majku, pomoćnicu, pouzdano i odano biće, promišljeno i senziбилno Božje stvorenje.

Među milijardama ljudi ti znaš da i ja postojim, i za mene imaš mjesto, vrijeme i ljubav

KLAPE GOSPI SINJSKOJ

Festival marijansko-duhovne klapske pjesme

Organizacijski odbor za proslavu 300. obljetnice čudesne obrane Sinja, kojoj je pokroviteljstvo preuzeo Sabor Republike Hrvatske, uz niz projekata tijekom sedmogodišnje pripreme za proslavu obljetnice (2015.), pokrenuo je i održavanje Festivala marijansko-duhovne klapske pjesme pod nazivom *Klape Gospi Sinjskoj*. Prvi Festival, uz izravan prijenos Hrvatske televizije, održat će se 7. kolovoza 2009. godine u Sinju i na njemu će se izvesti nove marijanske skladbe. No, ciljevi Festivala su puno širi. Planirano je u narednim godinama posegnuti za skladbama iz bogate baštine marijanskih pjesama, sa željom da se postojeće skladbe reafirmiraju prilagodbom za klapsko pjevanje. Na Festivalu će se izvoditi ne samo marijanske skladbe, već i druge skladbe duhovnog sadržaja, primjerice različite mise, bilo suvremene bilo one iz postojeće baštine duhovne i crkvene glazbe. Na taj način stvorit će se repertoar klapskih kako marijanskih tako i općenito duhovnih pjesama. Povod Festivalu jest priprema za spomenutu obljetnicu. Zato će se Festival održavati svake godine do same proslave 2015. godine. Međutim, organizatori planiraju nastaviti s Festivalom i poslije same proslave obljetnice.

Nebo nad Betlehemom

Betlehemska štalica zadivljujuće je skromno mjesto, zapravo špilja koju je Bog odabrao za mjesto svoga rođenja. Iz ovih naših perspektiva teško je zamisliti kako to izgleda. Tamo iščekavaju naša idilična maštanja. Zapanjuje me Božja jednostavnost, način na koji se bliži ljudima. Jednostavnost i ljubav.

A naš se život zavrti, kao neko suludo kolo s najrazličitijim plesačima, prepusti se iskarikiranom zanosu, otme kontroli i vrti se, vrti u krug i ne zna više stati niti kamo krenuti. Tamo u Betlehemu, neobična i sveta Božićna noć već 2000 godina poručuje svijetu da stane i pogleda u nebo, da svrati pogled na onu najsjajniju zvijezdu. Tako će moći pronaći svoj put. Samo s Njim.

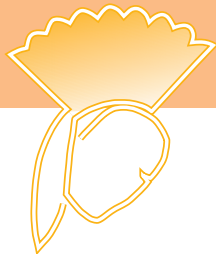
Na kraju

Doživjela sam u Jeruzalemu još jedno divno iskustvo. U petak pred Cvjetnicu zazvonila su zvona s kršćanskih crkava, započela je molitva. U isto vrijeme, s minareta hodže su zvali muslimanske vjernike na molitvu. U isto vrijeme Židovi su žurili na molitvu pred Zidom plača, spremali su se za šabat. Grad je bio ispunjen molitvom. Istovremeno su svi molili Boga, svatko na svom jeziku u svojoj vjeri. Tu sam doživjela usmjerenost k jednome jedinom Bogu, Ocu svih ljudi. Jedinstvo u Bogu, kao vjernicu učinilo me sestrom cijeloga svijeta, ispunilo neopisivom srećom i pripadnosti univerzumu kroz Božju ljubav. U Jeruzalemu je moje srce kliknulo: „Divno je biti vjernik!“

Klape Sinj

Kako je Gospa doktorirala fiziku

Piše: **Mislav CVITKOVIĆ**

Može se činiti prizemnim brinuti se o ovakvim stvarima, pa prema tomu i svjedočiti tako prizemne milosti, kao što su običan prolazak na ispitu. Može se činiti prizemnim Božju pomoć moliti za tako zemaljsku stvar. I tu počiva ključ. Ključ koji otključava vrata srca za ulazak Boga, koji otključava vrata duše za mir i dobro. A to su Isusove riječi: „Kad molite, ne blebećite kao pogani.... Ta zna vaš Otac što vam treba i prije nego li ga zaštetete“ (Mt 6, 7-8)

Svako ljudsko djelovanje ima svoj cilj. Životni put zapravo možemo gledati kao niz malih vremenitih ciljeva postavljenih jedan za drugim. Dostižući cilj po cilj, čovjek prelazi životne korake, proživljava svoju svakodnevnicu, prolazi ovim svijetom. Lako je uočiti da svatko od nas prilagođava svoj sadašnji život, a možemo reći i misli, svome trenutnom cilju. Tako smo kao djeca usmjereni igranju, kao školarcima nam je u životnom rasporedu glavna škola, za studija sav svoj život i vrijeme organiziramo prema fakultetu (upravo to se naziva „studentskim životom“), potom svoj život organiziramo u odnosu na posao i obiteljske obaveze,

GOSPA SINJSKA, kolovoz 2009.

Ne, nisam bez razloga upotrijebio riječ čudo, jer je to stvarno i bilo: vjerojatnost točno te kombinacije pitanja je oko 1:1000000 (!), što se smatra nemogućim događajem!

u konačnici se spremamo za odlazak gledajući što smo u životu postigli. Unutar svakog djelića života postoji niz ciljeva, i možemo reći da je svaki naš životni trenutak obilježen svojim trenutnim ciljem. Svaki dan podređujemo onomu što smo zacrtali da moramo napraviti toga dana, svaku misao podređujemo onomu što nas čeka u ostvarenju našeg cilja.

Što je naš životni cilj? Ne trenutni, ne vremeniti, nego cilj našega života kao djelića vječnosti? Nije li naš temeljni cilj vječni mir u Bogu, vječno zajedništvo sa svetima u slavi Trojstva, vječna radost u nebesima? A koliko je naš život obilježen tim ciljem? Koliko je naš život zapravo usmjeren k tom cilju? Nije li naš život više obilježen vremenitim ciljevima nego li vječnim ciljem? Ne bi li svaki od onih „malih“ ciljeva tijekom života trebao biti usmjeren konačnom cilju, bolje rečeno, Cilju? Jer, ako nas onolika radost obuzme kad osvojimo neki svoj vremeniti cilj na zemlji, kolika li će (neizmjerljiva!) radost

biti osvojimo li svoj vječni cilj – svoj smisao!?

Neka ovo svjedočanstvo bude jedan od mojih „malih ciljeva“ na životnom putu, jedan od malih ciljeva usmjerenih vječnom i jedinom cilju, cilju Istine i Života, jer je od tog izvora i poteklo: ukristila se tu ljubav Božja i Majčina, mnoštvo Njegove djece, moj mladi život sa svojim trenutnim vremenitim ciljem, i skup okolnosti koje čine ovo svjedočanstvo, a koje su samo nebesima jasne. Neka ono bude i molitva, i dar mom cetinskom kraju, i izvršenje moga zavjeta. Sve na veću slavu Božju!

Pokušavao sam izreći odakle ću početi, ali – zar postoji početak kakav tražim? Zar se može svjedočiti o početku Božje ljubavi, kad je ta ljubav beskonačna, vječna, oduvijek i zauvijek? Počet ću, stoga, od jednoga dana koji je zapravo obilježio moj sadašnji životni trenutak, početak od milosti koje sam dobio zagovorom Majčinim od početka svoga studija, jer bi preopširno

i praktički nemoguće bilo izreći sve milosti koje su me pratile prije toga – od samoga začeca, preko Gospine devetnice koju sam prvi put „obavio“ još kao čedo pod majčinim srcem (1987.) do beskrajnih milosti darovanih mojoj obitelji...

Bijaše to jednog ljetnoga dana početkom rujna mjeseca 2006. godine, kad sam upravo imao otići u Zagreb na fakultet. Prvi sam put išao na Husinu jamu, moliti za duše mučenički i mučki pobijene i odati im počast za mučeničku smrt. U sparini starog autobusa nađe se pored mene jedna pobožna žena, koju bih se usudio nazvati glasnicom Božjom. Jer, nakon kratka razgovora, kad je saznala da upravo odlazim na studij, ta mi je žena dala savjet koji bi mi samo majka mogla dati: „Moli se i vjeruj Čudotvornoj Gospi..., svaku teškoću i svaki ispit preporučim sv. Leopoldu Mandiću, i predaj u ruke Gospi, na Njezinu slavu! Moj je sin upravo na njihov zagovor cijeli studij završio!“

Dirnulo me to svjedočanstvo, dirnulo tako duboko da je od tada postalo temeljni dio mog životnog programa. A svoju je istinitost pokazalo već nakon tjedan dana, kad mi je Nebo dalo svoju prvu milost za koju sam Ga molio. Toga sam ljeta često išao u crkvu u Sinju, i teško se bilo nakon 19 godina odvojiti od svoje sredine i svojih ljudi te ići sâm u nepoznat svijet. A najviše sam se molio da mi crkva ne bude daleko, i u doslovnom i u prenesenom značenju, jer sam upravo bio obikao ići često na misu radnim danom. I gle, dođem u Zagreb – a crkva čeka odmah pokraj studentskoga doma u kojem sam imao stanovati, i

to crkva Marije Pomoćnice! Nije dala Gospa svome djetetu da se odvoji od nje ama baš ni u kojem pogledu! S druge pak strane, dočekaše me prijatelji „kod naših fratarā“ – opet u Marijinu samostanu, u Samostanu Gospe Lurdske.

Konačno sam trebao krenuti u nov i nepoznat dio života – u studij. Uz Njezinu sam pomoć upisao ono što sam želio (fiziku na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Zagrebu), došao među nove ljude sav preplašen, upao u sustav koji me, zbog predrasuda, strašio svojom težinom i našao se na životnu pragu. Sâm samcat, jedino Bog uza me. Uz Božju pomoć i Majčin zagovor – krenimo!

Već nakon prvog semestra jako sam se iznenadio – teklo je puno bolje nego što sam prije dolaska očekivao, i nije bilo tako teško kako sam se bojao. A onda su došli prvi ispiti i prve muke – ali i prve milosti udijeljene od Gospe! Za prvi sam ispit u studiju – a što je studentu stresnije od prvog ispita? – i najteži na prvoj godini, učio 10 dana, gotovo po cijeli dan. Prije ispita sam otišao na misu, pomolio se i predao Gospi Sinjskoj i sv. Leopoldu u ruke, baš onako kako me je ona gospođa majčinski savjetovala. Došavši na ispit, čekalo me 120 pitanja, od kojih sam imao izvući 4, iz svake grupe po jedno. U psihologiji je poznato da ljudsko pamćenje djeluje tako da se najbolje pamti početak i kraj nekoga dijela, osobito ako se pamti tekst. Upravo je zato svaki tekst podijeljen u odjeljke. Tako sam i ja najbolje znao ono što sam naučio večer prije ispita. I gle čuda – od četiri pitanja, izvučem tri koja sam baš posebno nau-

čio večer prije, a jedno sasvim s početka, tako da sam sva četiri savršeno znao. Ne, nisam bez razloga upotrijebio riječ *čudo*, jer je to stvarno i bilo: vjerojatnost točno te kombinacije pitanja je oko 1:1000000 (!), što se smatra nemogućim događajem! Tako sam Gospinim posredovanjem i čudom kao prvu ocjenu dobio najvišu, a time i najveće moguće ohrabrenje: spoznaju da je Bog uza me. Kada čovjek to spozna, okreće sve životne želje i ciljeve

Povlačim dva od četiri pitanja koja sam prošao na isti način kako gore spomenuh, ali gle čudesne slučajnosti: profesoru je odjednom iskrsnulo da hitno mora ići i nakon ta dva pitanja nema vremena dalje me pitati pa s osmjehom na ispacenu emigrantskom licu upisuje ocjenu u indeks

prema jedinom i vječnom Cilju.

Na drugom pak ispitu opet čudo. Večer prije ispita, nakon dana i dana učenja, legoh, ali ne mogoh zaspati. *Nešto* (točnije: *Netko*) mi nije dalo spavati i tjeralo me da se dignem i naučim jedan dio za koji je profesor izričito rekao da ga neće pitati na ispitu. I ne znam zašto, ustanem u ponoć i naučim u pola sata samo i posebno taj dio. Osnažen milošću od prije, opet odem ujutro na svetu misu u Katedralu i opet sve isto predam Gospi i zamolim zagovor sv. Leopolda. Čim sam stao pred profesora, čujem čudesne riječi:

„Rekao sam da to neću pitati, ali eto, baš da vidim znadete li to!“

I upita upravo ono što sam

posebno naučio, zadnje i najbolje.

„A, kad znadete to što sam rekao da ne treba učiti, dalje Vas neću ni pitati,“ – bile su iduće riječi profesora koji je već upisivao ocjenu u indeks.

Tako je uz Majčinu „asistenciju“ završila prva i prekretna godina studija. Ali Njena čudotvornost nije završila. Približavao se kraj druge, puno teže i ozbiljnije godine; vremena bijaše sve manje, obaveza sve više. Spremam se za težak ispit, opet 120 pitanja. Prošavši sva pitanja, ujutro prije ispita sam sebi izvučem 4 pitanja, iz svake grupe po jedno, da sebe provjerim, pa u rane jutarnje sate dopunih ono što nisam znao. Nakon mise i smiraja duše u sv. pričesti mirno pristupam starom i ozbiljnom profesoru, povlačim četiri pitanja i sjedam. I opet – čudo! Od četiri pitanja tri su bila upravo ona koja sam sat i pol prije ispi-

ta posebno prošao, izvukao sebi za kontrolu, a četvrto sam izvrsno znao. Ako ste se maloprije začudili, vjerojatnost ovakve kombinacije, koju sam već sat prije izvukao, jest nešto manje od 1:10000000000. U znanosti je pokazano da se događaji takve vjerojatnosti mogu dogoditi samo jednom od postanka svemira. Očito Onaj svemisleći koji je stvorio taj svemir ne podliježe nikakvim ljudskim i/ili znanstvenim zakonima i svojom nam apsolutnom svemoću daruje takve događaje vrlo često, a mi ljudi ih nazivamo upravo – „čuda“.

Izišavši iz zgrade fakulteta nakon tog ispita zaista nisam znao kuda i kako hodam; zapravo nisam ni hodao, lebdio sam. Jer, pokušajte zamisliti takvu situaciju u kojoj vam Bog uz čudo daruje još i svijest koliko je takva stvar nevjerojatna, svijest da je On zagovorom Marije učinio čudo, da je On bio tu uz

vas kad ste pristupali, povlačili, odgovarali, da vam je Majka isprosila milost zadiviti svoje učitelje onako kako ih je i Njezin Sin u svojoj dvanaestoj godini zadivio... O čudnog li načina za spoznati kako smo braća Isusova, kako smo zapravo jedno tijelo u Boga uronjeno, kako smo djeca koja od svog Oca dobivaju bezgraničnu ljubav, samo je često ne spoznaju ili ne žele spoznati... U takvoj bujici radosnih misli duša može samo letjeti i lebdjeti, može se samo prepustiti da je nose „rijeke žive vode“, da je vode od Izvora k Ušću koje je opet jedno s Izvorom u božanskom otajstvu, čovjeku nedokučivu.

I nije trebalo dugo čekati da Gospa Sinjska opet usliši glas djeteta i njegove majke kojano je u svakoj potrebi za *tren oka* bila pred njenim oltarom i šaptala molitve što ih može razumjeti samo Ona, koja je i sama bila Majka. Kod istog profesora,

nakon pola godine, opet slično: ovaj put povlačim dva od četiri pitanja koja sam prošao na isti način kako gore spomenuh, ali gle čudesne slučajnosti: profesoru je odjednom iskrsnulo da hitno mora ići i nakon ta dva pitanja nema vremena dalje me pitati pa s osmjehom na ispaćenju emigrantskom licu upisuje ocjenu u indeks.

I posljednja u ovom svjedočanstvu, ali sigurno ne posljednja u životu (zar sam život nije najveća milost?), bijaše velika milost koju mi je Majka udijelila početkom svibnja ove godine. Bližio se najteži ispit u prve tri godine – ne po gradivu, nego po čudnu profesoru, čudna imena što podsjećaju na još čudniju vjeru ili nevjeru. Radi toga ni za jedan ispit nisam učio kao za taj. Pisani sam dio uz Majčinu pomoć riješio odlično, i čekalo me ono najteže: usmeni obračun s osobom od koje svi redom strepe.

Nakon majčine molitve i svijeć zapaljane pred Gospinim oltarom u Sinju, jer znao sam što me čeka, i mise prepustih sve u ruke volje Očeve upravo onako kako nas je Isus naučio. Dođoh na ispit i tek što sam počeo odgovarati na postavljeno pitanje, vidje profesor dobre rezultate pisanog dijela i zatraži indeks. Nasta grobna tišina. Otvara indeks i gleda prvu stranicu – štoviše, bulji u nju – tri minute, bez riječi. Prevaljuje nečujno preko usana ime moje škole koje mu teško pada na srce (*Franjevačka klasična gimnazija*) i ne može se suzdržati:

„Kolega, tko Vas šalje tamo gdje Vam nije mjesto!? Zašto se gurate tamo gdje ne trebate? Hajde, objasnite mi, što Vi radi-

te ovdje!? Shvaćate li Vi na što ja mislim?“ – zaključi kako bi otklonio svaku sumnju u nevjerovatnost toga što čujem.

U trenutku mi u misli dolaze Spasiteljeve riječi: „Pljusne li te tko po desnom obrazu, okreni mu i drugi. Onomu tko bi se htio s tobom parničiti da bi se domogao tvoje donje haljine prepusti i gornju“ (Mt 5, 39-40). I ostajem u tišini i poniznosti.

Profesor otvara moj indeks i gleda prvu stranicu – štoviše, bulji u nju – tri minute, bez riječi. Prevaljuje nečujno preko usana ime moje škole koje mu teško pada na srce - *Franjevačka klasična gimnazija* - i ne može se suzdržati: „Kolega, tko Vas šalje tamo gdje Vam nije mjesto!? Zašto se gurate tamo gdje ne trebate? Hajde, objasnite mi, što Vi radite ovdje!?”

Usljedila su tri i pol sata mučnog ispitivanja, traženja odgovora na pitanja koja nigdje ni spomenuta nisu, usudio bih se reći – tri i pol sata psihičkog mučenja. Na kraju je sam profesor od svog ispitivanja bio toliko umoran da je produžio ispit za sutra. Upravo tada je počela djelovati Gospa, koja kao da mi je svime ovim prije htjela došaptati riječi koje se u Svetom pismu toliko puta spominju: „Ne boj se, jer Ja sam s tobom!“

I zbilja, opet čudo! Nakon mene je, naime, došao čovjek koji je znao znanje, ali nije znao trpjeti ponižavanje. Nije znao šutjeti na profesorovo neprihvatanje točne odgovora, posvađao se s njim, i zatražio je obranu doka-

za svoje tvrdnje pred komisijom. Kako bi naš narod rekao: *Namiri se junak na junaka!* I ta je komisija stavljena za sutra, sat nakon što smo ja i još kolega imali otpočeti s nastavkom ispita.

Profesor dolazi ljut k'o ris, strah prožima tijelo, ali još dublje odzvanjaju Kristove riječi: „Ne boj se!“ Stajem opet predanj i zazivam samo Božju milost nada se nakon onakvih jučerašnjih riječi. Povlačim pitanje koje je jedno od lakših, a profesor *stjecajem okolnosti* nema vremena, kao dan prije, postavljati pitanja na koja ne postoji odgovor. Nakon odgovora *k'o iz rukava* (ili iz Božje milosti?) na izvučeno pitanje, profesor sam sebi u bradu priznaje:

„A što ću, sada nemam šta...“ - i praktički bespomoćno upisuje ocjenu u indeks. Zaista, vjera bijaše „pobjeda što pobijedi svijet, jer sve što je od Boga rođeno, pobjeđuje svijet“ (usp. 1 Iv 5,4).

Još je jedna pojedinost bila znakovita toga čudnog svibanjskog dana. Večer prije, dok sam molio krunicu, tu čudno jednostavnu molitvu, za sutrašnji nastavak ispita, sjetio sam se (ne znam zašto) pokojnog fra Ivana Akrapa, „apostola cetinskoga kraja“, koji se u svakoj potrebi našao uz onoga tko je u potrebi bio, pa se i za njega i njemu pomolih za zagovor. Dok je majka ujutro dolazila na misu, upravo promišljala o vrijednom fra Ivanu, koji bi se sada našao tu i „rekao jedan Očenaš“. Dođe na misu, kad tamo više svećenika i – koje li *slučajnosti* – misa s nakanom za pokojnog fra Ivana! Neka Božja volja bude hoće li *slučajnost* zaista biti slučajnost ili znak fra Ivanova zagovora, a moja je čvrsta vjera da to ne

bijaše slučajnost, nego skroman znak s neba, onako kako je i fra Ivan skroman bio.

Za kraj još ostaje pitanje – čemu ovako neobičan naslov? Jednog dana, prije jednog od ovih ispita, dok sam izlazio iz zagrebačke katedrale, sretoh kolegu, po uvjerenju *nevjernika* (ako takvi postoje) koji je također išao na fakultet.

„Gdje si ti bio?“ – upita me kao da nije vidio.

„U katedrali.“ – odgovorim i skrenem pogled na njegove oči koje već čekahu svojim žarkim, upitnim, pomalo podrugljivim pogledom.

Upitnik u njegovim očima kao da je pitao: „Zar će ti molitva pomoći u fizici?“ A podrugljiv ostatak pogleda kao da je sam sebi odgovarao: „Da, baš mu je Gospa doktorirala fiziku...“ Znao je da sam iz Sinja i znao je za Gospu Sinjsku. Barem se tako utisnuo u moju dušu taj teški pogled koji je nosio tisuću

riječi bez ijednog glasa. Upravo je taj kolega loše prošao kod „zavrnutog profesora“ – i tada sam se opet sa žaljenjem sjetio njegova pogleda. To bijaše njemu kazna, a meni znak od Boga koji je eto zaslužio prispjeti u naslov ovoga djelca. Jer, znanstvenim rječnikom, Gospu bismo upravo tako mogli nazvati – *doktoricom ljubavi!*

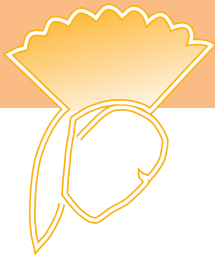
Ovo bijaše samo nekoliko sitnih svjedočanstava – čuda, iz samo jednog sitnog djelića jednog malenog života. Ta nemogućće je opisati sva Gospina čudesa, znana samo vjernom puku cetinskoga kraja i cijele Domovine. Nije bilo kolokvija, provjere ili ispita – ma bilo kakve potrebe – u kojoj Majka i sv. Leopold nisu *asistirali*, u kojoj nisu pogledali molitve s majčinih usana i svijetlu zapaljenu vatrom majčinske ljubavi na majčinskom oltaru. Makar ne prepisane ovdje (nikad ne bi stalo!), ostaju zapisane u srcu mojem i u srcima svih Njenih sinova njene milosti.

Može se činiti prizemnim brinuti se o ovakvim stvarima, pa prema tomu i svjedočiti tako *prizemne* milosti, kao što su *običan prolazak na ispitu*. Može se činiti prizemnim Božju pomoć moliti za tako zemaljsku stvar. I tu počiva ključ. Ključ koji otključava vrata srca za ulazak Boga, koji otključava vrata duše za mir i dobro. A to su Isusove riječi: „Kad molite, ne blebećite kao pogani.... Ta zna vaš Otac što vam treba i prije negoli ga zaištete“ (Mt 6, 7-8). Nemojmo od Oca samo zahtijevati, nego se Ocu prepustimo: *Oče, budi Tvoja volja, na Tvoju slavu!*

Takvom molitvom savladani su i ovi moji mali ciljevi, a savladani su milošću Očevom i zagovorom Majčinih, jer bijahu usmjereni jedinom pravom cilju, Isusu Kristu; jer to bijahu puti prepušteni svemoćnoj volji Očevoj, da ih upravlja kako jedini On umije, a to je prema putu koji vodi temeljnom životnom cilju – vječnoj radosti s Njime.

Velika Gospa 2008. - hodočašće mladih

SVJEDOČE NIKOLINA I IGOR BARBARIĆ

Nastojimo ne zaboraviti da je to dar Božji

Razgovarala: Dunja VUSIO

Nikolina i Igor vjenčali su se u prosincu 2001. godine, u crkvi Gospe od Pojišana u Splitu. Prošle su godine, nakon šest godina iščekivanja, dobili dijete - sina Mateja, čijem je rođenju prethodio dug put nastojanja, ustrajnosti, nadanja i povjerenja. O svom iskustvu dali su svjedočanstvo za *Godišnjak Gospe Sinjske*, na čemu im zahvaljujemo i radujemo se zajedno s njima najljepšoj novosti – novosti života.

Upoznali su se 1999. godine na jednom vjenčanju. Nikolina je bila kuma prijateljici s kojom je znala dolaziti u Igorovu obitelj, a da njega nikad nije upoznala. Ubrzo su uslijedile zaruke koje su opet posebna priča.

Krenuli su na hodočašće u Rim jubilarne 2000. godine. Igor je desetak dana ranije sve isplanirao, pripremio prsten, a Nikolina nije ništa znala. Višednevan obilazak Rima završili su kraj Španjolskih stepenica i imali su još nekoliko slobodnih sati prije polaska. Igor je tada predložio:

„Mogli smo još do Vatikan-
skih muzeja.“

A Nikolina nije mogla zamisliti:

„Noge su me tako boljele, dosta mi je bilo i Rima i hodočašća i Vatikana (*smijeh*), samo sam željela negdje sjesti i odmiriti se.“

On se nešto uzvrpoljio, htio je da idu sami, bez ostalih iz grupe...

I tako su napokon došli tamo, a ono nikad kraja, toliko se toga

ima vidjeti... Sikstinska kapela bila je upravo obnovljena, obišli su je na kraju, Nikolina je baš mislila izaći. Igor se sjeća:

„Zadržavao sam je i taman kad je htjela izaći, zaustavim je, izvadim prsten i zaprosim je. Kad je vidjela što se događa, noge su joj klonule, morao sam je iznijeti vani“ (*smijeh*).

Jača povezanost s Crkvom uslijedila je odmah nakon sakramenta vjenčanja. Kako kaže Nikolina:

„Iskustvo vjere – to je nešto što je ušlo u nas i nema povratka.“

Na kateheze neokatekumenske zajednice krenuli su početkom 2002. godine. Prije tog iskustva živjeli su na drukčiji način, na misu su išli, kako kažu, onako tradicionalno. Nakon Rima hodočastili su u Izrael 2004. godine, u San Giovanni Rotondo 2006. godine, u Lurd, Mariju Bistricu... Svake godine s obiteljima idu u Međugorje i za Veliku Gospu u Sinj, a sami vrlo često u Vepric.

Prva izjava nakon medicinskih pretraga bila je potpuno nepovoljna, čak im je izričito rečeno da je začće obzirom na nalaze nemoguće. Kažu da je lako govoriti sada s ovog aspekta kad su jači, sve to skupa nije slučaj-

„Svi ti ljudi imaju dobro srce, pristupali su nam s dobrom namjerom i željeli podijeliti tu našu bol s nama, ali katkad mi je to bilo teško, kao neko kopanje po rani...“

nost. Sjećaju se podrške bližnjih i okoline u kojoj žive i rade:

„Svi ti ljudi imaju dobro srce, pristupali su nam s dobrom namjerom i željeli podijeliti tu našu bol s nama, ali katkad mi je to bilo teško, kao neko kopanje po rani...“, - kaže Nikolina.

Najpotrebnija im je bila maksimalna podrška jedne i druge obitelji. Među svojim su mogli razgovarati otvoreno, neopterećeni što će tko reći, što će misliti.

GOSPA SINJSKA, kolovoz 2009.

„Da nismo pristupili Bogu, da nismo tražili od njega onako kako smo znali tražiti, možda i naš sakrament braka ne bi značio ništa.“

Igor vidi da je od početka sve u Božjim rukama. Kada su saznali za trudnoću, Nikolina se s radošću i strepnjom obratila Bogu:

„Ti si ga želio, Ti ga čuvaj od svakog zla koje je pred njim. Tvoja ljubav je jača od moje.“

U svemu što su prolazili u ovih šest godina uvelike im je pomoglo iskustvo ulaska u zajednicu, osobito molitva vjernika, svjedočenje, otvaranje u zajednici. Potom su krenuli na seminare u svetištu Gospe od zdravlja koje su vodili fra Bože Vuleta, fra Ante Vučković i fra Anđelko Domazet. Na tragu tih seminara danas se održava poznata *prova srijeda*. Nikolina kaže da je takav način razlamanja

„U nekom kraju duše imala sam taj osjećaj, tu nadu, ako ja stvarno toliko želim dijete, onda me Bog neće valjda ostaviti bez njega; ja ću činiti koliko mogu, moliti koliko mogu...“

evanđelja doživjela puno prisnije i plodonosnije od svega iskustva dotada.

„I danas neki naši prijatelji čudno gledaju na to - radije ćemo otići na *prvu srijedu* nego na neku kavu, na polnoćku nego na *ludi* provod u kafiću... Pokušavamo ih uvući u to, ali možda nismo dobri *uvlačitelji*.“

Fra Petar Milanović Trapo pozvao ih je 2006. godine na hodočašće u San Giovanni Rotondo, a kasnije i u zajednicu oca Pija. Ova zajednica (prva takva u Hrvatskoj) osnovana je na

blagdan Gospe od zdravlja. Redovito se okuplja na molitvenim susretima uz kronicu oca Pija, hodočasti, karitativno djeluje. Uz fra Petra seminare i hodočašća organiziraju i fra Ante Vučković i s. Dominika Grgat. Osobito su se osvjedočili u snagu molitve: i znani i neznani molili su za njih.

„Ljudi su nam sami prilazili ohrabrujući nas preporukama po kojima su molili za nas, to je bilo silno iskustvo.“

„Gledajući bilo čiji život, svaka obitelj, svaki čovjek, svatko ima neki problem. Ja mogu reći da sam pet godina bila slijepa. Pet godina nisam vidjela ni izlaz ni pomoć, nego sam samo gurala svoje. Pokušavala sam gledati ovako: imam svoga muža s kojim se tako dobro slažem, imam ove godine braka, putovanja, hodočašća – pa ako je Bog tako odlučio, možda će meni biti puno lakše taj problem

Velika Gospa 2008. - Sinj, ispovjedaonica Dalmacije i Bosne

nositi zajedno s mužem... Ali u nekom kraju duše imala sam taj osjećaj, tu nadu, ako ja stvarno toliko želim dijete, onda me Bog neće valjda ostaviti bez njega. Ja ću činiti koliko mogu, moliti koliko mogu...”

„Što se tiče savjeta koji možemo dati iz svoga iskustva, na dane je bilo uopće bespredmetno pričati, a onda bi opet došli dani kad je svaka riječ utjehe dobrodošla“, - kaže Igor. - „Ja sam negdje u sebi podrazumijevao - *dat će Bog*. Uza sve naše napore i trud duboko sam vjerovao da je čudo moguće. Međutim, s vremenom čovjek nekako otupi na to svoje nastojanje, počneš prihvaćati stanje kakvo jest, nemaš toliku snagu za hitanje naprijed, jer vidiš da sa stopostotnim jurišanjem nisi dobio ništa. Recimo da ne upireš sve u te svoje napore.“

„Ne mogu reći da sam u tih šest godina čula neku takvu riječ za koju bih se hvatala. Svi su govorili: kad se opustite... A ja sam mislila: što vi znate kakav je naš problem, vi gledate površno!“ - sjeća se Nikolina. - „Hvatala

sam se za to da me netko čuje, da me netko voli i da će učiniti da budem zadovoljna i ispunjena. Sada tako vidim, možda tada nisam bila toga potpuno svjesna. Nadala sam se da će se dogoditi, ali ne na ovakav način. Zadnjih godinu dana prestala sam se grčevito boriti. Pustila sam sve u Božje ruke, na kraju je sve to bio Njegov problem.“

O zajedničkom životu u vjeri kažu:

„Mnogi su nam govorili koliki je blagoslov što smo nas dvoje tako skupa, dok sam ja na to gledala kao normalno. Međutim, sve više vidim da je češće prisutan otpor - i kod supružnika i kod djece - u svemu ići zajedno kroz život, a osobito zajedno živjeti vjeru. Za sve što se dogodilo stalno nastojim i molim da nikad ne zaboravim da to nije moje, da je to dar od Boga, da ne budemo navezani na tu svoju situaciju nego da budemo zahvalni, da to čuvamo. I da nastavimo gdje smo stali - u vjeri. Da se ne okrenemo onom životu prije, nego da još rastemo. Uvijek nam

„I danas neki naši prijatelji čudno gledaju na to - radije ćemo otići na prvu srijedu nego na neku kavu, na polnoćku nego na ludi provod u kafiću; pokušavamo ih uvući u to, ali možda nismo dobri uvlačitelji.“

je u svijesti rečenica koju fra Petar često ponavlja - obećanje oca Pija: *Stajat ću na vratima raja i neću ih zatvoriti sve dok moje posljednje dijete ne uđe.*“

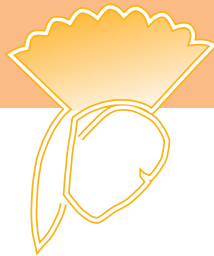
U životu prije ovih iskustava imali su stabilnost, bez većih iskušenja, uspona i padova. Živjeli su, kako kažu, redovan siguran život. Sada osjećaju da je njihov brak zaista sakrament, čvrsto utemeljen, životno iskušan.

„Sada više ne možemo zamisliti život bez sakramenata, da ne odemo na misu, da se ne ispovjedimo, ne pričestimo.“

Vjeruju da su iskustvo života i rast u vjeri utemeljili ovaj današnji njihov put.

Velika Gospa 2008. - molitva pred Gospinom slikom

IZ STARIH BROJEVA "GOSPE SINJSKE"

Gospa Sinjska spasila psovača

Zabilježio: M.S., "Gospa Sinjska", godina IV./1977., br. 1, str. 5.

Znamo dobro kako je psovka strašna pošast, koja truže dušu našeg naroda. Ali i sramoti ugled našeg čovjeka kada se nađe izvan domovine, posebno na radu. Evo jedan slučaj, ali s poučnim epilogom

T. Š. iz Sinjske krajine radio je kao podmorski radnik više godina u Sudanu. U rujnu 1971. godine trebao je ići natrag u domovinu, jer mu je istekao rok za rad izvan domovine. Međutim, u kolovozu je od žene dobio pismo da što prije dođe kući, jer se sakupilo mnogo obiteljskih briga, a kod kuće je ona sama s petero djece i starom majkom. Na poslu je imao uza sebe i jednog radnika - domorodca. Uvijek mu je znao pružiti cigarete, da bi ga vezao za rad, iako je dotični imao svoju plaću. I toga jutra dao mu je cigarete.

Prepustimo dalje da sam T. Š. govori:

"Pod dojmom pisma i briga za obitelj bio sam neraspoložen i ljut. I kad mi je taj crnac - Sudanac kod posla opet zatražio cigaretu, opsovao sam mu ono najteže: opsovao sam mu Boga. Razumio je dobro. Domorodci - Sudanci veoma su inteligentni i brzo se snalaze u tuđim jezicima. Bila je pauza - marendica. I nakon pauze opet sam mu opsovao. Iznenada ga nestade. Pošao je glavnom inženjeru (Sudancu). Nakon pola sata ugledam kola 'Landrover', a u njima poručnik - komandant mornarice, dva policajca i jedan naš zastupnik. Javio

sam se i shvatio sam da me je dotični tužio što sam mu opsovao Boga. Poručnik mi se ponudio da će biti tumač na suđenju. Mogu napomenuti da je taj moj tužitelj - radnik vjernik jedne stroge muslimanske sekte.

Nakon 15 dana bio sam na poslu. Pozvan sam s rada na suđenje. Došao je i naš konzularni predstavnik iz Kartuma. Zamislite! Trebao je letjeti dva sata avionom do našeg mjesta. Pošao sam u stan da se presvučem, jer idem na suđenje. Bio je prisutan glavni inženjer kao tumač.

Sudac je bio Sudanac, ni bjelac ni crnac (mulat), snažan i lijep gospodin. Izvadi knjigu (čini mi se Kuran) i pruži je mom tužitelju crncu, da se zakune. On se zakleo. A onda se obrati meni s riječima: 'Vi niste musliman. Zato izvadite, ako imate, koji predmet Vaše vjere.' Tada se sjetih slike Gospe Sinjske koja mi je bila u novčaniku i koju sam uvijek nosio. I nju izvadih!

(Ovdje upade u razgovor žena T. Š. s riječima: „Tu Gospinu sliku sam mu ja dala još dok sam bila djevojka. Slika je stara skoro 50 godina. Uvijek je do tada bila na zidu u mojoj sobi.“)

T. Š. nastavi: „Stavio sam ruku na sliku Gospe Sinjske i iz duše govorio: ‚Znam, Gospe,

da sam uvrijedio i tebe i Boga. Oprosti mi sada i spasi me, a ja Ti činim zavjet da neću više nikada opsovati!‘

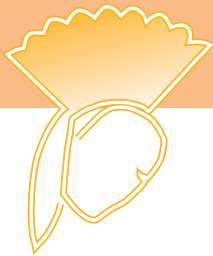
Naš zastupnik se zauzimao kod obrane tvrdeći da je to kod nas jedna ružna navika, pa da se to kod suđenja uzme u obzir.

Na kraju je sudac rekao doslovno ove riječi: ‚Neka Vas je sram! Sreća je za Vas da niste opsovali na arapskom jeziku. Nitko Vam ne bi pomogao. Znajte, opsovati Boga znači izložiti svoj život i smrtnoj kazni.‘

I očekivao sam što će biti. Sretan sam što je na kraju dobro završilo: platio sam kaznu od tri sudanske funte (oko 150 n.d.)

Kome imam najviše zahvaliti? Slici Gospe Sinjske, koja je uvjerila suca da sam vjernik i da moja psovka nije iz mržnje prema Bogu. Od toga dana nikad nije psovka preko mojih usta izišla, a zahvalnost Gospi Sinjskoj dugujem do kraja života.“

Gledam na zidu kuhinje novosagrađene kuće T. Š.: uz sliku Gospe Sinjske i Srca Isusova na kartonu natpis: „U ovoj kući se ne psuje!“ Natpis koji mnogo znači i opominje! A uz to slušam i uzdah njegove stare majke: „Kad bi se i kod nas sudilo za psovku, sigurno bi je manje bilo!“

Liberalno kršćanstvo i kršćanski korijeni liberalizma

Piše: **Jasna ĆURKOVIĆ**

Danas crkvena kritika liberalizma i liberalna kritika Crkve nisu više toliko ideološke koliko moralne i praktične: liberalizam zamjera Crkvi miješanje u politiku i zahtijeva njenu depolitizaciju te se sam odriče svojih kršćanskih korijena, a Crkva liberalizmu zamjera moralnu i etičku krizu u koju je on - često neodgovornim isticanjem slobode - doveo Europu

Pretpostavljam da naslov ovoga kratka eseja na prvi pogled djeluje vrlo zbunjujuće pa i provokativno, jer pokušava spojiti dva tradicionalno nespojiva učenja, kao da govorimo o drvenom željezu. Međutim, tokovi suvremene misli, bilo da se radi o liberalizmu bilo o kršćanstvu, ukazuju na potrebu približavanja ovih dviju doktrina, ali ne na neku novu hibridnu tvorevinu, iako treba reći da je još početkom prošlog stoljeća postojala vjerska skupina koja je sebe nazivala *liberalnim katolicima* i koja je zagovarala stav prema kojem se religija odnosi na osobnu savjest, a ne na političku procjenu stvarnosti. Iako ova tema zahtijeva opsežnu studiju, ipak ću ukratko iznijeti neke njezine osnovne postavke kako bi se čitatelji zainteresirali za ovu važnu tematiku koja predstavlja, kako to Phillipe Quinn kaže „opasnu mješavinu“ pošto se radi o odnosu politike i religije. Prvo ću reći nešto o povijesti tog odnosa, a potom ukazati na sadašnje stanje koje potrebuje nove otvorenije stavove na obje strane.

Povijest sukoba

Kako je dakle tekao povijesni odnos rastave i približavanja između liberalizma i kršćanstva? Njihov je sukob zapravo u temeljima nastanka liberalizma koji započinje procesima modernizacije, prosvjetiteljstva i političkim činom Francuske revolucije krajem 18. stoljeća. Tako je liberalizam jednim dijelom reakcija na prevlast i duhovnu

klimu netolerancije Crkve, prenaplašeni klerikalizam, te je razvio kroničnu averziju osobito prema onim institucionalnim oblicima kršćanstva s kojima se suočavao u obliku predvaticanskog i dogmatski skućenog katolicizma.

Za Crkvu neprijateljstvo prema liberalizmu traje od *Syllabus*a i enciklike *Quanta cura* Pija IX., u kojima je ona zajedno s tekovinama modernog svijeta osudila liberalizam kao sinonim za neobuzdani individualizam, libertinizam, slobodu bez odgovornosti i relativizam vrijednosti pod krinkom postulata tolerancije. Povijest tog sukoba također nam govori kako je bilo perioda dijaloške popustljivosti i pomirljivih nastojanja s jedne i s druge strane. Tu obostranu popustljivost, prema izvarednoj analizi Željka Mardešića o odnosu kršćanstva i liberalizma, imamo „zahvaliti“ pojavama puno okrutnijih sistema na svjetskoj sceni, komunizmu i nacizmu, koji su relativizirali međusobnu nesnošljivost liberala i katolika. Tako je nakon II. svjetskog rata i II. vaticanskog koncila liberalizam oslabio svoj ide-

Jedno od bitnih pitanja koje teologija mora danas postaviti jest pitanje odnosa s društveno-političkim uređenjem, koje sve manje postaje pitanje države, odnosno vladajućih stranaka, a sve više postaje pitanje društva odnosno stila života koji proizlazi iz nekog određenog društveno-političkog uređenja

ološki naboj i počeo se desakralizirati, a Crkva se izjasnila u korist demokracije i tolerancije te prekinula niz osuda od *Syllabusa* jer se strah od marksističkog bezboštva pokazao većim od anti-klerikalnog liberalizma.

S moralnog na praktično

Danas, međutim, crkvena kritika liberalizma i liberalna kritika Crkve, nisu više toliko ideološke koliko moralne i praktične. Liberalizam zamjera Crkvi miješanje u politiku i zahtijeva njenu depolitizaciju te se sam odriče svojih kršćanskih korijena, a Crkva liberalizmu zamjera moralnu i etičku krizu u koju je on, često neodgovornim isticanjem slobode, doveo Europu. S druge strane, postoje liberali koji čovjekovu autonomiju ne odvajaju od njezine transcendenције, već je zapravo smatraju njezinim temeljem (Vlado Gotovac) ili oni koji kršćanstvo, barem na kulturološkoj razini, smatraju točkom jedinstva i garancijom identiteta ujedinjene Europe, kako to u svojoj knjizi *Zašto se trebamo zvati kršćanima? Liberalizam, Europa, etika* piše talijanski filozof i liberal Marcello Pera. Postoje također kršćani koji se sve više otvaraju tako shvaćenom liberalizmu,

a i sama Crkva je konačno priznala uspjehe liberalizma kao što su blagostanje, sloboda, ljudska prava, jednakost.

Kad govorimo o kršćanstvu, činjenica je da se sve više na akademskoj razini, osobito na razini kolokvijalnog govora, spominje potreba njegova otvaranja, aktualizacija njegovih učenja, nužnost dijaloga i minimiziranje nekadašnjih isključivosti. Ta nužnost promjene uvjetovana je sve većim gubitkom "socijalnog zraka" i nestankom iz javnog diskursa, nekompaktibilnošću s modernim kretanjima i stilovima života. Unatoč predviđanjima nekih seizmografa religijskog fenomena o slabljenju utjecaja religije na društvo i sve krhčijoj institucionalnoj religijskoj praksi, ipak se u Europi dogodio svojevrsni religijski *revival* (ponovno buđenje) na iskustvenom i subjektivnom području.

Potreba novih promišljanja

Međutim, s obzirom na ono doktrinalno, izgleda da živimo u "postteološkom vremenu" budući da se čini kako teologija kao doktrina često ne uspijeva dokazati svoju društvenu korisnost i isplativost, kako to teolog Željko Tanjić

Velika Gospa 2008. - procesija na Alkarskom trkalištu

tvrdi, pozivajući se na neke europske teološke autoritete. Uglavnom, sve ukazuje na potrebu novih iskoraka, bilo na doktrinarnom bilo na institucionalnom i praktičnom planu. Ako potreba za opravdanjem teologije kao "društveno korisne i isplative" ne treba skliznuti u sociologiziranje i psihologiziranje teologije, ipak ona treba promišljati neke aktualne društvene tokove, pa čak i trendove, te, bez vlastitog relativiziranja, voditi se interdisciplinirano u odgovaranju na upite sadašnjeg trenutka.

Jedno od bitnih pitanja koje teologija mora danas postaviti jest pitanje odnosa s društvenopolitičkim uređenjem, koje sve manje postaje pitanje države, odnosno vladajućih stranaka, a sve više postaje pitanje društva odnosno stila života koji proizlazi iz nekog određenog društvenopolitičkog uređenja (znamo da je postmoderna proizvela društvo i odvojila ga od države, ali i od Crkve). Tako je prevažno pitanje za kršćanstvo i teologiju odnos prema liberalnom društvenom uređenju, budući da su liberalni poretci dominantni europski poretci, a htjeli mi priznati ili ne, njima dugujemo mnoge moderne i vrijedne današnje tekovine, osobito onu najvažniju: demokraciju.

Naime, kako će istaknuti Mardešić, tek je liberalizam omogućio demokraciju, a ne obrnuto. Ovdje želim naglasiti ne toliko potrebu otvaranja, koliko potrebu rasprave unutar kršćanstva i teologije o vlastitu odnosu prema liberalizmu i liberalnoj demokraciji, a što je također potreba "kontekstualiziranja teologije" kao važan teološki projekt i pokušaj inkulturacije vjere u svjetsku kulturu i politiku. Treba, međutim, napomenuti da Hrvatska, kao izrazito katolička zemlja i jedna od najkatoličanskijih europskih zemalja (uz Poljsku i Irsku), nema jaku liberalnu tradiciju kao ni sve druge postkomunističke zemlje. Ona se zapravo tek rađa unatrag dvadesetak godina, ali se postavlja kao neminovna ulaskom Hrvatske u Europsku Uniju.

Privlačnost i kriza

Kad, međutim, govorimo o liberalizmu, teško je reći na što točno mislimo, jer se radi o hibridnom a ne o jednom jedinstvenom učenju, budući da liberalizam nikad nije bio neki dobro razrađen i potpuno zaokružen sustav, nego više

Crkva zamjera liberalizmu što je na praktičnom planu proizveo krizu i posljedice nepovoljne za društvo, kao što su: „praznina, dokolica, ravnodušnost i nagodbe u osjećaju i ponašanju; hedonistički izbor u moralu; ekološke prijetnje u napretku; nesmisao življenja u blagostanju; osamljenost ljudi u svijetu najsavršenijih komunikacija; slabljenje smisla za društvenost, solidarnost, dužnost i odgovornost; pojava sebičnosti i tjeskobe u navodno najsretnijem od svih društava u povijesti" (Mardešić)

neki općenit misaoni stav koji je okupljao mnoge slične slobodarske ideje proistekle iz humanizma, racionalizma i prosvjetiteljstva. Privlačnost pak liberalnih poredaka prema kojima su svi ljudi jednaki i ravnopravni, te su njihove temeljne slobode ispred države i ona ih ne može ugrožavati, pojavom pluralizma vrednota i idejom o njihovoj relativnosti i nemjerljivosti, ipak zapada u krizu radi nedostatka zajedničkog temelja na kojem bi se dodirivali različiti oblici kultura i civilizacija.

Liberalna laička jednadžba koja je nastojala relativizirati, ako ne i poništiti vjeru, kako ona ne bi prodrla u društvo i bila čimbenik rizika društvene nestabilnosti, pokazala je zapravo da pridonosi moralnoj i društvenoj krizi koja danas vlada u Europi, odnosno da upravo bez vjere postaje čimbenik društvene nestabilnosti. Prema već spominjanom Peri, razlog tomu je što bez kršćanstva Europa gubi temelj svog identiteta, koji je nemoguće utemeljiti po bilo kojoj drugoj osnovi ako ne na temelju kršćanstva.

I sam liberalizam u kojem neki vide kršćanstvo kao preteču, jer se u mnogo čemu radi o dva srodna učenja (uz mnoge razlike), ukoliko se nastavi odricati kršćanstva, postat će „umnožavatelj vlastite krize" (Pera). Drugim riječima, iako teorijski stabilno učenje, ono se praktično urušava od samih svojih posljedica, i to je ono što Crkva zamjera liberalizmu: zamjera mu ne toliko na doktrinarnom planu, koliko na praktičnom planu što je proizveo krizu i posljedice nepovoljne za društvo kao što su, kako ih navodi Mardešić, „praznina, dokolica, ravnodušnost i nagodbe u osjećaju i ponašanju; hedonistički iz-

GOSPA SINJSKA, kolovoz 2009.

bor u moralu; ekološke prijetnje u napretku; nesmisao življenja u blagostanju; osamljenost ljudi u svijetu najsavršenijih komunikacija; slabljenje smisla za društvenost, solidarnost, dužnost i odgovornost; pojava sebičnosti i tjeskobe u navodno najsretnijem od svih društava u povijesti”.

Crkvi potrebna opozicija

Pitanje koje se često nametalo, osobito onda kada se postavljalo pitanje europskog ustava, jest pitanje duše Europe. Sasvim sigurno, ta je duša kršćanska i ne postoji niti jedna druga osnova na kojoj bi se moglo temeljiti jedinstvo Europe, niti druge vrijednosti koje obilježavaju našu civilizaciju ako ne one kršćanske, toga liberali trebaju biti svjesni. Međutim, ta ista Europa je također iznjedrila filozofski i politički liberalizam, koji je stvorio pretpostavke za razvoj demokracije, toga kršćani i teolozi trebaju biti svjesni. Zato je važno ne njihovo preklapanje, već međusobno uvažavanje i upoznavanje. Vjerujem kako je dobro da i Crkva ima svoju opoziciju, jer upravo kad god ju je imala, njezin je evanđeoski navještaj bio

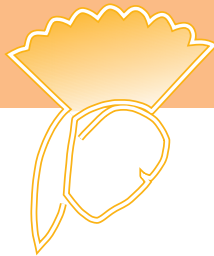
najdjelotvorniji, ona sama je bila najautentičnija, a njena doktrina najizozštenija.

I na koncu, još jedna opaska. Izlaskom Crkve iz sakristije i njenom reafirmacijom u slobodnoj Hrvatskoj kao najbrojnije vjerske zajednice često joj se spočitavalo prihvaćanje nominalnih kršćana na uštrb onih istinskih, spuštanje vjerskih i ljudskih kriterija, kumovanje s politikom pa i dopuštanje da se čitav narod izjednači s jednom strankom, itd. Spominjali su se tada određeni ekonomski i politički razlozi pa se tako katkad činilo nevažnim ako je netko privatno liberalan, sve dok je javno katolik i konzervativan, da se poslužim kolokvijalnom retorikom. Ipak, ukoliko Crkva želi biti kritička svijest društva, važno je da ona sama bude „domovina slobode“ (Mardešić), i nije najvažnije da to bude javno (iako je i to važno), koliko je važno i presudno da to bude privatno, jer upravo je progonjeno kršćanstvo bilo najplodonosnije i Kristovoj misiji najvjernije. Privatno! Jer čovjeku je ponekad lakše promijeniti sistem, vjeru ili stranku, negoli sam sebe. A čini mi se istinitom tvrdnja da „čovjek mijenja samo ono što je u sebi promijenio“ (Gotovac)!

Velika Gospa 2008. - večernja misa

Oni vam uđu pod kožu i gotovo

Piše: **Magdalena ŠIPIĆ**

Biti osoba s poteškoćama u razvoju nikad nije bilo lako. Istina, najteža vremena, kad ih se čak nije moglo ni čuti ni vidjeti, odavno su za nama. No, osobe s poteškoćama u razvoju, na žalost, ni danas nisu potpuno prihvaćene ni shvaćene. Još nisu u svemu i sasvim ravnopravni članovi društva, koje na njih nerijetko neopravdano gleda s rezervom

Ima jedna kuća gotovo u samom srcu jednoga grada. Okružena zelenom travom, pokojim stablom, ukrasnim grmom, cvijećem. Naizgled ni po čemu drukčija od stotina drugih kuća. A ipak posebna. Istina, veća je, prostranija, udobnija, možda i ugodnije vanjštine od mnogih drugih kuća. No, ono što je uistinu čini drukčijom i posebnom njezini su stanari.

Kao što ljudsko tijelo treba dušu kako bi iz obične ljuske prerاسlo u čovjeka, tako i obična kuća treba čovjeka i život kako bi prerاسla u dom. U domu smo sigurni, zaštićeni i voljeni. U domu nas razumiju, pomažu nam, prihvaćaju nas, ne traže da se mijenjamo, ne odbacuju nas. Imamo jednaka prava i mogućnosti. Ne podcjenjuju nas, ne sažalijevaju nego suosjećaju, cijene, hrabre, potiču, vjeruju u nas. Čak i kad smo drukčiji od svih.

Na žalost, mnogi nemaju dom. Mnogo je i napuštenih, zaboravljenih, prepuštenih samima sebi. Umjesto da svu svoju brigu, volju i znanje usmjerimo k tomu da im pružimo ruku,

mi, iako nenamjerno i nikako zlorado, nerijetko okrećemo glavu. Što zbog straha od nepoznatoga, što zbog sumnji u vlastite sposobnosti i mogućnosti. Istodobno pak, očekujući više i bolje, stalno potičući sve izraženije bezobzirno natjecanje radi zgrtanja što više materijalnoga, produbljujemo razlike, a pred slabije i nezaštićene, koji su ionako već u nepovoljnijem položaju, stavljamo sve veće i teže prepreke. A skrb za najranjivije u društvu ne smijemo zaboraviti: to naša je obveza i dužnost.

„Njihovoj iskrenosti, dobroti i plemenitosti rijetko tko može odoljeti; uđu vam pod kožu i gotovo - svoj posao ne bih mijenjala ni za što“

Biti osoba s poteškoćama u razvoju nikad nije bilo lako. Istina, najteža vremena, kad ih se čak nije moglo ni čuti ni vidjeti, odavno su za nama. No, osobe s poteškoćama u razvoju nažalost ni danas nisu potpuno

prihvaćene ni shvaćene. Još nisu u svemu ni sasvim ravnopravni članovi društva, koje na njih nerijetko neopravdano gleda s rezervom. Uz stručnjake koji su zaduženi za njihovu zdravstvenu skrb, odgoj i obrazovanje i, dakako, obitelj, upravo je društvo, sredina u kojoj žive, važan čimbenik u njihovu razvoju i socijalizaciji. Dijete ponajprije usvaja navike svoje obitelji, ali i šire zajednice koja mu pruža osjećaj pripadnosti, prihvaćenosti i ravnopravnosti. Voljena djeca, o kojoj uz obitelj skrbe i prijatelji i susjedi, sretna su djeca. Pravo na sreću pripada svakome ljudskom biću, svakome djetetu, a onome s poteškoćama u razvoju osobito.

Znaju to dobro u sinjskome područnom odjeljenju splitskoga Centra za odgoj i obrazovanje *Juraj Bonačić* gdje osam stalnih stručnih djelatnika, uz pomoć još po jednoga logopeda, fizioterapeuta i psihologa, skrbi o 50 korisnika, različitog spola i dobi, s lakšim, umjerenim i težim intelektualnim i tjelesnim oštećenjima. Rad s osobama s poteškoćama u razvoju u Sinju je

bio organiziran još 1972. godine. Zatvoreno jedanaest godina poslije, odjeljenje je oživjelo 1992. godine. Bio je to početak duga i trnovita puta obilježena stalnim preseljenjima i djelovanjem u različitim, teškim pa i ratnim uvjetima. Ipak, najviše i posebno pamte 9. ožujka 2004. godine - dan kad im se ostvario najveći san. Napokon su dobili nove, i što je važnije, svoje prostorije. Dobili su svoju školu. Korisnici, ali i djelatnici, koji su uz roditelje neumorno radili i rade na projektu zajedničkog djelovanja Centra, stručnjaka, obitelji i društva, radi stalnoga napretka i kvalitete življenja, školovanja i osposobljavanja osoba s poteškoćama u razvoju, ne skrivaju zadovoljstvo. Znali su i znaju da osobe s poteškoćama u razvoju, različite i posebne po svojim potrebama, ali i jednako vrijedne u svojim pravima, trebaju i zaslužuju mnogo više.

„Oni su tako iskreni, neiskvareni, skromni, pažljivi, vedri i nezahtejni. Nisu neposlušni, nemaju loših primisli, ne vrijeđaju, vesele se malim stvarima. Vrijedni su, poslušni. Trudimo se, iako oni to i ne traže, dati im maksimalno i veselimo se svakome, pa i najsitnijem pomaku. I učimo zajedno s njima i od njih. Njihov pogled na život i njihovo ponašanje mnogima može biti uzor. S njima uistinu naučiš da se najvrijednije stvari u životu ne mogu kupiti novcem. Da bogatstvo ne znači materijalno. Da ne moraš pod svaku cijenu od drugih tražiti prilagodbe i promjene. Umjesto toga shvatiš da moraš mijenjati sebe i, ono što mi se čini veoma važno, naučiš slušati i biti strpljiv,“ - kaže defektologinja Snježana Ratković.

„S njima uistinu naučiš da se najvrijednije stvari u životu ne mogu kupiti novcem; da bogatstvo ne znači materijalno; da ne moraš pod svaku cijenu od drugih tražiti prilagodbe i promjene; shvatiš da moraš mijenjati sebe i naučiš slušati i biti strpljiv, beskrajno strpljiv“

Osobama s poteškoćama u razvoju posvetila je 31 godinu, što u Vrlici, što u Sinju. Skrbi o sedmero korisnika u dobi od 17 do 21 godine u sklopu programa radnoga osposobljavanja. Svaki je dan nov izazov prepun iznenađenja i sitnih radosti bez kojih život ne bi bio isti.

„Nedavno sam razgovarala s bratom jednoga moga korisnika. On predaje u redovnoj osnovnoj školi. Kaže mi da mu je posao sve teži. Djeca, ali i roditelji, sve su zahtjevniji. A ja mu kažem, kako i poslije 31 godinu radnoga staža na posao dolazim s jednakim zanosom kao i prvoga dana. Nisam izgubila ni volju ni zadovoljstvo. Nisam se još uhvatila u dvojbi ili preispitivanju. Premda radim s djecom s poteškoćama u razvoju, nimalo ne osjećam zamor,“ - kaže Snježana.

„Možda je,“ - dodaje, -“razlog i to, što se ni djeca s kojom radim nisu promijenila. Mislim da su oni među rijetkom djecom koja baš i ne vole školske dopuste. Nerijetko sretnem roditelje koji mi kažu kako stalno pitaju kad će ponovno škola, kako im silno nedostajemo baš kao i njihovi kolege s kojima ih veže mnogo više od zajedničkog obrazovnog programa.“

„Mi smo prije svega prijate-

lji,“ - gotovo će uglas Dujo, Maja, Helena, Zvone, Ruža, Šimun i Ivan. Kažu kako uglavnom pišu, boje, izrađuju tapiserije, rade na tkalačkom stanu i slažu *puzzle*, no najviše im se ipak sviđaju računalne igrice i *playstation*.

„Najdraže nam je kad slavimo. Za rođendane imamo tortu i svjećice, plešemo i pjevamo,“ - kaže Helena.

„Uz nezaobilaznu *coca-colu*,“ - dodaje učiteljica.

A pjesma i ples svakako su Zvonin prvi izbor.

„Volim pjevati i svirati. Kod kuće imam prave bubnjeve,“ - kaže nam.

Dodaju kako im je lijepo i kako ništa ne bi mijenjali. Druže se, razgovaraju, dijele tajne. Najradosniji su za blagdane.

„Volimo ići u crkvu. U crkvi razgovaramo s Bogom. Molimo ga za zdravlje, da nas čuva,“ - objašnjava Maja.

U sklopu dnevnoga centra, organizirani su rekreativni sadržaji i radna okupacija - uglavnom vez, tkanje, slikanje, oblikovanje papira, rad s pješkicom, keramika. Vrijednih ruku djela izlažu se na redovitim, uglavnom prodajnim izložbama.

„Novac je važan. Kad imaš novca, možeš kupiti knjige i ljepilo,“ - kaže Helena.

„Iako je osnovni cilj radnoga osposobljavanja što kvalitetnija priprema za što samostalniji život, korisnici stječu i takva znanja i vještine s kojima bi bez problema mogli obavljati i neke jednostavnije poslove. Poput slaganja robe na policama trgovina. No, na tom stalno treba raditi, osobito u vremenima poput današnjega kad se do posla

i inače teško dolazi. Trebalo bi stalno posjećivati gospodarstvenike, razgovarati s njima, privoljeti ih da našim korisnicima pruže i mogućnost zapošljavanja," - kaže Snježana.

Noviji je trend i samostalno stanovanje, što je dobro osobito za korisnike čiji su roditelji stariji. Riječ je o smještaju više korisnika u zajednički stambeni prostor gdje uz svojevrsan djelomičan nadzor imaju moguć-

nost iskusiti samostalan život.

„Njihovoj iskrenosti, dobroti i plemenitosti rijetko tko može odoljeti. Uđu vam pod kožu i gotovo. Krasni su. Svoj posao ne bih mijenjala ni za što,“ - kaže Milka Franchini, medicinska sestra. - „Toliko sam se vezala za njih da i nakon odlaska s radnog mjesta, a kući me čeka mojih četvero djece, ne prestajem misliti na njih i o njima.“

Uz školovanje po posebnom programu, psihosocijalne aktivnosti i fizikalnu terapiju korisnici imaju i čitav niz drugih terapija, ali i radionica, osobito važnih radi stjecanja radnih vještina i navika. Cilj je, objašnjava Snježana, što više ih osposobiti za što samostalniji život i zato ne

inzistiraju toliko na teorijskim već na praktičnim znanjima. Na kulturi življenja. Iznimno cijene svaku pomoć izvana. Grad se trudi pomagati koliko može. Uz povremene donacije sudjeluju i u financiranju prijevoza. Izvrsno surađuju i s Dječjim vrtićem *Bili cvitak*, otkud im svaki dan dolazi topli obrok. Redovito ih posjećuju i učenici iz Franjevačke klasične gimnazije. Volontiraju družeći se s korisnicima, pomažući im pa i sudjelujući u zajedničkim radionicama. Slikarskim, primjerice. Često dođe i cijeli jedan razred s učiteljicom iz Osnovne škole fra Pavla Vučkovića, a surađuju i s Udrugom SRMA.

„I mali i veliki, sve su to naši i prijatelji naših korisnika. Mnogi nas posjećuju u vrijeme

„Ono što priželjkujemo jest izlazak naših korisnika iz Centra, boravak u društvu i s društvom; tako bismo možda bili i manje zatvoreni kao institucija, možda bi nas i ljudi drukčije gledali“

blagdana, darivaju nas. Zahvaljujući stalnim donacijama ne oskudijevamo u materijalima za rad ili nabavimo prijeko potrebna audiovizualna sredstva. No, ono što priželjkujemo, a u vezi s tim baš je SRMA predložila jedan zajednički projekt, jest izlazak naših korisnika iz Centra, boravak u društvu i s društvom. Tako bismo možda bili i manje zatvoreni kao institucija. Možda bi nas i ljudi drukčije gledali. Jer, unatoč vidljivom pomaku, primjećujem kako dio ljudi na osobe s posebnim potrebama još gleda suzdržano. Ne bih rekla da su to predrasude niti loše namjere. Više neznanje i strah od nepoznatoga," - kaže Snježana.

„Nužno je stalno podizati razinu svijesti u zajednici," - dodaje Hilda Šušnjara. Kao zaposlenica Centra ali i majka jednoga korisnika, najbolje razumije i osjeća potrebe i probleme osoba s poteškoćama u razvoju.

Obitelj je jako važna i zato su defektologinje Snježana Ratković i Andrea Milošević još 1995. godine potaknule osnivanje Kluba roditelja djece sa smetnjama u razvoju *Ruka pomoći* koji dokazuje da se udruživanjem s istim ciljem uvijek može postići više.

„Mijenjati nije lako. Ali znam da se može i mora. Jer, nažalost, daleko smo još od društva jednakih mogućnosti," - kaže Hilda.

Jedanput kad čovjek shvati i prihvati osobu s poteškoćama u razvoju, s njezinim potrebama, onakvu kakva jest - sve se mijenja. Promišljanje i preispitivanje je neizbježno. Sve je to ljudski. Kao i početno lomljenje, neprihvatanje, nemire-

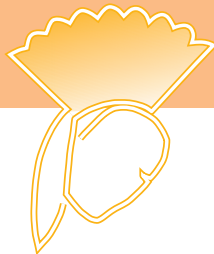

nje. Jer, briga za vlastito dijete i njegovu budućnost, osobito neizvjesnu, čovjeka ne može ostaviti ravnodušnim. Ali, posežući u dubinu uma i duše, čovjek polako počne slagati kockice mozaika svoga i života onih koji ga okružuju. Smogneš snage i više nego što si mislio da možeš i ideš dalje. Jer, život je neprocjenjivo, jedinstveno i sigurno s razlogom darovano iskustvo.

I nitko ga nikom nema pravo uskraćivati. Postignuto je dosta, ali još nedovoljno.

Planova je mnogo, motiva još više. I korisnici i djelatnici Centra *Juraj Bonači* čvrsto vjeruju kako „...postoji samo jedna vrsta ljudi: LJUDI..... I većina ih je dobrih. Koliko smo oslonac jedni drugima, toliko smo LJUDI...“

Dobrobit za zdravlje djeteta, majke i obitelji

Piše: **Mira TALAJA**

Osnovna poruka u majčinu krilu jest: ovdje je lijepo, toplo, sigurno, ugodno, ovdje je hrana, ja gledam u oči svoje majke, ovo je nastavak našega dosadašnjeg zajedničkog života

Ana je dijete s posebnim potrebama. Njezina majka kaže: "Istina je da sam prvih nekoliko mjeseci, a možda i cijelu prvu godinu bila u stresu, katkad i ljuta, nesretna, uplašena, imala osjećaj krivnje. Izbjegavala sam i šetnje, odlaske prijateljima, ma, kad se tog vremena sjetim, prijatelji su me sve manje pozivali nakon poroda. Imam još dvoje zdrave djece. Danas smo cijela obitelj svakodnevno zajedno u šetnjama, u gostima. Najtopliji pogled, najnježniji osmijeh i najviše ljubavi ja osjećam u blizini moje Ane. Isto razmišljanje dijele i ostali članovi obitelji i prijatelji. Shvatila sam: moja Ana je Božji dar za sve nas."

Cilj je ovog rada prizvati u svijest obitelji djece s posebnim potrebama važnost majčina mlijeka, kako za dijete, tako i za majku, ali i obitelj kao cjelinu. Isto tako cilj je skrenuti pozornost na važnost emocionalne privrženosti između majke i djeteta s posebnim potrebama u prvim godinama djetetova života (*attachement*), kao i upozoriti na prevenciju i rano otkrivanje mogućeg zlostavljanja i zanemarivanja djeteta s posebnim potrebama.

Tijekom komunikacije s roditeljima djeteta s posebnim potrebama treba ih upoznati da će češće i dulje boraviti u raznim zdravstvenim ustanovama, proći s djetetom bolne pretrage i zahvate, provoditi razne terapije i da u svim tim situacijama majčino mlijeko pruža zaštitu i smirenje djetetu, ali i potiskuje bol

Majčino mlijeko - Božji dar majci i djetetu

Dojenje je mnogo više od načina prehrane djeteta, a to poglavito vrijedi za djecu s posebnim potrebama. Dojenjem svojem djetetu dajete osjećaj topline, sigurnosti i zaštićenosti. To je vrijeme davanja i primanja ljubavi, vrijeme povezanosti i učenja jednoga o drugome, vrijeme izgradnje povjerenja i samopouzdanja majke i djeteta. Ono je najbolja odluka za budućnost.

Zdrava, terminski (pravodobno) rođena djeca mogu biti uspješno dojena i bez stručne pomoći, dok djeca s posebnim potrebama trebaju mnogo stručne pomoći da bi mogla biti hranjena majčinim mlijekom ili dojena. Uspješno dojenje prijevremeno rođena djeteta, djeteta niske porodne težine ili bolesnog djeteta izazov je i za majku i za zdravstveni tim koji joj pomaže, ali za dijete to je osnovna ljudska potreba - ostvarivanje prava na hranu.

Majčino mlijeko je najprimjerenije, jer ne osigurava samo primjerenu hranu, već djetetu uz to daje zaštitu od infekcija i potiče njegov rast i sazrijevanje. Dojenje u prvom satu nakon rođenja utječe na smanjenje mortaliteta (smrtnosti), ali i morbiditeta (pobola) dojenčadi.

Kad govorimo o djeci s posebnim potrebama, mislimo na prijevremeno rođenu djecu te na terminski rođenu djecu s prirođenim bolestima zbog kojih imaju doživotne biološke posljedice i specifične potrebe za hranjenjem i njegom.

Ljudske potrebe djeteta s posebnim potrebama u ovom kontekstu mogu biti samo veće od

onih zdravog djeteta. Stoga je majčino mlijeko Božji dar i djetetu i majci. To mlijeko je djetetu uvijek dostupno, idealne temperature, besplatno i sadrži do sada otkrivenih više od 200 sastojaka.

Sestrinsko poslanje u skrbi za čovjeka

Neki teoretičari sestrinstva, zdravstvene njege, kažu da „katolička medicinska sestra svojim radom daje bolesniku i njegovoj obitelji više od drugih“, misleći pri tom da je spoj sestrinskog poslanja i katoličkih vrednota idealan. Briga za život čovjeka od njegova prirodnog začeca do prirodne smrti osnovni je postulat rada katoličkih medicinskih sestara, u skladu s onim što kaže Majka Terezija: „Nijedna bolest ne može tako izobličiti bolesnikovo lice, da u njemu ne vidim čovjeka.“ Holističkim pristupom bolesniku i njegovoj obitelji, brinući i poštivajući ljudske potrebe na fizičkoj, tjelesnoj, psihičkoj, ali jednako i na duhovnoj razini, pružamo sveobuhvatan pristup duši i tijelu čovjeka.

Uloga medicinske sestre (prvenstveno patronažne sestre) u timu stručnjaka, čiji je zadatak priprema roditelja za novog člana - dijete, posebice je važna jer je ona osoba koja će prva i jedina ući u životne prostore te obitelji i moći mnoge osobne pojedinosti uočiti, usmjeravati ili mijenjati. Sve pripreme roditelja teku u smjeru iščekivanja rođenja djeteta koje će biti radost kako za roditelje tako i za obitelj, za prijatelje, ali i zajednicu. No, nije uvijek tako pa se rođenje djeteta pretvori u šok, tugu i razočarenje. Stanje šoka može trajati kratko, ali nije rijetkost da traje i mjesecima, što su još uvijek normalne reakcije na stanje u kojem se nalaze roditelji.

Nažalost, u rijetkom broju slučajeva dogodi se da roditelji, najčešće majka, požele djetetu

Kad roditelji spoznaju prirodu i težinu bolesti svoga djeteta, što ima poseban proces prilagodbe, oni se pokušavaju prilagoditi bolesti i potrebama djeteta i uspostaviti normalan ritam obiteljskog života

tu „skratiti muke“, što zna rezultirati nasilnom smrću djeteta (katkad i roditelja). Isto tako, moguće je i namjerno zlostavljanje i zanemarivanje upravo rođena, slabašna djeteta pa se toplo obiteljsko gnijezdo pretvori u djetetovo mučilište.

Nerijetko se događa da otac djeteta, pod izlikom svoje nemoći sučeljavanja s novonastalom situacijom u obitelji, upravo tada napusti i suprugu i obitelj, što ovu majku vodi u dodatne emocionalne i sve druge poteškoće.

Svako dijete za svoj pravilan rast i razvoj treba biti voljeno i prihvaćeno od svoje obitelji, a to posebno vrijedi za dijete s posebnim potrebama. Obitelj je središte života.

Dojenje je više od hrane

Dojenje je vrlo važan način komunikacije između majke i djeteta, ali i između članova obitelji. Ono sadržava nekoliko razina komunikacije. Osnovna poruka u majčinu krilu jest: ovdje je lijepo, toplo, sigurno, ugodno, ovdje je hrana, ja gledam u oči svoje majke, ovo je nastavak našega dosadašnjeg zajedničkog života.

Za prirođeno dijete prehrana majčinim mlijekom najbolji je izbor. Sastojci tog mlijeka upravo su prilagođeni potrebama prirođenog djeteta. Prvo mlijeko, kolostrum, dijete će, ako još ne može sisati, lizati na majčinim prsima i u tim malim količinama dobiti upravo ono što mu je Bog podario i pripremio za hranu. Majčino je mlijeko živo, sadržava više bjelančevina, masti, minerala i antitijela od mlijeka majke donošenog djeteta. Majčino mlijeko se mijenja iz sata u sat nakon poroda, kako sastavom tako i količinski, upravo onako kako se mijenjaju djetetove potrebe za hranom i tekućinom. Stavljanje novorođenčeta po porodu na majčine prsi, tzv. kontakt *koža na kožu*, od izuzetne je važnosti za svako dijete i njegovu majku. Istraživanja kažu da bi dojenje prijevremeno rođenog djeteta, a vrlo često i djeteta s posebnim potrebama, trebalo započeti s kožnim dodirima.

Na drugoj razini komunikacije prigodom dojenja majka i dijete upoznaju se dodirima, kao što to čine za vrijeme promjene pelena i kupanja. Što više dodira, što više govora, mimike lica - komunikacija je bogatija. Čulom mirisa dijete nepogrešivo prepoznaje majku pa se u trenutku podoja sklapaju sve ugođe ovoga svijeta: osjećaj topline,

GOSPA SINJSKA, kolovoz 2009.

nježnosti, sigurnosti, ugodna okusa, zadovoljnija gladi i potrebe da se osijeća voljenim. Majka je osim toga u najbližem kontaktu s djetetom, koji najviše nalikuje na dane trudnoće kada je osjećala svaki njegov pokret i toplinu. Majka je sada ispunila svoju ulogu - uspješno hrani i njeguje svoje dijete. No ni majka nije svemoguća, potrebna joj je pomoć i podrška ostalih članova obitelji, posebice supruga.

Ukoliko nije moguće doći dijete zbog djetetovih poteškoća, a majčino mu mlijeko može biti hrana, medicinska sestra će uputiti na izdavanje mlijeka i hranjenje djeteta metodama prihvatljivim za njegovo zdravstveno stanje.

Obzirom na sve posebnosti djeteta s posebnim potrebama, ali i njegove majke, isključivo dojenje bi bilo minimum, dok bi dojenje odnosno majčino mlijeko bilo poželjno poticati kao djetetovu hranu i do druge odnosno treće godine života.

U situacijama kad majčino mlijeko zbog djetetovih ili majčinih poteškoća ne može biti njegova hrana, majci treba pružiti punu podršku, kako se ne bi osjećala manje vrijednom u svojoj ulozi majke.

Poteškoće poslije poroda

U pravilu, djeca s posebnim potrebama neposredno po rođenju bivaju smještena na jedinice intenzivnog liječenja i ostaju velik broj dana na bolničkom odjelu zbog liječenja ili traumatizirajućih medicinskih zahvata. Informaciju o zdravstvenom stanju djeteta roditeljima bi trebalo reći nakon čestitke za rođenje djeteta, pokazati empatiju, suosjećanje s njihovim stanjem i priopćiti daljnje potrebite postupke za dijete, zatražiti njihovu suglasnost, omogućiti im da pitaju sve što ih zanima, objašnjavati im razumljivim jezikom, dati realne nade, omogućiti im da dodiruju svoje dijete i njeguju ga ako je moguće. Treba roditeljima reći da je svaki pojedinac individualan, statistički pokazatelji nisu zakon, njihovo dijete još nigdje nije u literaturi opisano, ono će imati svoj jedinstven životni put.

Podrška obitelji

Tijekom komunikacije s roditeljima djeteta s posebnim potrebama treba ih upoznati da

Velika Gospa 2008.

će češće i duže boraviti u raznim zdravstvenim ustanovama, proći s djetetom bolne pretrage i zahvate, provoditi razne terapije i da u svim tim situacijama majčino mlijeko pruža zaštitu i smirenje djetetu, ali i potiskuje bol.

Prvih dana najčešće samo otac kontaktira sa zdravstvenim osobljem, jer se majka oporavlja. Otac se zaštitnički odnosi prema supruzi te joj prenosi samo one informacije o djetetu koje ona želi čuti, ostavljajući one „teže“ za kasnije, a takav pristup treba mijenjati. Majka se tada osjeća uskraćenom za informaciju i to joj povećava stres. Roditelji prijevremeno rođenu djecu male rodne težine doživljavaju negativno, strahuju za njihovo zdravlje i život pa se boje emocionalnog vezivanja uz njih, što za posljedicu ima manje dodirivanja djeteta, iskazivanje osjećaja nelagode prilikom susreta s djetetom, pokušaj odgađanja dojenja, što treba prepoznati i upravo tada ohrabriti majku i pomoći joj u podizanju samopoštovanja. Važni su česti posjeti svih članova obitelji: oni će roditeljima omogućiti i osjećaj realistične slike napredovanja djeteta i više optimizma, posebice ako se ono hrani majčinim mlijekom. Dijete koje ima česte posjete brže se oporavlja, napreduje na težini, ranije napušta bolnicu. Poželjno je (a nerijetko i nužno) da majka istovremeno s djetetom boravi na odjelu. Poznato je i da kronične bolesti i učestale hospitalizacije izrazito negativno djeluju na emocionalno, tjelesno, ali i duhovno zdravlje djece i njihove obitelji. Kad roditelji spoznaju prirodu i težinu bolesti svoga djeteta, što ima poseban proces prilagodbe, oni se pokušavaju prilagoditi bolesti i potrebama djeteta i uspostaviti normalan ritam obiteljskog života.

Dojenje je mnogo više od načina prehrane djeteta, a to poglavito vrijedi za djecu s posebnim potrebama - to je vrijeme davanja i primanja ljubavi, vrijeme povezanosti i učenja jednoga o drugome, vrijeme izgradnje povjerenja i samopouzdanja majke i djeteta

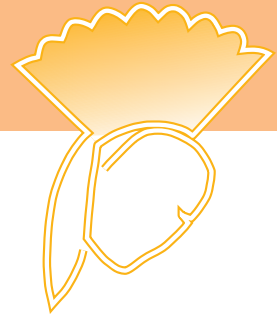
U vezi sa složenosti tih problema roditelji trebaju podršku stručnih osoba odmah i u svako vrijeme, empatiju osoba oko sebe, ali ne sažaljenje. Medicinska sestra treba biti njihov *zastupnik* prema službi socijalne skrbi, dječjem vrtiću i

vjerskoj zajednici, udruzi i drugima u lokalnoj zajednici koji sudjeluju u pružanju pomoći bolesnom djetetu. Roditelje treba osvijestiti da nije dobro već danas, u novorođenačkoj dobi, razmišljati što će biti s djetetom kad ne bude roditelja. Potrebno je baviti se i rješavati sadašnje poteškoće i probleme i planirati budućnost u veoma malim intervalima.

Najvažniji zadatak koji obitelj mora obaviti jest još jače učvrstiti veze između roditelja, tako da oba roditelja preuzmu punu odgovornost i brigu o svome djetetu. Preuzimanje odgovornosti samo jednog roditelja može biti opasno za obitelj. Potrebno je u najkraćim crtama informirati i ostale članove obitelji i prijatelje, ohrabriti roditelje da se nemaju čega sramiti. Takav pristup otvoriti će vrata prema ljudima koji će im pružiti pomoć i podršku. Dobro je prihvatiti tu pomoć. Roditelje je dobro pripremiti i na situacije s neugodnim komentarima - koje su nasreću rijetke, ali još uvijek postoje - te razumjeti i shvatiti njihovu ogorčenost i bol u takvim situacijama.

GOSPA SINJSKA, kolovoz 2009.

POHODITELJ SVETIŠTA GOSPE SINJSKE

Apostolski nuncij **mons. Mario Roberto Cassari**

Dar euharistije i svećeništva i prevažna zapovijed ljubavi

Misu Večere Gospodnje, 9. travnja 2009. u Svetištu Gospe Sinjske predvodio je apostolski nuncij u Republici Hrvatskoj mons. Mario Roberto Cassari. U toj prigodi nuncij je na hrvatskom jeziku pozdravio okupljene vjernike i izrekao prigodnu homiliju koju donosimo u cijelosti.

Draga braćo i sestre

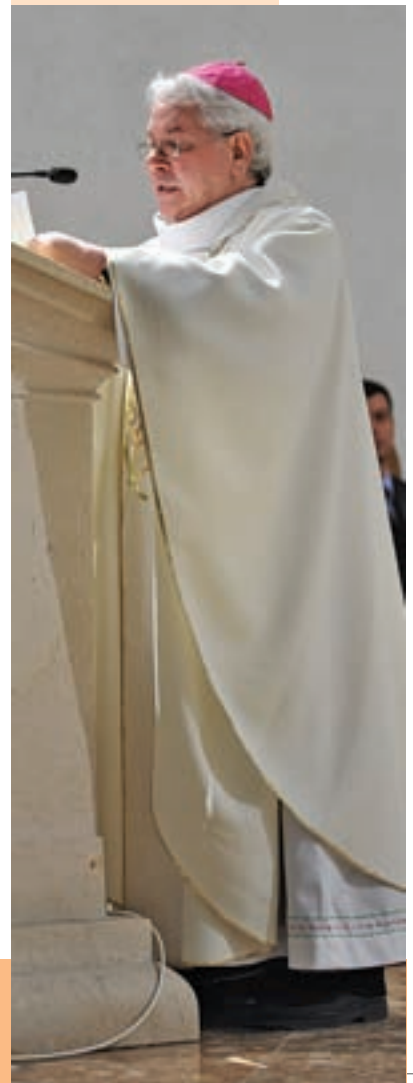
Sabrani smo na molitvu u ovoj župi i svetištu Čudotvorne Gospe Sinjske da dadnemo hvalu i slavu za veliki misterij Večere Novog saveza koju je Isus ustanovio pod znakovima razlomljenog kruha i kaleža koji međusobno dijelimo, a oni se pretvaraju u Njegovo Tijelo i Krv. To je žrtva koju Isus prikazuje na križu i koja se za nas prinosi, za tebe, za sve nas. Evo ovdje zajedno obnavljamo uspomenu na četvrtak Posljednje večere, koji liturgijski danas slavimo, kao uvijek aktualni događaj, u sakramentu Euharistije. Od Isusa smo zapravo primili spasenje, život i uskrsnuće. On nas je spasio i oslobodio.

U svakoj Euharistiji obnavljamo Večeru Gospodnju na njegov spomen, na spomen njegove muke, u iščekivanju Njegova ponovnog dolaska. Ali iznad svega naše Euharistijsko slavlje dosiže vrhunac svog intenziteta na Veliki četvrtak. Sveti Pavao nas podsjeća: *“Kad god jedete ovaj kruh i pijete čašu, smrt Gospodnju navješćujete dok on ne dođe”* (Kor 2, 26). *“Ovo činite meni na spomen”* (Lk 22, 19). Tim riječima Isus je zatražio da njegova Crkva uvijek slavi Euharistiju, a povjerio je tu značajnu zadaću svećenicima s nakanom da urodi plodovima svetosti za njih i za sve krštenike.

Današnje slavlje ponovno predočuje, prije svega, Isusovu gestu s početka Posljednje večere: pranje nogu. Ivanovo Evanđelje stavlja pred nas Petrovo odbijanje prije no što je Učitelj izvršio čin poniznosti, kao Isusovu pokoru kojom je protumačio tu gestu: *“Primjer sam vam dao da i vi činite kao što ja vama učinih”* (Iv 13,15). Zaista na Euharistijskoj gozbi Isus ponovno potvrđuje potrebu služenja, biti na službu. *„Jer ni Sin čovječji nije došao da bude služen, nego da služi i život svoj daje kao otkupninu za mnoge”* (Mk 10, 45).

Dragi prijatelji Sinjani, večeras trebamo ponovno potražiti i otkriti živu uspomenu na veliku zapovijed: zapovijed ljubavi: *“Veće ljubavi nitko nema od*

Ljubav nije slabost, nije bijeg. Ljubav znači vidjeti i prepoznati Boga u svakom muškarcu i ženi. Gesta pranja nogu u konačnici pretvara se u čin ljubavi i potpunog služenja drugima.

Slaveći Euharistiju, pružamo svijetu uvjerljiviji odgovor na njegovo pitanje koje se odnosi na mir, dajemo bolje rješenje za tolike sukobe koji su još uvijek ljaga na našem planetu. U euharistiji Krist se daje svijetu da bi on bio sve više u skladu s ljubavlju po svjedočenju njegovih učenika.

ove: da tko život svoj položi za svoje prijatelje" (Iv 15, 13). „Jer je ljubio svoje, one u svijetu, do kraja ih je ljubio“ (Iv 13, 1). Ljubav nije slabost, nije bijeg. Ljubav je vidjeti i prepoznati Boga u svakom muškarcu i ženi. Gesta pranja nogu u konačnici pretvara se u čin ljubavi i potpunog služenja drugima.

Ljubiti i služiti: to su bitne obveze svakog krštenika.

Večeras ponovno doživljavamo izvanredni događaj ustanovljenja presvetog oltarskog sakramenta od kojega Crkva živi i koji sačinjava Crkvu na najdublji i najautentičniji način. Nema euharistije bez Crkve, ali još više, nema Crkve bez euharistije. Euharistija označava djelo milosti. To je naša zahvala za otkupljenje ostvareno u Kristovoj žrtvi. Katolička crkva, koja naviješta otkupljenje i živi od otkupljenja, neprestano čini prisutnom ovu žrtvu i činit će to sve do svršetka svijeta, jer je jako svjesna da Kristovo tijelo i krv hrane njezin život i život krštenika. Poput apostola i mi smo, dragi prijatelji, pozvani čvrsto vjerovati u ovu Kristovu prisutnost, a također smo pozvani preobraziti se u *nove ljude*.

Slavimo euharistiju da *logika križa*, to jest dar i služenje, postanu našom logikom. Slaveći Euharistiju, pružamo svijetu uvjerljiviji odgovor na njegovo pitanje koje se odnosi na mir, dajemo bolje rješenje za tolike sukobe koji su još uvijek ljaga na našem planetu. U euharistiji se Krist daje svijetu da bi on bio sve više u skladu s ljubavlju po svjedočenju njegovih učenika. Upravo na ovaj Veliki četvrtak pozvani smo bolje cijeniti predivnu stvarnost euharistije. Pozvani smo još više učvrstiti svoju vjeru u tijelo i krv koji nam se nude za hranu i vidjeti u zajednici Crkve veličinu svoje vjernosti i svoje velikodušnosti.

Veliki je četvrtak i dan ustanovljenja svećeništva. Krist je izabrao jednostavne ljude da ga slijede i povjerio im bitno poslanje za širenje njegove Crkve. To poslanje je usredotočeno na propovijedanje radosne vijesti, na pastoralnu zauzetost i na molitvu i bogoštovlje. Ali iznad svega je usredotočeno na slavljenje euharistije. Dobro vam je poznato koliku važnost u Crkvi, za Crkvu i za narod Božji ima prisutnost svećenika, bilo dijecezanskog bilo redovnika. Zsigurno našem svijetu, kao uostalom i Hrvatskoj, potrebni su mnogi svećenici kao *učitelji svetosti*, koji se potpuno stavljaju na službu zajednici. U ovaj sveti dan pozivam vas, dragi prijatelji, na molitvu za brojna zvanja, svećenička i redovnička, kao i na molitvu da odgovorni u odabiru zvanja dadnu prednost kvaliteti a ne kvantiteti. Pozivam vas na molitvu za naša sjemeništa da uvijek budu povlaštena mjesta ljudske, duhovne, kulturne i pastoralne formacije. Molite za nas biskupe i svećenike da vam uvijek budemo primjer u molitvi, u ljubavi, u vjernosti Božjoj riječi, konkretno svjedočeći svoje služenje, u duhu siromaštva, u prihvaćanju našeg celibata za cio život. Hvala vam za vaše molitve!

Velikim darovima euharistije i svećeništva označena je prevažna zapovijed ljubavi. Crkva dakle postaje nenadoknadivo mjesto svjedočenja zajedništva (a to je jednako jedinstvu). Molim Gospodina da i ova vaša župna zajednica i sinjske obitelji – pod Marijinom budnom zaštitom – uvijek sve više postaju ognjišta čvrstog jedinstva, svjedočenja i ljubavi. I papa Benedikt XVI., ponavljajući riječi Ivana Pavla II., često nas poziva da *„Crkvu učinimo kućom i školom zajedništva“*, jer živeći ovo zajedništvo Crkva, i mi sami, predstavljamo se kao Božji znakovi i sredstva u ovom našem svijetu.

GOSPA SINJSKA, kolovoz 2009.

Draga braćo i sestre Sinjani, na ovaj Veliki četvrtak, obilježen mojim prvim susretom s vama, a zbog toga vam još jednom zahvaljujem, dozvolite mi da vam ostavim sljedeće savjete:

- budite uvijek zajednica vjere i molitve, stavljajući euharistiju u središte svog života;
- budite zajednica ljubavi, milosrđa i međusobnog poštovanja;
- budite zajednica koja se ne stidi svaki dan obraćati, čistiti i raditi na pomirenju;
- budite zajednica koja snažno i hrabro daje svjedočanstvo za Boga i Njegovu Riječ.

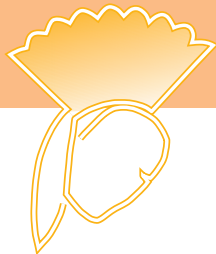
Radimo svi zajedno, sa svojim biskupima i svećenicima, a u vašem slučaju s izvrsnim ocima franjevcima, koji vas predvode i kojima ponovno bratski zahvaljujem za uistinu posebno gostoprimstvo koje su mi iskazali.

Dragi prijatelji Sinjani, u zajedništvu sa Svetim Ocem, papom Benediktom XVI., koji vas po mojoj siromašnoj osobi pozdravlja, hrabri i blagoslivlje, otvorimo svoja srca, sudjelujmo vjerom u ovom velikom misteriju i ostanimo uvijek sve više ustrajni u školi Marije, žene euharistije koju ovdje častimo pod nazivom Čudotvorne Gospe Sinjske. I uskliknimo: *“Tvoju smrt, Gospodine, naviještamo, tvoje uskrsnuće slavimo, tvoj slavni dolazak iščekujemo”*. Želim vam da lijepo provedete ove svete dane i već sada upućujem vam svoje bratske čestitke za sretan Uskrs!

Neka Gospodin blagoslovi vas i vaše obitelji! Amen!

IZ STARIH ARHIVA

Srednjovjekovna franjevačka kustodija u Cetini (Sinju)

Piše: fra Petar RUNJE

Danas je teško reći kako je Cetinska kustodija nastala i kako je funkcionirala te koji su sve samostani spadali u njezin okvir. Budući da su podatci iz dokumenata dosta siromašni, njih nekoliko u ovom članku iznesenih, a do sada nepoznatih, dopuna su člancima koji su o ovoj temi objelodanjeni u dva prethodna broja *Godišnjaka Gospe Sinjske* i mogu biti poticaj da se dalje istražuje i bolje prezentira povijest Cetinske kustodije.

Franjevci su od najranijih vremena pripadali pojedinom samostanu. Samostani su pripadali manjoj redovničkoj upravnoj jedinici - kustodiji, a kustodije su pripadale provinciji ili vikariji. Na čelu samostana bio je gvardijan, na čelu kustodije bio je kustos, a na čelu provincije provincijal. Vrhovni je upravitelj reda general. Ispočetka je Red imao dvanaest provincija od kojih je šest bilo u Italiji, a šest izvan Italije. Kasnije su osnivane provincije širom svijeta, a neke pokrajinske (regionalne kao što je provincija) upravne zajednice zvale su se vikarije jer su u svojim počecima bile pod direktnom upravom vrhovnog upravitelja - generala Reda. Bosna je kroz skoro dvije stotine godina bila vikarija koja se je sastojala od nekoliko kustodija, tj. manjih pokrajinskih upravnih jedinica, a kustodije od samostanskih zajednica.

Samostanom upravlja poglavar, obično u našim krajevima zvan gvardijan, a manjim pokrajinama, pokrajinskim bratstvima (samostanima) upravljao je kustos. Na čelu cijele franjevačke redovničke zajednice u Bosni bio je vikar, koji je redovito imao i svojega zamjenika. Zamjenik je u odsutnosti vikara upravljao vikarijom. Zamjenika je redovito imao i gvardijan i kusos, a najčešće ga zovu *vicarius*, tj. vikar gvardijana ili vikar kustosa. Ovdje nas posebno

zanimaju Cetinska kustodija, koja je povijesno nedovoljno poznata. Budući da su podatci iz dokumenata dosta siromašni, nadam se da će ovih nekoliko ovdje iznesenih, a do sada nepoznatih, biti poticaj da se dalje istražuje i da se bolje prezentira povijest Cetinske kustodije.

Ivan Botica spominjući Kustodiju cetinsku piše: "U godinama kad se već očekivao pad Bosanskog Kraljevstva, cetinski je samostan 1457. postao središtem Cetinske kustodije, kojoj su pripadali samostani Cetine, Vrlike, Knina, Skradina, Visovca i Klisa. Ta je kustodija zametak buduće Franjevačke provincije Presevetog Otкупitelja, najuglednije i najtrajnije institucije krševite Dalmacije."¹

Pokojni profesor Josip Soldo obrađujući Sinj i povijest srednjega vijeka Cetine, o franjevačkoj cetinskoj kustodiji piše: "Iako je djelovanje franjevac obavijeno tamom, ipak se može podrazumijevati da je bilo veliko. Prvi franjevac, o kojemu imamo spomen, bio je o. Filip iz Venecije, i to u funkciji kustosa Cetine. On je putovao u Ston, a splitski građanin Frano Nikolin 1372. g.

¹ Ivan BOTICA, *650. obljetnica samostana i crkve sv. Marije u Cetini pod srednjovjekovnim gradom Sinjem*, u *GOSPA SINJSKA - godišnjak 2007-2008*, Sinj, str. 185-189.

oporučno je isplatio to putovanje. Ta činjenica dokazuje da je već 1372. god. postojala Cetinska kustodija, obratno nego se to dosada držalo. Isti o. Filip je kao kustos Cetine uputio 1376. god. petoricu klerika na ređenje u Trogir. Rad se franjevacu među narodom sigurno odvijao uspješno, što potvrđuje činjenica da su 1377. god. dobili iste privilegije kao franjevci u Bosni.²

Soldo smatra da je godine 1372. godine sigurno postojala franjevačka kustodija u Cetini. Dominik Mandić pretpostavlja da je mogla biti osnovana krajem 14. stoljeća. Soldo usputno piše o kustodiji i smatra da je fra Filip iz Venecije kustos godine 1372., a i ranije, jer je te godine Filip zacijelo kustos i službeno putuje u Ston, gdje predstavlja svoju pokrajinsku zajednicu, tj. kustodiju. To je ujedno i prvi imenom spomenuti redovnik franjevac u Cetini. Samostan u Cetini osnovan je 1357. godine, što potvrđuje službeni dopis pape Inocenta neka se otvori i sagradi novi samostan.³ Budući da se govori o novom samostanu, možemo pretpostaviti da je i ranije već postojao, a 1357. papa Inocent VI., u Avignonu, službeno potvrđuje i legalizira postojanje franjevačke redovničke zajednice.

Godine 1367. u oporuci koja je pisana u Splitu među franjevačkim samostanima koji se spominju u Vikariji bosanskoj na prvom mjestu navodi se Cetina. Vjerojatno je to Splitu i najbliža redovnička zajednica. U Splitu je sastavljena oporuka, a možda je na prvom mjestu spomenuta Cetina jer je već tada mogla biti i Cetinska kustodija, tj. glavna kuća Cetinske kustodije.⁴

² Josip SOLDI, *Cetina - srednjovjekovna županija i kneštvo Nelipića*, u SINJSKA SPOMENICA 1715 - 1965., Sinj 1965. str. 63-102.

³ Šime JURIC, *Grada za bibliografiju Cetinske krajine do 1980.*, Sinj, 1982. str. 48. 30. IV. 1357. Avignon. Vidi: Marijan ŽUGAJ, *I Conventi dei Minori Conventuali tra i Croati dalle origini fino al 1500*, Roma 1989. "...quod in terra sua Cetinae Spalatensis diocesis unus locus fratribus vestri ordinis de novo fundetur et etiam consturatur..."; to papa piše generalu Reda.

⁴ Državni arhiv Zadar, (Unaprijed DAZ.), Splitski arhiv Kutija 3, sv. 8, fol. 101. 7. I. 1367. "In primis namque relinquo et volo ut detis fratribus minoribus bossinensibus si qui habitant Cetine, Bistrice, Cleune, Busane, Glamozi, Bosne, Ymote uel de illis ibi partibus quorum nomina uel loca ego ignore...".

Josip Soldo smatra da je godine 1372. godine sigurno postojala franjevačka kustodija u Cetini, a Dominik Mandić pretpostavlja da je mogla biti osnovana krajem 14. stoljeća

Za postojanje Cetinske kustodije, u drugoj polovici 14. stoljeća, svjedoči pismo fra Filipa iz Venecije, koje piše u Cetini 2. ožujka 1376. četvorici redovnika: fra Pavlu iz Šibenika, fra Lovri iz Splita, fra Jakovu i fra Petru. U pismu fra Filip tu četvoricu braće šalje na ređenje trogirskom biskupu Krizogonu i određuje neka se po ređenju vrate u svoja mjesta. Najjednostavnije je prihvatiti da su ta četvorica budućih ređenika u stvari članovi triju različitih samostana koji spadaju u Cetinsku kustodiju i njih poglavar šalje na ređenje u Trogir.⁵

Fra Grgur iz Cetine (*fratre Georgio de Cetina*), 15. lipnja 1384. godine spominje se u Zadru u samostanu sv. Franje s drugim redovnicima: fra Nikolom *de Tragurio*, gvardijanom u Zadru (a malo kasnije fra Nikola je postao provincijal), zatim fra Benediktom, lektorom u samostanu, fra Ivanom iz Cresa, s fra Ivanom iz Bribira, s fra Mihovilom iz Zadra i drugim redovnicima kada u ime samostana prodaju dvije parcele zemlje u području Gaženice pokraj Zadra.⁶ Fra Grgur iz Sinja spominje se u Nekrologiju 2. listopada 1387. godine.⁷ Budući da se godine 1384. u Zadru spominju nekolicina redovnika koji su izvan Zadra, (tj. Sinja, Cresa, Bribira i Šibenika), moguće je da oni predstavljaju svoje zajednice i da su se našli na redovničkom zboru.

U samostanu sv. Frane u Zadru često se u dokumentima susrećemo s redovnicima iz područja Bosne, do 1409. godine, kada je Dalmacija prodana Veneciji. Kada su te godine Zadar i cijela Dalmacija potpali pod Veneciju, veze

⁵ Dragutin KNIEVALD, *Vjerodostojnost latinskih izvora o bosanskim krstjanima*, u RAD JAZU, Zagreb 1949, str. 147.

⁶ DAZ, SZB, Articutius de Rivignano, sv. IV. svešč. 1, 25. VI. 1384.

⁷ NEKROLOGIJ *Provincije Sv. Jeronima u Dalmaciji I Istri*, (Priredili: Fra Josip Sopta i Fra Stanko Škunca), Zadar 2006.

Samostan u Cetini osnovan je 1357. godine, što potvrđuje službeni dopis pape Inocenta neka se otvori i sagradi novi samostan. Budući da se govori o novom samostanu, možemo pretpostaviti da je i ranije već postojao, a 1357. papa Inocent VI., u Avignonu, službeno potvrđuje i legalizira postojanje franjevačke redovničke zajednice

postaju sve tanje da bi Venecija, u drugoj polovici 15. stoljeća, zabranjivala i boravak redovnika iz drugih područja u Zadru i samostanima u području Dalmacije.

Više puta u Zadru se do kraja 14. stoljeća nalazi i spominje u spisima javnih bilježnika fra Peregrin Aragonac, koji je postao i splitski nadbiskup 1403. godine. U oporuci Magdalena udova Danijela Varikase 21. veljače 1387. godine ostavlja nešto novca *fratribus vicarie Bosnae* i među ostalim redovnicima spominju se osobno fra Bartolomej Alvenski vikar Bosne, fra Berengarije, *frater Peregrinus de Aragonia*, fra Vito iz Zadra i drugi redovnici.⁸

Fra Peregrin Aragonac, prije nego je postao splitski nadbiskup, bio je kustos u Cetini. Marica Mihovila de Soppe u oporuci 5. prosinca 1398. godine imenuje izvršiocem svoje oporuke Peregrina, kustoda Cetine, Bosanskog vikarijata. U oporuci ostavlja samostanu sv. Frane u Zadru dvadest zlatnih dukata fra Peregrinu da to podijeli fratrima u Bosni.⁹ Nekoliko dana kasnije Marica pravi i dodatak oporuci i određuje neka se njeni drugi izvršiocci potpunoma podvrgavaju

volji fra Peregrina.¹⁰ Godinu dana kasnije 20. IV. 1399. fra Peregrin iz Vikarijata bosanskoga imenovan je izvršiocem oporuke u Zadru.¹¹

Prema svemu izgleda da je fra Peregrin uživao veoma velik ugled i autoritet, a postao je i splitski nadbiskup.

Otac Dominik Mandić pomišlja da je Cetinska kustodija osnovana početkom 15. stoljeća, a možda i krajem 14. stoljeća. Smatra da je Kustodija bila osnovana uz franjevački samostan i crkvu posvećenu sv. Katarini u selu Cetini, udaljenu 4 kilometra od Vrljike. Mandić piše: "Cetinska kustodija u poznatim izvorima prvi se put spominje kao samostalna jedinica 1417. god., kada je fra Blaž Dubrovčanin, kustos Cetine, s bosanskim vikarom fra Matijom Englezom podnio tužbu na rimsku kuriju protiv zahtjeva splitskoga nadbiskupa Dujma, da mu franjevački samostani u Zahumlju plaćaju crkvenu desetinu. Parnicu je na rimskom sudu god. 1419. zastupao novi kustos Cetine fra Martin Vukovčanin s fra Ivanom Korčulanskim i parnicu dobio."¹² U bilješci Šime Jurić donosi doslovce tekst isprave: "... *Blasius de Ragusio, onnis minorum, custos custodie Cetine et guardianus et alii fratres...*", a u bilješci na poleđini datiranoj: "...1419 de VIII mensis decembris" stoji da je Cetinski kustos bio Martin Cetine, "...*vicarie Bosanensis, tamquam procuratoris...*"¹³ Po svemu sudeći došlo je do promjene vikara tijekom godine 1419. tako da te godine imamo dva vikara: fra Blaža Dubrovčanina i fra Martina Vukovčanina.

Siguran podatak o kustosu Cetinske kustodije imamo od 18. prosinca 1444. godine, kada službeno časni muž fra Petar *de Corzula* Reda manje braće, gvardijan i kustos fratara Cetine, u svoje ime i u ime rečenoga samostana

⁸ DAZ, SZN, Articutus de Rivignano, sv. V, svešč. 3, 21. II. 1387. Za fra Vitu nalazimo malo kasnije potvrdu da je i nastanjen u Bosni. Naime, 30. studengoa 1391. u oporuci Mihovil Cherse de Bosna familijar gospode Pelegrine među ostalima ostavlja fratri Viti «ordinis minorum habitantem in Bosna libras decem parvorum ut ored pro anima sua...»

⁹ DAZ, SZN, Johanes de Casulis, sv. I, svešč. 3, fol. 1, 5. XII. 1398. "religiosum virum fratrem Peregrinum custodem de Cetina vicariatibus Bossinae ordinis St Francisci ... Item reliquit domino fratri Peregrino custodi predicto ducatus viginti auri quas dispensare debaet intere dictos fratres de Bossina..."

¹⁰ DAZ, SZN, Johannes de Casulis, sv. I, svešč. 3, fo1. 1, 9. XII. 1398. "...debeant facere secundum voluntatem fratris Peregrini de ordinis vicariatibus Bossinae, et sine ipso nichil agere vel facere possint."

¹¹ DAZ, SZN, Articutus de Rivignano, sv. II, svešč. 7, str. 83, 20. IV. 1399.

¹² Dominik MANDIĆ, *Franjevačka Bosna*, Rim 1968., str. 237-238.

¹³ Šime JURIĆ, *Grada za bibliografiju Cetinske krajine do 1980.*, Sinj 1982., str. 82.

i vicevikara Bosne imenuje Mateja pokojnoga Kristofora Papalića u Splitu svojim javnim zastupnikom u pravnim stvarima kustodije.¹⁴ A 9. lipnja 1448. fra Petar *de Corzula* koji je *custos vicariae Bosnae*, imenuje Nikolu Gavosolića svojim javnim zastupnikom.¹⁵ Tijekom 1449. godine više puta u službenim spisima spominje se fra Petar Korčulanin kao gvardijan i kustos samostana Cetine. 13. ožujka 1449. časni muž gospodin fratar Petar Korčulanin Reda manje braće, kustos samostana i zajednice fratara Manje braće *de Cetina* i cijele Vikarije bosanske imenuje Nikolu sina pokojne Katarine Gavosolić svojim javnim zastupnikom u slučaju ostavštine pokojne Katarine.¹⁶ 4. travnja 1449. fra Petar je zamjenik vikara bosanskoga i ujedno kustos samostana Cetine i imenuje gospodina Nikolu svojim zastupnikom.¹⁷ U Splitu 20. srpnja 1449. fra Nikola *de Pula*, zamjenik vikara Vikarije Bosne, s fra Petrom Korčulaninom, kustosom samostana Cetine, imenuje gospodina Petra Tominoga Sirića službenim predstavnikom u slučaju neke oporučne ostavštine.¹⁸

Godine 1464., 21. prosinca, u Kninu se spominje fra Luka, Reda manje braće, kustos Kustodije cetinske. On moli kninski kaptol da prevede na latinski pismo pisano 13. rujna 1462. godine.¹⁹ Dotična isprava bila je pisana, kako veli Šime Jurić, pučkim pismom i jezikom *in litera et lingua bulgarica*, tj. *vulgarica*.²⁰

Na službenom sastanku franjevac održanom na Pašmanu 7. rujna 1464. nalazimo među prisutnim redovnicima fra Filipa Dubrovčanina, cetinskog kustosa, i fra Nikolu iz Stona, njegova diskreta; zatim se tu nalazi i fra Luka *de Cetine*,

krbavski kustos, i fra Mihael iz Glamoča, njegov diskret.²¹ Svi su oni, uz još nekolicinu prisutnih, predstavnici Bosanske vikarije, tj. kustodija koje su spadale pod Bosansku vikariju s redovnicima iz područja Dalmacije. Predstavnici redovnika iz područja Dalmacije oslovljeni su s "gvardijan" i "njihov diskret", a za područje Bosanske vikarije "kustos" i "njegov diskret". Vidimo da je u cijelom tom pitanju još mnogo nejasnoća. Moguće je da su fra Luka *de Cetine*, krbavski kustos iz rujna 1464., i fra Luka, kustos cetinski iz prosinca 1464., ista osoba, jer pripadaju istoj Bosanskoj vikariji. U to vrijeme velikih neizvjesnosti i nesigurnosti u redovima franjevac promjene su se zbivale vrlo brzo, a katkada pod pritiscima izvan redovničke zajednice. Poznato je kako je Mletačka Republika u neko vrijeme tjerala sa svog područja redovnike rođene izvan svoga područja, ili je zabranjivala da preuzmu bilo kakvu odgovornu službu u zajednici.

U vrijeme Cetinske kustodije nije nam poznat redoslijed kustosa. Kako je Kustodija nastala i kako je funkcionirala te koji su sve samostani spadali u njezin okvir, teško je točno navesti jer nam nedostaju izvori. Evo barem za sada vjerojatan popis poznatih kustoda:

- fra Filip iz Venecije, 1372., 1376.
- fra Peregrin Aragonski, 1398.
- fra Blaž Dubrovčanin, 1417.
- fra Martin Vukovčanin, 1419.
- fra Petar iz Korčule, 1444.-1450.
- fra Filip Dubrovčanin, 1464.
- fra Luka Sinjanin, 1464.

U drugoj polovici 15. stoljeća u Prvome franjevačkom redu dolazi do jačeg naglašavanja obdržavanja Pravila. Tako nastaju u tom razdoblju praktično dvije sasvim različite redovničke franjevačke zajednice koje će i službeno 1517. biti uspostavljene: franjevci mala braća konventualci i franjevci mala braća opservanti. I u tom procesu formiranja dviju zajednica našle su se u previranju i tada postojeće kustodije i pojedini samostani.

¹⁴ DAZ, Splitski arhiv, Kutija 8, svešč. 5, str. 235r-v. 18. XII. 1444. "Venerabilis vir dominus Frater Petrus de Corzula ordinis miknorum gvardianus et custos monasterii fratrum de Cetina vice et nomine dicti monasterii et vicevicariatum Bosne..."

¹⁵ DAZ, Splitski arhiv, Kutija 9, svešč. 11, str. 192v-193r. 9. VI. 1448.

¹⁶ DAZ, splitski arhiv, Kutija 9, str. 286v-287r. 13. III. 1449.

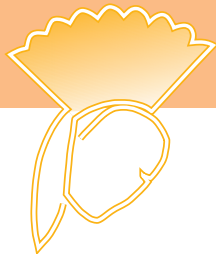
¹⁷ DAZ, Splitski arhiv, Kutija 9, 4. IV. 1449. str. 293v.

¹⁸ DAZ, Splitski arhiv, Kutija, 9, 20. VII. 1449.

¹⁹ J. STIPIŠIĆ- M. ŠAMŠALović, *Isprave u Arhivu Jugoslavenske Akademije*, u ZBORNIK Historijskog Instituta JAZU, Vo13, Zagreb 1960., str. 600.

²⁰ ŠIME JURIJĆ, *O. c.* str. 132., 21. XII. 1464.

²¹ Stanko ŠKUNCA, *Franjevačka renesansa u Dalmaciji i Istri*, Split 1999., str. 199s.

O GOSPE SINJSKA, DJEVO SVETA

70. obljetnica himne Gospe Sinjske

Piše: fra Mile ČIRKO

Povod za ovaj prilog jest pismo prof. Ivana Botice (Filozofski fakultet u Zagrebu) gvardijanu franjevačkog samostana u Sinju fra Boži Vuleti od 2. lipnja 2009. u kojem piše: „Dragi fra Bože, sedamdeset je godina prošlo otkako je napisana i uglazbljena Himna Gospe Sinjske, najprepoznatljivija pjesma Čudotvorne Gospe Sinjske. Za tu bi prigodu trebalo napisati koju riječ...“

Himnu Gospe Sinjske sastavila su dvojica franjevaca Provincije Presvetog Otkupitelja: dr. fra Ivan Glibotić koji je tvorac melodije i dr. fra Ante Jadrijević koji je napisao stihove.

Fra Ivan (Pavao) Glibotić rođen je u Slivnu 16. lipnja 1901., a umro 18. prosinca 1987. godine u Imotskom. Uz redovito školovanje u Provinciji (Sinj, Visovac, Zaostrog, Makarska) u Rimu (1930.–1934.) završava studij na Papinskom institutu za crkvenu glazbu i postiže doktorat iz grupe gregorijanskog korala disertacijom: *De cantu alleluia in patribus seculo septimo antiquioribus* (O pjevanju aleluja u otaca starijih od

šestog stoljeća). Taj je rad tiskan u Rimu na talijanskom jeziku pod naslovom: *Alleluia negli scritti dei padri primi sei secoli* (Aleluja u spisima otaca u prvih šest stoljeća), a kasnije 1936. kao separat tiskan je u priznatom liturgijskom časopisu *Ephemerides liturgicae*. U isto vrijeme fra Ivan postiže licencijat iz kompozicije i doktorat iz teologije.

U to su vrijeme na katedrama Papinskog instituta za crkvenu glazbu u Rimu bili veliki glazbenici: Refici, Casimiri, Fereti i dr., od kojih je fra Ivan mogao primiti zdravu crkvenu glazbu u duhu cecilijanskog pokreta.

Fra Ivan se iz Rima 1934. vratio u Sinj gdje je ostao do 1944. i djelovao kao profesor glazbe na Franjevačkoj klasičnoj gimnaziji, kao orguljaš i zborovođa u svetištu Gospe Sinjske i kao voditelj limene glazbe. Osnovao je u Sinju i dječji zbor (*Pueri cantores*) s kojim je nastupao u crkvama i na pozornicama. Za njih je sastavio operete *Mali kraljičini vrtlari* i *Učitelj Marko* koje su izvodili po mnogim župama. Fra Ivanovo desetogodišnje djelovanje na glazbenom planu u Sinju bilo je puno dinamike, a opsegom i kvalitetom na zavidnoj visini.

Poslije aktivna i zauzeta rada u Sinju fra Ivan prelazi na pastoralno polje, na kojem je proveo punih 20 godina. Ponovno se 1964. vratio profesorskoj službi, i to na Franjevačkoj visokoj bogosloviji u Makarskoj i na Teologiji u Splitu.

Fra Ivan je ostavio iza sebe dosta bogatu glazbenu ostavštinu: priručnik za zbornu i puč-

ko pjevanje *Pjevajmo, braćo kršćani* (1967., 1968., 1976.), više misa, pasionsku igru s pjevanjem *Po mucu i križu k slavi uskrsnuća* i dr.

Tijekom 20 godina profesorske službe i 20 godina pastoralnog rada dobro je upoznao mentalitet i potrebe hrvatskoga čovjeka vjernika. Spojio je teoriju i praksu. Svojim glazbenim znanjem koristio se za ono što su zahtijevale prilike i sredine u kojima je djelovao. Najviše je nastojao oko širenja pučkog pjevanja, a u svom pastoralnom radu još se više približio pučkom izrazu. Njegove su skladbe efektne i nisu previše zahtjevne pa su prihvaćene od voditelja pjevanja i pjevača koji nisu bili spremni izvoditi teže i komplicirane skladbe. Fra Ivan, kad je riječ o njegovim skladbama, piše: „*Želio sam povezati muzikalni i pastoralni kriterij u duhu Drugoga vatikanskog koncila. Ko me prosuđuje samo kroz prizmu jednoga kriterija, ja mu odgovaram: Nismo se razumjeli!*“ (Služba Božja, 1968. br. 1, str.78.).

Dr. fra Ante Jadrijević rođen je 14. svibnja 1896. u zaseoku Megdan (Jadrijevićeva kula) selu Glavicama kod Sinja. Umro je u Markarskoj 13. veljače 1974. godine. O. Jadrijević bio je skroman redovnik franjevac, te profesor i znanstveni radnik. Poznat je kao vrstan bibličar, arheolog, povjesničar i putopisac. Koliko je poznato, o. Jadrijević je spjevao samo jednu pjesmu i to himnu Gospi Sinjskoj: *O, Gospe Sinjska Djevo sveta*, u duhu narodne religiozne poezije.

Profesor na Franjevačkoj klasičnoj gimnaziji u Sinju, pjesnik i književnik **dr. fra Stanko Petrov** (1887.–1963.) spjevao je pjesmu Gospi Sinjskoj *Svrni svete oči blage* (po uzoru na stihove *Miloserdne oči tvoje obrni na horvatski mal orsag iz Cithare octochorde*) s namjerom da ona postane himnom Gospe Sinjske. Pjesmu je skladao učitelj glazbe i profesor na istoj gimnaziji maestro Ivan Ocvirk (1883.–1950). No, „*ni puk ni svećenstvo nisu prihvatili tu pjesmu kao himnu Gospe Sinjske, jer je, makar lijepa, bila i tekstualno i glazbeno daleko od narodne duše*“ (Fra K. Jurišić, u Kačić, VI. 1974., str. 212.).

Poslije toga neuspjela pokušaja fra A. Jadrijević je 1934. spjevao novu himnu od pet kitica po šest deveteraca koja počinje stihom *O, Gospe Sinjska Djevo sveta*. Iste godine himnu je, nakon povratka iz Rima, skladao fra Ivan Glibotić. Ona spada među njegove prve skladbe. U melodiji se himne osjeća utjecaj talijanske kancone. To je

Himna se pjevala u svetištu Gospe Sinjske punih 50 godina, sve do 1984. kad ju je zamijenila melodija na isti tekst maestra Mate Leščana koja je predstavljena na Nacionalnom euharistijskom kongresu u Mariji Bistrici kao pjesma Gospe Sinjske

jednostavna skladba, bez veće umjetničke vrijednosti, skladana u obliku sekvenci što pomaže lakšem pamćenju melodije. Skok, na početku, s donje dominante (u F duru) na toniku nagovještava himnički karakter. „*Pjesma je odmah prihvaćena i od svećenika i od naroda i tako je postala himnom Gospe Sinjske*“ (Fra K. Jurišić, *Isto*). Za pet godina provjere himna se udomaćila i redovito pjevala u Svetištu. Tako se pjevala i na Prvoj svetoj misi biskupa dr. Frane Franića, koju je slavio u Svetištu 27. prosinca 1936. godine. Objavljena je u glasniku *Gospa Sinjska* (18, 1939. 6, str. 195.) s cijelim tekstom i notama. Fra Ivan ispod teksta piše: „*Ova himna pjeva se u svetištu Gospe Sinjske.*

GOSPA SINJSKA, kolovoz 2009.

Pjevat će se i preko svečane procesije na Gospin blagdan – 15. kolovoza – uz pratnju muzike. Donosimo je u ovom broju da je mogu naučiti oni Gospini štovatelji koji misle doći taj dan u Sinj, pa da je i oni pjevaju zajedno s našim pukom.“

Himna se pjevala u svetištu Gospe Sinjske punih 50 godina, sve do 1984. kad ju je zamijenila melodija na isti tekst maestra Mate Leščana (1936.–1991.) koja je predstavljena na Nacionalnom euharistijskom kongresu u Mariji Bistrici kao pjesma Gospe Sinjske. Nova je pjesma objavljena u *Slavimo Boga - Hrvatski katolički molitvenik i pjesmarica* (Frankfurt na Majni 1982.).

Od 2005. svetište u Sinju ima još jednu pjesmu Gospi Sinjskoj, *Zdravo, Majko milosti*, za koju je tekst napisao dr. don Ante Mateljan, a melodiju maestro don Šime Marović, profesori na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Splitu.

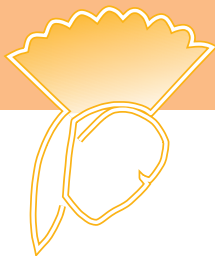
Glibotićeva je melodija Gospi Sinjskoj objavljena u sva tri izdanja njegove pjesmarice *Pjevaj-*

mo, braćo kršćani, u svih šest izdanja pjesmarice *Slavimo Boga* i u oba izdanja hrvatske liturgijske pjesmarice *Pjevajte Gospodu pjesmu novu*. Ni u jednom izdanju nije označena kao himna. U Glibotićevim izdanjima u naslovu piše *Gospi Sinjskoj*, a u drugim izdanjima *O, Gospe Sinjska* (po prvom stilu). Tako su naslovljene i pjesme drugih svetišta: *Majko Božja Bistrička*, *Marijo, Majko našeg Trsata*, *Čuj vruću molbu* (Gospi od zdravlja), *O Marijo, Otoka Gospe* (Otočkoj Gospi), *O Gospo Olovska*, *Preko gora* (Široki Brijeg), *O mila Majko* (Gospi Kamenitih vrata), *Bezgrešna Djevice* (Gospi Voćinskoj), *Oj Tekijska Gospo sveta*, *Sred te se pećine* (Gospi Lurdskoj), *Nad fatimskim nebom*, *Marijo, Kraljice Poljske* (Gospi čestohovskoj).

Može biti samo jedna himna neke države, jedna himna nekog društva, a može biti više pjesama Gospi u nekom Svetištu. Tako ima više pjesama Gospi Sinjskoj. Neke će se pjesme pjevati češće, neke rjeđe a više pjesama Gospi Sinjskoj čini jedno glazbeno bogatstvo koje čine jedinstvo u sličnosti ili različitosti.

Velika Gospa 2008. - mješoviti zbor Svetišta s fra Jurom i s. Jelenom

Tri vrijedna dara

Piše: fra Hrvatin Gabrijel JURIŠIĆ

Kad su fratri 1687. god. morali napustiti samostan u Rami, ponijeli su sa sobom dragocjenosti, među kojima su do danas sačuvane neke knjige, npr. *Komentar Biblije* fra Nikole Liranskoga (de Lyra) na latinskom jeziku (tri sveska, Venecija 1482.), na kojem je rukom zapisano: „*Pertinet ad conventum Sancti Petri Ramae - Pripada Samostanu sv. Petra u Rami*“

Blaženije je davati negoli primati“ (Dj 20, 35). Ta je Kristova riječ upućena svima njegovim učenicima i stvarno bi se moglo reći da je Božanski Učitelj tim riječima ustanovio *Kršćanski karitas*. A ta je riječ zapravo odjek one druge njegove poruke: „*Ljubi bližnjega svog kao samoga sebe*“ (Mt 19, 19). Dakle, Krist preporučuje i daje „novu zapovijed“ (Iv 13, 34), a to je ljubav, uslužnost, darežljivost i pomaganje drugima. Slobodno se može reći da je povijest Crkve i povijest kršćanstva kroz proteklih dvadeset stoljeća zapravo povijest Kršćanskoga karitasa.

Posebni je vid karitasa i ljubavi prema bližnjemu *darivanje kulturnih dobara, a osobito knjiga*. Gotovo sve današnje velike nacionalne knjižnice nastale su tako da su pojedini kulturni ljudi dugo godina skupljali knjige, časopise i raznovrsne rukopise i sve to darovali novoosnovanim knjižnicama.

Franjevačke knjižnice u Sinju

Današnja Knjižnica Franjevačkoga samostana Čudotvorne Gospe Sinjske u Sinju nema niti jedne knjige iz onoga samostana koji je osnovao knez Ivan II. Nelipić, prema pismu pape Inocenta IV. od 30. travnja 1357. godine, jer su Turci 1536. god. tu crkvu i samostan do temelja srušili i sve uništili. Neke su knjige i dragocjenosti preko Senja stigle do Trsata, a rukopisna *Biblija* pre-

ko Siska i Graza konačno završila u Nacionalnoj knjižnici u Madridu.

Kad su fratri 1687. god. morali napustiti samostan u Rami i povelili narod na slobodno područje u Cetinsku krajinu, ponijeli su sa sobom najvažnije što su mogli nositi. Najveće i najdraže blago jest slika Majke od milosti, koja je kasnije nazvana „Gospa Sinjska“. No, ponijeli su i druge dragocjenosti, među kojima su do danas sačuvane neke knjige, npr. *Komentar Biblije* fra Nikole Liranskoga (de Lyra) na latinskom jeziku (tri sveska, Venecija 1482.), na kojem je rukom zapisano: „*Pertinet ad conventum Sancti Petri Ramae - Pripada Samostanu sv. Petra u Rami*.“ Dolazak fratara iz Rame zapravo je početak obnovljenoga života Samostana u Sinju, a ujedno i osnutak nove *Samostanske knjižnice*.

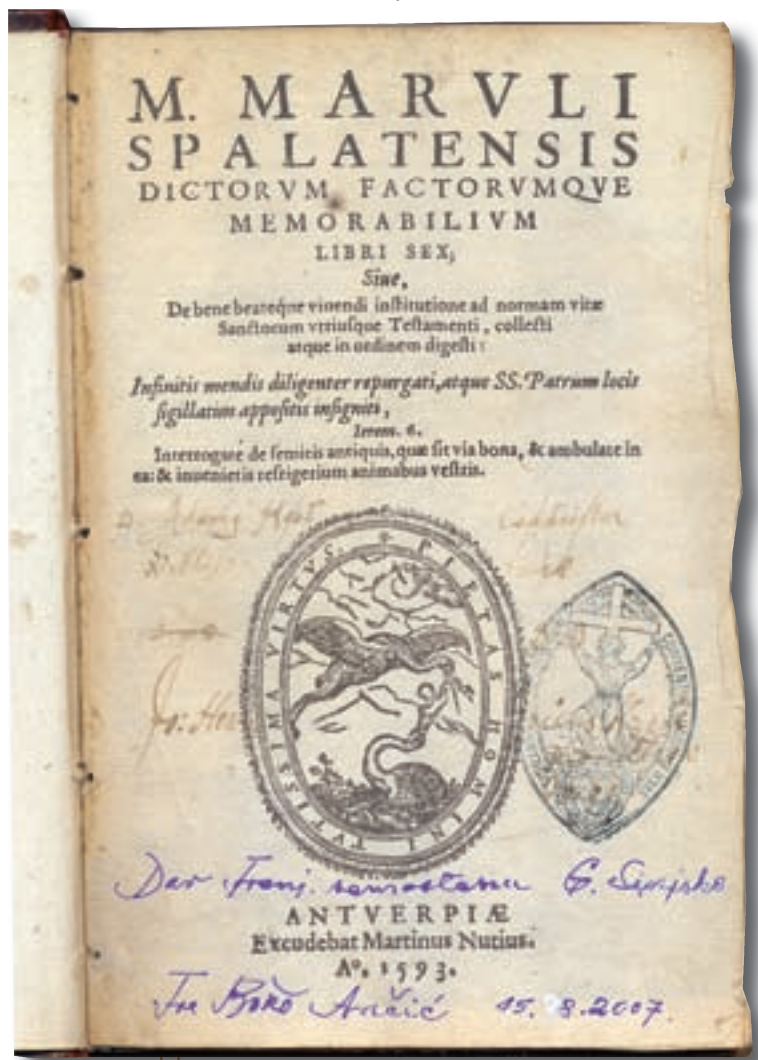
Od toga davnog vremena fratri su uvijek nabavljali nove knjige: teološke, filozofske, pravne, povijesne, kao i brojna djela iz drugih znanstvenih disciplina, zatim hrvatske i svjetske književnosti, a posebno grčkih i latinskih pisaca. Kako je u Samostanu uvijek bila neka škola (osnovna, srednja, novicijat, filozofija ili bogoslovlje) profesori su nabavljali nove knjige, koje su konačno pripale Knjižnici. Tako se je kroz stoljeća stvarao fond koji danas posjeduje Knjižnica i Arhiv Samostana, koji su dobili nove prostorije 1964. godine.

Danas Knjižnica ima oko 45.000 knjiga, 390 časopisa i preko 90 svezaka rukopisa.

Kako je u Samostanu uvijek bila neka škola - osnovna, srednja, novicijat, filozofija ili bogoslovlje - profesori su nabavljali nove knjige, koje su konačno pripale Knjižnici pa se tako kroz stoljeća stvarao fond koji ona danas posjeduje

Kad je 1838. god. osnovana Franjevačka klasična gimnazija (koja je morala više puta mijenjati službeni naziv), odmah je formirana i mala

Naslovnica vrijednoga dara knjižnici, Marulićeva djela „Upućivanje u čestit i blažen život prema primjerima svetaca“

Knjižnica. Fra Ante Konstantin Matas, ravnatelj Gimnazije, objavio je 1873. god. „*Prvo izvješće o C. k. državnom nižem gimnaziju...*“, u kojemu je donio i prvi popis knjiga, koje je Knjižnica imala. Kako se je povećavao fond samostanske, tako se je bilo i s fondom gimnazijske knjižnice.

Kad su partizani ušli u Sinj krajem listopada 1944. godine, zaslužan je Stipe Gunjača da samostanska knjižnica nije stradala, kao što je uništen veliki dio gimnazijske knjižnice. Arhiv i dio Knjižnice uspio je prenijeti u samostan fra Vjeko Vrčić, ondašnji gimnazijski nastavnik.

Kako su komunističke vlasti nepravedno zauzele zgradu Gimnazije i Sjemeništa na Alkarskom trkalištu (i zadržale do 1993.), a veći dio prostorija samostana zauzela partizanska vojska i neke civilne ustanove (restoran, čitaonica i stanari), knjige donesene iz gimnazije smještene su u ionako uske prostorije samostanske knjižnice.

U rujnu je 1946. god. uprava provincije obnovila Sjemenište i Gimnaziju u Sinju. U 1. razredu bila su 32 učenika i 8 profesora.

U nedostatku prostora, sredstava i posebno novaca za osnovne životne potrebe, fra Josip Soldo, ravnatelj knjižnice, predložio je da se ne formira posebna Gimnazijska knjižnica, nego da se knjige donesene iz Gimnazije pripišu fondu samostanske knjižnice. Tako je uređena jedinstvena knjižnica, koju je više godina fra Josip popisivao i uređivao.

Osim Samostana i Gimnazije u Sinju je i Franjevačko sjemenište. To je odgojna ustanova za gimnazijalce koji se spremaju za redovnički i svećenički stalež. Iako se sjemeništarci služe gimnazijskom knjižnicom, ipak Sjemenište ima svoju posebnu *Sjemenišnu knjižnicu*, koja prikuplja i nudi sjemeništarcima u prvom redu duhovnu, pedagošku, društvenu i zabavnu knjigu. I ona je imala svoje zgrade i nezgode, dane uspona i padova.

Već 1970. godine Gimnazija je ponovno počela prikupljati knjige, u prvom redu školsku lektiru, a s vremenom je stalno povećavala svoj knjižni fond. Kad je 1993. god. provinciji vraćena zgrada Sjemeništa, a Gimnazija ponovno dobila pravo javnosti, uređene su nove prostorije za knjižnicu i svake se godine nabavljaju nove knjige.

Dakle, osim knjiga kojima se služe pojedini fratri u svojim sobama, franjevci u Sinju imaju knjižnice: 1. *Samostansku*, 2. *Gimnazijsku* i 3. *Sjemenišnu*. Svaka od njih neprestano nastoji pove-

ćati svoj fond. Samostan svake godine nabavlja određeni broj knjiga, npr. izdanja „Kršćanske sadašnjosti“, „Matice hrvatske“ i druge. Otkada je Provincija počela izdavati Zbornik „Kačić“ (1967.), na principu zamjene s raznim znanstvenim i kulturnim ustanovama u Domovini i u inozemstvu, Zbornik dobiva godišnje oko 250 svezaka knjiga i časopisa i tako obogaćuje Samostansku knjižnicu.

Darovi

Postoji još jedan izvor koji Knjižnici donosi nove knjige i časopise. Uvijek ima ljudi koji se bave knjigom i cijene knjigu („bibliofili“), a poštuju i vole fratre, pa rado *daruju* Samostanu svoje vrijedne knjige. Tako je Knjižnica dobila vrlo mnogo vrijednih knjiga, a samo u posljednju godinu dana (ističemo samo najznačajnije) Knjižnica je obogaćena:

1. M. MARULI SPALATENSIS, *Dictorum factorumque memorabilium libri sex, sive De bene beateque vivendi institutione...*, Antverpiae, E. M. Nutius, a. 1573., str. 505 + 26 (Index). To je vrlo poznato djelo Marka Marulića, Splitsanina, koje je prvi put na latinskom jeziku tiskano u Veneciji 1498. godine. Dakle, inkunabula. Ta je knjiga ukupno doživjelo 33 latinska izdanja i više prijevoda na raznim jezicima: talijanski (12), njemački (7), portugalski (2), francuski (7), japanski (1), češki (1), hrvatski (7) i španjolski (1).

Na hrvatskomu je jeziku puni naslov „*Upućivanje u čestit i blažen život prema primjerima svetaca*“. No, i strani i naši izdavači daju mu razne naslove, uglavnom kraće. Mnogi su sveci i znameniti Europljani čitali to Marulićevo djelo i smatrali ga nezaobilaznim priručnikom duhovnoga života, a u novicijatima Družbe Isusove to je bio obvezatan priručnik.

Darovani je primjerak 26. latinsko izdanje, a 6. koje je tiskano u Antwerpenu u Nizozemskoj. Vrlo je dobro sačuvan i tvrdo uvezan. Na knjizi je pečat koji svjedoči da je pripadala Samostanu otaca franjevaca kapucina u francuskom gradu Lyonu, a ima i nalijepljene tri kartice *ex libris*.

Knjižnici Franjevačkog samostana u Sinju darovao ju je fra Božo Ančić, hrvatski dušobrižnik u Muenchenu. Moramo mu biti zahvalni za takav vrlo vrijedan dar.

2. P. HUGUES MOROT, SI, *Pratique de la de-*

Uvijek ima ljudi koji se bave knjigom i cijene knjigu (bibliofili), a poštuju i vole fratre i rado daruju Samostanu svoje vrijedne knjige pa je Knjižnica tako dobila vrlo mnogo vrijednih knjiga

votion au Très-saint Sacrement. Dans tous nos differens devoirs envers ce très-saint Mystere. Vienne, J. T. Trattner, 1755., str. 46+479. To je priručnik koji želi poučiti kršćansku dušu kako što pobožnije i što dostojnije štovati Gospodina Isusa koji je ostao s ljudima pod prilikama kruha i vina, tj. štovati Isusa u Presvetom oltarskom sakramentu. Primjerak je vrlo dobro sačuvan i tvrdo uvezan.

3. *La vie de Madam de Maintenon, institutrice de la Royale maison de Saint-Cyr, onorée de son Portrait.* Seconde editions... Tome second, Paris 1788., str. 305+3. Cenzor je potpisao mišljenje 1784. godine.

To je drugi svezak djela, koje u poglavljima od 35-58 razlaže život gđe. Maintenon, koja je uz ostalo osnovala i Kraljevsku kuću sv. Cira. Nažalost, prvoga sveska nema. Primjerak je tvrdo uvezan i vrlo dobro sačuvan.

Jedno i drugo djelo darovao je Samostanskoj knjižnici u Sinju poznati znanstvenik i bibliofil, veliki poštovalac franjevaca, koji ne želi da mu se ime spominje. Stoga smo mu dvostruko zahvalni što je tim djelima kršćanske duhovnosti obogatio Samostansku knjižnicu.

Središte duhovnosti i kulture

Samostani su kroz duga stoljeća kršćanstva bili središta duhovnosti i kulture. A ni jednoga ni drugog nema bez knjige. Najuzvišenija knjiga davno je nazvana „*Biblia – Knjige*“. To je zbirka

To vrlo poznato djelo Marka Marulića, Splitsanina, prvi je put na latinskom jeziku tiskano u Veneciji 1498. godine, pa se stoga ubraja u inkunabule, a ukupno je doživjelo 33 latinska izdanja i više prijevoda na razne jezike

starozavjetnih i novozavjetnih knjiga, koje se jednim imenom nazivlju „Sveto Pismo“, ili „Biblija“.

Čim su fratri prije gotovo sedam stoljeća stigli u Sinj, donijeli su sa sobom knjige. I neprestano su nabavljali i donosili knjige u samostan. Međutim, knjige su često i uništavane (Turci, lo-povi, požari, potresi i druge nepogode). No, uza sve to, ljubav franjevaca prema znanosti i knjizi, poslije svih teških dana bezdušnoga uništavanja knjiga, uvijek je pronalazila način da nabavi knjigu, da je proučava i čuva za nova pokoljenja. Da prijašnji naraštaji svetih i učenih fratara nisu čuvali i predali nama veliko kulturno blago, danas bismo bili puno duhovno i kulturno siromašniji.

U relativno malom zagorskom gradu Sinju, sve tri franjevačke knjižnice svakako su najvrjednije kulturno blago koje svojom vrijednošću i svojom raznovrsnom tematikom zauzima istaknuto mjesto na znanstvenom i kulturnom zemljovidu Republike Hrvatske, pa čak i preko njezinih državnih granica.

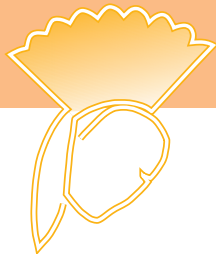
Fratri u Sinju i dalje će nabavljati, proučavati i čuvati knjige, a uvijek će biti dobrih ljudi koji će to njihovo plemenito zalaganje poštovati i cijeliti, pa će svojim darovima povećavati knjižni fond Samostanske knjižnice.

„Vivant sequentes - Neka žive svi oni koji će u tome slijediti svijetle primjere svojih starijih!“

Tri kartice *ex libris* svjedoče o nekim korisnicima i vlasnicima knjige

Katoličko sestrinstvo – briga za čovjeka

Piše: **Mira TALAJA**

Sinjski ogranak Hrvatskoga katoličkog društva medicinskih sestara i tehničara (HKDMST) ustraje u svome radu na dva osnovna cilja iz Programa rada koji je prihvatila Osnivačkoj skupštini: prvo, stručni i duhovni rast medicinskih sestara i tehničara, putem kontinuirane stručne edukacije i duhovnih obnova i, drugo, briga za život čovjeka od njegova prirodnog začeca do prirodne smrti.

Aktivnost u zajednici

Članice Ogranaka aktivno su sudjelovale u radu molitvenih grupa, stručnoj i ljudskoj pomoći potrebitima, starijima i nemoćnim u mjesecu darivanja, prosincu, što se nastavilo obilježavanjem Međunarodnog dana bolesnika 11. veljače.

Posjetile smo sve bolesnike i zdravstveno osoblje koje im pruža zdravstvenu njegu na Stacionaru DZSDŽ Ispostava Sinj te nekoliko obitelji čiji su članovi s dugotrajnom teškom bolesti vezani uz bolesnički krevet i trajno nesposobni za brigu o sebi.

Javnozdravstvenom akcijom s ciljem prevencije šećerne bolesti, njezina ranog otkrivanja, pomoći pri liječenju i sprečavanju komplikacija te mjerama poboljšanja kvalitete života kod nastalih teških komplikacija, obilježili smo Međunarodni dan osoba sa šećernom bolesti.

Akcija je provedena uz pomoć donatora koji su nam omogućili dostatan broj indikatora za kontrolu šećera u krvi i kolesterola. Našu je uslugu

GOSPA SINJSKA, kolovoz 2009.

Naši su daljnji planovi intenziviranje aktivnosti oko skrbi za obitelj kao središte života za sestrinsko poslanje, javnozdravstvene akcije s ciljem promidžbe zdravlja, senzibilizacija zajednice za potrebu podizanja kvalitete života i pomoć starijima, napuštenim i bolesnim ljudima, osobama s teškoćama u razvoju i njihovim obiteljima...

te subote zatražilo oko 250 naših sugrađana, a obavili smo oko 700 intervencija (mjerjenje krvnog tlaka, kolesterola i GUK-a).

Uspostavljen je kontakt s djelatnicima Centra *Juraj Bonači* u Sinju. Upoznati su s našim Programom rada i željom da uspostavimo aktivan kontakt sa šticienicima tog Centra, djecom s teškoćama u razvoju i njihovim obiteljima.

Duhovni rast

Duhovni rast medicinskih sestara odvijao se putem duhovnih obnova: Krasno, rujan 2008., voditelj fra Ante Vučković; Tabor, ožujak 2009., voditelj fra Zvezdan Linić; hodočašće Gospi Sinjskoj, svibanj 2009., voditelj fra Šimun Bilokapić. Na hodočašću je sudjelovalo oko 150 sudionika i Zagreba, Osijeka, Šibenika, Splita, Omiša, Knina, Kaštela, Trogira i sestre domaćini iz Sinja. S posebnim osjećajem sestre su stazama Križnog puta došle u posjet Gospi na Gradu, molile Njezinu pomoć za sebe i svoje potrebite, zajedno pjevale i s Njezinim blagoslovom i okrepom ponijele toplu sliku Gospina grada svojim kućama.

Stručna predavanja

U navedenom razdoblju za članove Društva, ali i druge zainteresirane, priređeno je više predavanja:

Važnost duhovnog rasta u sestrinskom poslanju - moderatorica: Mira Talaja, bacc. ms, uz svjedo-

čenje sudionica Duhovnih obnova. - Predavanju je prethodila molitva i paljenje svijeća za sve žrtve Vukovara pred Gospinim kipom u dvorištu Svetišta. Članice Društva koje su sudjelovale na duhovnim obnovama tijekom godine prenijele su nam izrazito emocionalno doživljena predavanja naših voditelja koja su im dala novu duhovnu snagu za daljnju obiteljsku i profesionalnu ulogu. Iskazale su potrebu i želju za ponovne odlaske na takav vid sestrinske edukacije i to su preporučile i ostalim kolegicama.

Suvremena sestrinska skrb za bolesnika i njegovu obitelj - predavačica: Mira Talaja, bacc. ms. - Predavanje je održano u prigodi Dana bolesnika i bilo je otvorenog tipa i za ostale zdravstvene djelatnike, ali i zainteresirane građane, s ciljem upoznavanja sudionika s novim oblicima brige za bolesnika i njegovu obitelj u sestrinskom poslanju.

Obiteljsko gnijezdo - život u zdravlju i ljubavi - predavačica: Mira Talaja, bacc. ms. - Predavanje je održano u sklopu Godišnje skupštine Ogranka Sinj. Cilj je predavanja bio senzibilizirati sudionike za važnost zdravlja, roditelje za zdravlje još nerođenog djeteta, čimbenike rizika i dobiti prirodne prehrane djeteta - majčina mlijeka za zdravlje djeteta, majke, obitelji i zajednice. Tom prigodom uručene su i zahvalnice dosadašnjim

donatorima i sponzorima koji su nas prepoznali već tijekom prve godine našeg rada.

Medicinska sestra jučer, danas, sutra - predavačica: Jelica Stipaničev Mustapić, vms.

Uloga katoličke medicinske sestre u zdravstvenoj zaštiti - predavačica: Mira Talaja, bacc. ms - Cilj je predavanja bio upoznati sudionike s vrednotama potrebnim u sestrinskom poslanju te prikazati razvoj sestrinstva kroz stoljeća.

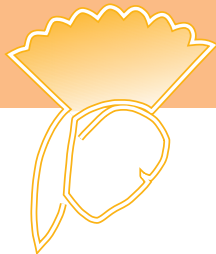
Droga pošast suvremenog doba. Sportom protiv droge - predavačica: Milena Macan, bacc. ms. - Cilj je predavanja bio upoznati nazočne s važnosti svih oblika prevencije za bolesti ovisnosti, s metodama liječenja i uključenje izliječenih u zajednicu.

Tome treba pribrojiti predavanja održana u sklopu Hodočašća Gospi Sinjskoj, a povodom obilježavanja Majčina dana, Međunarodnog dana medicinskih sestara i Mjeseca obitelji.

Predsjednica Ogranka Mira Talaja održala je i dva stručna predavanja za polaznike Tečaja za zaručnike u Svetištu Gospe Sinjske: *Obiteljsko gnijezdo - život u zdravlju i ljubavi* i *Važnost metoda prirodnog planiranja obitelji*.

Ogranak Sinj bio je aktivan sudionik 3. simpozija HKDMST-a *Život u krilu zdrave obitelji*, održanog u Zagrebu u listopadu 2008. godine. Predsjednica Ogranka održala je predavanje *Di-*

Hodočašće Čudotvornoj Gospi Sinjskoj

Piše: **Mira TALAJA**

Hrvatsko katoličko društvo medicinskih sestara i tehničara (HKDMST) Ogranak Sinj bilo je 9. svibnja ove godine domaćin hodočašću Gospi Sinjskoj članica ovog Društva, ali i ostalih medicinskih sestara i zainteresiranih zdravstvenih djelatnika.

Cilj ovog hodočašća bio je duhovni rast medicinskih sestara, kako bi tako osnažene i okrijepljene blagoslovom Gospe Sinjske, holističkim pristupom čovjeku, zdravom i oboljelom, i njegovoj obitelji promicali zdravlje, sprječavali bolesti i rizična ponašanja, provodili postupke zdravstvene njege, pomagali onima koji su potrebiti naše stručne i ljudske pomoći u savla-

davanju svakodnevnih ovozemaljskih životnih poteškoća. Jednako tako među ciljeve hodočašća ubrojeno je i obilježavanje Međunarodnog dana medicinskih sestara, Majčina dana i Mjeseca obitelji.

Program zajedničkog druženja započeo je stručnim predavanjima. O temi *Medicinska sestra*

Nastavak na sljedećoj str.

jete s posebnim potrebama i dojenje. Cilj je predavanja bio senzibiliziranje sudionike Simpozija za potrebu veće i konkretnije podrške majkama djece s posebnim potrebama pri ostvarenju njihova prava na Božji dar – majčino mlijeko, živu hranu prilagođenu upravo tom djetetu i njegovim potrebama pri rastu i razvoju. Posebna pozornost posvećena je važnosti emocionalne privrženosti koja se stvara između majke i djeteta tijekom dojenja i njenoj važnosti u prve tri godine djetetova života, ali nesumnjivo i za cijelo djetinjstvo.

Planovi za budućnost

Ogranak planira sljedeće predavanje u listopadu ove godine pod naslovom: *Značaj sestrinske dokumentacije u liječenju bolesnika s kroničnom ranom*, a predavačica će biti Lucijana Matković, bacc. ms. Cilj je predavanja upoznati slušateljstvo sa sestrinskom dokumentacijom potrebnom pri liječenju bolesnika s kroničnom ranom, sestrinskim intervencijama u tijeku liječenja, sestrinskim dijagnozama, ciljevima planiranih po-

stupaka zdravstvene njege i s važnosti suradnje s patronažnom službom tijekom liječenja u bolesnikovoj kući.

Naši su daljnji planovi intenziviranje aktivnosti oko skrbi za obitelj kao središte života za sestrinsko poslanje, javnozdravstvene akcije s ciljem promidžbe zdravlja, senzibilizacija zajednice za potrebu podizanja kvalitete života i pomoć starijima, napuštenim i bolesnim ljudima, osobama s teškoćama u razvoju i njihovim obiteljima, promicanje tolerancije među ljudima i poštivanja različitosti uvažavajući kršćanske vrijednosti.

Isto tako cilj nam je kontinuirana stručna edukacija medicinskih sestara, ali i građana, aktivno sudjelovanje na simpozijima i kongresima u našoj organizaciji kao i u organizaciji srodnih nam udruga, u zemlji i svijetu a sve s ciljem kvalitetnije, holističke skrbi za čovjeka, bolesnog i zdravog, kao i za njegovu obitelj. Dio su našeg plana i karitativan rad u zajednici, pomoć potrebitima, nemoćnima i napuštenima kao i sudjelovanje u molitvenim grupama, sudjelovanje u svim događanjima u župama i zajednici gdje postoji potreba za našom stručnom ili ljudskom pomoći.

Nastavak s prethodne str.

jučer, danas, sutra govorila je predsjednica Društva Jelica Stipaničev Mustapić. Drugo stručno predavanje *Zdravstvena zaštita obitelji u radu katoličke medicinske sestre* izložila je predsjednica Ogranka Sinj Mira Talaja. Cilj je tih stručnih predavanja bio: osvjetljavanje potrebe zdravstvene skrbi za zdrava i bolesna čovjeka i njegovu obitelj kroz postupke zdravstvene njege u svim razvojnim ciklusima obitelji; naglašavanje važnosti holističkog pristupa čovjeku, posebice bolesnoj osobi i njezinoj obitelji; isticanje dojenja djeteta, tog Božjeg dara za majku i dijete kroz prvih šest mjeseci djetetova života, odnosno dok za to postoji potreba majke i djeteta.

Dojenje ima pozitivan učinak na zdravlje ne samo djeteta nego majke, obitelji, zajednice i društva u cijelosti. U poticanju i pomoći majci i djetetu kod poteškoća u tom razdoblju nije nitko isključen, od oca djeteta, preko obitelji, šire zajednice, zdravstvene službe, Crkve, udruga građana, skupina za potporu, do vlade svake države. Svako dijete, uz osnovno pravo na život od prirodnog začeca, ima pravo na hranu da bi pravilno raslo i razvijalo se, a ta hrana je upravo majčino mlijeko, koje ono doji u majčinu krilu. Majka koja ne doji svoje dijete iz medicinskih ili osobnih razloga ne smije doživjeti naš osuđivački stav.

Cilj rada katoličke medicinske sestre svakako je i senzibiliziranje svih građana, ali i *centara moći*, za različitosti, za osobe s posebnim potrebama, za njihovo uključivanje u zajednicu, za sprječavanje stigmatizacije pojedinca i obitelji, za toleranciju prema drugačijima, slabijima, onima u manjini, za sprečavanje i razotkrivanje, a radi kvalitetnog rješavanja, svih oblika zlostavljanja na svim razinama, za podizanje kvalitete života starijih, nemoćnih i napuštenih ljudi, kao i za dostojanstvenu smrt i umiranje kao dijela života. Za obavljanje sestrinskog poslanja nužno je posjedovanje katoličkih vrlina, od kojih je osnovna vrлина ljubav i poštivanje dostojanstva svakog čovjeka. Za sestrinsko poslanje obitelj je „središte života, Crkva u malom“.

Važnost kontinuirane edukacije medicinskih sestara naglasila je već nakon Krimskog rata „dama sa svjetiljkom“ Florence Nightingale pa je i ovaj oblik edukacije, duhovni rast, po svjedo-

čenju naših kolegica, važna spona u kvalitetnoj provedbi sestrinskog poslanja.

Duhovnu obnovu i euharistijsko slavlje predvodio je profesor na Katoličkome bogoslovnom fakultetu u Splitu dr. sc. fra Šimun Bilokapić osvjetlivši nadahnuto i upečatljivo važnost i ulogu duhovnosti u radu zdravstvenih radnika. Napomenuo je između ostalog da „medicinska sestra u svom poslanju, u specifičnim okolnostima života i smrti, ponekad obavlja i poslove svećenika, što dodatno daje težinu i odgovornost pri radu.“ Zazivajući zagovor Gospe Sinjske za sve medicinske sestre u njihovu životu i radu, fra Šimun je na kraju duhovne obnove i misnog slavlja produhovljeno i toplo osnažio sve sudionike i otputovao s njima u njihovim srcima diljem Lijepe Naše.

Posebno emocionalno i duhovno doživljen, po svjedočenju kolegica, bio je zajednički posjet Gospi na sinjskom Gradu. Tamo su izravno mogle doživjeti ono što u prošlom broju ovog Godišnjaka zapisa fra Bože Vuleta: „Kip se, iako pričvršćen na stijenu, doima kao nebesko 'tijelo' sav uvijen u nebesko plavetnilo. Nagnuta glava s oborenim očnim kopcima daje vam osjećaj da Gospa - iz nebeskih visina - gleda samo na vas. Blago ispružena ruka kao da vas poziva da priđete bliže. Nepomične oči stvaraju dojam da se Gospa sva pretvorila u uho. Slobodno možete započeti svoju priču, onu - samo vašu. Povjerljivost je neupitna. Posredstvo je sigurno - vaša priča je izravno prenesena Nebu.“

S posebnom pozornošću i interesom sudionici hodočašća razgledali su Zbirku Franjevačkog samostana, gdje su se uz vrlo temeljitu prezentaciju fra Mirka Marića upoznali s izloženim eksponatima.

U ovom hodočašću Gospi Sinjskoj i u duhovnoj obnovi sudjelovalo je oko 150 medicin-

Za obavljanje sestrinskog poslanja nužno je posjedovanje katoličkih vrlina, od kojih je osnovna vrлина ljubav i poštivanje dostojanstva svakog čovjeka, a za sestrinsko poslanje obitelj je „središte života, Crkva u malom“

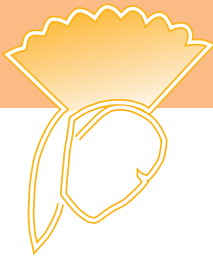
GOSPA SINJSKA, kolovoz 2009.

skih sestara iz cijele Hrvatske. Uz pomoć pokroviteljâ organizacije programa ovog hodočašća Svetišta Gospe Sinjske i Grada Sinja, voditelja duhovne obnove te donatora iz Cetinske krajine, stručno-duhovno-kulturni program završio je zajedničkom molitvom i ručkom. Obogaćeni smo korisnim izmjenama stručnih iskustva, planovima za nadolazeću godinu, ali prije svega, s blagoslovom i pod budnim okom Gospe Sinjske, duhovno osnaženi za obavljanje osobnih uloga u obitelji, ali i u sestrinskom poslanju.

Cilj rada katoličke medicinske sestre svakako je i senzibiliziranje svih građana, ali i centara moći, za različitosti, za osobe s posebnim potrebama, za njihovo uključivanje u zajednicu, za sprječavanje stigmatizacije pojedinca i obitelji, za toleranciju prema drugačijima, slabijima, onima u manjini, za sprečavanje i razotkrivanje svih oblika zlostavljanja na svim razinama...

Velika Gospa 2008.

Utemeljenje podružnice i uspješna prva godina rada

Piše: **Ante PROLIĆ**

Na blagdan sv. Luke, zaštitnika liječnika i medicinskog osoblja, 18. listopada 2008. godine u Sinju, u prostorijama Franjevačkog samostana, osnovana je podružnica Hrvatskoga katoličkog liječničkog društva (HKLD).

Utemeljenju podružnice HKLD-a u Sinju prethodile su sjednice i rad Inicijativnog odbora u sastavu: dr. Tanja Kodžoman Križanac, dr. Ante Prolić, dr. Jelena Midenjak i dr. Rino Rančić. Prvi sastanak Odbora održan je 12. ožujka 2008. godine. Prethodno ispitivanje, koje je provela dugogodišnja članica splitske podružnice HKDL-a i nositeljica zamisli dr. Kodžoman Križanac, pokazalo je da je broj zainteresiranih veći od dvadeset, što je više nego dovoljno za utemeljenje i djelovanje samostalne podružnice. Prema Kanonskom pravu i Statutu HKLD-a suglasnost za osnivanje podružnice daje mjesni ordinarij pa je Nadbiskupski ordinarijat u Splitu dao svoju privolu. Na temelju toga poslan je zahtjev i središnjici Društva u Zagreb da se odobri osnivanje podružnice, što je učinjeno na sjednici 11. listopada 2008.

Radi stručne i duhovne okrijepe

Time su se stekli svi uvjeti za saziv Osnivačke skupštine. Nju je predvodila dr. Tanja Kodžoman Križanac. U ime sinjskih franjevaca Skupštinu je pozdravio gvardijan i upravitelj Svetišta Gospe Sinjske fra Bože Vuleta koji je podružnici ponudio pomoć i prostor za održavanje sastanaka, a u ime grada Sinja prisutnima se obratio gradonačelnik dr. Ivan Nasić koji je i sam pristupio Društvu.

Na skupštini su bili gosti iz splitske podružnice HKLD-a: predsjednik dr. Anton Marović, duhovnik dr. don Ante Mateljan, tajnica dr. Anita Strujić i koordinatrica HKLD-a za

Južnu Hrvatsku dr. Danijela De Micheli Vitturi koja je pročitala pozdravno pismo predsjednice HKLD-a dr. Marice Miletić Medved.

U izbornom dijelu rada skupštine za predsjednika je izabran dr. Ante Prolić, spec. obiteljske medicine, za potpredsjednicu dr. Ljubica Paladin Šušnjara, spec. medicine rada, za tajnika dr. Rino Rančić, stručni suradnik u „Farmalu“, a za rizničarku je dr. Danja Lakić Budimir, stomatolog. Za kontakt s medijima i javnosti zadužena je dr. Tanja Pavić, spec. obiteljske medicine. Dekretom Nadbiskupskog ordinarijata u Splitu, a na prijedlog Inicijativnog odbora, za duhovnika je imenovan fra Nedjeljko Jukić, profesor biologije u Franjevačkoj klasičnoj gimnaziji.

Nakon radnog dijela skupštine u samostanskoj je kapeli sv. Križa fra Nedjeljko služio sv. misu, a koncelebrirao je don Ante Mateljan. Nakon toga dobrotom Poglavarstva grada Sinja u Hodočasničkom salonu samostana priređen je domjenak, gdje je nastavljeno ugodno druženje.

U trenutku osnutka podružnica je brojila 23 člana, a naknadno se broj članova povećavao pa ih do danas ima 38 s popunjenom pristupnicom. Naime, promjene zdravstvenog sustava i opterećenost poslom otuđili su liječnike jedne od drugih tako da je osnivanje podružnice dočekano s oduševljenjem, kako zbog povezivanja liječnika, tako i stručne i duhovne okrijepe.

Redoviti mjesečni susreti

Podružnica je odmah počela radom prema prihvaćenom Godišnjem planu. Dogovoreno je da redoviti susreti budu prvoga četvrtka u mje-

Osnivanjem podružnice HKLD-a u Sinju stvorena je jaka karika koja povezuje liječnike, doktore stomatologije, farmaceute i druga srodna zanimanja, a unatoč porođajnim bolima prve radne godine može se reći da je ona bila uspješna i da je opravdala očekivanja.

secu u samostanskim prostorijama. Predviđeno je da se svaki susret okvirno sastoji do uvodnoga duhovnog sadržaja koji će pripremiti i predvoditi duhovnik podružnice, a potom će biti stručno predavanje na neku stručnu temu. Ostatak druženja predviđen je za diskusiju, razmjenu iskustava i aktualna pitanja.

Na prvom susretu 6. studenog 2008. godine dr. Ante Prolić i dr. Ljubica Paladin Šušnjara održali su predavanje na temu *Burnout-sindrom ili izgorjelost na poslu*, koji je jako raširen među liječnicima.

Vrlo sadržajno predavanje 4. prosinca održao je dekan Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Splitu i profesor katoličke moralke prof. dr. fra Luka Tomašević na temu *Medicinski poziv i formacija medicinskih djelatnika prema shvaćanju Crkve*. Istakao je da je Crkva već od svojih početaka bra-

nila i štitila dostojanstvo čovjeka i njegova tijela i vodila brigu o zdravlju, teološki osmišljavala bol i patnju i u bolesniku gledala Krista patnika, a u liječniku Krista poslužitelja.

Član podružnice i liječnik specijalist interne medicine dr. Stipe Jukić 5. veljače 2009. pred tri-desetak kolega održao je predavanje o kliničkoj slici, dijagnostici i liječenju infekcije bakterijom *Helicobacter pylori*.

Gost predavač 5. ožujka bio je dr. don Ante Mateljan, duhovnik splitske podružnice, koji je održao predavanje *Duhovna skrb za bolesnika*. Don Ante je upoznao članstvo s ulogom svećenika u bolnicama napominjući da se uloga liječnika i svećenika često isprepliću i nadopunjuju jer se svaka bolest može shvatiti kao neuspjeh te stoga zahtijeva interpretaciju života i otkriće smisla patnje.

Dr. sci. Ingrid Tripković, koordinatorica nacionalnog programa za rano otkrivanje karcinoma dojke za Splitsko-dalmatinsku županiju, 2. travnja 2009. održala je predavanje *Epidemiologija raka dojke*. Istakla je da je rak dojke najčešće sjelo raka kod žena, ali i vrsta raka koji se u 90% slučajeva ranom detekcijom može na vrijeme otkriti i liječiti. Propagiranjem rane trudnoće i dojenja te borbom protiv pušenja i alkoholizma, posebno u mladenačkoj dobi, zapravo smanjujemo

Sudionici utemeljiteljske skupštine

rizik od raka dojke u populaciji, naglasila je dr. Tripković.

Prof. dr. Mladen Boban s Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Splitu održao je 4. lipnja 2009. predavanje *Zdravlje i vino*. Prof. je Boban zaobišao romantičarske predrasude o vinu ne želeći biti u službi promidžbe tog pića, a koristeći se samo znanstveno dokazanim činjenicama. Tako je predočio rezultate vlastitih i drugih istraživanja prema kojima crno vino u umjerenim količinama ima protektivan učinak, poglavito na kardiovaskularni sustav.

Na istom sastanku dr. Kodžoman Križanac izvijestila je članove o radu 18. Godišnje skupštine Društva koja je održana u Gospiću 25. travnja i na kojoj je ona predstavlja sinjsku podružnicu.

Na početku svih ovogodišnjih susreta duhovnik podružnice fra Nedjeljko Jukić priredio je uvodno razmišljanje, unoseći time duhovnu notu u čisto medicinske egzaktne teme, što je i smisao djelovanja HKLD-a. Lipanjski sastanka bio je ujedno i zaključni za tekuću radnu godinu.

Na Dan državnosti 25. lipnja 2009. predstavnici sinjske podružnice bili su zajedno s kolega-

ma iz splitske podružnice u posjetu samostanu Karmel Sv. Ilije na obali Buškog jezera u BiH, gdje su im braća karmelićani pružili duhovnu i tjelesnu okrjepu. Mnogi su članovi došli sa svojim obiteljima, tako da se susret pretvorio u pravi blagdan obitelji i zajedništva. Na jesen podružnica planira svoje članove povesti na sličan izlet u franjevački samostan na otoku Visovcu.

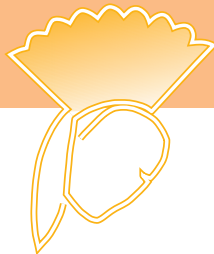
Opravdana očekivanja

Osnivanjem podružnice HKLD-a u Sinju stvorena je jaka karika koja povezuje liječnike, doktore stomatologije, farmaceute i druga srodna zanimanja. Unatoč porođajnim bolima prve radne godine može se reći da je ona bila uspješna i da je opravdala očekivanja. Zahvalnost za uspješne prve korake podružnica duguje mnogima, ali na poseban način treba istaknuti Franjevački samostan u Sinju te vodstvo splitske podružnice Društva koji su pružili svakovrsnu podršku, pomoć i dragocjena iskustva.

Planovi za sljedeću radnu godinu već se stvaraju, a bit će detaljno utvrđeni početkom rujna.

Izabrano vodstvo podružnice

Od Gospine krune do Zlatne krunice

Piše: **Luka PROLIĆ**

Povod inicijativi Zlatne krunice

Potaknuti povijesnom rečenicom: *“Zahvalni za obranu svoga grada i kraja, sinjski branitelji prikupiše zlato i dadoše napraviti krunu kojom Gospinu svetu sliku okruniše”*, odlučili smo pristupiti izradi ovog projekta koji bi na sličan način povezao događaje iz povijesti. Želimo izraditi Zlatnu krunicu kao trajan znak zahvalnosti za Božji blagoslov pod zagovorom Blažene Djevice Marije Čudotvorne Gospe Sinjske u stvaranju samostalne i neovisne države Hrvatske, koja je nastala kao stoljetna težnja hrvatskog naroda za vlastitom državom i za koju su kroz povijest hrvatski vojnici i rodoljubi dali svoje živote. Krunica bi također služila kao povijesno sjećanje svakome hrvatskom vojniku na dane kada su s krunicom oko vrata odlazili na bojišta žrtvujući svoje živote i izlažući se pogibelji.

Udruge branitelja Grada Sinja
koje daju potporu
ovoj inicijativi:

UDVDR RH,
UHDDR,
UHBDDR,
HVIDR-a,
Prvi hrvatski redarstvenik,
Udruga hrvatskih logoraša,
Udruga roditelja i udovica hrvatskih
branitelja,
Udruga branitelja liječenih od PTSP-a,
Udruga maloljetnih dragovoljaca DR-a,
Udruga branitelja veterani 126. br. HV Sinj.

GOSPA SINJSKA, kolovoz 2009.

Svrha projekta

Svrha je projekta izrada Zlatne Krunice kao jedinstvenog i unikatnog obilježja koje bi bio postavljeno u prostoru Svetišta Čudotvorne Gospe Sinjske na određenom mjestu gdje bi pripadnici braniteljske populacije prikazivali zahvale, osobne molitve, druge vjerske potrebe. Svetište Čudotvorne Gospe Sinjske tako bi u prethodno određenim terminima postalo centar duhovne obnove, molitve i hodočašća za hrvatske branitelje iz cijele Hrvatske. Jednako tako otvorio bi se prostor i za duhovne potrebe obitelji hrvatskih branitelja, obitelji koje su izgubile svoje najmilije kako za vrijeme trajanja Domovinskog rata tako i poslije rata (teške bolesti, suicidi i druge okolnosti stradavanja), kao i za obitelji u kojima postoje poteškoće ovisnosti o drogi, kocki i drugim porocima koje razaraju hrvatske obitelji.

Na taj način daje se mogućnost svakom prolazniku, hodočasniku, vjerniku i domoljubu da izrazi svoj osobni oblik vjerskog i nacionalnog identiteta.

Cilj projekta

Cilj je projekta povezivanje i pomoć braniteljima, njihovim obiteljima i svima onima koji pate od posljedica rata da kroz molitvu i zagovor Čudotvorne Gospe Sinjske olakšaju svoje poteškoće. Cinj je povezivanje i jačanje hrvatske obitelji kao i očuvanje tradicijskih vrijednosti hrvatskog naroda.

Napomena: Sve navedeno ističemo u obliku inicijative i smatramo da se navedeno može i mijenjati i dopunjavati a radi poboljšanja kompletnog projekta.

“Molitvom očuvajmo Hrvatsku”

Piše: **Luka PROLIĆ**

Udruge hrvatskih branitelja i *Pokret krunice za obraćenje i mir* pokrenuli su niz molitvenih susreta diljem Lijepe Naše pod nazivom *Molitvom očuvajmo Hrvatsku*. Susrete su podržali Hrvatska biskupska konferencija i Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti. Jedan od susreta Susret održan je u Rijeci 7. veljače 2009. godine u crkvi Gospe Lurdske s početkom u 15 sati, Na njem je bilo i 50 hodočasnika iz cetinskog kraja u organizaciji Udruge dragovoljaca i veterana Domovinskog rata – Ogranak Sinj.

Prije početka susreta hodočasnici su prigodno darovali voditelju *Pokreta krunice za obraćenje i mir* fra Smiljanu Draganu Kožulu sliku Čudotvorne Gospe Sinjske, a riječkom nadbiskupu mons. Ivanu Devčiću brončani odljev lika Čudotvorne Gospe Sinjske.

Susret je započeo pjevanjem duhovnih pjesama, nastavio se molitvom krunice koju su molili hrvatski branitelji uz prigodna razmatranja i pje-

sme, nakon čega je slijedilo svečano euharistijsko slavlje koje je predvodio mons. Ivan Devčić sa svećenicima, među kojima je bio i gvardijan Svetišta Čudotvorne Gospe Sinjske fra Bože Vučeta.

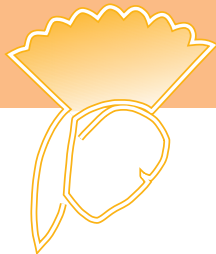
Sveto misno slavlje pratio je sastav Pokreta krunice *Betlehem*. Nakon sv. mise koncert duhovnih šansona i domoljubnih pjesama održao je Dražen Žanko.

U Svetištu Čudotvorne Gospe Sinjske molitveni susret u organizaciji udruga hrvatskih branitelja i *Pokreta krunice za obraćenje i mir* održan je 30. svibnja 2009. s početkom u 10 sati. Nakon pozdrava i molitve krunice uz prigodna razmatranja, euharistijsko slavlje predslavio je gvardijan fra Bože Vučeta. I ovaj molitveni susret animirao je sastav Pokreta Krunice *Betlehem*. Branitelji su poslijepodne noseći križ pošli na Grad na pobožnost puta križa.

Velika Gospa 2008. - glavna misa

GOSPA SINJSKA, kolovoz 2009.

DJEČJI VRTIĆ BILI CVITAK, SINJ
- JEDINICA POTOČNICA, GLAVICE

Lik Majke Božje u dječjem stvaralaštvu

Pišu: odgojiteljice **Ankica Poljak, Zdenka Šušnjara i Danijela Radan**

U našem dječjem vrtiću djecu upoznajemo s mnogim temama koje imaju važnost u njihovom sazrijevanju, učenju i upoznavanju svijeta.

Djeca u vrtiću Potočnica već niz godina uče i vjerske sadržaje u sklopu programa integriranog vjerskog odgoja koji provode odgojitelji u vjeri sa završenom edukacijom (Katolički bogoslovni fakultet u Splitu).

Svake godine obrađujemo zanimljive teme, a ove godine izabrali smo temu o Gospi koju u našem kraju posebno štujemo i molimo. Naravno, temu smo započeli u mjesecu svibnju koji je posvećen majci (Majka Zemlja, Moja majka, Nebeska Majka).

Obrađujući temu (priče, pjesme, recitacije, blagdani i važni datumi, likovni i glazbeni sa-

držaji...), djeca su veliku pozornost pokazali za lik Majke Božje. O Gospi su puno znali od svojih roditelja, baka i djedova. Svi su znali za sliku Čudotvorne Gospe Sinjske.

Odgojitelji su došli na ideju da djeci ponude dvije slike, jednu okrunjenu i drugu bez ukrasa. Okrunjenu Gospu su odmah prepoznali, ali ih je privukla slika bez nakita jer su uočili sličnost. Interes je vodio djecu u istraživanje zašto i kako je Gospa dobila „lančice“ i krunu, tko je to napravio i kada.

Priča nas je dovela do samostana i naše crkve u kojoj je Slika na oltaru. Počelo je naše zajedničko istraživanje (knjige, razgovori sa svećenicima, priče...). Nakon što smo mnogo saznali o povijesti Slike i njezinoj ulozi u borbi protiv

GOSPA SINJSKA, kolovoz 2009.

Zajednički rad na Gospinoj kruni

Turaka, djeca su motivirano pristupili izradi vlastitih ukrasa za slike Gospe.

Na taj način djeca su iskazala vlastito poštovanje prema liku Majke Božje, naučili mnoge molitve i zahvale te tako zajednički proživljavali svojim malim srcima veliku ljubav prema Majci nebeskoj, Čudotvornoj Gospi Sinjskoj.

Svoju ljubav i vjeru i dalje ćemo njegovati u našem vrtiću!

Iz dječjih usta

Ja mislim da je Gospa naša mama na nebu i da nas čuva!

Gospu nam je da' Isus kad su ga ono stavljali na križ!

Ona je isto bila mala ka' i mi i rodila je mater!

Ona je rodila Isusa, jer je tako reka' Bog!

Ona moli Isusa da nas čuva!

Ima samo jedna Gospa, samo je drugačije zovu!

Njezinu su Sliku donili fratri iz Bosne!
Zato ljudi dolaze da se njoj mole, jer je dobra!

Nju je donio oni fratar šta ima kip di se parkiraju auti.

Moj rođak ide u školu koja se zove ka' i taj fratar.

Znamo i njezinu pismu: *Zdravo, Majko milosti!*

Ima i ona pisma: *O Gospe Sinjska...*

Odlučili smo da i mi nešto darujemo našoj dragoj Gospi kao dar zahvalnosti što nas voli i čuva.

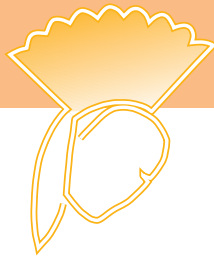
Draga Gospe, molimo Te da čuvaš i sve one koji budu gledali ove naše male radove.

Molimo Te da se svi vole kao što se mi volimo, a mi ti obećavamo da ćemo uvijek biti dobri kao i do sada.

Gospina slika "okićena" dječjim rukama

GOSPA SINJSKA, kolovoz 2009.

Preuzeto iz: *Odjeci iz života Provincije Presvetog Srca Isusova Školskih sestara franjevaka, Split-Lovret, 2009. br. 1, str. 34-35.*

Čudotvorna Gospa Sinjska u Kongu

Piše: **s. Mirjam PENIĆ**, misionarka

Slika Majke od milosti - Čudotvorne Gospe Sinjske, došla je prvi put u DR Kongo i izložena javnom štovanju u župi Nyantende.

„**Marija je od svih** žena odabrana da bude Majka Božja i Majka naša, Kraljica neba i zemlje, posrednica milosti kod prijestolja svog Sina. Gospodin Bog hoće da se Mariji iskazuje posebna čast, da je štuje nebo i zemlja, anđeli i ljudi“ (o. J. Šetka).

Marija je od Boga odabrana da vodi sve ljude, baš sve, k svome Sinu Isusu Kristu. Bez obzira na ime koje ona nosila: Gospa Sinjska, Trsatska, Bistrička, itd. ona je uvijek jedna i ista osoba, milošću Duha Svetoga ispunjena. Milosti posreduje svakom tko joj se s vjerom i ljubavlju utječe. Ona se ne da i ne može staviti u naše ljudske teritorijalne granice, jer Ona je Božja. Ona je crkvena u najširem smislu te riječi. Ona je narodna i pripada svakom narodu. Često nosi ime po mjestu gdje se je posebno očitovala i odgovorila na molbe trpećih ljudi. Tako se zove Sinjska, Bistrička, Guadalupska, Lurdska, Fatimska, itd. Njezina slika, preko koje se objavljuje i djeluje, jest nešto materijalno, ali njezina osoba je bitno duhovna i neograničena.

Slika Majke od milosti - Čudotvorne Gospe Sinjske, došla je prvi put u DR Kongo i izložena javnom štovanju u župi Nyantende. Tu Gospa nije stranac, došla je svojim. Majka od milosti je odavno odlučila putovati s franjevcima: iz Sinja u Ramu 1536. godine, iz Rame ponovno u Sinj 1687. godine s franjevcima u bijegu od Turaka. U župi Nyantende opet je našla franjevce i franjevke.

Narod u nadbiskupiji Bukavu voli Gospu. To potvrđuje i činjenica da je ona posebna zaštitnica i zemlje i župe. Da narod Gospu štuje potvrđuje velika potražnja krunica kao i postojanje *Marijine legije* na razini Nadbiskupije i u župi Nyantende.

Jedna od glavnih briga nas misionarka za vrijeme odmora u Domovini je nabaviti i ponijeti što više krunica te razveseliti sve koji je žele imati. Članovi *Marijine legije* susreću se jednom mjesečno u jednoj od župa u nadbiskupiji, imaju svoga duhovnika. Jako su postojani u molitvi, posjećuju bolesnike, hrane zatvorenike, i dr. Mjesto susreta ovaj put bila je župa Nyantende, u jednoj staroj i prošle godine, 3. veljače, potresom jako oštećenoj crkvi. U tom potresu popucali su zidovi, a neki su i srušeni. Ali ne samo zidovi nego i kip Gospe Fatimske je pao i potpuno se razbio.

Dok sam prošle godine bila na odmoru, u blizini svetišta Gospe Sinjske, mislila sam na našu crkvu u Nyantende u kojoj trenutno nije bilo Gospine prilike, ni kipa ni slike. Dobrotom župnika župe Gospe Sinjske fra Nikice Ajdučića i gvardijana istog samostana fra Bože Vulete, dobila sam ne samo sliku Majke od milosti nego i novi kalež sa svim što ide uz njega za misu, puno Gospinih medaljica i sličica. Osjećala sam se kao netko tko posjeduje veliko blago i s nestrpljivošću sam čekala povratak u Nyantende, dan kad ćemo sliku postaviti u crkvu.

Bijaše to 7. veljače 2009. godine prigodom mjesečnog susreta *Marijine legije*. U prisutnosti velikog broja vjernika, duhovnika *Marijine legije* vlč. Pierra Nkinga, župnika župe Nyantende fra Emmanuela Bisimwa, dva župna vikara fra Pascala i fra Stephana, u svečanoj procesiji slika je unesena u crkvu, blagoslovljena i postavljena na glavni zid pored križa i tabernakula. Procesija i obred blagoslova slike praćeni su marijanskim pjesmama, plesom i radosnim osmjehom na licima prisutnih. Za vrijeme blagoslova slike vlč.

S. Mirjam prinosi Gospinu sliku

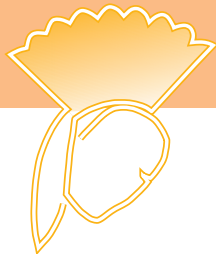
Pierre održao je kratku homiliju u kojoj je iznio detalj iz slavne pobjede nad Turcima, one iz 1715. godine u Sinju. Ovdašnji puk je bio dirnut tim događajem. Vidio je sličnost između borbe cetinskog naroda s Turcima i svoje ratne situacije koju živi već 12 godina. Zatim je fra Emmanuel ispriповjedio narodu događaj koji je toga dana doživio kao prvo čudo Majke od milosti u Nyantende. O čemu je riječ? Kako već rekoх, župna crkva u Nyantende je jedva upotrebljiva zbog posljedica potresa, treba graditi novu. Župnik animira ljude za tu akciju, piše molbe i traži pomoć svugdje, ali to ne ide tako lako. Od ljudi koji žive u kućama od blata, pokrivenim travom, koji jedu jednom ili nijednom na dan, teško je očekivati da sami sagrade crkvu. No, Bogu hvala, ima i onih koji nisu tako siromašni, iako su u manjini. Dok smo se pripremali s Gospinom slikom ući u crkvu, slikom o kojoj još nitko od vjernika ništa nije znao, jedan čovjek priđe župniku da bi mu želio nešto reći. Župnik ga upita: „Je li to tajna, mogu li i sestre čuti?“ A on reče da mogu i nastavi: „Vidim da je crkva u lošem stanju od potresa, prilažem 300 \$ za gradnju nove crkve“. Iznenađen, župnik u toj gesti vidio je Marijino djelo, čudo, radostan i uvjeren da taj čovjek ne

Dok smo se pripremali s Gospinom slikom ući u crkvu, jedan čovjek priđe župniku i reče: „Vidim da je crkva u lošem stanju od potresa, prilažem 300 \$ za gradnju nove crkve“.

će biti jedini, jer je Majka od milosti od sada na djelu i u Nyantende. Župnik je sljedećih nekoliko nedjelja govorio o Gospi, potičući puk da joj se obraćaju s vjerom, jer ne će biti razočarani. Slavlje ovog dana nastavljeno je svetom misom i završeno u kasnim popodnevним satima.

I ovim putem želim posebno zahvaliti fra Boži i fra Nikici te s. Trpimiri, sakristanki u svetištu Gospe Sinjske. Veliko hvala svima. Neka Majka od milosti bude trajna veza dviju župa i svih nas. Neka Gospa u Nyantende nađe ugodan boravak ne samo u budućoj novoj crkvi, nego na poseban način u srcima ljudi. Molimo naročito za mir u DR Kongu kao i na cijelom afričkom kontinentu, za nova svećenička i redovnička zvanja.

GOSPA SINJSKA, kolovoz 2009.

UREĐEN NOVI PROSTOR ZA POTREBE VJERNIKA

Fratarska konoba - hodočasnički salon

Piše: **fra Bože VULETA**, upravitelj Svetišta

Kako bismo omogućili rad pojedinih zajednica i grupa u župi još prije dvije godine otvorili smo dvije dvorane - jednu za Franjevačku mladež, a drugu za Franjevački svjetovni red - kojima se služe i mogu služiti drugi aktivni članovi u župi. Slijedeći i dalje zacrtani plan da maksimalno iskoristimo postojeće prostore, koji su nam za potrebe župe i svetišta nažalost prilično skućeni, uredili smo prostor gdje je do sada bila samostanska konoba za potrebe svetišta i župe.

Dvorana je namijenjena za različite potrebe: susreti mladih, susreti različitih udruga i skupina koje djeluju pri Župi i Svetištu, neformalni susreti prije i poslije sv. mise, čekaonica i mjesto susreta, prigodni domjenci, grupe hodočasnika, za mlade iz okolnih mjesta koji autobusima dolaze u školu da tu mogu provesti vrijeme do početka škole, itd. Osnovna je namjena prostora okupljanje vjernika laika različitih dobnih skupina koji će promišljati i planirati konkretne programe svoga djelovanja u društvu i u Crkvi.

Dvorana je blagoslovljena u nedjelju 12. listopada, poslije župne mise u 10 sati. Kako je

Splitsko-dalmatinska županija sufinancirala uređenje dvorane, na župnoj sv. misi poslije koje je blagoslovljena dvorana bili su Ante Sanader, župan Splitsko-dalmatinske županije, Luka Brčić, dožupan, Zdravko Omrčen, pročelnik županijskog ureda za kulturu, dr. Ivan Nasić, gradonačelnik grada Sinja, dr. Stipe Jukić, predsjednik Viteškog alkarskog društva. Dvoranu je blagoslovio župnik fra Nikica Ajdučić, a gvardijan fra Bože Vuleta zahvalio nazočnim donatorima kao i gosp. Ivanu Vučkoviću koji je projektirao uređenje dvorane i zajedno s Mladenom Kvesićem donirao keramiku te izvođaču građevinskih radova Jozi Pletikosiću.

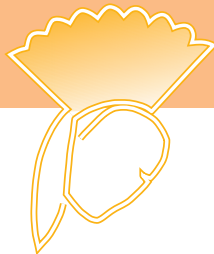
Na otvaranju je Klapa Sinj izvela nekoliko prigodnih pjesama pred brojnim vjernicima koji su se poslije blagoslova zadržali na domjenku koji su donirali Stipe Bekan i drugi pojedinci iz župe.

Na ulazu u dvoranu postavljen je jedan automat za tople i drugi za hladne napitke. Kako se predviđalo, prostor su prepoznali i djeca i mladi, a i odrasli, te se njime koriste za različite potrebe i zgođe. Bogu hvala!

Hodočasnici iz Rame odmaraju se i krijepe u hodočasničkom salonu

ČETIRI DESETLJEĆA NAKON SMRTI FRA ANTE CRNICE
Zaton, 28. VI. 1892. – Zagreb, 24. VI. 1969.

Neizbrisiv trag za Boga, Mariju, Tavelića i Crkvu

Piše: **Ivan BOTICA**

Fra Ante Crnica jedan je od najvećih sinova Franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja. Bio je vjeran Kristov svećenik i uzoran Franjin redovnik, doktor teologije i obaju prava, poliglot i dobar govornik, požrtvovan profesor i velik znanstvenik na crkveno-pravnom području, odličan organizator i plodan autor, širitelj slave Gospe od Zdravlja i neumoran promicatelj kulta Nikole Tavelića. Ovaj je rad *hommage* fra Anti i njegovim mahom kratkim člancima koje je povremeno objavljivao u glasilu *Gospa Sinjska*.

Fra Ante Crnica osnovnu je školu završio u rodnom Zatonu, šest razreda franjevačke gimnazije u Sinju (1904.–1909.). U franjevački red stupio je 1909. godine na Visovcu. Filozofiju je studirao u Šibeniku i Zaostrugu (1910.–1912.), teologiju je apsolvirao u Makarskoj (1912.–1915.) i završio u Fribourgu (Švicarska) gdje je upisao i studirao crkveno i civilno pravo. Na istom je sveučilištu došao do najviših akademskih titula: najprije je doktorirao iz teologije 1917. godine, a već sljedeće i iz obaju prava. Kratkotrajno je djelovao kao misionar za hrvatske radnike u Belgiji, a najdulje kao profesor crkvenoga prava na Fra-

jom vodio crkvenopravni postupak za kanonizaciju bl. Nikole Tavelića. Pokrenuo je i gotovo sam uređivao listove *Gospa od Zdravlja* (1931.–1935.) i *Vjesnik bl. Nikole Tavelića* (1961.–1968.). U radu na kanonizaciji praktički je izgorio ne dočekavši dan završetka svoga životnoga projekta – svečanu kanonizaciju prvoga kanoniziranog sveca hrvatske krvi Nikole Tavelića 1970. godine.

Prisjećajući se fra Ante Crnice u spomenici koju su mu u znak zahvalnosti priredili subraća 1970. godine (K. Križanić, K. Nola, S. Vučemilo, K. Jurišić, J. Radić, J. Šetka, B. Vuco, G. H. Jurišić, I. Vuka), gotovo svi su konsenzusom potvrdili da je bio čovjek neobične energije, točnosti, marljivosti, ustrajnosti, pomalo oštre ali plemenite naravi, neustrašivosti i neslomljivosti. Svima je bio uzor koji je nemoguće bilo pratiti. Iza sebe je ostavio nenadmašne plodove koji su izrastali na četiri životna polja:

- Postavši 1937. godine rektorom Franjevačke visoke Bogoslovije u Makarskoj, fra Ante je Crnica izradio *Statut Franjevačke visoke bogoslovije*, reorganizirao nastavu kompletiravši je s 42 predmeta u petogodišnji filozofsko-teološki studij. Na taj je način makarska bogoslovija postala uzorom svim bogoslovijama Crkve u Hrvata.

- Fra Ante je Crnica u punom smislu riječi bio „čovjek kanonskoga prava“ Katoličke crkve. Jedan je od naših najplodnijih crkveno-pravnih pisaca uopće. U tom je kontekstu dovoljno spomenuti samo neka njegova djela: *Kanonsko pravo*

Fra Ante je preko 30 godina, iz vjerskih i nacionalnih razloga, živio za dan kad će bl. Nikola Tavelić biti proglašen svetim i o njemu je ispisao tisuće stranica u brojnim člancima i monografijama

njevačkoj visokoj bogosloviji u Makarskoj (1918.–1928., 1934.–1943.) i Zagrebu (1946.–1948.). Jedan je od osnivača tiskare *Kačić* u Šibeniku i njezin upravitelj (1928.). Više je godina bio suurednik *Nove revije*, časopisa koji je bio ponos makarske bogoslovije u međuratnom razdoblju. U njemu je Crnica objavio preko stotinu članaka. Pokrenuo je 1937. godine *Bogoslovnu Biblioteku* u kojoj je do 1945. godine izišlo sedam njegovih knjiga. Od 1958. godine pa do smrti nadljudskom je energiji

Katoličke Crkve u dva sveska, *Commentarium theoretico-practicum Codicis iuris canonici* također u dva sveska i *Priručnik Kanonskog prava* u jednom svesku. Njegov je znanstvenoistraživački rad (*Historico-iuridica dilucidatio vitae, martyrii et gloriae B. Nicolai Tavelić*, 1958.) i znanje kanonskoga prava (inzistiranje na ekvipolentnoj kanonizaciji), pokazalo se, bilo ključnim da je Crkva u Hrvata 1970. godine dobila prvoga sveca hrvatske krvi, sv. Nikolu Tavelića.

- Fra Ante je Crnica preko 30 godina, iz religioznih i nacionalnih razloga, živio za dan kad će se bl. Nikola Tavelić proglasiti svetim. O Nikoli Taveliću ispisao je tisuće i tisuće stranica u brojnim člancima i monografijama (1939., 1940., 1941., 1943., 1944., 1945., 1958., 1959., 1960., 1961., 1962., 1963., 1964., 1965., 1966., 1967., 1968., 1969.). Osnovao je i gotovo sam uređivao već spomenuti *Vjesnik bl. Nikole Tavelića*. Poticao je i nagrađivao umjetnike da blaženika slikaju. Tiskao je blaženikove sličice i molitve te ih raspačavao u stotinama tisuća primjeraka. Sastavio je u blaženikovu čast „Vjenčić molitava“ i litanije. Urgirao je u Rimu i nagovarao je hrvatski episkopat, uporno i bez predaha, da se od pape izmoli ekvipolentna kanonizacija za našeg blaženika. Skupio je gotovo milijun potpisa od katoličkih vjernika za blaženikovu kanonizaciju, što je gotovo presedan u sveopćoj povijesti Katoličke crkve. O njemu je zanosno propovijedao svećenicima, klericima i Božjem narodu. Sam je sabirao milostinju za troškove kanonizacije i za propagandni materijal. Uspio je proširiti i ostvariti kult bl. Nikole Tavelića u Crkvi u Hrvata tako da je 70-ih godina 20. stoljeća većina naših novosagrađenih crkava bila blagoslovljena ili posvećena sv. Nikoli Taveliću.

- Fra Ante Crnica cijelim je žićem bio zanosan štovatelj i ustrajan širitelj Marijine slave. Plodovi njegova angažmana jesu značajne mariološke i povijesne studije *Naša Gospa od Zdravlja i njezina slava* (1939.) te *Marija i Hrvati* (1953.) u kojoj je donio popis od čak 235 marijanskih svetišta koliko ih je pronašao u našoj povijesti. Ona su svjedočanstvo naše vjere ali i trajne milosti koju Marija kroz stoljeća dijeli hrvatskom narodu.

Ovaj je skroman rad *hommage* fra Antici, njegovim mahom kratkim člancima koje je povremeno objavljivao u glasilu *Gospa Sinjska*.

Iako je do sredine 20. stoljeća najviše ostavljao traga u drugim časopisima, ponajviše u *Novoj reviji*, *Katoličkom listu* i *Gospi od Zdravlja*, Crnica je za *Gospu Sinjsku* pisao retke koji su bili aktualan odraz karizme franjevac kontinentalne Dalmacije: poštivanje franjevačkih korijena i hrvatske baštine („Što je Franjo dao Crkvi?“, 1927.; „200-godišnji rad franjevaca Provincije presv. Otkupitelja“, 1936.) te promicanje Tavelićeva kulta i Marijine slave („Gospa od Milosti na Visovcu“, 1935.; „Gospa od Mira“, 1935.; „Kod Gospe Visovačke“, 1940.; „Bl. Nikola Tavelić“ i „Majka Božja“, 1943.). Osim spomenutih članaka, Crnicu je s *Gospom Sinjskom* od 1935. godine povezivala rubrika „Gospa od Zdravlja“ koju je naše glasilo uvelo nakon što se u Splitu ugasila njegova *Gospa od Zdravlja*.

Fra Ante je cijelim žićem bio zanosan štovatelj i ustrajan širitelj Marijine slave, a plodovi su toga njegova angažmana značajne mariološke i povijesne studije

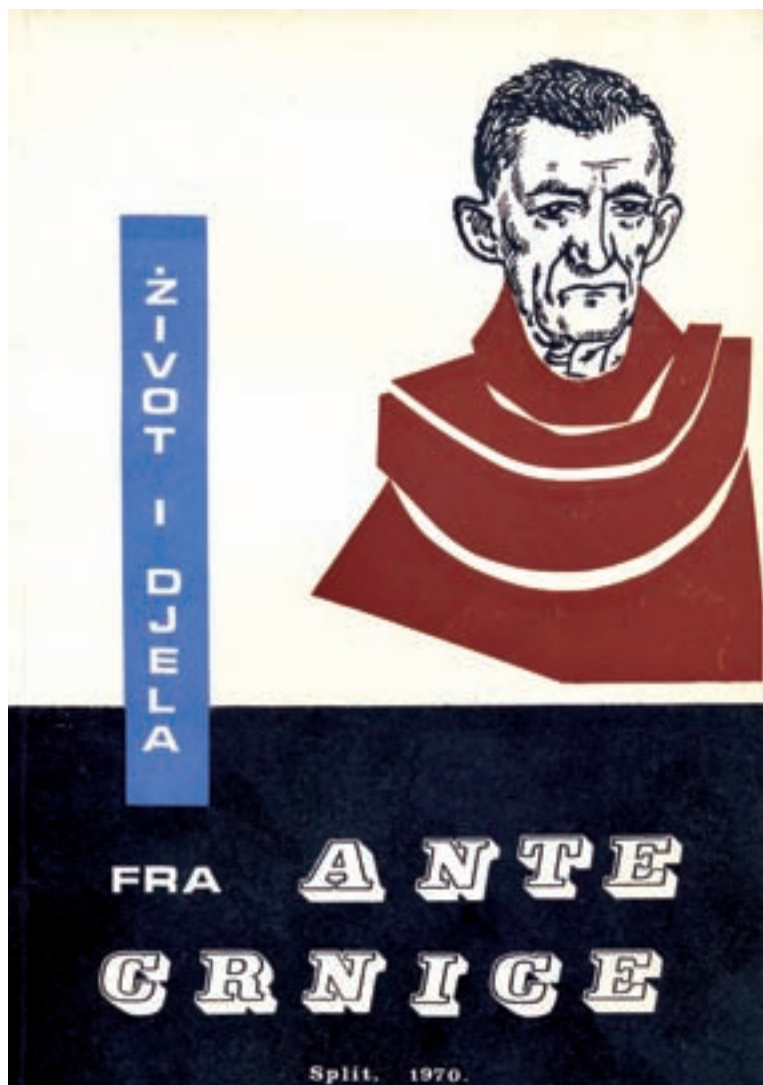
Završetak ovoga zapisa inspiriran je Crničnim člankom *Bl. Nikola Tavelić i Majka Božja* koji je pod pseudonimom fra Ante Gospe od Zdravlja izišao u posljednjim danima preteške 1943. godine. Mislim da je fra Ante Crnica, koji je već tada uživao status vrsnoga znanstvenika, pokušao tim člankom olakšati patnje čitateljstvu *Gospe Sinjske* ukazujući mu da se mučeništvom, kojem je u svakodnevnom životu svjedočio, stječe neuveli vijenac vječnoga života i da ima itekako jake zagovornike u nebu kao što su Majka Božja i bl. Nikola Tavelić. Sinj i Cetinsku krajinu natkrili su od ljeta 1943. godine dani strahote i užasa jer su se pojavile ideologije koje su život smatrale bezvrijednim i vjeru ništavnom.

Jesensko-zimski broj *Gospe Sinjske* te 1943. godine bilježi sljedeće tužne događaje. Sinjski je samostan ostao bez fra Milana Lapića, fra Stanke Bradarića i fra Rafaela Kalinića koji su zbog katoličanstva i domoljublja umrli kao mučenici. Franjevačka je gimnazija, izuzev završnoga razreda, prekinula s radom do daljnjega, kako je navedeno, zbog rata i siromaštva. Ljudska je zloća na svetkovinu sv. Franje zapalila Hrvatski katolički dom u Sinju, stjecište svih hrvatskih katoličkih društava Sinja i Cetinske krajine, najavivši

Ljudska je zloća na svetkovinu sv. Franje zapalila Hrvatski katolički dom u Sinju, stjecište svih hrvatskih katoličkih društava Sinja i Cetinske krajine, najavivši katolicima u Sinju i Cetinskoj krajini da dolaze dani njihova progona i života u katakombama

katolicima u Sinju i Cetinskoj krajini da dolaze dani njihova progona i života u katakombama. Nesmiljene patnje tih je dana jedino ublažavala čudotvorna Gospina prilika koja je krajem rujna bila spuštena sa svoga stalnoga mjesta niže na oltar kako bi bila bliže svomu vjernomu puku koji je k Njoj dolazio, pred Njezinim oltarom klečao, molio, uzdisao ali i utjehu dobivao.

O prvoj obljetnici smrti braća su objavila knjigu o fra Antinu životu i djelu

Što je fra Ante Gospe od Zdravlja poručio svojim čitateljima? Ponajprije im je poručio da je bl. Nikola Tavelić, koji je završio ovozemaljski život kao mučenik, bio osobiti štovatelj Majke Božje, da je na Gospin dan, svake subote držao „dvije mise na grobu Blažene Djevice Marije“ u Jeruzalemu i da je njegovo mučeništvo upravo i „započelo na Gospin dan, u subotu, 11. studenoga“. Poručio im je da se ne boje nikoga, osobito ne smrti, jer imaju „po milosti Božjoj i zagovoru Presvete Majke Božje, i velikog svetca i mogućega u nebu zaštitnika“.

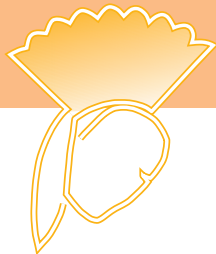
Nikola Tavelić je srednjovjekovni franjevac hrvatskoga podrijetla koji je u Jeruzalemu ubijen od nekršćanske ruke zbog Krista. Hrvati su katolički narod koji od ranog srednjovjekovlja živi na graničju civilizacijskih tekovina te stoljećima krvari zbog Krista. Zbog toga je Nikola Tavelić trajna inspiracija povijesnoga hoda hrvatskoga naroda. Hrvati nisu 1941. godine uzdigli bl. Nikolu Tavelića na oltar svetosti kako im se obećavalo u povodu velike proslave 1300 godina njihova kršćanstva. Dočekao ga je nakon silnog angažmana usprkos komunističkoj represiji tek 1970. godine. Hrvati su svoju državnu samostalnost čekali gotovo tisuću godina i izborili je s velikim žrtvama s Gospinom krunicom u ruci i oko vrata.

Čuvajmo korijene našega identiteta. Čuvajmo uspomenu na mučenika Nikolu Tavelića, velikoga našeg sveca. Dostojno sljedeće godine proslavimo 40. obljetnicu njegova uzdignuća na oltar svetosti. Neka nam je fra Ante Crnica uzor kako ljubiti Boga i Crkvu, Tavelića i Mariju!

Izvori: A. Crnica, „Što je Franjo dao Crkvi?“, *Gospa Sinjska*, 6 (1927.) 5, 95-98; A. Crnica, „Gospa od Milosti na Visovcu“, *Gospa Sinjska*, 14 (1935.) 7, 157-160; A. Crnica, „Gospa od Mira“, *Gospa Sinjska*, 14 (1935.) 12, 268-270; A. Crnica, „200-godišnji rad franjevacca Provincije presv. Otkupitelja“, *Gospa Sinjska*, 15 (1936.) 1, 14-16; A. Crnica, „Kod Gospe Visovačke“, *Gospa Sinjska*, 19 (1940.) 10, 240-242; A. Crnica, „Bl. Nikola Tavelić i Majka Božja“, *Gospa Sinjska*, 22 (1943.) 10-12, 98-99.

Literatura: J. Šetka, „O. Ante Crnica“, *Vjesnik bl. Nikole Tavelića*, 8 (1969.) 1-2, 2-6; *Fra Ante Crnica (1892.-1969.). Život i djela (zbornik)*, ur. Krsto Križanić, Makarska: Franjevačka visoka bogoslovi-ja, 1970., 1-70; J. A. Soldo „O. fra Ante Crnica“, *Kačić*, 3 (1970.), 177-184.

Isusovih pet gora i naš hod s njim

fra Ivan ŠAREČEVIĆ, propovjednik u devetnici Velikoj Gospi 2008.

Dopuštanjem fra Ivana Šarčevića, propovijedi koje je izrekao tijekom devetnice Velikoj Gospi u Svetištu Čudotvorne Gospe Sinjske 2008. godine, prepisane su s tonskih zapisa. Želeći sačuvati govorni karakter teksta, napravili smo neznatne redakcijske intervencije. Prekide misaonih cjelina u tekstu treba pripisati ne samo tematskoj različitosti propovijedi već i samo djelomičnu preuzimanju sadržaja propovijedi. Neke propovijedi u cijelosti su ispuštene zbog ograničenog prostora. Naslovi su pojedinih cjelina redakcijski.

Ako smo, braćo i sestre, nasljedovatelji Isusa Krista, onda bismo uistinu trebali i pokušati nasljedovati ga. Zato u ove dane devetnice razmišljajmo tko je Isus Krist, odnosno razmišljajmo o vlastitoj vjeri, o nasljedovanju Isusa u hodu po njegovim „gorama“. Nekoliko je gora u Isusovu životu. Često se Isus znao povući u osamu, u goru. Posebno je pet gora koje su značajne za naš svakodnevni život.

Gora posta i molitve

Prva je gora ona kada se Isus povukao prije svoga javnoga nastupa četrdeset dana i noći u pustinju postiti. Čitamo u Novom zavjetu da je treća kušnja bila ona kada ga je Zli izveo na visoku goru, pokazao mu čitav svijet i rekao mu: „Sve ću ti ovo dati ako mi se pokloniš.“ Možda mi, braćo i sestre, nismo ni stigli do te gore, možda smo već negdje u podnožju zastali i pokleknuli na prvoj kušnji, poklonili svoj život najviše materijalnom – riječ je o Isusovoj prvoj kušnji, o kruhu.

Ili smo možda već ili odmah na početku svoga puta zastali na drugoj kušnji kada, a danas nas pogotovo ima takvih, iskušavamo Boga i tražimo od njega čuda, kako je Zli rekao Isusu na vrhu hrama: „Hajde, iskušaj Boga, skoči odavle, anđeli će ti pomoći!“. Tako ima i danas onih koji stalno mašu čudima i ozdravljenjima, koji se tako lagano s Bogom „igraju“.

Ako smo se uputili s Isusom, onda je ova treća kušnja ili prva Isusova gora uistinu teška za nas. Postavlja se pitanje: Pred kim se mi klanja-

mo danas? Možda ćemo kazati: Ne, mi se klanjamo samo Bogu. Ako pogledamo u svoj život, onda se mi klanjamo malo ljudima, malo svom vlastitom egoizmu. Kako nam je drago kad nam se dive ljudi, kada nas primjećuju, a bude nam teško kad nas ne vide! Zar nismo često sve žrtvovali za određene ciljeve, čak i ljude?

Zato je prva gora vrlo bitna za našu vjeru, za naš život. Doista, klanjamo li se mi Bogu – ili su nam možda potrebni i sveci da nekako ublažimo ovu zahtjevnost klanjanja samo Bogu.

Gora blaženstava

Goru Isusovih blaženstava poznamo po Isusovu Govoru na gori. To je predivna gora, tj. govor, i vjerojatno nema ništa ljepše zapisano i iskazano na ovoj zemlji od Isusova Govora na gori. No, mi se možda nismo uopće popeli do nje niti razmišljali o njoj kao središtu Isusova nauka. Koliko su puta ljudi rekli, ne samo za vrijeme rata nego i danas: Tko će se još služiti evanđeljem za međuljudske odnose? Kome još treba osam blaženstava, koje je Isus kazao u govoru na gori? Kome još treba ono što on kaže, da smo mi sol zemlje ili svjetlo svijeta? Možda se na tekstove tog govora pozivamo jedino onda kada se treba licemjerno pohvaliti pred drugima kako smo dobri vjernici. Zar u govoru na gori Isus ne izriče ono zlatno pravilo: Što želiš da ti ljudi čine, čini i ti njima!? Zar Isus ovdje ne kaže ono što je najteže za kršćanstvo - da ljubimo one koji nas mrze - a mi bismo ga tako rado iskrivili? Zar Isus ovdje ne govori o molitvi, kako treba

biti u skrovitosti? Ponovno smo ušli u vrijeme kada se trebamo okolo hvaliti kako smo dobri vjernici. Zar Isus ne kaže: kad moliš, uđi u svoju sobu? Zašto si tako smrknuta lica ako si blizu mene? Koliko je samo nas vjernika koji od sebe odbijamo druge ljude? Boje nas se ljudi! Ne zbog istinoljubivosti, nego zbog našega mračnog pogleda na život.

Zar Isus ne govori u Govoru na gori o tome kako trebamo ljubiti sve ljude, birati riječi i ne govoriti puno? Zar tu nije iskazana predivna molitva Očenaša? Mi jedni druge često opterećujemo u obiteljima, uvodimo duhovni teror nad svojim najbližima, jer želimo da svi mole i budu duhovni onako kako smo to mi.

Isus je tako jednostavan, a mi smo ga zakomplicirali. Zar Isus ne kaže na kraju Govora na gori: «Što ste se uplašili»? Bojali ste se nekada dok su drugi vladali vama, a tko sad vama vlada, čega se sad bojite? Na čemu gradite svoju kuću? Na pijesku? Ili gradite na čvrstoj stijeni moje riječi?

Gora preobraženja

Treća Isusova gora je iz večerašnjeg evanđelja: Gora preobraženja. Što uopće znači to preobraženje? Mi odmah mislimo da su to nekakve predivne nebeske visine koje nemaju nikakve veze s našim životom. Naša vjera je često trgovačka jer mislimo da je Bog goropadan pa vjerujemo i molimo da ga umirimo. No, ne mislimo na promjenu svoga načina življenja. Kako uopće izvršiti promjene u životu?

Vidimo kako Isus uzima trojicu svojih učenika - Petra, Jakova i Ivana - i vodi ih na goru visoku, i preobrazi se pred njima. Ali on svojim učenicima želi kazati kako treba proći sve prethodne gore. Mi bismo odmah skočili u stanje preobraženosti, uskrsnuća, odmah u nebesko svjetlo.

S Isusom se pojavljuju Mojsije i Ilija. Mojsije, zakonodavac, vođa svoga naroda, donosi zakon svom narodu. On je u biti svećenik. Drugi velikan jest Ilija. To je Božji čovjek, prorok, on naviješta Božju riječ. Ovdje su dva modela našeg životnog ponašanja. Isus ispunja i jedno i drugo, i Zakon i Proroke. U životu, u crkvenoj, općinskoj, narodnoj, državnoj zajednici, u našim obiteljima, mi malo stariji ili možda konzervativniji znamo reći: sve po zakonu, sve po propisu. Što bismo bez propisa i bez institucija? Raspali bismo se. Međutim, zna se dogoditi, kao i u Isusovo vrijeme, da propisi progutaju ljude, da zakoni budu jači od čovjeka, da se određenim državnim zakonima žrtvuju čitave skupine ljudi, čitave skupine vlastitoga naroda.

Jednako je tako i u našim obiteljima, kada mlađi ne mogu podnijeti starije i žele izvršiti promjene u kući. Htjeli bi biti revolucionari, poništiti staro. Pogledajmo taj stalni sukob između staroga i novoga. Isus ne ruši, on to ispunja. Zato se i ne govori o revoluciji, nego o preobrazbi, preobraženju, a preobrazba znači da se staro vidi na nov način. Staro biva otkupljeno, tradicija nije zanijekana, ali je na nov način sagledana. Evo nam modela koji nam nudi Isus. On nam nudi još nešto vrlo bitno što možemo iščitati iz njegovoga preobraženja koje se osobito svidjelo Petru koji kaže: "Gospodine, pa zar nam nije dobro ovdje, hajdemo ostati!" To je kao kada mi nekoga volimo pa se nađemo s njim u društvu. Naravno, tu je vrlo lijepo ostati. Stoga se ta gora i zove gora Tabor, odakle je i došlo *utabori-*

GOSPA SINJSKA, kolovoz 2009.

Velika Gospa 2008. - procesija sa slikom

ti se. Zato Petar i govori Isusu: "Napraviti ćemo tri sjenice, tebi jednu, jednu Mojsiju, jednu Iliji. Nećemo ići među ljude." Ali Isus nas sprema za nešto drugo.

Fra Ivan Šarčević

Maslinska gora i Kalvarija

Među nama su slične želje i govor poput Petrovog: "Hajdemo lijepo u crkvu", kao što to mnogi i danas čine, pogotovo žene. Među njima su i one koje svojim odlascima u crkvu bježe od teške svakodnevice. Tako čine i mnogi duhovski pokreti, stalno bi molili Boga. To ih spašava od svakodnevnih dužnosti i briga. Takvi traže «sjenicu», «vječni tabor», trajnu blizinu Isusa i Marije, skrovište pod Gospinim plaštem, jer život je vrlo težak!

Isus to ne dopušta! Slijedi teška gora. Isus je na putu u Jeruzalem, mjesto svoje muke. Treba se popeti na Maslinsku goru. Treba izdržati temeljnu dilemu života koju predstavlja Maslinska gora i kasnije Kalvarija: Hoćemo li se odlučiti za dobro ili ne? Ili - čitav ćemo život biti malo dobri, malo lažni, malo istinoljubivi... sve pomalo.

O kakvoj se zapravo dilemi radi? U nasljedovanju Isusa Krista nije dovoljno ostati u svjetlu, nije dostatna samo molitva, nije dovoljan duhovni tabor. Možda se nama, braćo i sestre – jer mi smo prosječni ljudi – neće dogoditi Maslinske gore ili uopće nikakve duboke životne dileme, a pogotovo nas neće snaći peta gora – Kalvarija, Golgota. Mi to izbjegavamo. Izbjegavamo osjećaj ostavljenosti od Boga kroz koji je prošao Isus. Mi

radije jurimo za „osjećajem» Božje blizine. Ponašamo se kao da je dovoljno stisnuti dugme i naš je Bog tu. A možda su mu takve molitve najveća prepreka da se umješa u naš život, da se umiješa u naš život i kroz osjećaj ostavljenosti kao na Maslinskoj Gori i na Kalvariji.

Isus je prošao pet gora. Dokle smo mi stigli? Jesmo li se uopće uputili? Nemojmo se bojati, pogotovo ne ovih zadnjih gora. Vratimo se dakle svaki put u svoju svakodnevnicu s jasnom odlukom da uvijek, svaki dan trebamo prelaziti ove gore. Osobito dvije zadnje, Maslinsku i Kalvarijsku, da bismo i mi na koncu života mogli kazati Gospodinu kako je naš život prošao u službi drugima. Ići nam je sasvim otvorenih očiju, naravno s mnogim neriješenim teškim pitanjima: zašto pojedine bolesti, zašto patnje... Ići nam je s molitvom da možemo s Isusom izreći: U ruke tvoje, Oče, predajem duh svoj. To je hod čvrste vjere.

Fra Bože Vuleta, fra Miroslav Bustruc i fra Mare Matić

Priznavanje i nasljedovanje Isusa

Na Isusovo pitanje tko je on, Petar odgovara u ime svih apostola: Ti si Krist, grčki prevedeno znači pomazanik, Mesija, Sin Božji. I mi bismo danas tako odgovorili i rado tako odgovaramo. Time se riješimo onoga što je najteže u nasljedovanju Isusa Krista, a to je prihvatiti da je on bio potpuni čovjek iako ćemo to olako izreći. Često se i crkveno učiteljstvo Crkve zadovolji našim priznanjem da je Isus Bog, jer mislimo da smo time sve riješili. Osobito u suvremenoj kulturi koja je multireligiozna, osobito u susretu s isla-

mom koji to niječe mislimo da smo kršćani samo time što ćemo ustima reći da je Isus Bog. Sličan nam je odnos i prema Mariji. Nju više molimo ili joj se više molimo nego što ćemo nasljedovati Isusa. A biti Marijin znači u poslušnosti Ocu Nebeskom nasljedovati Isusa... Nasljedovati Isusa bez križa je nemoguće. To je kamen spoticanja za ovo čovječanstvo, od sunčeva izlaska do zalaska. Onda, otkad se Isus pojavio, križ je kamen spoticanja za sve nas. Ili ono što bi Pavao kazao: za Grke, za one koji su mudri, to je ludost, a za Židove, «bogobojazne» to je sablazan. Tako je i danas za mnoge ljude... Tako u biti mi reagiramo, makar se ponosili Kristovim križem... Petar dolazi Isusu i kaže mu: Ne daj Bože, Gospodine, križ se tebi ne može dogoditi! I mi imamo isti problem: Kako mogu vjerovati u nekoga tko će biti razapet? Lakše je vjerovati u Boga koji je moćan. Kako ćemo vjerovati u Boga koji se očituje u nekome koji je čovjek i može biti tako slab? To ne možemo povjerovati. Mi mislimo možda da možemo, je li? I tko je razapeo Isusa? Jesu li to različiti ljudi od nas? Samo se malo ozbiljnije upitajmo!

Fra Ivan Sesar

Kroz patnju do identiteta

Isus je došao na zemlju a nije lišio ljude bolesti i patnje. Nije lišio ni samoga sebe! Moderni čovjek smatra da je bolest prokletstvo od Boga. Neki moderni «guru», među njima i neki svećenici, govore kako je naš problem što moramo nositi terete grijeha naših predaka. Pa gdje to ima u Pismu? Zar se ne sjećamo kad Isusu dovede onog bolesnog čovjeka i pitaju: "Odakle ovo, Gospodine, jesu li zgriješili njegovi roditelji? Je li

on zgriješio?" Pa zar se ne sjećamo Joba, kojemu žena i prijatelji kažu: "Daj prokuni Boga, vidi što ti je učinio!" Job neće.

Mi bismo htjeli bez patnje do željenoga cilja. Patnju isključujemo iz našega života. Pogledajte da se danas razvijaju pobožnosti samo za zdravlje, bez života. Kao da u bolesti nema života! Zar ljudi koji nose svoju patnju nisu vrijedni divljenja!? Mnogi pate mnogo više od nas, i spremniji su za život i ne boje se života. Mi u ovoj kulturi koja prezire patnju želimo pobjeći iz nje. Sve nam smeta.

Zar je Isus Krist samo iscjelitelj? Zar njegov križ ne spada bitno na njegovu osobu? Spada li naš vlastiti križ na naš identitet? Svi se mi spoticemo o njegov križ, o svoj križ. Bilo je vrijeme i živjeli smo, stariji to još bolje znaju, u onom prošlom sistemu kada križ nije bio privilegirani. Danas je privilegirani, ili barem na taj način nije osporavan, i jesmo li mi išta bolji? I danas ima ljudi, od vrha Crkve pa nadalje, koji nose križ na prsima kao izraz - moći. Mnogi od nas nose križ samo kao ukras. Time, braćo i sestre, ne kažem da ne trebamo nositi križ, nego da vratimo dostojanstvo onome što je najsvetije u našoj vjeri. Ima u mojoj zemlji odakle dolazim onih koji križem žele prkositi drugima. Križ postavljaju posvuda, čak i na mjesta koja nisu dostojna križa. Ima u našem narodu onih koji od križa žele napraviti mač. I oni se doimaju moćnijima od nas. Oni križem žele ostvariti neku zemaljsku pobjedu. Križem se ne prkosi. Križem se nikom ne smije prijetiti. Tko hoće prkositi ili prijetiti neka nosi druge simbole. Nek nam ostave križ. Pod Kristov križ ne bi smio nitko stati ako ikoga isključuje. To se mnogi kršćani boje reći. Zato što, kao i Petru, Isusov križ znači malo, znači nemoć, slabost, ludost. Mi bismo htjeli osvojiti svijet. Dio islama i muslimanskih vjernika ne mogu podnijeti kršćane zbog križa. Ne zato što u našem križu vide nešto dobro pa se bore protiv dobra. Njima smeta križ jer križ smeta maču. Svugdje smeta križ gdje se želi osvajati svijet. Svugdje gdje se križem zagovara isključivanje bilo koga, poništava se smisao Isusova križa. To je zlopoba najsvetijega. Zbog toga bi križ, takoreći, ponekad trebalo sakriti. Trebalo bi uvesti „embargo“ na neprimjereno postavljanje križeva. Može se križ postavljati svuda jedino ako imamo na umu da je na Golgoti bilo različitih križeva, tj. da se umjesto za Isusa i njegov križ odlučimo za Bara-

GOSPA SINJSKA, kolovoz 2009.

Nadbiskup Marin Barišić

be, tj. za one koji zloupotrebljavaju Kristov križ. Ne moramo se boriti protiv takvih. Mi znamo što je sačuvalo našu vjeru. Mi znamo da među nama ima onih koji idu nezapaženo ovom zemljom i vjeruju u križ na drugačiji način od onoga kako se on predstavlja. On križem ne osvajaju, ne profitiraju već iz njega žive.

Isus zatim posve jasno kaže da svatko od nas nosi „svoj“ križ. Ne kaže: uzmi *moj* križ. Ne, nego uzmi *svoj* križ. Učimo se od onih koji su nas dopratili do ovoga mjesta, koji nisu mahali križem kao znakom pobjede nad drugima. U Isusovu križu su gledali spasenje za vlastito nerazumijevanje u svojim obiteljima, za strpljiv i ustrajan rad, za neuzvrćenu ljubav, za radost i onda kada njihova dobrota nije primijećena. Nemojmo dopustiti da se ono što je tako sveto banalizira. Jer će Isus reći i nama kao što je rekao Petru: Odlazi, sotono! Dobro poslušajmo te riječi: Odlazi, sotono, jer to nisu Božje misli, to su ljudske misli!

Kad budemo odgovorili na tajnu Isusova križa, a za to će nam trebati čitav život, tada ćemo se približiti Učitelju. Dotada idimo za njim, za Isusom. Nemojmo s njime mahati i ići ispred, jer prepuna je povijest iskustva pokvarljivosti svetoga. Idimo iza Isusa, nasljedujmo ga. Ako idemo ispred njega, ne vidimo ga i drugima zaklanjamo pogled na njega.

GOSPA SINJSKA, KOLOVOZ 2009.

Tko je naš učitelj?

Braćo i sestre, mi kao tražimo istinu i zdrav nauk. Ustvari mi ne volimo zdrav nauk, ne volimo istinu. Ne volimo istinu u našim obiteljima. Majke često neosnovano hvale svoju djecu, očevi se hvale nekakvim svojim velikim imanjem. Puno je nas koji ne volimo zdrav nauk i tražimo učitelje, kako kaže Pavao Timoteju, koji nam draškaju po ušima. Pa tko je naš učitelj na ovoj zemlji? Pogledajmo samo koliko je u našem narodu tih raznih učitelja. Mi istodobno možemo imati političke učitelje, estradne učitelje, crkvene učitelje, obiteljske učitelje. Tko je zapravo naš učitelj?

Često ćemo olako reći da je to Isus Krist. Ali budimo iskreni, to je često takva fraza iza koje se krije naš vlastiti komoditet. Kad ćemo priznati da ima krivih učitelja na ovoj zemlji i prepoznati ih? Sveto pismo često na to upozorava. Koliko je ljudi izdržalo s Isusom do kraja? Nisu ga razumjeli, Isusov je govor bio zahtjevan. Neki današnji «učitelji» u kršćanstvu rijetko su zahtjevni. Radije nude neko emotivno kršćanstvo i stvaraju od ljudi još veće pacijente. Čine ih ovisnima o sebi. Što još rade lažni učitelji? Redovito propovijedaju skrivenu mržnju. Uvijek su protiv nekoga. Naviještanje Isusa Krista nema neprijatelja. Sukobe ne treba tražiti, oni će doći.

Provincijal fra Željko Tolić

Materijalistička i seksualna požuda

Sveti Pavao posve jasno kaže Timoteju: Ljudi se redovito u životu vode svojim požudama. Dvije najčešće naše požude su materijalno imanje i seksualna požuda. Jedan od brojnih tekstova iz Svetoga pisma kaže da će ljudi za hranu i za materijalno dati sve! Ezav je dao svoje prvenstvo za zdjelu leće. Ima nas ovdje, ima nas posvuda u ovoj zemlji koji smo otupjeli za istinske vrednote. Zbog materijalnoga ne vidimo što je dobro, istinito. Ne čujemo više što je duhovno i vrijedno. Posve smo se dali na materijalno. Nema duhovnih, pravih, obiteljskih vrednota jer smo u groznici prikupljanja svega - kao Ezav. Pogledajmo naše zajednice, ima nas koji samo skupljamo za crne dane. Koje crne dane? Može nas odmah ne biti. Samo sabiremo i čuvamo za sebe, prodat ćemo svaku vrednotu, čak i oni što se kunu domovinom, vjerom, Bogom. Od takvih treba otići ono što oni tako lagano uzurpiraju za svoj vlastiti komoditet. Koliko je nas koji samo gledamo svoj vlastiti tanjur? Koliko nas ne priča zbog neke obične međe? Koliko je nas povrijeđeno zato što nam netko od roditelja nije dao nešto još davno u djetinjstvu, zato što se ponio možda bolje prema nekome drugom u našoj obitelji? Otupjeli smo zbog materijalnoga kao Ezav.

Druga naša najjača požuda često je seksualna. Iz nje često nastaju krive duhovnosti. Dobar primjer za to je David. Znamo da David žudi za ženom svoga vojnika. Seksualna strast zna što je ljepota i vrijednost, ali biva zaslijepljena. David oduzima ljepotu od onoga od kojega ne smije uzeti, od siromašnoga. Od Urije Hetita uzima ženu i još ga daje pogubiti. Zaslijepljen požudom, jednom jedinom vrednotom, ljepotom žene. Ništa više ne prepoznaje. Previše je, braćo

i sestre, kršćana koji zbog ta dva razloga idu krivim učiteljima...

Valja kazati kako nije Isus protiv materijalnoga, nego čitavo vrijeme kaže da nam ono ne odnese dušu, da ne otupimo i ne zaglupimo u vrednotama. Isus nije protiv strasti, ali ona nam ne može zaslijepljivati pogled za vrednote...

Čudesni putovi vjere

Sveta Tereza Benedikta, Edith Stein jedna je od najvećih žena 20. stoljeća. Papa Ivan Pavao II. proglasio ju je blaženom 1. svibnja 1987. na velikom skupu od 100.000 ljudi, 11. listopada 1998. godine proglasio ju je svetom. Rodila se 1891. kao sedmo dijete u židovskoj obitelji u gradu Wroclawu. Ono što je zanimljivo za nju jest: bila je vrlo inteligentna, mudra žena, studirala je psihologiju i filozofiju, čak je bila asistent jednom od najznačajnijih suvremenih filozofa u Freiburgu, Husserlu. Od 13. do 21. godine bila je deklarirana ateistkinja. 1921. primila je krštenje i ušla u Katoličku crkvu uz veliko protivljenje svojih, osobito svoje majke. Potom je neko vrijeme predavala u dominikanskoj školi u Speyeru, onda u Münsteru, zatim je 1933. odlučila postati bosonoga karmelićanka i zatvoriti se u samostan u Kölnu. God. 1938. mora pobjeći. Sestre je izmještaju u jedan samostan u Švicarskoj, u Echtu, zbog nacista. God. 1942. biva zajedno sa svojom sestrom Rosom deportirana u Auschwitz, a 9. kolovoza biva pogubljena u krematoriju.

Evo nas, kršćana, stanimo pred pitanjem za-

GOSPA SINJSKA, kolovoz 2009.

što Ivan Pavao II. proglašava Edith Stein svetom. Možda zato da naglasi veličinu naše kršćanske vjere, a kako židovska nije prava? Ili možda zato što možemo nešto naučiti iz njezina života? Zašto je on naziva "dramatičnom sintezom XX. stoljeća", našega stoljeća, našega vremena? Što to ima u toj ženi veliko?

U vremenu ateističkog političkoga sustava bilo je ljudi koji su samo deklarativno bili ateisti a bili stvarni vjernici. Vjerojatno tako danas ima onih koji su samo deklarativni vjernici a možda praktični ateisti. Ovo je dobro za nas danas znati zato što ateizam Edithe Stein koji je trajao godinama nije bila nikakva intelektualna ili politička poza, kao što toga danas puno ima, poza – bilo vjere bilo nevjere. Mi znamo da u našem društvu ima vjernika i nevjernika kod kojih je to nešto izvanjsko, površno.

Edith Stein je bila žena koja je dugo tražila istinu. Ona navodi dva događaja za svoje obraćenje. Jedan je kad se nakon I. svjetskog rata susrela s udovicom, također vrlo inteligentnom ženom, profesoricom, čiji je muž nastradao u I. svjetskom ratu i kod te žene nije susrela ni razočaranje, ni gorčinu, a kamoli mržnju prema neprijateljima. I drugo, kada je nakon što je pročitala životopis sv. Tereze Avilske, koja je sva bila okupirana Isusovim križem, uzviknula: To je istina!

Vjera je osobna odluka

Nama je danas važno da vidimo je li naša vjera zrela vjera, je li ona osobna odluka. Pri tomu nam smetaju pogotovo dvije zbilje u našoj vjeri: prvo je nacionalno, a drugo su naši obiteljski odnosi. I tu možemo od ove žene puno naučiti.

Od francuske revolucije pa naovamo nacionalizam se zavukao u vjeru kao najteža i najbezbožnija ideja. Mi uvijek mislimo, čak je i Crkva čitavo XX. stoljeće sve do Ivana Pavla II. smatrala, da su Crkvi i vjeri najveći neprijatelji oni izvana. No, nacionalizam se koristi onim što je najsvetije u vjeri. Meni je, braćo i sestre, o ovome teško govoriti. Vjerujem da je i vama o tome jako teško slušati. Ali polazim od ovoga da bi za svakoga od nas bilo češće mnogo važnije kazati da je časnije biti Hrvat i tu ušutjeti, a ne se pri tome busati da sam vjernik. Naime, mi često zlopotrebljavamo i izjednačujemo naše hrvatstvo s kršćanstvom. Dakle, časnije je kazati: ja sam Hrvat, ali kršćanin mi je teško biti. Zašto? Zato što se u ovome spoju između vjere i nacije događa ogromna oholost. Ta oholost kaže ovako: nije bitno da sam rođen kao čovjek, nego je bitno da sam rođen kao Hrvat. I bitno je uvijek da malo pri tome mrzim, ne podnosim onoga drugoga. To je oholost.

Mi smo danas oglušili, zatupili uopće na ovakav govor, na govor moguće zlopotrebe univerzalnoga kršćanstva za partikularnu nacionalnost. Najviše se to očituje u dvjema stvarima: u zlopotrebi Imena Božjega i Imena Isusova. Mi smo naučili, i to ispovijedamo, da se ime Božje može isprazno i blasfemično izgovarati samo u psovci. Ne, braćo i sestre, Božje ime se zlopotrebljava i na najsvetijim mjestima. Mnogi ljudi svoje sebične interese skrivaju iza Boga i iza Isusa Krista. Mi smo pozvani da to u da budemo budni pred tim krivotvorenjima. Ne možemo zabraniti. Jer kako se može dogoditi da nacizam koji se štitio kršćanstvom dolazi u samostan u Echt i želi da sestre obilježe sestru Terezu Benediktu, da ona nosi židovsku zvijezdu na habitu? Kako se može dogoditi, a to je nama teško prihvatiti, da ustaštvo kao marionetska vladavina ovdje postane našom glavnom idejom? Mi smo porušili naše vlastite ideale. Nacionalizam ruši ideal da smo svi stvoreni jednaki od Boga. To nam je i Papa rekao u Zagrebu, ali mi to lako zaboravimo.

Velika Gospa 2008 - mali hodočasnici

Zloraba kršćanskih simbola

I na drugoj se strani događa slično. Nacionalizam zlorabljiva naše najsvetije simbole. Ne možemo mi nikome ništa zabraniti. Ne možemo, primjerice, zabraniti nekom estradnom umjetniku da on radi što hoće. Ali mi smo odgovorni u svojoj vjeri! Ne možemo stati, svrstati se pod ono gdje se zlorabljiva naš najsvetiji simbol, a to je križ. Na tome mjestu možemo svakome sugerirati neka stavi nacionalni znak, nemamo ništa protiv, ali ne vjerski znak, ne svetinju križa. Ne smije se zlorabljivati nešto što je iznad nas svih, što nas nadilazi. Postavimo ponovno pitanje zašto je papa Ivan Pavao II. proglasio svetim nekoga tko je osuđen i spržen od nacizma? Što je bilo ustaštvo kod nas kao ideologija? Ostavljam po strani mnoštvo malih ljudi, gdje je bio i moj otac, koji su imali drugu viziju ustaštva, bez ubijanja, uklanjanja drugih. Kakva je vrijednost nečega iz čega se rađa mržnja prema drugima, nečega što u svom konceptu da opstane ima ugrađenu strategiju propasti drugih? To je znak da smo preoholi! Oholost je najveća mana vjernika zato što se oholost najprije zavlači ondje gdje se mi smatramo poniznima, dobrima, svetima, savršenima.

Posveta oltara

Isus, roditelji i djeca

Drugu stvar koju trebamo naučiti od Edith Stein jest: njezin odnos prema majci. Mi živimo u kulturi koju možemo nazvati kulturom bez oca, i zato imamo toliko vođa. Živimo u kulturi koja je podigla djecu i pubertetlije na veliku razinu. Mi se dodvoravamo djeci. Naša se kultura promije-

nila. To ne znači da ćemo mrziti djecu. Pogledajte koliko se roditelji, muž i žena, natječu tko će više potkupiti dijete. Pogledajmo koliko žele roditelji između sebe da im djeca nadoknade ono što im ne može nitko nadoknaditi osim njih dvoje. Djeca ne mogu nadoknaditi ljubav koja treba biti između njih. Ovo sve govorim zato što je Edith Stein kao sedmo dijete iz čvrste židovske obitelji otišla u kršćanstvo. Trebalo je ne biti jogunast, kako mi znamo kad bježimo od svojih roditelja kad se suprotstavljamo njihovoj vjeri. U našim crkvama nema puno mladih, jer je prakticiranje vjere roditelja prazno. Nije vjera prazna! Kako je Edith Stein bilo teško, osobito zbog majke, ne samo što je prešla na katoličku vjeru, nego kad je otišla još u časne sestre, i to u zatvoreni red. Ona tada nije otišla od svoje majke. Kad bi se vraćala kući u ovom razdoblju između obraćenja i samostana, pratila je svoju majku u sinagogu i molila je s njom psalme. Dakle, ona nije bila ono jogunasto dijete, kako naša današnja djeca znaju biti: ako ga majka čeka uvečer, on se još naljuti što ga čeka! Želi da se majka i otac brinu za njega, ali da ga puste na miru! Da mu sve pripreme, što god treba, ali da ga puste na miru da on oblikuje svoj život.

S druge strane, roditelji, osobito majke, često bi htjeli da ono što nisu ispunili oni da to njihova djeca naprave od sebe. Žele često kopije od svoje djece. Pojedini tumači života Edith Stein kažu da u njezinu postupku odzvanjaju Isusove opore riječi: "Tko ne zamrzi oca i majku, ne može biti moj učenik!" Braća i sestre, kršćanstvo nas dijeli. Kršćanstvo nije nekakva slatkasta vjera u kojoj se kaže: "sa svima dobro". Isus postavlja razdjelnicu među ljudima. A što bismo mi danas htjeli? Mi bismo htjeli trajno ostati djeca i da imamo uvijek nekakvu majku! Pogledajte kako se ponašamo: ako nas nitko ne vidi, bacit ćemo smeće svakuda, ako nas nitko ne vidi, ostavit ćemo iza sebe neuredno, bilo u kući bilo vani. Zašto? Jer ima uvijek neka «majka» koja će pospremiti za nama.

Kakvi smo u društvu i društvenom životu? Nećemo preuzeti svoju odgovornost, nego ćemo čitav dan stalno nabrajati jedno te isto, očekujući da će nas netko čuti i da će on to riješiti, a mi ne trebamo. Koliko je samo našeg djetinjastog ponašanja u izboru naših zvanja! Koliko je našeg djetinjastog ponašanja kad mi ušutimo za stolom očekujući da se drugi sjeti što nam je. Ka-

žnjavamo druge šutnjom, jer neka majka uvijek mora prići i kazati: Što ti je, sine? Što ti je, kćeri? Kako nam je teško ako vidimo uspjeh drugoga, jer smo tako naučili svoje roditelje, njima se dodvoravati i koristiti njihovu neslogu pa onda čim netko uspijeva mi moramo kazati da je loš kako bismo istaknuli svoje vrline. Djetinjasto! Nikako da odrastemo u svojoj vjeri.

A Isus od nas traži odrastanje, sigurnost, osobnu odluku! Pa neće nas spasiti nikakvo mnoštvo vjernika! Neće nas spasiti zato što drugi idu ili ne idu u crkvu! Kao što nas neće spasiti što "i drugi čine zlo", kako se često pravdamo – u socijalnom i nacionalnom kontekstu. Pa ne spašava nas zlo drugoga. Mi smo odgovorni za svoj život i za ovaj svijet, svatko pojedinačno.

Posveta oltara

Kriza duhovnih zvanja

Imamo puno naučiti od ove velike žene, od Edith Stein. Kažu njezini životopisci da je one dane u logoru u Auschwitzu ostala vrlo mirna. Neke su majke su zapustile djecu, nisu ih hranile jer su se susrele se s besmisлом života. Nama se možda neće dogoditi takva teška situacija, ali jesmo pozvani da budemo čvrsti u svojoj vjeri, osobito u vremenima kada djeluje da smo svi vjernici. Zapravo, svi obolijevamo više nego prije jer kao da mislimo da ponovno moramo tražiti neke neprijatelje izvan nas samih. Mislimo da nam svi drugi smetaju da budemo dobri. Imamo puno naučiti od te žene. A na ovome mjestu, i u ovoj Cetinskoj krajini i u našem narodu naučit nam je posebno jednu stvar - pitanje duhovnih zvanja. Mi se, braćo i sestre, kao hrvatski narod

GOSPA SINJSKA, kolovoz 2009.

toliko hvalimo kako smo mi marijanski narod, katolički narod, hrvatski narod, papinski narod...

Pogledajte krizu zvanja danas. Zašto je ona takva? Zašto nema više fratara i sestara? Zašto nema svećenika? Je li to samo zato što smo mi koji vam ovako govorimo loši pa da vas to ispriča da ih onda ne šaljete više u sjemenište? Ili je to zato što su prije bili vrlo siromašni? Nemojte zaboraviti, i prije su se davali najbolji, a današnjim roditeljima često padne napamet pa kažu: "Daj ga u sjemenište, bolje nego da uzima drogu ili da ga ulica odgaja." Pa što ćemo, hoćemo li od Crkve praviti socijalnu instituciju?! Došlo je do ovoga zato što ne vjerujemo. Uzrok tomu je kriza vjere! To nije kriza obitelji u smislu maloga broja djece. Bit će djece. To je kriza vjere. Ne mogu ljudi koji se boje života imati djece. Ne mogu ljudi poslati nekoga ako ne vjeruju da vrijedi biti to, da vrijedi biti franjevac, franjevka, svećenik, duhovno lice.

Ispod Slike Gospe Sinjske mnogi su zavjetovali svoju djecu, a mi sada molimo samo za vlastitu utjehu, da što lakše prođemo kroz život, da više nemamo nikakav napor, da nas svi pozdravljaju, da nam se kao i svim oholim ljudima svi dive. Jer mi smo na ovim prostorima „od stoljeća sedmog“. Neprestano bježimo od napora. A to se malo tko usudi reći. Koju mi muku podnosimo za svoj narod? Edith Stein je od židovke postala kršćanka, ali kaže: "Sudbina moga naroda je i moja sudbina. Na sudbinu moga naroda pada sjena križa moga Spasitelja".

Pomazivanje posvetnih križeva

FOND GOSPE SINJSKE

Fond djeluje već treću godinu (od 2007.) i pomaže isključivo školovanje studenata slabog materijalnog stanja. Studenti pohađaju dodiplomske i poslijediplomske studije na raznim sveučilištima (medicina, molekularna biologija, elektrotehnika, stomatologija, pravo, filozofski fakultet, prehrambeno-tehnološki i dr.).

Zbog višegodišnje gospodarske stagnacije Sinja i Cetinske krajine sve je veća potreba za financijskom pomoći pri studiranju. Misao je vodilja u našem radu kako ulaganje u znanje mladih i njihovo aktivno uključivanje u društveni i gospodarski život otvara nove perspektive razvoja, kako pojedinca tako i društva.

Načela i ciljevi Fonda

Osnovna su načela djelovanja i ciljevi Fonda razvijanje duha solidarnosti, podizanje razine obrazovanosti, prekvalificiranje te neformalno obrazovanje. Fond Gospe Sinjske ne zadire u rad javnih i državnih institucija ili humanitarnih ustanova, nego odgovara na potrebe pojedinaca koje na drugi način ne mogu biti ispunjene. Korisnici imaju samo moralnu obvezu, ukoliko budu u stanju, po završetku studija pomagati Fond Gospe Sinjske.

Savjet Fonda

Fond Gospe Sinjske vodi Savjet Fonda u kojem su ovlaštene osobe Svetišta Čudotvorne Gospe Sinjske, predstavnici institucija i pojedinaca iz Sinja koji su profesionalno i stručno te osobnim i vjerničkim pozivom u mogućnosti pružiti doprinos ostvarivanju svrhe Fonda Gospe Sinjske (Centar za socijalnu skrb, Odjel za društvene djelatnosti Grada Sinja, župni Caritas, Crveni križ u Sinju, Viteško alkarsko društvo, Dom zdravlja i dr.).

Korisnici Fonda

U prvoj godini svoga djelovanja Fond je dodijelio financijsku pomoć u iznosu od 500,00 kn mjesečno tijekom akademske godine za 35 studenata, dok je za četvero studenata bila odobrena jednokratna pomoć u iznosu od 2.500,00 kn. U drugoj godini broj zamolbi je porastao za gotovo 100 %. Zaprimito je 66 zahtjeva za pomoć pri studiranju. Nažalost, nismo svima mogli dodijeliti pomoć, iako im je više nego potrebna, zato što ne raspoložemo s dovoljno sredstava kojim bismo pratili financiranje cijele akademske godine (10 mjesečnih uplata u iznosu od 500,00 kn). Tako smo ove godine uspjeli osigurati sredstva za 44 studenta, dok ostalim molbama nismo mogli udovoljiti. Korisnici sredstava Fonda Gospe Sinjske nemaju drugih izvora kojima bi se pomogli pri studiranju te je posve jasno koliko je važno da Fond što jače i življe zaživi. Kako bi se njihovo akademsko obrazovanje uspješno dovršilo, nastojimo animirati i pravne i privatne osobe da se odazovu sponzoriranju Fonda Gospe Sinjske.

Prikupljanje sredstava u Fond

Fond Gospe Sinjske upućen je na dobročinitelje, pojedince ili pravne osobe. Sredstva za Fond Gospe Sinjske prikupljaju se uplatama na žiro račun Fonda Gospe Sinjske. Poseban oblik prikupljanja sredstava jest sponzoriranje godišnjaka Svetišta Čudotvorne Gospe Sinjske - „Gospa Sinjska“,

GOSPA SINJSKA, kolovoz 2009.

u kojem objavljujemo popis sponzora i dobročinitelja, ukoliko dotični izričito ne izraze želju da se njihova imena ne objavljuju. Naime, sva prikupljena sredstva za „Gospu Sinjsku“ i prihod od prodaje namijenjena su za Fond Gospe Sinjske. Svaki dobročinitelj i donacija biti će uvršten u Registar Fonda Gospe Sinjske.

Naknada za iznajmljivanje jedinog poslovnog prostora kojim raspolaže Franjevački samostan Sinj usmjerena je u Fond s cjelokupnim mjesečnim iznosom od 5.200,00 kn. To je, uz nekoliko dobročinitelja koji također redovito mjesečno uplaćuju svoj prilog, jedini redovit priliv sredstava u Fond.

U znak zahvalnosti svi su dobročinitelji Fonda uključeni u svetu misu i krunicu koja se svake subote u 8.30 sati slavi i moli na oltaru Gospe Sinjske.

Fond Gospe Sinjske ispunio bi svoj krajnji cilj ukoliko bi prerastao u zakladu. To će ovisiti o ljudima dobre volje koji su spremni svoje nekretnine ili značajnija financijska sredstva staviti na raspolaganje za tu svrhu.

Najsigurniji i najperspektivniji oblik pomoći

Postoje različite brojne materijalne potrebe ljudi koji se obraćaju različitim institucijama pa tako i Franjevačkom samostanu u Sinju. Često je teško stvoriti ljestvicu najpotrebnijih i biti siguran da je pomoć koju pružamo doista na dobro dotičnom pojedincu. Međutim, u slučaju pomoći studentima kojima pomažemo iz Fonda u apsolutnom postotku možemo biti sigurni da pomoć ide doista potrebnima i da će se ona višestruko vratiti društvenoj zajednici na različite načine preko ljudi kojima pomažemo.

U sadašnjem svijetu u kojem je moguće održavati korak samo znanjem i kvalitetom rada, Fond Gospe Sinjske motivira mlade ljude da daju svoj maksimum u studiju i oblikovanju vlastite osobe. Iskustvo solidarnosti zacijelo ih može potaknuti na rad za dobro šire društvene zajednice. Promatraju-

ći gospodarska kretanja u široj i užoj društvenoj zajednici, u sljedećoj akademskoj godini očekujemo još veći broj prijavljenih kandidata. Stoga računamo s Vašim duhom solidarnosti i velikodušnosti prema ovim mladim ljudima.

Fond Gospe Sinjske predstavlja se na web stranici Svetišta Čudotvorne Gospe: www.gospa-sinjska.t-com.hr.

Za sve ostale informacije stojimo Vam na raspolaganju na adresi:

Fond Gospe Sinjske, Franjevački samostan Sinj (MB 01035142), Fratarski prolaz 4, 21230 Sinj, tel.: 021/707-017; faks: 021/826-217; 021/823-100; mob.: 098 990 52 80; Tajnica Fonda dr. Tanja Kodžoman (mob. 098 432 686); e-mail: franjevacki.samostan.sinj1@st.t-com.hr

Broj računa:

Fond Gospe Sinjske, Splitska banka d.d. - Podružnica Sinj: 2330003-1500207842

Dobročinitelji Svetišta

Ivan Vučković, d.i.a., ARSI LUKA
arhitektonski studio Zagreb, projekt samostanskog klaustara
Mario Todorić, TODING Zagreb, projekt samostanskog klaustara
Jakov Borković, AKD Zagreb, za tiskanje slike Gospe Sinjske bez nakita
Berislav-Bere Alebić, vlasnik AB foto
Obitelj Vjekoslava Gucića, zavjetni dar za mramorni kip Gospe Sinjske
Ana Grubišić Čabo, Jabuka, za djecu s paralizom 250 EUR
Helenka i Dunja Perković, Sinj, knjige i novac
Tihomir Radović, za postaju Križnog puta 500,00 kn

Plodovi Godišnjaka Gospe Sinjske 2008/09.

Fond Gospe Sinjske svojim djelovanjem želi utjecati na razinu obrazovanosti, razvijanja osobnih potencijala i kulture solidarnosti u prvom redu studijem i stručnim usavršavanjem. Izdanje *Godišnjaka Gospe Sinjske* već treću godinu nastoji svojim sadržajem u pisanim i slikovnim zapisima senzibilizirati vjerničku i širu javnost za događanja u Sinju i Cetinskoj krajini sa žarištem u Svetištu Čudotvorne Gospe Sinjske, kao i sve štovatelje Gospe Sinjske diljem domovine, kao i u inozemstvu.

Premda nastao u krilu Svetišta, svojim zanimanjem *Godišnjak* zahvaća široko u marijanske, vjerničke, povijesne, uopće društvene teme. Sav prihod od prodaje *Godišnjaka* namijenjen je Fondu Gospe Sinjske, stoga se u njemu na osobit način predstavlja. Tijekom godine nastojali smo doći do svakog prosvjetnog i zdravstvenog djelatnika u Sinju i bližoj okolici, kao i Sinjana izvan grada Sinja, šaljući primjerke *Godišnjaka* kao poveznicu s rodnim krajem, ali i upoznavanje s djelovanjem i ciljevima Fonda Gospe Sinjske. Na svaki način pokušavamo prenijeti informaciju o svrsi radi koje je osnovan Fond, a to je financijska pomoć studentima slabijeg imovinskog stanja, uglavnom iz brojnih obitelji. Tako smo po jedan besplatan primjerak *Godišnjaka* zajedno s informativnim dopisom i uplatnicom za mogućnost pretplate ili dragovoljne uplate poslali svim članovima Kluba Sinjana u Zagrebu, djelatnicima Doma zdravlja u Sinju, prosvjetnim djelatnicima srednjih i osnovnih škola u Sinju, Trilju, Dicmu i Hrvacama.

Nadamo se da smo doprli do onih koji mogu razumjeti i podržati djelovanje Fonda i smatramo da uložena sredstva, trud i vrijeme nisu uzaludni. Plodovi i dalje pristižu, a najveća su potvrda redovite mjesečne uplate za 34 korisnika Fonda, kao i sve duži popis darivatelja iz domovine i inozemstva koji su prepoznali ovaj vrijedan projekt. Mnogi koji žele na neki način dati dar u Svetište odlučuju se upravo za ulaga-

nje u Fond. Na tome smo im zahvalni, a svi darivatelji Fonda su zajedno sa štovateljima Gospe Sinjske i dobročiniteljima Svetišta uključeni u molitvu krunice i sv. misu na Gospinu oltaru subotom u 8 sati.

Nastojali smo svim darivateljima poslati pisane zahvale i to ćemo činiti i ubuduće. Međutim, mnogo je onih do čijih adresa nismo uspjeli doći, stoga ovdje donosimo *tekst zahvale*:

Poštovani!

Zahvaljujemo Vam na ukazanom povjerenju i razumijevanju ciljeva Fonda Gospe Sinjske, koje ste potvrdili svojom uplatom novčanih sredstava na račun Fonda Gospe Sinjske. S velikom radošću Vas obavještavamo da je Fond u ovoj akademskoj godini uspješno započeo svoj rad, te pomogao školovanje 44 materijalno ugroženih studenata. Smatramo da je ulaganje u znanje i podizanje razine obrazovanja jedan od imperativa našeg društva, te da je kvalitetnim znanjem i stručnošću rada moguće osigurati mjesto u suvremenom svijetu. O tome se možemo osvjedočiti prateći uspješan rad mnogih naših mladih znanstvenika u domovini i izvan nje.

Zahvalni smo za svaki Vaš uplaćeni iznos, nadamo se da nas i dalje podržavate u ovom korisnom, humanom i plemenitom cilju.

Neka Vas u Vašem životu i radu prati zagovor Čudotvorne Gospe Sinjske i Božji blagoslov.

Uz srdačan pozdrav: mir i dobro!

fra Bože Vuleta, gvardijan

Prepoznavanje ciljeva Fonda Gospe Sinjske

Poštovani!

Ponajprije Vam želim iskazati svoje zadovoljstvo činjenicom da ste pokrenuli "Godišnjak" koji nama izvan sjedišta Svetišta puno znači i čvrsto nas i dalje veže za naše korijene. Iskazujem i svoje zadovoljstvo formiranjem Fonda Gospe Sinjske iz kojega se financijski pomažu studenti slabijeg imovinskog stanja. Kao svoj doprinos izlaženju Godišnjaka i funkcioniranju Fonda, danas sam uplatio 150,00 kuna u Fond te izvršio pretplatu od 70,00 kuna za Godišnjak.

Želim Vam puno uspjeha u daljnjem radu i nastojanju da se što više mladih uključi u visoko obrazovanje te na taj način pridonese boljitku rodnoga kraja.

Čestit Vam Božić i svako dobro u Novoj 2009. S poštovanjem,

Josip Masnić

(primljeno 16.12.2008. na e-mail Samostana)

Poštovani Gvardijane,

hvaljen Isus i Marija!

Kao štovatelj Gospe Sinjske čiju ljubav nosim u sebi otkako znam za sebe, a koju sam naslijedio od svoje pokojne majke Dalmatinke (r. u Lovreću 1901. g.) zamolio bih Vas da mi pošaljete škapular Gospe Sinjske i prikladni mali molitvenik namijenjen za blagdan Velike Gospe.

I škapular i mali džepni molitvenik sam zagubio i od tada nemam "mira". Moja pokojna mama hodočastila je Gospi Sinjskoj za veliki blagdan i duboko u meni usadila ljubav prema Majci Božjoj. Škapular-značku sa zakačkom nosio sam na reveru sakoa kad god sam išao u crkvu na misno slavlje - preko 40 godina! Uskoro ću ako Bog da napuniti 10. listopada 70 godina života. Želim da i dalje, dok sam živ, i na taj način budem s Gospom u blizini.

Ako imate mogućnost i htijenje da mi ispunite želju ostat ću Vam uvijek zahvalan. Troškove paketića bih nadoknadio, platio bih pa mi pošaljite i broj Vašeg računa.

S poštovanjem i zahvalnošću

Pere Juranić

P.S. Nemam mogućnosti, a rado bih kao što je i moja majka hodočastio u Sinj posebno za blagdan Velike Gospe.

Zenica, 3. rujna 2008.

Dolaskom u posjed kalendara za ovu godinu sa slikom Gospe Sinjske, sjetio sam se davnog obećanja darovanja iste u prigodnu daru.

Davne 1952. godine bio sam se razbolio i moji su roditelji rekli neka se molim pred slikom Gospe Sinjske, i ako ona promjeni boju svojih obraza da ću ozdraviti. To se i dogodilo, ja sam ozdravio i obećao da ću se zahvaliti Gospi. U to vrijeme su se darivali darovi u zlatu i kamenju. Nisam bio u mogućnosti bilo što od toga darovati. Sada sam odlučio preko PBZ na dobiveni račun Fonda Gospe Sinjske poslati skromni iznos prema svojoj mogućnosti, kao zahvalnost iz davne 1952. godine (uplata 100,00 EUR, op. ur.).

Ujedno lijepi pozdrav meni nepoznatom upravitelju Svetišta Gospe Sinjske, fra Boži Vuleti.

Zlatko Margetić

Zagreb, 26. travnja 2009.

P.S. Ja sam umirovljeni branitelj 1993. iz Domovinskog rata. I molim da mali skromni prilog zahvale fra Bože iskoristi, i neka Gospa oprostí što ne mogu dati veći prilog.

Zahvala HIT radiju

Najsrdahnije zahvaljujemo direktoru i svim djelatnicima HIT radija, najslušanijeg lokalnog radija u županiji, za iznimnu susretljivost i usluge koje čine za Svetište i Župu izravnim prijenosima pojedinih proslava kao i za prigodne programe koji se odvijaju u okviru Svetišta, Samostana i Župe. Neka im bude uzvraćeno zagovorom Čudotvorne Gospe Sinjske.

Svi naši poznati dobročinitelji, kao i oni anonimni podupiratelji života i rada u Svetištu i Župi, uključeni su u naše molitve, osobito svake subote u svetoj misi i krunici.

Darivatelji Fonda Gospe Sinjske 2008./09.

Napomene:

- Iznosi su navedeni u kunama, ako nije drukčije naznačeno.
- Iznos označen zvjezdicom (*) darivatelj dostavlja svaki mjesec.

Pojedinci

1. Ante Tonči Mandac - 1.000,00
2. Nada Jularić - 50,00
3. Petar Marović - 400,00
4. Josip Pešo, Pere Latincic, Dušan i Ljuba Kovacevic, Ontario, Kanada - 220 CAD
5. Fra Stanko Dotur, Danilo, Šibenik - 10.000,00
6. Nives Matijević - 100,00*
7. Stjepan Granić - 100,00*
8. Anita B. Bekan - 70,00
9. Zlatko Ježić, Gradec - 100,00-200,00*
10. Ante Renić, Grab - 70,00
11. Jelka Papak - 100,00
12. Gerovac - 50,00*
13. N.N. - 500,00*
14. Kristina Herceg - 1.000,00
15. Draga Čavka - 70,00
16. Damir Delonga, Zagreb - 50,00
17. Tomašević - 200,00*
18. Ivana Dolic - 100,00
19. Mirjana Vuk - 50,00
20. fra Luka Banić - 500,00
21. Ajša Frangeš - 100,00
22. Pava Zorica - 100,00*
23. Petar Štambuk, Split - 70,00
24. Zlatko Margetić, dar Fondu kao zahvala Gospi za primljenu milost - 100,00 €
25. John i Carol Segvich, Illinois - 70,00 \$
26. Aleksandra Strapac, Njemačka - 100,00 €
27. Silvana Kuštre - 800,00
28. Anđa Grubišić - 70,00
29. Janko Mađor - 70,00
30. Fra Jakov Dževrnja Viro - 70,00
31. Ilonka Vrcalo Tomić - 70,00
32. Ljubica Paladin Šušnjara - 300,00
33. Nada Bešlijić - 100,00
34. Zoran Melvan - 70,00
35. Gordana Šuste - 70,00
36. Josip Borković - 400,00
37. N.N. - 100,00
38. Anđa Koprčina - 70,00
39. Helenka Perković - 200,00
40. Lucija Jerkan - 70,00
41. Sanja Martinović Čikara - 340,00
42. Jukić - 100,00
43. Mirjana Pavić - 70,00
44. Marija Perković Paloš - 70,00
45. Nikola Jelovac - 70,00
46. Zdravka Masle - 100,00
47. Augustin Radović - 200,00
48. fra Ivan Škopljanac Mačina, Hrvatska katolička misija u Esslingenu - 1.000,00 €
49. fra Jure Zebić, Hrvatska katolička misija u Stuttgartu - 2.000,00 €
50. Tatjana Ratković - 100,00
51. Ivana Pekić - 70,00
52. Marija Mila Malbaša - 270,00
53. Bosiljka Mandac - 70,00
54. Ruža Maganjić - 100,00
55. Ana Kontić - 8.150,00 € (od darovane grobnice)
56. N.N. - 200,00
57. Marija Budimir - 100,00
58. Miljenko Mastelić - 70,00
59. N.N. - 100,00
60. Branko Romac - 100,00
61. Ana Romac - 100,00
62. N.N. - 1.000,00
63. Jakov Škaro - 100,00
64. Marija Sušnjara Bazana - 100,00
65. Slavica Mastelić - 100,00
66. Ankica Jukić - 70,00
67. Ivo Gaurina - 70,00
68. Ljubica Gerovac - 100,00*
69. Marija Gusić - 100,00
70. Jelka Papak - 100,00
71. Domina Kordić - 70,00
72. Ivana Katić-Milošević - 100,00
73. Josip Preosti - 100,00
74. Dragan Jelinić - 70,00
75. Meri Kuštre - 70,00
76. Mirjana Đula - 100,00
77. Lakić-Budimir - 170,00
78. Sarić - 70,00
79. Jasna Marendić - 70,00
80. Jasminka Perić - 100,00
81. Ana Marunica - 70,00
82. Zdravko Bošnjak - 70,00
83. Dragica Barišić - 70,00
84. Darijo Klarić - 70,00
85. Anita Glavinović - 70,00
86. Ante Jurković - 70,00
87. Smilja Milanović - 100,00
88. Dubravka Radović - 70,00
89. Katica i Iva, Zubotehnički laboratorij - 600,00
90. Mirjana Župić - 70,00
91. Munivrana - 70,00
92. Ivica Zorica - 100,00
93. Anica Guvo - 70,00
94. Božica Matić - 70,00
95. Milka Malbaša - 200,00

96. Ivan Bašić - 100,00
97. Anka Zec - 70,00
98. N.N. - 100,00
99. Ante Vučić - 500,00
100. Tihomir Mandac - 200,00
101. Dražen Romac - 70,00
102. Boška Duvnjak, Zagreb - 70,00
103. Blažević Stuparić - 70,00
104. Damira Kalafatić - 100,00
105. Darija Puljević - 600,00
106. Jure Džimbeg - 200,00
107. Marija Šuljić - 100,00
108. Margareta Smoljo - 100,00
109. Iva Omrčen - 100,00
110. Aleksandra Strapac, Njemačka - 50 €
111. Mira Lorič - 100,00
112. Frano Boko - 100,00
113. Malbaša - 100,00
114. Milan Bešlić - 200,00
115. Dušan Bilandžić - 100,00
116. N.N. - 1.500,00 €
117. Lidija Glad - 200,00
118. Meštrović - 300,00
119. M. Miloš - 100,00
120. Ivan Šimunović - 100,00
121. Anđelko Akrap - 200,00
122. Tona Čugura - 100,00
123. Mario Milanović-Litre - 100,00
124. Dunja Tripalo Kontić - 100,00
125. Glavinović - 70,00
126. Dragomir Smoljanović - 70,00
127. D. Dragaš - 100,00
128. Zvonimir Vrdoljak - 50,00
129. Librenjak - 70,00
130. Branka Markota Tripalo - 350,00
131. Ana Brujić - 100,00
132. K. Gabrilo - 50,00
133. Bože Džimbeg - 200,00
134. Nataša Kalinić - 100,00
135. Josip Masnić - 220,00
136. Vinko Crnjac - 100,00
137. Kunac - 30,00
138. Mirko Tomasović - 70,00
139. Josip Čavčić - 70,00
140. Ivan Celmić - 200,00
141. Mirjana Matic - 100,00
142. Ante Roguljić - 100,00
143. Ljubica Sušnjara Paladin - 1.000,00
144. Božidar Vidić - 70,00
145. Marija Mamić - 20 €
146. N.N. - 200,00
147. Irena Tomiša (obitelj Tomiša) - 500,00
148. Kažimir Barukčić, Frankfurt/M - 20 €
149. Helenka i Dunja Perković - 2.000,00
150. Katarina Roso - 30,00
151. Ivan Marinović - 500,00
152. N.N. - 100,00
153. Predrag Pupić - 1.000,00
154. Bosiljko Vuko - 300,00
155. p. Mate Božinović - 500,00
156. Iva Ančić - 500,00

157. Milić - 100,00
158. Zlatko Ječić - 200,00
159. Branko Glasnović - 300,00
160. Frano Bijader - 30,00
161. Vjekoslava Bulj - 50,00
162. Nediljka Pavić - 200,00
163. Katja Barac - 5.000,00
164. Zora Gusić - 200,00
165. fra Ante Maleš - 50 €+210,00
166. Zvonimir Marić - 600,00
167. Kata i Tomislav Buljan (Sidney) - 150 AUD
168. Masnić - 250,00
169. fra Ante Krešo Samardžić, Frankfurt/M - 2.000,00 €
170. fra Marinko Vukman, Sindelfingen - 1.000,00 €
171. N.N. - 1.000,00
173. Jadranka Vlašić - 300,00

Pravne osobe

1. Jadroplov d.d. - 2.000,00
2. Sestre Franjevke Marijine Misionarke, 76290 Odžak-BiH - 300,00
3. Samostan sv. Klara - 50,00
4. AUTO-MAG d.o.o. - 2.000,00
5. Stomatološka ord. dr. Ljiljana Živalj-Budimir - 6.000,00
6. Vrtić Maslačak, Sinj - 400,00
7. Gradsko kino Sinj d.o.o. - 500,00
8. Hrvatsko katoličko liječničko društvo - Split - 1.250,00
9. Specijalistička psihijatrijska ordinacija, Sinj - 70,00
10. Specijalistička ginekološka ordinacija, Sinj - 500,00
11. Zagrebačka banka (ili netko preko nje?) - 500,00
12. Specijalistička pedijatrijska ordinacija, Sinj - 100,00
13. Kanaet Ante Lepušina promet robe, Sinj - 500,00
14. Smokvica Zagreb d.o.o. - 200,00
15. Euroinspect Croatia kontrola d.o.o.z. - 500,00
16. Zagrebačka banka - 1.500,00
17. Općina Hrvace - općinski proračun - 700,00
18. Ljekarna splitsko-dalmatinske županije - 2.000,00
19. Vodovod i čistoća - Sinj d.o.o. - 5.000,00
20. Kulturno umjetničko središte, Sinj - 1.000,00
21. Stomatološka ordinacija dr. Ivan Strukan - 500,00
22. Klub Sinjana - Zagreb - 3.000,00
23. Gradsko kino Sinj d.o.o. - 500,00
24. Adut nekretnine d.o.o. - 5.000,00
25. Tehnomaterijal d.o.o. - 500,00

SADRŽAJ

Uvodna riječ upravitelja Svetišta	1
Sedmogodišnja priprava proslave (fra B. Vuleta)	3
Zajedništvo u vjeri i povijesnoj baštini hrvatskoga naroda (kard. V. Puljić)	6
Njiva natopljena milošću Božjom	13
Kip prema slici (Ž. Čorak)	17
Gospa Sinjska vizijom pučkog pjesnika (D. Nikolić i S. Botica)	19
Gospina zvona na sinjskom zvoniku	25
Franjevke u hrvatskome narodu (s. J. Čovo)	27
Sv. Franjo Asiški u šest rečenica (fra I. Šarčević)	32
Kako i zašto ljudi hodočaste (fra J. Šimić)	39
Gospa mi je pomogla da izdržim nevolje (fra N. Ajdučić)	42
Vjernik u pohodu Marijinu svetištu (fra S. Čovo)	44
Tu sam osjetila - divno je biti vjernik (T. Kodžoman Križanac)	50
Kako je Gospa doktorirala fiziku (M. Cvitković)	55
Nastojimo ne zaboraviti da je to dar Božji (D. Vusio)	60
Gospa Sinjska spasila psovača	63
Liberalno kršćanstvo i kršćanski korijeni liberalizma (J. Ćurković)	64
Oni vam uđu pod kožu i gotovo (M. Šipić)	69
Dobrobit za zdravlje djeteta, majke i obitelji (M. Talaja)	73
Pohoditelji Svetišta GospE Sinjske - Apostolski nuncij mons. M. R. Cassari	77
Srednjovjekovna franjevačka kustodija u Cetini, Sinju (fra P. Runje)	81
Sedamdeseta obljetnica himne Gospe Sinjske (fra M. Ćirko)	85
Tri vrijedna dara (fra H. G. Jurišić)	88
Katoličko sestrinstvo – briga za čovjeka (M. Talaja)	93
Hodočašće Čudotvornoj Gospi Sinjskoj (M. Talaja)	95
Utemeljenje podružnice i uspješna prva godina rada (A. Prolić)	98
Od Gospine krune do Zlatne krunice (L. Prolić)	101
“Molitvom očuvajmo Hrvatsku” (L. Prolić)	102
Lik Majke Božje u dječjem stvaralaštvu	103
Čudotvorna Gospa Sinjska u Kongu (s. M. Penić)	105
Fratarska konoba - hodočasnički salon (fra B. Vuleta)	107
Neizbrisiv trag za Boga, Mariju, Tavelića i Crkvu (I. Botica)	109
Isusovih pet gora i naš hod s njim (fra I. Šarčević)	113
Fond Gospe Sinjske	122